

SERXWEBÛN

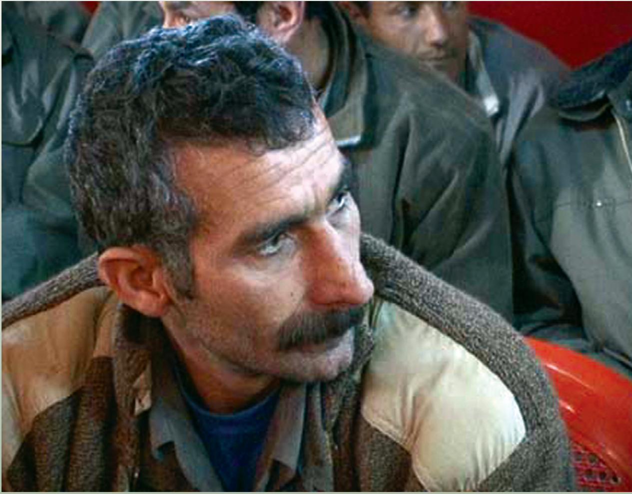
JI SERXWEBÛN Û AZADIYÊ BI RÛMETTIR TIŞTEK NÎNE

Sal: 28 / Hejmar: 332 / Tebax 2009

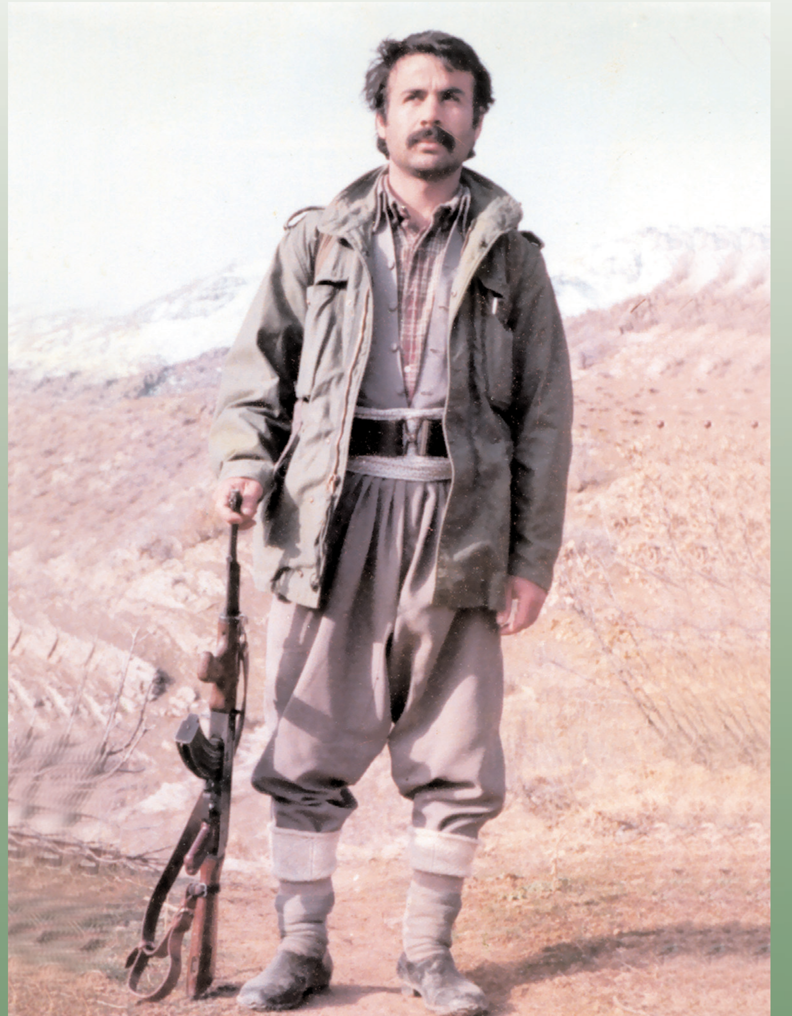

15 Ağustos Atılımının 26. yılında

Çözüm Reber Apo'nun yol haritasında

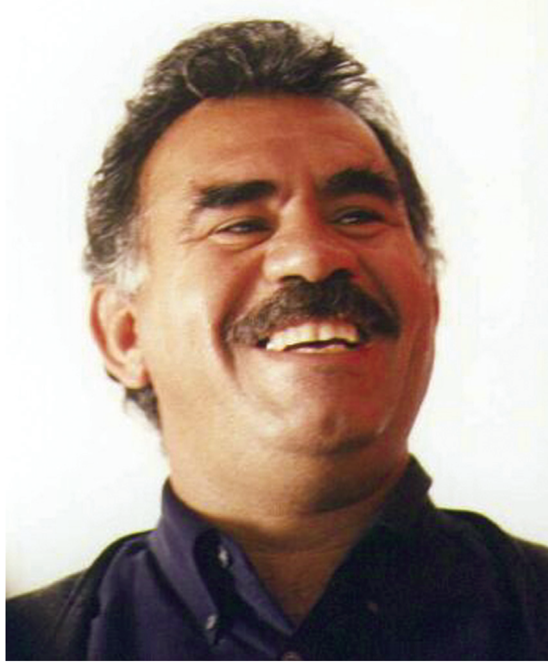

Şanlı 15 Ağustos Atılımı ve doğru devrimci siyasetin zaferi

Partimizin silahlı direnişinin 8. yılı ve bunun üst bir evreye sıçratılmış biçimi olan 15 Ağustos Atılımının ise I. yılını geride bırakmış bulunuyoruz. Tarihsel ve güncel somut gerçeklerimiz, bu süreçte ileriye yönelik yaşanması gereken düşünce ve eylem ile aşılması gereken, çürüyen yapıların ne olduğunu, her zamankinden daha parlak bir biçimde ortaya koymaktadır. Salt bir silahlı direniş olmaktan da öteye, çok çeşitli özelliklere sahip olan bu tarihsel atılımın, gerek geçmişin aydınlatılması ve gerekse daha da önemli olarak, önümüzdeki dönemin devrimci kazanımlarının neler olabileceğinin hesaplanması açısından, derinliğine kavranmasında hayati önemi vardır. Gelişmenin altındaki doğru düşünce kadar, onun ruhunu ve bu ruhun biçimlenmesi için adeta çıplak yüreğini ortaya koyarcasına sergilenen eşine ender rastlanır direnişçiliğinin de öğreteceği çok şey vardır.

Hemen belirtmek gerekir ki, direnişin herhangi bir sömürgeciliğe karşı değil, insanlık tarihinin tanıdığı en barbar ve günümüzde faşist baskı ve sömürüyü en çok geliştiren, çağdışı ve çağdışı olduğu kadar da, kendini en ince yöntemlerle gizleyen bir egemen sınıfa, emperyalizmin en tehlikeli bir işbirçikçisine karşı, kendi öz tarihinden ve çağdaş insanlık gelişiminden uzak bırakılmış, unutulmuş bir halk olan Kürt halkı adına verildiği, asla unutulmamalıdır. İşte bu gerçek beyinlerimize kazınırcasına kavranır ve sürekli yoğun bir tarzda dile getirilirse, atılımın önemi ancak o zaman ortaya çıkabilecektir.

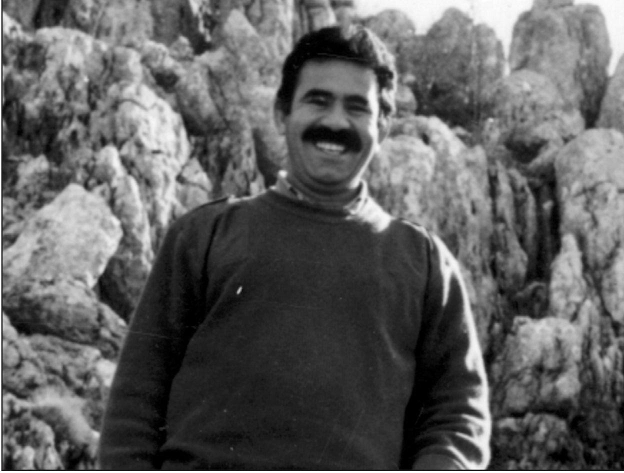
15 Ağustos Atılımı, yalnızca Partimiz ve halkımız açısından tarihsel bir rol oynamakla sınırlı kalan bir eylem değildir. O başta Türk sömürgeciliği olmak üzere, bütün bir kapitalist emperyalist düzenin temsilcilerini sarsmış ve onları telaşa boğan bir yangının alevlerini tutuşturmuştur. Bu yangın yalnızca bulunduğu yeri sarmakla kalmamış, alevlerinin sıcaklığı Kürdistan, Türkiye ve Ortadoğu halkları başta olmak üzere, ilerici dünya halklarının yüreklerini ısıtırken, sömürgeciler ve her türden işbirlikçi ve uşaklarına ise, terler döktürmüştür. Bu atılımın yarattığı yeni gelişmeler karşısında, çeşitli güçler mevcut politikalarını gözden geçirmek, yeni çözümler ve arayışlara girmek zorunda kalmışlardır. Bu eylemlerin yarattığı çok yönlü etkileri kavrayabilmek ve sonuçlarını değerlendirebilmek için, onun ortaya çıktığı ortamın ve dönemin özelliklerine bakmak, bu eylemler karşısında çeşitli güçlerin içine girdikleri tutumları incelemek gerekmektedir. Bu yapıldığında, ancak onun tarihe damgasını vuran karakteri ve rolü anlaşılabilecektir.

15 Ağustos Atılımı, Türk sömürgecilerinin devlet yapısı içerisinde faşist kurumlaşmayı önemli oranda sağladığı ve bu faşist özü gizleyecek biçim değişikliklerine gitmek amacıyla planlar oluşturduğu bir dönemde gerçekleştirildi. 12 Eylül darbesinin ardından, hızla sürdürülen çalışmalarla dörtbaşı mamur bir faşist düzen, tüm topluma egemen kılınmıştır. Ancak içte ve dışta yönelecek muhalefeti etkisizleştirmek için, uygulamaların göz boyayıcı bir tarzda yürütülmemesi gerekmektedir. Bu amaçla "Demokrasiye dönüş" aldatmacasına başvurulur, düzenin fideliğinde oluşturulmuş partilerle, seçimlere gidilir. Türkiye'nin belli şehirlerinden başlayarak, sıkıyönetim görünüşte kaldırılmaya başlanır. Yapılan planlar gereği muhalefet etkisiz kılınmış olduğundan, '83'le birlikte "Ülkede demokrasi tesis edilecektir." Cunta azgınca saldırılarında olduğu gibi, bu gözboyama faaliyetinde de gerek içteki ve gerekse dıştaki dayanaklarından tam destek almaktadır. Böylece iktidarını sağlama bağlama çabası içindedir.

Faşist cuntaya hazırlıksız yakalanan sol hareket ise, geçmiş hatalarının, bölünmüşlüğünün kefaretini çok ağır bir tarzda ödemiş, yalnızca darbeler altında ezilmekle de kalmayarak, soylu davasına sahip çıkamaz hale getirilmiştir. Tutuklananlar dışında kalan kesim, örgütsüz bir tarzda çıktığı Avrupa'da tasfiye ile yüzyüze bırakılarak teslim alınmıştır. Tasfiyeciliğin çemberinden bir türlü çıkamayan sol hareketler, yalnızca kendi kendilerini tüketmekle de kalmayarak, geçmiş tarihlerinde de ortaya çıktığı gibi, 12 Eylül rejiminin politikalarının adeta birer uygulayıcısı haline dönüştürülmüşlerdir...

**** Bu yazı Reber Apo'nun '85 yılı çözümlemesinden alınmıştır***

İçindekiler

Yol haritasının pratikleşmesi için mücadele edelim

“Önder Apo’nun açıklayacağı yol haritasına yaklaşım, Kürt sorununun demokratik çözümüne nasıl yaklaşıldığını da ortaya koyacaktır. Öte yandan Önder Apo’nun yol haritasına gösterilecek yaklaşım, siyasal sürecin hangi yöne evirileceğini de belirleyecektir. Bu açıdan böyle önemli bir yol haritası açıklanacakken, tüm basın ve kamuoyu böyle bir yol haritasını beklerken hükümetin ve hükümete yakın çevrelerin, İmralı muhatap alınamaz, demeleri daha şimdiden yol haritasına olumsuz yaklaşılacağını ortaya koyar ki bu da gerçekten tehlikeli bir durumdur. Bu açıdan bir an önce bu olumsuz yaklaşımdan vazgeçilmelidir”

29 Mart seçimlerinden sonra siyasal gelişmeler yeni bir evreye girmiştir. Özellikle de Önderliğimizin 15 Ağustos’ta yol haritası hazırlayacağım demesinden sonra Türkiye siyaseti Kürt sorunuyla ilgili gelişmelere kilitlenmiştir. Hükümet Kürt açılımından, demokratikleşme içinde Kürt sorununun çözümünden söz ediyor, bu yönlü çalışmalar yürütüyor. Ancak esas olarak Türkiye kamuoyu Önder Apo’nun 15 Ağustos’ta açıklayacağı yol haritasını bekliyor (bu yazı yayınlandığında yol haritası açıklanmış olacaktır)

Önder Apo ‘yol haritasını açıklayacağım’ demesiyle birlikte, hükümet de Kürt açılımı denen bir yaklaşımla kendi yol haritasını hazırlama çabası içine girmiştir.

Türkiye’deki bu gelişmelerin arkasında bir tarih vardır. Türkiye bugün Kürt açılımından söz ediyorsa, bu yönlü Türkiye kamuoyunda çok yoğun tartışmalar oluyorsa buna yol açan temel etken kuşkusuz Kürt halkının onlarca yıldır yürüttüğü demokrasi ve özgürlük mücadelesidir. Bu mücadelenin sonucu Türkiye toplumunda, Türkiye siyasetinde ve çeşitli güç odakları içinde bu sorunun artık eski yöntemlerle çözülemeyeceği kanaatini doğurmuştur. Daha doğrusu artık eski politikaların meşruiyetinin kalmadığını görerek Kürt sorunu konusunda kendisine yeni bir meşruiyet arama çabası içine girmişlerdir. Bu, yeni meşruiyet arama çabası, Kürt sorununun çözümünü mü hedeflemektedir, yoksa Kürt halkının özgürlük mücadelesi karşısında meşruiyetini kaybetmiş politikalarına yeni meşruiyet zeminleri bularak Kürt Özgürlük Hareketine karşı yeni bir tasfiye saldırısı başlatma amacı mı güdüyor bunu süreç içinde göreceğiz. Ancak sürecin ikili karakterde olduğunu söylemek daha doğru olur. Bu sürecin demokrasi güçlerinin kararlı duruşu, doğru politikası ve mücadelesiyle çözümle sonuçlanması da mümkündür. Ancak Türk devletinin artık yürümeyen politikalarına meşruiyet kazanarak bu zemine dayanıp yeni bir saldırı hamlesi başlatması da güçlü bir olasılık olarak görülmelidir.

Özgürlük mücadelesinin ulaştığı düzey bugünkü siyasal ortamı doğurmuştur

Ancak şu kesindir ki, Kürt sorunu konusunda şimdiye kadar yapılmayan düzeyde tartışmalar yapılmaktadır. Kürt sorununun çözülmesi gerektiği konusunda kamuoyunda yoğun bir tartışma vardır. Birçok aydın, yazar Kürt sorununun çözümü konusunda düşüncelerini dile getirmektedir. Türkiye toplumu hiçbir dönemde olmadığı kadar Kürt sorununun çözümüne fırsat ve zemin sunan bir yaklaşım ortaya koymaktadır. Sorunun bir terör sorunu olarak görülmesi yaklaşımı zayıflamış, Kürtlerin hakları temelinde bir sorun olduğu genel eğilim haline gelmiştir. Bu genel eğilime rağmen Türkiye siyasetinde Kürt sorununa çözüm getirecek kararlı bir irade ne kadar gelişmiş denilirse, buna olumlu cevap vermek zordur. Türkiye’de hâlâ eski zihniyet kalıplarına göre düşünme devam etmektedir.

Kürt sorununun eski yöntemlerle çözülemeyeceği ve Kürt Özgürlük Hareketinin bastırılamayacağı anlaşılmıştır. Bunun sonucu bir şeyler yapmadan Kürt toplumuyla birlikte yaşanmayacağı kanaatine varılmıştır. Ancak eski zihniyet tümden aşılamadığı için Kürtlerin temel demokratik haklarını tanıyarak sorunun kalıcı bir çözüme kavuşturulması konusunda ciddi yaklaşım zayıflıkları görülmektedir. Ancak mevcut gelinen aşamayı da küçümsemiyor ve Özgürlük Hareketinin yürüttüğü mücadelenin bir sonucu olarak değerlendiriyoruz.

Onlarca yıldır yürütülen mücadele Kürt sorununun demokratik çözümü için önemli bir zemin oluşturmuştur. Tabii bunu esas olarak yaratan da ortaya çıkaran da dayatan da Kürt toplumundaki büyük değişimlerdir, örgütlülük düzeyidir. Kürt halkının demokratik siyasal çözüm olmadan bu mücadeleyi bırakmayacağı konusunda ortaya koyduğu kararlı tutumdur. Tartışmayı başlatan, yaratan, ortaya çıkaran esas olarak Türkiye’deki zihniyet değişimi, politika değişimi değildir. Kesinlikle Kürt halkının özgürlük mücadelesinin ulaştığı düzey bugünkü düşünsel ve siyasal ortamı doğurmuştur. Kürt halkı bütün bastırma çabalarına rağmen onlarca yıllık mücadeleyle özgürlük ve demokraside ısrarlı olduğunu gösteren destansı bir direniş göstermiştir. Bu-

günkü bütün gelişmelerin arkasındaki tarihi böyle anlamak gerekir. Nitekim onlarca yıldır sürdürülen mücadelenin bugün anlamlı bir barışla sonuçlandırılması yaklaşımı içinde olan Önder Apo, yol haritasını açıklama tarihini 15 Ağustos olarak deklere etmiştir.

Ordu ve AKP'nin Hareketimizi tasfiye etme dışında ortak noktaları kalmamıştı

On yıllardır sürdürülen mücadeleyle bugünkü gelişmeler ortaya çıkarılmakla birlikte, özellikle son iki yıldır sürdürülen mücadelenin mevcut durumu ortaya çıkardığını söylemek de yanlış olmayacaktır. Devlet ve hükümet içinde olmak üzere demokratik güçler ve çeşitli çevrelerden gelen istek sonucu 2006 1 Ekim'inde tek taraflı ateşkes ilan edilmiştir. Ne var ki Türk devleti ve hükümeti 2006 1 Ekim'inde ilan ettiğimiz ateşkes karşısında hiçbir ciddi adım atmadığı gibi, ateşkes yapılmasını isteyen birçok çevre de sessiz kalmıştır. Devlet, bu süreci Kürt Özgürlük Hareketi'ni tasfiye süreci olarak kullanmak istemiştir. Ancak Önder Apo ateşkesin daha başlamasıyla birlikte, eğer bir çözüm yoksa bunu bir oyun sayarım, değerlendirmesinde bulunarak Örgütü ve halkı duyarlı hale getirip, Türk devletinin bu süreci tasfiye süreci haline getirmesinin önüne geçmiştir. Önder Apo eğer adımlar atılmazsa 18 Mayıs kararlaşmasının ortaya çıkması gerektiğini belirtmiştir. Bunun anlamı: Haki Karer arkadaşın şahadetinden sonra gerçekleşen birinci 18 Mayıs kararlaşmasında olduğu gibi tasfiyeye karşı mücadeleyi yükseltecek bir döneme girileceğidir.

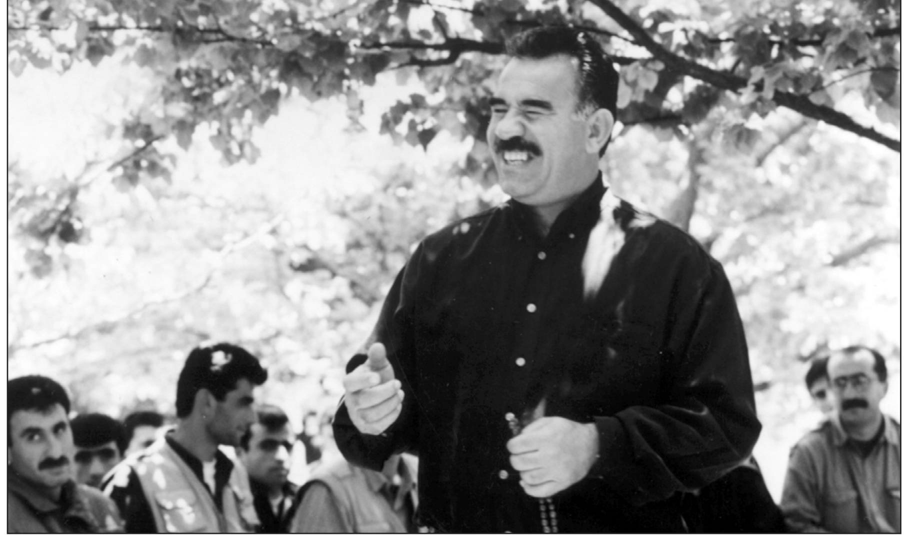
Gerçekten de bu süreçte Türk devleti bir tasfiye saldırısı planlamıştır. 2007 27 Nisan'ında AKP hükümetine e-muhtıra veren ordu ve bunun Genelkurmay Başkanı Yaşar Büyükanıt, Mayıs ayında Erdoğan'la Dolmabahçe'de görüşerek Kürt Özgürlük Hareketi'nin tasfiyesi konusunda anlaşmışlardır. Önceden Abdullah Gül'ün cumhurbaşkanı olmasına itiraz eden ve AKP'nin önünü tıkayarak hükümetten düşürmek isteyen ordu, Dolmabahçe görüşmesiyle hem 22 Temmuz'da yapılacak seçimlerde AKP hükümetinin yeniden iktidar olmasının önünü açmış hem de Abdullah Gül'ün seçimden sonra cumhurbaşkanı olmasına onay vermiştir. Kendi aralarında büyük çekişme ve çatışma içinde olan ordu ve AKP'nin Kürt sorununun tasfiyesi konusunda anlaşmaları irdelenmesi gereken bir durumdur. Bu gerçeklik şunu da göstermiştir: İki taraf da Kürt Özgürlük Hareketi'ni tasfiye ederek kendine göre bir hamle yapmak istemektedir. Ya da iki tarafın Kürt Özgürlük Hareketi'ni tasfiye etme dışında ortak noktaları kalmamıştır. Birbirlerine muhtaç oldukları için her ikisi de bu ortak noktada birlikte yürüme ihtiyacı duymuşlardır.

Nitekim 22 Temmuz seçimlerinden sonra Kürt Özgürlük Hareketi'ni tasfiye etme kararlarını derhal devreye sokmuşlardır. O güne kadar içerde hal ettik mi ki sınır dışına çıkalım diyen AKP hükümeti, savaş tezkeresi hazırlama çalışması başlatmış ve savaş tezkeresinin çıkması konusunda bütün diğer siyasi partilerle ortak bir karara varmıştır. Ordu-AKP uzlaşması etrafında CHP de bu uzlaşmaya katılmıştır. Diğer bütün toplumsal ve siyasal kesimler de bu uzlaşmaya dahil edilerek Kürt Özgürlük Hareketi'nin hem siyasal hem sosyal olarak kuşatılıp ezilmesi hedeflenmiştir. Bunun diplomatik ayağı da ABD ile tamamlanmak istemiştir.

Kürt Özgürlük Hareketi hükümetin bu politikalarını görmüş ve bu tasfiye saldırılarını boşa çıkarmak için daha üst düzeyde bir direnme kararı almıştır. Yiğit komutan **Adil**'in komutasında Gabar'daki operasyon birliklerine karşı yapılan büyük eylem bu direniş sürecini başlatmıştır. Daha sonraki Oramar eylemi de Adil yoldaşın başlattığı bu yeni direniş dönemine girildiğini ve daha kapsamlı direnileceğini her kese göstermiştir.

PKK'nin tasfiyesi karşılığında Güney Kürdistan'ı tanımada uzlaşılmıştır

AKP-ordu uzlaşması, siyasi ve sosyal kuşatmasını diplomatik kuşatmayla tamamlayıp çok kapsamlı askeri saldırılarla Kürt Özgürlük Hareketi'ni tasfiye etme planlaması yapmıştır. Bunun bir gereği olarak Başbakan ABD'ye gitmiş, Bush'la büyük pazarlıklar yapılmıştır.

Bunun sonucu Bush PKK'yi sadece Türkiye'nin değil, ABD'nin ve Irak'ın da düşmanı ilan etmiştir. PKK'nin tasfiyesi konusunda Türk devletine dünya kamuoyu önünde destek vermiştir. Bu destek karşılığında Türkiye hükümetinden Güney Kürdistan'la ilişkilerinin gelişmesini istemiştir. Nitekim Erdoğan-Bush görüşmesinden sonra Deniz Baykal da Güney Kürdistanlı güçlerle görüşme yapılabileceğini, PKK'nin böylelikle etkisiz kılınabileceğini söylemiş ve eski katı yaklaşımlarından vazgeçmiştir. Bu gelişmeler de göstermiştir ki, Kürt Özgürlük Hareketini tasfiye etme konusunda ABD'ye belirli tavizler verilmiştir. Daha doğrusu PKK'nin tasfiye edilmesi karşılığında, Güney Kürdistan'ı tanıma uzlaşması yapılmıştır.

Kuşkusuz ABD'nin Türkiye'yi kendi politikalarının içine tam çekmeden, Türkiye'ye tümüyle her türlü desteği vermesi de söz konusu değildir. Bu yönüyle de 5 Kasım görüşmesinden Kürt Özgürlük Hareketi'ne karşı önemli bir destek alsa da bu desteğin sınırsız ve tam bir destek olmadığı daha sonraki gelişmelerden anlaşılmıştır.

Direniş geliştirilerek Türk devletinin tasfiye planları boşa çıkarılmıştır

Bu tasfiye konseptinin gereği 5 Kasım görüşmelerinden sonra Aralık ayıyla birlikte hava operasyonları arttırılmıştır. Kendilerinin de basına yansıttığı gibi hava operasyonlarıyla gerilla güçlerini darbeleme ve tasfiye etme konusunda ciddi beklentileri olmuştur. Nitekim her hava operasyonundan sonra yüzlerce gerillanın öldüğü haberlerini vermişlerdir. Öyle anlaşılıyor ki bu hava operasyonlarıyla yıpratıp kara operasyonlarıyla da son darbeyi vurmayı amaçlamışlardır. Nitekim hava operasyonları süreklileşmiş, 21 Şubat 2008'de de HPG Anakarargâhın bulunduğu Zap'a operasyon yapılmıştır. Böylece Kürt Özgürlük Hareketi ya teslim alınmak ya da çok yıpratılmış bir biçimde güçsüz düşürülmek istenmiştir. Ancak tasfiye konseptini bilen ve buna göre hazırlıklarını yapan Kürt Özgürlük Hareketi Zap'ta ve Zagros alanında büyük bir direniş geliştirerek Türk devletinin tasfiye planlarını boşa çıkarmıştır. Böylelikle diplomatik, siyasal, sosyal kuşatma temelinde askeri darbe vurarak ezme hesapları suya düşmüştür.

Zap direnişinin yarattığı önemli siyasal sonuçlar olmuştur. AKP-ordu uzlaşmasına itirazlar gelişmiştir. CHP ve MHP bu uzlaşmaya karşı çıkmakla kalmamış, orduyu yıpratan değerlendirmelerde bulunmuşlardır. En önemlisi de ordu içinde Ergenekon denilen, ordunun AKP ile uzlaşmasına karşı çıkan kesimler Zap yenilgisinden sonra ordunun AKP ile ittifakını tamamen bozmasını ve AKP hükümetinin düşürülmesine yönelik bir yaklaşım içinde olmasını dayatmışlardır. Bugüne kadar istemeyerek ordu-AKP uzlaşmasına destek veren bu kesimler Zap'tan sonra bu uzlaşmaya açıktan karşı çıkmışlardır. Ordu-AKP uzlaşmasının PKK'yi tasfiye etmede bir sonuç vermediğini görerek ordu içinde uzlaşmadan yana olan kesimlere karşı tutum almışlardır. Böylelikle ordu içinde bir mücadele başlamıştır. Bu durum, Genelkurmay'la AKP arasında yeni bir uzlaşmayı beraberinde getirmiştir. Bunun sonucu Genelkurmay hem AKP ile uzlaşmasını sürdürüp dış desteği almak ve bu temelde Irak ve Güney Kürdistanlı güçleri PKK'nin üzerine sürmek hem de ordu içinde kendine muhalif kesimleri saf dışı etmek için Ergenekon davasına izin vermiştir. Diğer taraftan da kapatma davasıyla AKP'yi sıkıştırıp AKP-ordu uzlaşmasında inisiyatifi elinde tutmaya çalışmıştır. Özcesi AKP'nin kapatılmaması, PKK'nin tasfiyesi ve Ergenekon denilen kesimlerin askeri ve sivil bürokrasi içinde temizlenmesi üzerinden Erdoğan-Başbuğ uzlaşması gerçekleşmiştir. Daha doğrusu Erdoğan-Büyükanıt uzlaşması yenilenmiştir.

Yanlış hesap İmralı'dan dönmüştür

Bu uzlaşmanın Dolmabahçe uzlaşmasından farkı ise Kürt Özgürlük Hareketine karşı savaşta başarılı olmak; siyasal, sosyal ve diplomatik kuşatmayı daha güçlü hale getirmek için Kürt sorununda bireysel kültürel haklarla sınırlı bazı adımlar atma kararına varılmasıdır. Daha sonra TRT 6'nın açılması, devletçi ve sağcı tutumuyla bilinen üniversitelerde Kürdoloji bölümlerinin kurulacağından söz edilmesi de Erdoğan'la Başbuğ arasında yapılan uzlaşmanın sonucudur.

AKP ile Genelkurmay uzlaşması Önderlik üzerinde kuracağı baskılardan sonuç alırlarsa askeri, siyasi, sosyal alanda yapacakları hamlelerle de sonuç alacaklarını düşünmüşlerdir. Ancak yanlış hesap İmralı'dan dönmüştür. Kürt Halk Önderi devletin dayatmalarına açıkça karşı koymuştur. Hiçbir dayatmaya boyun eğmeyeceğini ortaya koyan bir direniş sergilemiştir. Bu direniş derhal Kürt halkının serhıldanlarında yankısını bulmuştur. Nitekim yediden yetmişe herkes Önder Apo'yu sahiplenerek, Önder Apo'nun İmralı'da gösterdiği direnişi kendi direnişiyle güçlendirerek, Türk devletinin Önderliği, gerillayı, toplumu baskı altına alarak mücadeleyi geriletmesinin önüne geçmiştir. Nitekim yerel seçimlere doğru gidilirken sonbahar ayları Kürt halkıyla devlet arasında kıran kırana bir mücadele içinde geçmiştir. Devlet toplumun iradesini kırarak, zayıf düşürerek TRT 6 ve Kürdoloji gibi adımlarla teslim alıp sistem içileştirerek mücadeleyi kontrol altına almak istemiştir. Bastırılmış, ezilmiş Kürt toplumu ve Özgürlük Hareketi'nin TRT 6 ve Kürdoloji gibi sınırlı adımları kabul ederek Türk devletinin politikasına boyun eğmesi istenmiştir. Ancak buna karşı Kürt halkı da Kürt Özgürlük Hareketi de gerilla da direniş içinde olmuştur.

İdeolojik ve örgütsel saldırılar PKK 10. Kongresiyle boşa çıkarılmıştır

Türk devleti 29 Mart seçimlerini Kürt Özgürlük Hareketi'ni ezme ve bir daha ayağa kalkamaz hale getirme stratejisinin aracı haline getirmek istemiştir. Bunun için bütün devlet imkânları kullanılmıştır. 29 Mart'ta DTP yenilgiye uğratılarak Kürt halkının siyasi taleplerinin olmadığı ileri sürülüp saldırılarla Kürt Özgürlük Hareketi marjinal kılınmak istenmiştir. Bunun için de Hewler'de toplanacak Kürt konferansıyla da silah bıraktırma kararı aldırılıp Güneylilerin de kendileriyle birlikte Kürt Özgürlük Hareketinin üzerine yürümesi sağlanacak, böylece Kürt Özgürlük Hareketi'nin on yıllardır süren direnişi bastırılacaktır.

AKP-ordu uzlaşmasına dayalı bu bastırma hareketine karşı Kürt Özgürlük Hareketi askeri, siyasi ve ideolojik olarak büyük bir direniş içine girmiştir. Özellikle 2007 Mayıs ayındaki 5. Genel kuruldan sonra başlayan ideolojik ve örgütsel mücadele ve hamleler 2008 yılında KCK 6. Genel Kurulu ve PKK 10. Kongresi'yle taçlanmış, bütün çalışmalarda başarının en temel zemini olan ideolojik mücadele ve örgütsel duruşta Kürt Özgürlük Hareketi üstünlüğü ele geçirmiştir. Türk devletinin yürüttüğü ideolojik saldırılar hem örgüt içinde hem toplum içinde gerile-

tilerek Özgürlük Hareketi'nin moral düzeyi de toplumun moral düzeyi de yükseltilmiştir. Bu temelde de siyasi ve askeri çalışmalar başta olmak üzere bütün diğer çalışmalar gelişme göstererek Türk devletinin çok boyutlu saldırıları boşa çıkarılmıştır. 29 Mart seçimleri Zap'taki askeri saldırıların boşa çıkarılması gibi, siyasi saldırıların boşa çıkarılması anlamına gelmiştir. Zaten ideolojik ve örgütsel saldırılar 10. Kongreyle boşa çıkarılmıştı. Tüm bu kapsamlı saldırılar ve buna karşı gösterilen kapsamlı direnişler 29 Mart'tan sonra siyasal gelişmelere yeni bir doğrultu kazandırmıştır.

Devlet eski politikaları sürdürmenin imkânının kalmadığını görmüştür

29 Mart'tan sonra Kürt Özgürlük Hareketi'nin inisiyatif kazandığını ve bu inisiyatifin kendisini zorlayacağını gören Türk devleti, Kürt halkının her alanda gelişen özgürlük mücadelesini durdurmak için bir planlama dahilinde saldırı başlatmıştır. Bir taraftan örgütlü gücümüzü zayıflatmak isterken, diğer taraftan Zap direnişinden sonra İlker Başbuğ'la Erdoğan'ın yaptığı anlaşma gereği TRT 6 gibi adımları bir kısım bireysel haklarla destekleyerek politik meşruiyetini güçlendirip Kürt Özgürlük Hareketi'nin elindeki siyasi inisiyatifi ele geçirmek ve bu temelde yeni saldırılar başlatmak kararı almışlardır. Nitekim Cumhurbaşkanı "iyi şeyler olacak" diyerek Kürt sorununda bazı adımlar atacakları mesajını vermiştir. Devlet de ordu da görmüştür ki eski politikalarını sürdürmenin imkânı kalmamıştır. Eski politikalarda ısrarın, Kürt Özgürlük Mücadelesinin daha da gelişmesi ve kendilerinin daha da zor duruma düşmesiyle sonuçlanacağını görmüşlerdir. Cumhurbaşkanı ve hükümetin Kürt sorunundan yeniden söz etmelerinin temel nedeni budur.

Kürt Özgürlük Hareketi daha 29 Mart seçimlerinden önce siyasal mücadelenin gelişeceğini görmüştür. Bu nedenle 29 Mart seçimlerinden sonra halkın gösterdiği tutum gereği siyasal mücadeleyi daha da geliştirme, Kürt sorununu demokratik siyasal temelde çözme iradesini daha açık biçimde ortaya koyma kararına varmıştır. Nitekim 13 Nisan'da çatışmasızlık kararını 1 Haziran'a kadar uzatmış ve Kürt sorununun demokratik çözümü için adımlar atma çağrısında bulunmuştur. Ancak Türk devletinin kalıcı bir çözüm gerçekleştirme politikası olmadığından, esas olarak siyasal meşruiyetini güçlendirecek ve Kürt Özgürlük Hareketi'nin tabanını daraltacak bir politikayla bu süreci geçiştirmek istediği görülmüştür. Nitekim bu tür politikalar ve sınırlı bazı adımlarla çeşitli kesimleri yanına alarak -inkâr ve imha konseptinden vazgeçmeyerek- zayıflayan meşruiyetini ortadan kaldırıp kendi konumunu güçlendirmeyi temel hedef edinmiştir. Çünkü kalıcı çözümden yana bir tutum olsaydı, Kürt Özgürlük Hareketi'nin 13 Nisan'daki açıklamasına karşı daha yumuşak bir yaklaşım içinde olur, DTP'ye yönelik siyasal operasyonları gerçekleştirmezdi. Ancak kalıcı bir çözüm değil de bazı adımlar atıp bunu Kürt Özgürlük Hareketi'ne dayatma politikası içinde olduklarından askeri, siyasi, diplomatik ve ideolojik saldırılar durmamıştır.

Önder Apo Türk devletini gerçek çözüme zorlamaktadır

Devletin kalıcı olmayan ve süreci geçiştirmeyi öngören bu politikalarına rağmen Kürt Özgürlük Hareketi hem uluslararası ve bölgesel koşulların hem Kürt halkının geldiği örgütleme ve bilinç düzeyini hem de Türkiye toplumundaki Kürt sorununun çözümü konusundaki ortaya çıkan eğilimleri görerek demokratik siyasi çözümde ısrar etme kararı almıştır. Nitekim Önder Apo, Ağustos'ta *"yol haritasını açıklayacağım"* diyerek, ortaya çıkan bu olumlu süreçte de Kürt sorununa kalıcı çözüm getirmek istemeyen Türkiye'nin bu politikasını boşa çıkarmak ve onu çözüme zorlamak istemektedir. Önder Apo'nun bu hamlesi Türkiye'nin yarım yamalak bazı şeyleri yaparak mevcut süreci çarçur etme politikasını zor duruma sokmuştur. Bugün Türkiye'deki tartışmaları ve Kürt açılımı denen söylemleri ortaya çıkaran gerçeklik budur. Kürt Halk Önderinin ve Özgürlük Hareketinin çözüm konusunda ortaya koyduğu bu siyasi irade, Türkiye hükümetini ve devletini sıkıştırmıştır. Nitekim Önderliğin yol haritasını açıklayacağım demesiyle birlikte Türkiye hükümeti telaşa düşmüştür. Çünkü böyle bir yol haritası karşısında sınırlı bazı şeyler yaparak süreci geçiştirmek istediği taktirde çok zor duruma düşeceğini anlamıştır. Bu nedenle aylardır hazırladıkları planın sosyal ve siyasal desteğini arttırmak ve böylelikle Önder Apo'nun inisiyatifini boşa çıkararak kendi düşündükleri çözüm –daha doğrusu çözümsüzlük- anlayışını Kürt Özgürlük Hareketine kabul ettirmek için yoğun bir çaba içine girmişlerdir. Hükümetin bu konuda aldığı kararlar, yaptığı girişimler ve İçişleri bakanının görevlendirilmesini bu çerçevede anlamak gerekir.

Hükümetin Kürt halkının beklentilerini karşılayacak bir çözümü yoktur

Hükümet eğer bütün çevrelere danışacağız, bütün çevrelerle tartışacağız, herkesin görüşünü alacağız biçiminde bir yaklaşım ortaya koymuşsa, bunun nedeni: Önder Apo'nun ortaya koyacağı yol haritası karşısında kendi politikalarının boşa çıkacağı ve gerçek yüzlerinin açığa çıkacağını görmeleridir. Bu açıdan kendi gerçek yüzlerini gizlemek için sanki Kürt halkının taleplerini karşılayacak kalıcı bir çözüm olacakmış havasını pompalamaya çalışmaktadırlar. Hükümetin tam bir çözümden yana olduğuna kamuoyu inandırılmak istenilmektedir. Nitekim Türkiye ve Kürt kamuoyunda sorunun çözüleceği beklentisi yaratılmıştır. CHP'nin ve MHP'nin tepkisini kendilerinin gerçek bir çözüm politikası olduğu biçiminde gösterme gayreti içindedirler. CHP'nin ve MHP'nin saldırılarını ortaya koyacakları program ve girişimler için meşruiyet kazandırıcı ve güçlendirici bir etken olarak kullanmaktadırlar.

AKP hükümeti bir taraftan çözüm için iyimserlik havası yaratmaya çalışırken, kendi yapacaklarını huzur ve barış projesi olarak adlandırıp dış güçlerin Kürt sorununu kullanmasının önüne

geçeceklerini belirtilirken, diğer taraftan Kürt sorununun kalıcı çözümü açısından olmazsa olmaz konularda kırmızı çizgileri olduğunu beyan etmektedir. Sorunun çözümü açısından en temel konu olan muhataplık hakkında ben muhatap almadan bu sorunu çözerim havası içerisindedir. Çözümün en temel konusu olacak Kürt demokratik siyasi iradesini tanımayı, Kürtlerin demokratik siyasi iradeleriyle Türkiye siyaseti içinde yer almalarını kabul etmeyen bir yaklaşım içindedirler. Kürt halkının kendi demokratik kurumlaşmalarıyla siyasal, sosyal, ekonomik yaşamını düzenleme talebine karşı çıkmaktadırlar. Kürt halkının her alanda kendi demokratik yaşamını kuracak bir demokratik siyasi iradeye gerek olmadığını söyleyen yaklaşımlar, hükümetin çözüm açısından gerekli olan en temel konularda tutucu ve eski zihniyetin sınırları dışına çıkmadığını ortaya koymaktadır. Kimlik ve kültürel haklar konusundaysa bireysel haklar çerçevesini aşmayan bazı şeylerle kendilerini sınırlandırmışlardır. Kürt toplumunun toplum olmaktan kaynaklı haklarını kabul etmeyen, bunların kabul edilmeyeceğini ortaya koyan bir yaklaşım içindedirler. Dolayısıyla hükümetin Kürt sorununun çözümü konusunda ciddi bir yaklaşım içinde olmadığını, aksine Kürt sorununun çözümündeki temel demokratikleşme adımları ve tanınması gereken temel haklar konusunda çok geri bir konumda olduğunu göstermektedir.

Asimilasyondan ve kültürel soykırımdan vazgeçilmiş değildir

Sözde inkârcılık bırakılmış gibidir, Kürt var denilmektedir, ama asimilasyondan, kültürel soykırımdan vazgeçilmiş değildir. Kürt halkının demokratik bir siyasi irade ve bu temelde kendi demokratik kurumlaşmasını kabul etmemedeki yönündeki inat devam etmektedir. Her ne kadar bazıları, devlet ve hükümet inkârcılık politikası izlemiyor, inkârcılıktan vazgeçmiştir, kültürel olarak varlığını koruma açısından engeller ortadan kalkmıştır dese de gerçek böyle değildir. Bu, tamamen bir demagojidir. İnkâr kavramını, asimilasyon kavramını, kültürel soykırım kavramını kendine göre yorumlamadır. Ya da hâlâ yürüyen büyük asimilasyon ve kültürel soykırım saldırılarına karşı gözlerini kapayarak ve Kürtlerin de gözlerini kapatmasını isteyerek bu politikanın kabul edilmesini istemektir. Bazı kişiliklerin ve çevrelerin "inkârcılık bitmiştir" söyleminin inkârcılığı, asimilasyonu, erimeyi, soykırımı günlük yaşayan Kürt halkı karşısında hiçbir anlamı ve değeri yoktur.

> **"Eski politikalarda, zihniyette ne kadar ısrar edilirse edilsin, göz boyama ve zaman kazanma adımlarıyla asimilasyon ve yok etme politikaları ne kadar sürdürülürse sürdürülsün, Kürtleri iradesiz bırakma, iradelerini tanımama yaklaşımları bir dönem daha sürdürülse de bu politikaların ömrünün sonuna gelinmiştir"**

Devlet çözüm konusunda tutarlı olmasa da cin şişeden çıkmıştır

Değişen şeyler de var tabii. Tartışma düzeyinin bu noktaya gelmesi, tartışmanın kapsamlılaşması, siyasetin bu sorun etrafında yoğunlaşması Türk devletinin yıllardır izlediği politikanın boşa çıktığının kanıtıdır. Kürtlerin iradesini kırma, onların direnişini engelleme çabalarının, bütün bastırma hareketlerinin sonuç almadığı bu tartışmalarla kanıtlanmıştır. Bu açıdan Türkiye'de sorununun çözümü için elverişli bir zeminin var olduğu görülmektedir. Her ne kadar hükümet ve devlet çözüm konusunda tutarlı bir yaklaşım içinde olmasa da cin şişeden çıkmıştır. Eski politikalarda, zihniyette ne kadar ısrar edilirse edilsin, göz boyama ve zaman kazanma adımlarıyla asimilasyon ve yok etme politikaları ne kadar sürdürülürse sürdürülsün, Kürtleri iradesiz bırakma, iradelerini tanımama yaklaşımları bir dönem daha sürdürülse de bu politikaların ömrünün sonuna gelinmiştir. İnkâr ve imha politikasını yeni koşullarda sürdürme politikalarına meşruiyet kazandırma çalışmalarının sonuç vermeyeceğini şimdiden belirtebiliriz. Bunlar yamalamadır. Bu yamalamalarla lime lime olmuş, inandırıcılığı ve etkisi kalmamış politikaları ayakta tutmak mümkün değildir. Eski politikaları yeni biçimde cilalayarak sürdürmenin, bu kadar politikleşmiş, on yıllardır mücadele veren Kürt halk gerçeğinde bir etkisinin olmayacağını rahatlıkla söylemek mümkündür.

Yamalama oyalama tutumlarına karşı Kürt toplumunda tepki gelişecektir

Kürt toplumu Türk devletinin sınırlı bazı adımlarla bu süreci geçiştirme politikalarını kesinlikle boşa çıkaracaktır. Sadece PKK tabanı da değil, PKK'nin dışında kalan Kürt çevreleri de oyalama, yamalama politikalarını, girişimlerini kesinlikle kabul etmeyecektir. Hatta bu yamalama, oyalama tutumlarına karşı Kürt toplumundan büyük tepki gelişecektir. Devlet ve hükümet, Kürt toplumunun demokratik iradesini tanımayan sınırlı bazı adımlarla Kürt siyasi cephesini, Kürt toplumsal tabanını bölmeyi amaçlasa da, AKP'nin bu yamalama politikası Kürt toplumunun tümü tarafından reddedilecektir. AKP hükümetinin ve devletinin Kürt siyasetini ve toplumsal yaşamını parçalama girişimleri bu tür yaklaşımlarla sonuç alamaz; sonuç alması mümkün değildir. Daha doğrusu artık Kürt toplumsal yapısını, Kürt siyasi güçlerini parçalamak ve buna dayanarak Kürt Özgürlük Hareketini ezmek mümkün değildir. Belki toplumsal tabanı olmayan ve siyasi etkisi sınırlı bazı Kürt çevreleri AKP hükümetine, AKP hükümetinin çözüm olmayan politikalarına destek verebilir, ancak bunların da Kürt siyasal yaşamı ve toplumsal yaşamı içinde bir değerinin olmadığı bilinmelidir.

AKP ve ordu uzlaşması askeri hamle yapmış, başarılı olmamış, siyasi hamle yapmış başarılı olmamış, ideolojik hamle yapmış başarılı olmamıştır. Bu nedenle bu tartışmalar günde-

me gelmiştir. Kürt Özgürlük Hareketi'nin çözüm politikaları Türkiye toplumunda ve uluslararası alanda etkisini bulmuştur. Bunun görülmesi gerekmektedir. İdeolojik, askeri ve siyasi hamle boşa çıkmışken yeniden oyalamak için bir siyasi hamle yapmak, buna dayanarak bir askeri hamle gerçekleştirmek, bu siyasi ve askeri hamlenin ideolojik ve siyasi argümanlarını yaratma çabasına girmek Türkiye açısında zaman kaybetmekten başka bir sonuç vermeyecektir. Çünkü Kürt Özgürlük Hareketi hiçbir dönemde olmadığı kadar güçlüdür. Bazılarının dediği gibi hükümetin açılım politikaları Kürt Özgürlük Hareketinin zayıflaması sonucu gündeme gelmemiştir. Türkiye'de demokratik siyasal alanda 100 kişinin tutuklanmasını Kürt Özgürlük Hareketi'nin zayıflaması olarak değerlendirmek, Kürt Özgürlük Hareketi'nin toplumda yarattığı derin etkiyi ve sarsılmayacak ilişkileri anlamamak olur.

Kürt sorununun çözümünü isteyen güçler daha cesaretli olmak zorundadır

Kürt Özgürlük Hareketi, bilinci ve kültürüyle ulusal ve toplumsal yapıda kalıcılaşmış değerler yaratmıştır. Kürt Özgürlük Hareketi'nin ideolojik siyasal yaklaşımları, örgüt anlayışı, demokratik zihniyeti ve kurumlaşma çabaları bugün topluma mal olmuştur. Bu açıdan Kürt Özgürlük Hareketi'ne bazı askeri ve siyasi operasyonlarla darbe vurarak kendine göre sorunu çözme hesapları boşa çıkmaya mahkûmdur. Kürt Özgürlük Hareketi'ne artık askeri alanda, siyasi alanda, sosyal alanda, ideolojik alanda şöyle bir darbe vurmak ve buna dayalı olarak Kürt halkı üzerindeki egemenliği yeni biçimde sürdürmek mümkün değildir. Kürt Özgürlük Hareketi alacağı hiçbir darbeyle yıkılacak basit, küçük bir hareket değildir. Toplumsal hareket olma özelliği kapsamlı ideolojik yoğrulmalar ve süreklileşen siyasi mücadele içinde şekillenmiştir. Bu nedenle dünyanın başka yerinde olduğu gibi herhangi bir harekete bir darbe vurulduğunda iradesinin kırılması ve gelişmesinin durdurulması gibi sonuçlar Kürt Özgürlük Hareketi'ne karşı yürütülen politikalar açısından geçerli değildir. Bunu Türk devleti de siyasi güçleri de her türlü siyasal ve sosyal kesimler de bilmek durumundadır.

Şunu açıkça belirtmek gerekiyor, Türkiye'de Kürt sorununun demokratik çözümünü isteyen güçler daha da cesaretli olmak durumdadır. Çünkü koşullar Kürt sorununun çözümü açısından elverişli hale gelmiştir. Artık Türkiye toplumunda ve tüm sosyal çevrelerde bu sorun çözülsün diyenlerin sayısı artmıştır. Çözümü isteyenler hiçbir dönemde olmadığı kadar çoğalmışken çözüm istemeyenlerin gücü zayıflamıştır. Son birkaç aylık süreç bu gerçeği açığa çıkarmıştır. Konunun sürekli gündemde kalması, toplumda gelişen bu çözüm eğiliminin sonucudur. Ekonomik çevreler, sosyal çevreler bu sorunun çözülmesini istemektedir. Sorunun çözümü konusunda Türkiye'de çok önemli düzeyde ve kapsamda bir siyasal ve toplumsal yelpaze ortaya çıkmıştır. Çözüm için ortaya çıkan bu toplumsal ve siyasal birikimi küçümsememek gerekmektedir.

CHP'nin olumsuzluğu kendi tabanının yaklaşımını yansıtan bir tutum değildir

MHP ve CHP'nin katı tutumları toplumun çok sınırlı kesiminde yankı bulmaktadır. CHP'nin tabanı da Kürt sorununun çözümü ortaya çıktığında kesinlikle bunu onaylayacaktır. CHP'nin yönetimi ve belirli kesimleri bu sorunun çözümüne karşı çıkmaktadır. Yoksa CHP Kürt sorununun çözümü konusunda tabanını olumsuz bir biçimde harekete geçiremez. Kendi tabanına dayanarak Kürt sorununun çözümüne engel olamaz. CHP daha çok asker sivil bürokrasi ve çeşitli kesimleri bu konuda etkileyebilir. Ama tabanının yüzde 70-80'i bu sorunda kesinlikle yönetim gibi düşünmemektedir. CHP'ye giden oylar kesinlikle AKP'ye tepkiden dolayı giden oylardır. AKP'nin geri, kasaba politikacısı, kültürel ve toplumsal düzeyde dogmatik yanlarına tepki gösterdiklerinden dolayı başka bir alternatif, demokratik güç bulamadıklarından CHP'ye yönelmişlerdir. Yani demokratik güçler, sol ve sosyalist güçler güçlü bir alternatif ortaya çıkaramadıkları için sola, demokrasi güçlerine yakın çevreler de CHP'ye oy vermeye mahkûm olmuşlardır. Bu yönüyle CHP ile tabanını tümüyle özdeşleştirmek doğru değildir. Bu nedenle de CHP'nin olumsuzluğu tabana dayanan değil de farklı güçlere dayanan bir yaklaşım olarak görülmelidir.

Kürt sorununun çözümü konusunda en fazla sorun yaratacak olan MHP'dir. MHP'nin tabanı geçmişten beri milliyetçi ve şovenist bir karakterde şekillenmiştir. Kürt halkına ve özgürlük mücadelesine karşı şartlandırılmış bir tabandır. Bu yönüyle MHP'nin çözümsüzlükte ısrar etmesi CHP'ninkinden farklıdır. Çünkü CHP'nin izlediği politika tabansızdır. Bir tabana dayanarak politika üretme yerine, asker ve sivil bürokrasi ve çeşitli çevrelerle ilişkisinin gereği çözümsüzlüğünde ısrar etmektedir. Ama MHP öyle değildir. MHP'nin tabanı çözümsüzlük politikalarına destek verecek bir tabandır.

MHP ve CHP devletin onlara verdiği rol gereği bu politikayı uyguluyor olabilirler

Burada bir konunun altını çizmekte fayda var: AKP bu politikaları orduyla birlikte uygulamaktadır. İlker Başbuğ da Genelkurmay ekibi de bu işin içindedir. Bu açıdan MHP ve CHP'nin politikalarını başka bir biçimde değerlendirmek de mümkündür. Ya da AKP'nin devlet politikası izliyoruz demesi, akla farklı şeyleri getirmektedir. Acaba ordu bunlara başka bir rol mü vermiştir? AKP-ordu uzlaşmasının bireysel haklar temelinde bazı sınırlı adımlarla Kürt Özgürlük Hareketi'ni etkisizleştirmek, daha sonra da uygulayacağı politikalarla, alacağı tedbirlerle kültürel soykırımı devam ettirmek istediğini belirtmiştik. Bu açıdan da MHP ve CHP politikaları ölümü gösterip sıtmaya razı etme biçiminde de değerlendirilebilir. Bu konuda AKP ile MHP, AKP ile CHP anlaşmıştır demiyoruz, ama AKP ile ittifak içinde olan ordunun ve yeni derin devletin MHP'yi ve CHP'yi bu yönlü yönlendirdiğinden söz etmek mümkündür. Bu yönüyle AKP ve ordunun sınırlı bazı adımlara dayanan politikalarının bir plan dahilinde yürütecekleri, bu konu-

da birçok taktik ve aldatmaya başvuracakları açıktır. Çözüm yerine tasfiyenin zeminini güçlendirme, bunun için adımlar atma söz konusu olduğundan, demokrasi güçlerinin ve Kürt halkının iradesini dikkate alan, bu konudaki çözüm taleplerini dikkate alan bir yaklaşım yerine, kapalı kapılar ardında planladıkları programı adım adım dayatacakları görülmelidir.

Bugün Kürt halkı önemli bir örgütsel ve siyasi güç haline gelmiştir

Bu politikanın çıkmaz olduğu konusunda hükümeti uyarmak istiyoruz. Türkiye toplumunun, Kürt toplumunun, aydın ve yazarların ve çeşitli sosyal kesimlerin Kürt sorununun çözümü konusunda verdiği desteği böyle bir tasfiye planı çerçevesinde kullanmak ve sorunu çözümsüz kılmak, Türkiye'ye yapılacak en büyük kötülüktür, en büyük saygısızlıktır. Uluslararası ve bölgesel koşullar yanında Türkiye toplumu her bakımdan bu sorunu çözmeye hazır hale gelmişken bunu bir yıl daha çözümsüz bırakmak, Türkiye'ye bir yıl değil, onlarca yıl kaybettirir. Bu sorun er-geç çözülecektir. Artık Kürt halkının ulaştığı örgütlenme ve bilinç düzeyi, dünyadaki siyasal zihniyet kesinlikle Türkiye'nin eski politikaları sürdürmesine imkân vermemektedir. Her ne kadar Türkiye benim stratejik değerim var, ABD'nin desteğini alırım, Irak'la, İran'la, Suriye ile ilişki kurarım, Güney Kürdistanlı güçleri de bu işin içine katarak PKK'yi tasfiye ederim diyorsa bu bir yanılgıdır. Aslında bu 19 ve 20. yüzyılın siyasi ve diplomatik paradigmasının ortaya çıkardığı bir şartlanmışlıktır. Çünkü 150 yıldır Türkiye hep siyasal dengeler üzerine yürümüş, siyasal dengeler üzerinde politika yaparak sorunları çözmeye çalışmıştır. Geçmiş yüzyılın politikaları buna belirli bir imkân da veriyordu. Dış dengelere dayanarak, bölgedeki çelişkilere dayanarak Kürt halkı üzerinde bir egemenlik kuruluyordu. Ancak geçmişte her şeyden önce Kürt halkı bir irade değildi, örgütlü güç değildi. Bugün Kürt halkı önemli bir örgütsel ve siyasi güç haline geldiği gibi, bu yüzyıl diğer yüzyıllardan çok farklı özelliklere sahiptir. Bu yönüyle stratejik öneme dayanarak ben ezerim, çözerim yaklaşımları eski düzeyde sonuçlar alamaz.

Tabii ki şu anda da Türkiye'nin Ortadoğu'da siyasi ve stratejik önemi vardır, ama bu siyasi ve stratejik önem geçmiş yıllardaki gibi Kürt halkının özgürlük ve demokrasi mücadelesini bastıracak, bu inkârcılığı ve asimilasyonu sürdürecek düzeyde Türkiye'ye imkân ve fırsat vermemektedir. Bu açıdan dünya, bölge, Kürdistan ve Türkiye koşulları ya da Türkiye'nin stratejik değerinin bırakalım Türkiye'nin Kürt sorunu üzerinde eski politikaları yürütmesine fırsat vermesini, aksine mevcut politikaları sürdürdüğü taktirde, stratejik ve siyasi önemini kaybetmeyle karşı karşıya kalacaktır. Ortadoğu ve dünya politikasındaki etkinliğini kaybedecektir. Bu gerçeklik içinde bakıldığında eski politikaları bırakıp yeni yaklaşımla Kürt sorununu çözmek mümkündür. Bu çerçevede koşullar Kürt sorununun çözümü açısından tarihi bir fırsat sunmaktadır. Türkiye'de toplumun bu sorun demokratik siyasal temelde çözülsün dediği, Kürtlerin ise her zaman olduğu gibi bugün de bir çözüm iradesi ortaya koyduğu açıktır. Sorunu çözümsüz bırakmaktan vazgeçip bu müsait koşulları doğru kullanarak sorunu çözüp Türkiye'nin Ortadoğu'da ve dünyada etkili büyük devlet olmasının önünü açmak gerekmektedir. Mevcut durumda Türkiye devletine ve hükümetine düşen sorumluluk budur.

MHP'nin yaptığı milliyetçilik Türkiye'yi batırma milliyetçiliğidir

CHP ve MHP de kendilerini çeşitli çevrelere kullandırmaktan vazgeçmelidirler. CHP'yi de MHP'yi de sorunun çözümsüzlüğünden çıkar elde eden çevreler kullanıyor. CHP sosyal demokrat bir parti olacaksa bunlara alet olmamalıdır. Aksine Kürt sorununun çözümünde AKP'den daha demokratik, daha radikal olarak sosyal demokrat olmanın gereğini yerine getirerek Kürt halkıyla Türkiye halkının birliğini sağlaması gerekmektedir. Böyle bir politikayla demokratik birliğin çimentosu olma rolünü oynayabilir. Hâlâ da bu rolü oynama fırsatı vardır. Türkiye halkı da CHP'nin böyle bir yaklaşım içinde olmasını beklemektedir. CHP'nin tabanının beklentisi de budur. Mevcut durumda CHP yönetimi ısrarla devletçi zihniyet genlerini bırakmayarak sanki eski politikalarla bu işi sürdürebilirmiş gibi bir yanılgıyla hem kendini hem de Türkiye'yi batırmaktadır.

MHP milliyetçi bir partidir. Bu konuda hassasiyetleri olabilir, ama Önder Apo'nun belirttiği gibi Türk Kürtsüz olamaz. Türkler tarihte hep Kürtlerle ittifak yaparak Anadolu'da güç olmuşlardır. Balkanlarda, Ortadoğu'da güç olmuşlardır. Alparslan dönemi de Yavuz dönemi de Atatürk dönemi de ve diğer dönemler de iyi incelenirse Kürtlerle ilişkiler iki halka da kazandırmış; Kürtlerle kavgalı olduğu dönemlerde en az Kürtler kadar Türkler de kaybetmiştir. Bu açıdan eğer MHP gerçekten

Türkiye'yi seviyorsa, Türkiye'nin güç olmasını istiyorsa, artık milliyetçilik kavramını da farklı biçimde değerlendirmesi gerekiyor. Kürtlerin ulusal demokratik haklarının inkâr edildiği şoven milliyetçiliğin artık MHP'ye de Türkiye'ye de bir faydası yoktur. Aksine Kürtlerle Türklerin ortaklaşarak Ortadoğu'da güç olmasını kendi politikalarının yeni vizyonu haline getirmeleri gerekmektedir. Eğer MHP Türkiye siyasetinde bir rol oynamak istiyorsa böyle bir yaklaşım içinde olmalıdır. Yoksa MHP'nin yaptığı milliyetçilik Türkiye'yi batırma milliyetçiliği olur.

MHP değil dağa dağın eteklerine bile varamaz

MHP ben dağa çıkarım diyor. MHP dağa çıkarak hiçbir sonuç alamaz. Herhalde bir milyonluk ordu, iki yüz binlik polisiyle, istihbaratlarıyla, bütün diğer kurumlarıyla devletin başaramadığını MHP başaracak değildir. Bu bakımdan hamaset yapmaktadır, demagoji yapmaktadır. Kaldı ki MHP'nin öyle Kürt Özgürlük Hareketini, gerilla gücünü ezecek gücü de yoktur. Dağa değil, dağın eteklerine bile varamaz. Belki de PKK'lileri en iyi MHP'liler tanır. 1980 öncesi de MHP'liler herkese kabadayılık yapmışlardır, ama Apocularla karşılaştıkları her yerde sert kayaya çarptıklarını görmüşlerdir. Devlet Bahçeli bunu iyi bilir, eski MHP'liler bunu iyi bilir.

Dağa çıkacağım sözleri aslında Türk ordusuna da polisine de şimdiye kadar ki Türkiye hükümetlerine de hakarettir. Türkiye ordusu da polisi de PKK'ye karşı iyi savaşmıştır. MİT'i de elinden geleni yapmıştır. İzlenen devlet politikaları konusunda her kurum üzerine düşeni yapmıştır. Ne var ki Türk devletinin yürüttüğü dava haksız bir dava olduğundan karşısında haklı bir mücadele yürüten örgüt karşısında başarısız kalmıştır. Bundan sonra da başarısız olmaya mahkûmdurlar.

PKK ve gerilla Türk ordusunu yenemeyebilir, Türkiye'yi tümden yıkma gücü göstermeyebilir, bu ayrı bir sorun. Ama Türk devleti de bu sorunla uzun süre uğraşamaz, kaybeder. PKK ile ve onun özgürlük savaşçılarıyla uzun süre savaşmak Türkiye'nin kendi kendini bitirmesi anlamına gelir. Eğer MHP, PKK bizim ordumuz ve devletimizi yıkamaz, o zaman biz sonuna kadar Kürtlerle savaşalım derse, PKK'nin yıkamadığı ordu, PKK'nin yıkamadığı devlet PKK'ye karşı savaş içinde yıpranarak çözülür, etkisiz hale gelir ve yıkılır. Bunun bütün Türk devlet yetkilileri, ideologları ve herkes tarafından bilinmesi gerekir. Her ne kadar İlker Başbuğ Özgürlük Mücadelesinin kazanma umudunu kırmaktan söz etse de esas kazanma umudu kırılacak olan Türkiye'dir. Kaldı ki daha şimdiden Türkiye'nin kazanma umudu kırılmıştır. Eğer bugün Kürt sorunu şiddetle çözülmez, siyasal yollarla bir çözüm bulalım noktasına gelinmişse bunun sonucudur.

Bu açıdan biz Kürt açılımı ve Kürt sorunuyla ilgili tartışmalara başlamışken herkesin pozitif rol almasını, engelleyici olmaktan çıkmasını bekliyoruz. Tabii Türkiye hükümetinin de ordusuyla birlikte uygulamak istediği tasfiye planından vazgeçmesi ve bu tasfiye planı çerçevesinde çeşitli güçleri Kürt Özgürlük Hareketi'ne karşı kullanma yaklaşımını ve planını bir tarafa bırakması gerekir. Bunun yerine çözüm politikasında ısrarlı olmalı, kalıcı çözümün tüm adımlarını tereddütsüz atmalı ve bunu Türkiye halkına, Türkiye kamuoyuna izah etmelidirler. Bu adımların Türkiye'yi bölmediğini, bölmeyeceğini ortaya koymalıdırlar. Hükümeti, ordusu, polisiyle, devlet bu adımları atarsa, Kürt Özgürlük Hareketi de PKK de DTP de herkes bu çözüme destek vermeye, bu konuda iki halkın birliğini güçlendirmeye, Türkiye'yi güçlendirmeye, bu konuda çaba göstermeye hazırdır. Tabii ki AKP hükümetiyle çeşitli güçler arasında bir kavga vardır. Bu kavga sürmektedir. Bu nedenle de siyasal mücadele sertleştiği için diğer alanlarda birbirleriyle kıyasıya mücadele eden siyasi güçler bir tarafın bu büyük sorunu çözerek güç kazanmasını istemezler. Bu yönüyle zaten CHP'nin, MHP'nin ve ordunun yaklaşımları AKP'nin Kürt sorununun çözümünde bir aktör olmasını değil de Kürt Özgürlük Mücadelesinin bastırılmasında rol almasını dayatmaktadırlar. Ordu da CHP de hâlâ AKP'yi böyle görmektedir. MHP de AKP'nin bunun dışında bir rol oynamasını kabul etmemektedir.

Gelişmelerin yönü Önderliğin yol haritasını açıklamasıyla netleşecektir

Ordu da aslında Kürt Özgürlük Hareketi'nin tasfiyesi konusunda bazı bireysel haklar, sınırlı adımlar atması dışında AKP'nin sorunu köklü çözecek bir politika izlemesini kabul etmemektedir. Zaten AKP ile üzerine anlaştıkları Kürt politikası bu çerçevededir. Çünkü AKP Kürt sorununu çözerse elinin daha da güçleneceğini, Türkiye'nin klasik iktidar blokları yerine AKP ve yandaşlarının Türkiye devleti içinde etkili olacağını düşünmektedirler. Dolayısıyla AKP'nin Kürt sorununu çözme zihniyeti olup olmadığı konusundan ayrı olarak AKP'nin Kürt sorununu çözmüş bir parti gibi görülmesini istemeyecekleri açıktır. Ama diğer taraftan da Kürt halkının özgürlük mücadelesi ve uluslararası durum orduyu zorlamaktadır. İşte bu çelişkiler yumağını çözecek olan Kürt Özgürlük Hareketi'nin ve demokrasi güçlerinin mücadele gücüdür. Demokrasi güçlerinin mücadele gücüne, duruşuna, etkisine göre süreç ya çözüme doğru evirilecektir ya da AKP ile ordunun üzerinde anlaştıkları bireysel haklarla sınırlı bir tasfiye konsepti ısrarla pratikleştirilmeye çalışılacaktır.

Esas olarak da bu gelişmelerin yönünün nereye gideceği, kimlerin hangi cephede yer alacağı Önderliğin yol haritasını açıklamasıyla netleşecektir. Çünkü şu anda da Önderliğin yol haritası üzerinde bir mücadele sürdürülmektedir. Önderlik yazılarla, açıklamalarla, değerlendirmelerle baskı altına alınmaya çalışılmaktadır. Önderliğin açıklayacağı yol haritası üzerinde böyle bir baskı kurulurken, diğer taraftan da Önderliğin yol haritasını daha şimdiden boşa çıkarmak için çıtayı yüksek tutuyor ve kabul edilmeyecek taleplerde bulunuyorlar biçiminde bir propaganda yürütmektedirler. Önderliğin yol haritasını görmeden çıtanın yüksek tutulduğunu, çözümsüzlüğün dayatıldığını söylemek, aslında kendilerinin bir çözüm politikaları olmadığının ve Kürt halkının haklı

politikalarına cevap vermeyecek konumda bulunduklarının kanıtıdır. Herhalde Kürt halkının temel demokratik haklarını kabul etme düzeyine gelmedikleri için, böyle bir programları olmadığı için özellikle hükümete yakın çevreler, DTP çıtayı yüksek tutuyor, Kürt Özgürlük Hareketi çıtayı yüksek tutuyor, Apo çıtayı yüksek tutuyor diyerek kendilerinin çözüm getirmeyecek projelerine şimdiden meşruiyet ve haklılık kazandırmaya çalıştıkları görülmektedir. Bu tür tartışmaları Önder Apo'nun ve Kürt Özgürlük Hareketi'nin çözüm politikası ve ortaya konulacak yol haritasını boşa çıkarma ve kendi çözüm politikalarını dayatma olarak görmek gerekmektedir. Bu açıdan bu tür yaklaşımlara karşı da bütün demokrasi güçlerinin duyarlı olması önemlidir. Önder Apo'nun ve Kürt Özgürlük Hareketi'nin çözüm yönlü politikalarını boşa çıkarmak isteyenlere karşı hem ideolojik ve düşünsel alanda hem de siyasal, örgütsel ve eylemsel alanda mücadeleyi geliştirerek bu tür çözümsüzlükte ısrar politikalarını boşa çıkarıp Önderliğin yol haritasında ortaya koyduğu çözüm modelinin gerçekleşmesi için mücadele etmek sürecin doğru yönlendirilmesi açısından gereklidir.

Radikal demokratlara sol ve sosyalist güçlere önemli görevler düşmektedir

Türkiye'deki gerçekler gösteriyor ki Türkiye'nin demokratikleşmesi ve Kürt sorununun kalıcı demokratik çözümü demokrasi ve özgürlük güçlerini bir araya getirip bunları mücadele içine sokmakla gerçekleşir. Kürt halkının özgürlük ve demokrasi mücadelesi ve Türkiye'deki demokrasi güçleri mücadele ederek sorunu bu noktaya getirmişlerdir. Kalıcı çözümü getirmek için de yine bu güçlerin mücadelesi etkili ve belirleyici olacaktır. Bu nedenle Kürt demokratik gücü ve hareketi kendi gücüne güvenmelidir. Mücadele ve sağlam duruş olmadığı taktirde bu sorunun kendiliğinden çözüleceği beklenmemelidir. Bu defa da hükümet ve ordunun ortaya çıkan bu zemini çözüm için değil de tasfiye için kullanma hesapları boşa çıkarılırsa gerçek ve kalıcı çözümden kaçamayacaklardır. Kürdüyle, Türküyle bütün toplumsal güçler mücadeleye sevk edildiği taktirde Kürt sorununun çözümü için elverişli psikolojik ve siyasal ortamın çözümle sonuçlanacağını görmek gerekiyor. Bunun için Önder Apo demokrasi güçlerinin bir konferans gerçekleştirerek demokrasi hareketi ortaya çıkarmalarını önerdi. Özellikle de Türkiye'deki demokrasi cephesinin kurulması açısından da radikal demokratlara temel görev verdi. Radikal demokratlar çalışmadan, mücadele etmeden, örgütlenmeden Türkiye'nin demokratikleşmeyeceğinin altını çizdi. Liberal demokratları, muhafazakâr demokratları bir araya getirecek olanın da radikal demokratlar olacağını söyledi. Bu açıdan radikal demokratlara, sol ve sosyalist güçlere önemli görevler düşmektedir. Kadın hareketine, gençlik hareketine önemli görevler düşmektedir. Kadın hareketi ve gençlik hareketi Kürt sorununun çözümü konusunda mücadeleyi yükseltirken, diğer taraftan Türkiye'deki kadın hareketleri ve gençlik hareketleriyle ortak mücadele platformları yaratarak Türkiye'de Kürt sorununun çözümü için oluşan mevcut olumlu zemini daha da etkileme, geliştirme ve bir sonuca götürme çabasını sürdürmeleri gerekir.

Herkes bilmelidir ki Kürt sorununda çözüm tartışmaları, Türk devletinin Kürt Özgürlük Mücadelesini askeri zorla ezemeyeceğinin anlaşılması sonucu gerçekleşmiştir. Eğer Türkiye Zap'ta başarılı olsaydı, 29 Mart seçimlerinde istediği sonucu alsaydı, Önderlik üzerinde irade kırma politikası sonuç verseydi, Kürt halkı direnmeseydi bugünkü tartışma ve girişimler kesinlikle gündeme gelmezdi. Bu açıdan sorunun çözümünü gerçekleştirmek için de Türk devletinin savaşla, zorla, baskıyla sonuç alamayacağını bütün mücadele alanlarının göstermesi gerekir. Siyasal alanın da askeri alanın da toplumsal alanın da Türk devletinin baskılarla sonuç alamayacağını duruşlarıyla ortaya koymaları gerekir. Yoksa Tamil gerçekliğinde görüldüğü gibi Türk devleti ve hükümeti ezebileceğini düşündüğü an daha sert politikalara yönelebilir. Sri Lanka'yla Tamiller anlaşma noktasına gelmişler, hatta Tamiller hedeflerinin hemen hemen çoğuna masa başında ulaşmışlardır. Hükümet Tamillerin istemlerinin çoğunluğunu kabul etmişti. Ne zamanki hükümet Tamilleri uluslararası alanda, siyasal, sosyal ve askeri alanda zayıf görerek üzerine gidip ezeceğini düşünmüşse, tüm anlaşmaları bir tarafa bırakarak askeri saldırıyla sonuç almaya yönelmiştir. Bu yönüyle bu tür sorunlar söz konusu olduğunda, Türkiye gibi tam demokratikleşmemiş, demokratik zihniyeti kökleşmemiş toplumlarda temel demokratikleşme sorununun kalıcı çözümü açısından demokrasi güçlerinin duruşunu sağlam tutması gerekir. Yoksa Türkiye'de de bugünkü tartışmalar her an bastırılabilir ve farklı yere çekilebilir.

7. Genel Kurul Önder Apo'nun projesini destekliyoruz demiştir

Kürt Özgürlük Hareketi Önderliğin yol haritasını destekleyeceğini Kongra Gel 7. Genel Kurul'unda açıklamıştır. 7. Genel Kurul'un yapılması ve aldığı kararlar Önder Apo'nun yol haritasının pratikleştirilmesi ve Türk devletinin çözüme zorlanması açısından önemli bir adım olmuştur. Türk devletinin zayıfladılar, şöyle marjinalleştiler dediği bir dönemde Kürt Özgürlük Hareketi'nin kongrelerini, kurullarını, toplantılarını zamanında yaparak siyasal mücadele üzerindeki inisiyatifini ve etkinliğini sürdürmesi, Türk devletinin bu sorunu çözmekten başka bir yolu kalmadığını ortaya koyan en önemli göstergelerden biridir. 7. Genel Kurul aldığı kararla; demokratik çözümden yanayız, Önder Apo'nun projesini destekliyoruz, demiştir. Demokratik çözüm için mücadele eden, demokratik çözüm için adım atan herkesimi destekleyeceklerini, cesaretlendireceklerini açıkça ortaya koymuşlardır. Ancak Kürt sorununu çözme yerine sınırlı bazı adımlar atarak, buna dayanıp Kürt Özgürlük Hareketi'ni tasfiye etmek için askeri, siyasi, diplomatik saldırıyı gerçekleştirme tutumlarına karşı da hazırlıklı olduklarını ilan etmişlerdir. Bu açıdan da meşru savunmanın daha da güçlendirilmesi kararı alınmıştır. Bu, tabii ki Türk devletinin

mevcut oluşmuş olgun çözüm ortamını istismar etmesinin önüne geçmek için ortaya konulan kararlı bir duruştur.

Kürtler gerekirse özgürlükçü ve demokratik yaşamlarını ayrı örgütleyecektir

7. Genel Kurul'da meşru savunmanın güçlendirilmesi yanında Kürt demokratik kurumlaşmasının güçlendirilmesi kararı da alınmıştır. Çünkü örgütlenme ve demokratik kurumlaşma direnişin en temel zeminidir. Demokratik kurumlaşma güçlendikçe, bu temelde Kürt demokratik siyasi iradesi ortaya çıktıkça, bu aynı zamanda her türlü saldırıya karşı direniş anlamına geldiği gibi, Kürt sorununun siyasi çözümünü yakınlaştırma, kalıcılaştırma da anlamına gelmektedir. Bunun için Önderliğin yol haritasına verilecek en büyük cevaplardan biri olarak da Kürt halkının komünleriyle, meclisleriyle, kooperatifleriyle, akademileriyle demokratik örgütlenmesini ve kurumlaşmasını tamamlayarak alternatif bir sitem haline gelmesi gerektiği belirtilmiştir. Zaten alınan kararlardan birisi de Kürt halkının, Kürt Özgürlük Hareketi'nin Türkiye'nin politikalarına mahkûm ve muhtaç olmadığının ortaya konulmasıdır. Türkiye Kürt sorununu demokratik temelde çözmezse Kürt halkı demokratik kurumlaşma temelinde siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel alanda kendi özgürlükçü ve demokratik sistemini kurarak özgür ve demokratik yaşamını gerçekleştirme iradesini gösterecektir. Türkiye ile aynı sınırlar içinde yaşama iradesi ve kararlılığı göstermekle birlikte gerekirse özgürlükçü ve demokratik yaşamını ayrı örgütleyerek, ayrı bir sistem haline gelmeyi ve böylece Kürt sorununu demokratik temelde kendi iradesiyle çözme kararını da ortaya koyacaktır. Türk devleti hem sorunu çözmede ciddi adım atmaz hem de Kürt halkının demokratik siyasi iradesinin kurumlaşmasına engel olmaya çalışırsa bunun tümden kopuşla sonuçlanacağı konusunda uyarılarını da yapmıştır. Zaten mevcut durumda Türkiye ile Kürt toplumu arasında önemli bir kopukluk vardır. Eğer Türk devleti Kürt halkının demokratik siyasi iradesini tanıma yerine bastırma yolunu tercih ederse tabii ki Kürt Özgürlük Mücadelesi Türkiye'nin bu dayatmalarına boyun eğmeyerek farklı arayışların içine girecektir. Çözümsüzlük karşısında bu, Kürt halkının en temel meşru hakkıdır.

> **"Tam demokratikleşmiş bir ülkede gerillanın ne olacağı kolaylıkla çözülebilir. Dolayısıyla silah bırakma ve gerillanın yurtdışına çıkarılması tartışmalarını tamamen anlamsız, hiçbir değeri olmayan ve pratikte uygulanması da mümkün olmayan, bilerek işi yokuşa sürmek için gündeme konulan bir dayatma olarak değerlendirmek gerekir"**

Önderliğin yol haritasını açıklayacağım dediği ve Kürt halkının çözüm doğrultusunda demokratik siyasi iradesini açıkça ortaya koyduğu bir süreçte belirli kesimlerin gerilla sınır dışına çıksın, silah bıraksın dayatmaları yapması da manidardır. Türkiye'de Kürt sorununun çözümü konusunda kararlı bir irade olup olmadığı konusunda kuşkuları daha da arttırmaktadır. Çünkü gerilla sınır dışına çıksın ya da silah bıraksın demek işi yokuşa sürmektir, çözümsüzlükte ısrar etmektir. CHP gibi bazı güçler, PKK silah bırakmadan çözüm olmaz dediği gibi, kimi yazarlar ve bazı çevreler de PKK silah bırakmadan Türkiye'nin çözümü kabul etmesi mümkün değildir; Türkiye silah dayatması altında çözümü kabul edemez gibi demagojilerle çözümsüzlükte ısrar eden inkâr ve imha politikalarına gerekçe bulmak istemektedirler. Halbuki Kürt Özgürlük Hareketi ateşkes ilan etmiş, tek taraflı çatışmasızlık durumundadır. Eğer Türk ordusu operasyon yapmaz ve elini tetikten çekerse çatışmaların tümden son bulacağı kalıcı bir ateşkes durumu yaşanır. Ancak Türk ordusu yaptığı operasyonların sonucu ortaya çıkan çatışmalar ve ölümleri, bakın gerilla sınır dışına çıkmaz, silahlı olursa çatışmalar devam eder gibi bir argüman haline getirmektedir. Kürt Özgülük Hareketi'nin tek taraflı ateşkes ilan ettiği, çatışmasızlık ortamını sürdürdüğü bir süreçte bu operasyonların gerçekleşmesi, gerilla üzerinde silah bıraktırma ya da sınır dışına çıkma dayatması yapmak içindir. Silah bırakılmadığı ve sınır dışına çıkılmadığı müddetçe çatışmalar çıkmakta, ölüm olmaktadır diyerek gerilla silah bıraksın, sınır dışına çıksın dayatmalarına meşruiyet kazandırmaya çalışmaktadırlar. İyi niyetli olmayan bu tür yaklaşımlar Kürt Özgürlük Hareketi tarafından kesinlikle reddedilmektedir. Bu tür istemleri çözüm isteyenlerin ileri sürmemesi gerektiğini, bu tür istemlerin ve taleplerin çözüm istemeyenlerin politikalarını güçlendirdiğini söylemektedir.

Demokratik çözümde gerilla toplumsal savunma gücü olarak da kalabilir

Çözüm isteyenler için çatışmasızlık kararı yeterlidir. Kaldı ki Kürt Özgürlük Hareketi geçmişte silahlı güçlerini sınır dışına da çıkarmıştır. Geri çekilme sürecinde yüzlerce gerilla pusuya düşürülerek şehit edilmiştir. Bu yönüyle bazılarının dışarı çıksın, ordu operasyon yapmaz gibi yaklaşımları kesinlikle hiçbir değeri olmayan söylemlerdir. Siyasette bu tür söz vermelerin hiçbir anlamı yoktur. Hele Türk devletinin inkâr ve imha politikası düşünüldüğünde, Kürtlerin başına Ortadoğu'da birçok oyunun oynandığı akla getirildiğinde bırakalım gerilla güçlerinin sınır dışına çıkmasını, bunun düşünülmesinin bile mümkün olmadığının bilinmesi gerekir. Kaldı ki Kürt sorunu çözüldüğünde gerilla sorun olmaktan çıkar. Gerilla, demokratik çözüm içinde bir statüye kavuşarak Kürdistan'da toplumsal huzur sağlayan, topluma karşı yapılan saldırıları engelleyen toplumsal savunma gücü olarak da kalabilir. Tam demokratikleşmiş bir ülkede gerillanın durumunun ne olacağı kolaylıkla çözülebilir. Dolayısıyla silah bırakma ve gerillanın yurtdışına çıkarılması tartışmalarını tamamen anlamsız, hiçbir değeri olmayan ve pratikte uygulanması da mümkün

gözükmeyen ve bilerek işi yokuşa sürmek için gündeme konulan bir dayatma olarak değerlendirmek gerekir.

Demokratik Toplum Kongresi'ne dar bir siyasal ufukla yaklaşılmamalıdır

Kürt sorunun demokratik çözümünde meşru savunma kadar demokratik örgütlenmeler de önemli olmaktadır. Özellikle Önderliğin ortaya koyduğu Demokratik Toplum Kongresi'nin kurumlaşması ve sürekli toplantı halinde olması, Kürt halkının siyasal, sosyal, kültürel sorunları konusunda kararlar alması önemlidir. Demokratik Toplum Kongresi'nin kurumlaşması, bütün illerde, ilçelerde meclislerin kurulması, komünlere, kooperatiflere ve akademilere dayanarak bu meclislerin içinin doldurulması Kürt halkının kendi demokratik çözüm politikalarını ve araçlarını ortaya çıkarması açısından çok önemlidir. Kadın, gençlik ve her türlü sosyal kesimlerin sokak, mahalle ve yerel birimlerden başlayarak örgütlenip kendi temsilcileriyle ilçe, il ve genel meclise katılmaları, Kürt sorununun demokratik siyasi çözümünün Kürt ayağının tamamlanması anlamına gelir. Bu yönüyle Önderliğin yol haritasına verilecek en doğru cevaplardan biri de Önderliğin vurguladığı gibi Demokratik Toplum Kongresi'nin gerçekleşmesidir. Önderliğin Demokratik Toplum Kongresi'nin sürekli toplantı halinde olmasını istemesinin bir nedeni de ortaya koyduğu yol haritasının Kürt ayağının ortaya çıkmasını istediği içindir. Demokratik Toplum Kongresi'ne dar bir siyasal ufukla yaklaşmak Kürt sorununun çözümü açısından çok kritik bir noktaya gelindiği bir süreçte Kürt toplumu ve halkı açısından ciddi bir yetersizlik ve zaaf olur.

Demokratik Toplum Kongresi'nin kurumlaşması aslında muhataplık sorununu da önemli oranda çözer. Kurumsal muhatap Demokratik Toplum Kongresi olur. Dolayısıyla demokratik toplum kongresinin kendisini örgütlemesi ve muhatap haline getirmesi çok çok önemlidir.

Büyük savaşların barışını da bu büyük savaşanlar yapar

Tabii ki bu muhataplığı da somut olarak yürütecek konumda olan, pozisyonu buna müsait olan Kürt Halk Önderidir. Çünkü bu sorunu en iyi anlayan, tarihselliğini ve güncel karakterini en iyi bilen, Türk devletini en iyi tanıyan, Kürt sorununun demokratik çözümüyle Türkiye'nin demokratikleşmesi diyalektiğini en iyi ortaya koyabilecek bir birikimin sahibidir. Hem Kürt halkının hem Türkiye toplumunun ihtiyaçları temelinde optimum bir çözüm yaklaşımını ortaya koyacak tek kişidir. Kaldı ki Kürt Halk Önderi yalnız bugün değil, eskiden beri bu sorunun muhatabıdır. Bu yönüyle Önder Apo'yu muhatap almamak, çözümün dışında tutmak kesinlikle çözümsüzlükte ısrar etmektir. Kürt siyasi güçleri arasında, özgürlük güçleri arasında kesinlikle parçalanma yaratmaya yönelik bir yaklaşımdır. Çünkü Kürt siyasi güçlerini, hareketlerini, toplumunu bir bütün olarak etrafında birleştirecek, herkesin üzerinde birleştiği tek kişi, tek kurum Kürt Halk Önderliğidir. Demokratik Toplum Kongresi'nin de çözüm iradesini en iyi biçimde ortaya koyacak, sonuca götürecek olan bu liderliktir. Kadınıyla, genciyle, emekçisiyle bütün Kürtlerin benim siyasi iradem dediği ve Önderi olarak gördüğü bir lideri, bir kişiliği bu sorunun dışında tutmak, muhatap almadan bu sorunu çözmeye çalışmak bir iyi niyet ürünü olamaz. Eğer gerçekten çözüm isteniyorsa, böyle bir çözüme gerçekten huzur ve barış projesi denilecekse, o zaman devlet ya da siyasi güçler olaylara olgulara kan davası olarak bakamazlar. İşte biz kavga ettik, savaştık, bu nedenle oturamayız, muhatap alamayız diyemezler. Dünyada birbirleriyle en büyük savaşı yürütenler bile bir araya gelmiş ve barışmışlardır. Büyük savaşların barışını da bu büyük savaşanlar yapar. Savaş yapılacak, savaş sürecek, ama savaşı durdurma ve çözüm bu savaşı yürütenler dışında aranacak! Bunun kadar saçma, anlamsız ve çözümsüzlükte ısrar etme anlamına gelen daha başka bir geri davranış olamaz.

Kürt Halk Önderine yaklaşım savaş ve barış gerekçesidir

Bütün toplum Önder Apo'nun muhatap alınmasını istemektedir. DTP de Demokratik Toplum Kongresi de bunu söylemektedir. PKK ve KCK'nin bütün kongrelerinde, genel kurullarında aldığı ilk karar Kürt sorununun çözümünde muhatabın Kürt Halk Önderi olduğudur. Defalarca Kürt Halk Önderine yaklaşımın savaş ve barış gerekçesi olduğu yönünde kararlar alınmıştır. Bu mücadeleyi yürüten Özgürlük Hareketi ve kurumları Önder Apo'yu muhatap gösteriyorsa, o zaman Türk devletinin farklı muhatap araması ya da muhatapsız çözmesi kesinlikle kabul edilemez. Eğer demokrasiden ve demokratlıktan söz ediyorsak, padişah gibi, herhangi bir diktatör gibi herhangi bir konuda ben karar alırım herkes uyar denilemez. Demokrasilerde sorun muhataplarıyla çözülür. Hangi toplumsal kesimin sorunu tartışılıyorsa, bir karar alınacaksa o toplumsal kesimle tartışılır, o muhatap alınır ve böylece bir uzlaşmaya varılarak sorunlar çözülür. Dünyada bunun dışında bir sorun çözme yöntemi yoktur. Bu yöntem dışında yapılmak istenen tüm girişimler, çözümler ise sonuç almamıştır, sonuç alması da mümkün değildir. Bu gerçek iyi bilindiğinden birçok aydın, yazar, siyasetçi, demokrat Önder Apo'nun muhatap alınmasını istemektedirler. Sorunun çözümünün sorunu en iyi bilenler tarafından yapılacağını bilen bu çevreler yazılarıyla, değerlendirmeleriyle hükümetin doğru bir çözüm yaklaşımı için doğru bir muhatap seçmesi gerektiğini vurgulamaktadırlar. Kürt Özgürlük Hareketi de Önder Apo'yu muhatap almayan bir çözümün sağlıklı olmayacağını açıkça söylemiştir. Kaldı ki Önder Apo da çözüm için en doğru muhatabın kendisi olduğunu, kendisiyle görüşüldüğü takdirde bu sorunun daha sağlıklı çözülebileceğini vurgulamıştır.

Kürt sorunu pazarlık konusu yapılarak zaman kaybedilemez

Önder Apo'nun muhatap alınıp alınmayacağı konusu, Önder Apo'nun hazırlayacağı yol haritasına gösterilecek tutumla anlaşılacaktır. Açıkça belirtilmelidir ki Önder Apo'nun açıklayacağı yol haritasına yaklaşım, Kürt sorununun demokratik çözümüne nasıl yaklaşıldığını da ortaya koyacaktır. Öte yandan Önder Apo'nun yol haritasına gösterilecek yaklaşım, siyasal sürecin hangi yöne evirileceğini de belirleyecektir. Bu açıdan böyle önemli bir yol haritası açıklanacakken, tüm basın ve kamuoyu böyle bir yol haritasını beklerken hükümetin ve hükümete yakın çevrelerin, İmralı muhatap alınamaz, demeleri daha şimdiden yol haritasına olumsuz yaklaşılacağını ortaya koyar ki bu da gerçekten tehlikeli bir durumdur. Bu açıdan bir an önce bu olumsuz yaklaşımdan vazgeçilmelidir. Yol haritasına da doğru yaklaşılmalıdır. Önder Apo yol haritasını pazarlık konusu yapmak ve Türkiye'yi sıkıştırmak için değil, kesinlikle bu sorunun kalıcı demokratik çözümü için sunmaktadır. Kürt sorunu artık pazarlık yapılarak zaman kaybedilecek bir durumda değildir. Bu yönüyle çözüm zihniyeti olur ve iyi niyet gösterilirse Kürt sorunu bir günde çözülecek bir sorundur. Pratikleşme konusunda sıkıntılar ortaya çıkabilir, ama önemli olan yasal ve anayasal güvencelerin sağlanmasıdır. Kürt sorununun çözümünün gerçekleşmesinin ifadesi olacak kurumlaşmaların önünün açılması, desteklenmesi, engelleyici tutumlara karşı konulması çözüm açısından ilerlemeyi ifade edecektir. Ancak zaman içinde çözülecek sorunlar da vardır. Örneğin Kürdistan'da yıkılmış ekonominin düzeltilmesi için ekonomik yatırımların teşvik edilmesi gibi konular bir günlük iki günlük işler değildir. Anadilde eğitim kararı alınır, ama bunun pratikleşmesi için bir-iki yıl hazırlık ve kurumlaşmayla geçebilir. Önemli olan bu konularda özgürlükçü ve demokratik bir yaklaşım içinde olmak, asimilasyoncu ve inkârcı politikalardan vazgeçerek Kürt kimliğinin, dilinin, kültürünün özgürce gelişebilmesi önündeki bütün engelleri kaldırmaktır.

Kürt sorununun çözümü konusunda zihniyette de yaklaşımda da olgunlaşma gelişmiştir. Neyin çözüm olacağı, neyin çözüm olmayacağı bilinmektedir. Doğru bir niyet varsa Önder Apo'nun yol haritasıyla birlikte sorunun çözüm mecrasına gireceğini düşünüyoruz. Ama çözüm niyeti yoksa da Türk devletinin ve hükümetinin yüzü açığa çıkacaktır. Yol haritası reddedildiği taktirde Kürt halkı ve demokrasi güçleri Önderliğin yol haritasının pratikleştirilmesi için mücadelesini sürdürecektir.

Kürt sorununun çözümsüzlüğü Türkiye'nin ayağındaki bağdır

Önderliğin yol haritasına karşı çeşitli çevreler düşünce belirtiyor. Düşünceleri genelde olumludur. Hâlâ Türkiye'deki inkâr ve imha zihniyetini aşmayan, hâlâ Kürt halkını irade olarak görmeyen, biz bir şeyler veririz Kürtler de kabul eder gibi zihniyeti değişmemiş, klasik politikaların ufkunu aşamamış dar yaklaşımlar olmakla birlikte, toplumda genel eğilimin çözüm yönünde olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Aslında Türkiye toplumu da artık bu sorunun uzamasını istemiyor. Bu sorunun çözümsüzlüğü koşullarında Türkiye ekonomik, siyasal, diplomatik ve moral alanında çok şey kaybetmektedir. Türkiye'deki çeşitli siyasi çevrelerin ve şahsiyetlerin dediği gibi, Kürt sorununun çözümsüzlüğü Türkiye'nin ayağındaki bağdır. Kürt sorununu çözmek Türkiye'nin ayağındaki bağları çözmektir. Bu açıdan da çözümsüzlükte ısrar eden çevrelerin engellerini aşmak zor olmayacaktır. Yeter ki demokratik siyasi güçlerin çözüm iradesi olsun. Bu açında Önderlik hükümete cesaretli olun ve risk alın diyor. Bu, cesaret ve risk almak Türkiye'ye de AKP hükümetine de kaybettirmeyecektir. Bu cesaret ve risk en büyük kazanmanın cesareti ve riski olacaktır.

Tabii ki Önderliğin yol haritasına yaklaşımda ve sorunun çözümünde uluslararası güçlerin de bölgesel güçlerin de katkısı olabilir. Özellikle de Güney Kürdistanlı siyasi güçlerin Önder Apo'nun yol haritasına destek vermesi gerekmektedir. Eğer Güney Kürdistanlı güçler ve tüm Kürt siyasi güçler Önder Apo'nun yol haritasına destek verirlerse Türkiye sorunu çözmek zorunda kalır. Çünkü Türkiye ve bölge ülkeleri Kürtlerin birlik olamamasından, hatta aralarındaki sorunlarından dolayı çözümsüzlük politikasında ısrar etmektedirler. Eğer Kürtler ulusal birlik politikası izler, bölünmüşlükleri, parçalanmışlıkları ve aralarındaki kavgalar nedeniyle başta Türkiye olmak üzere bölge ülkelerine cesaret vermezlerse kesinlikle Kürt sorunun çözümü bölge ülkeleri açısından kaçınılmaz hale gelir. Zaten Önder Apo da bu gerçeği iyi bildiğinden Ulusal Konferansın toplanmasını istemiştir. Beş ilke ve dört öneri etrafında Ulusal Konferans toplanıp kararlar alınırsa Kürtler arasında demokratik birliğin bu temelde gerçekleşeceğini, bunun sonucunda Kürt sorununun demokratik çözümü temelinde bölge ülkelerinin demokratikleştiğini ve bunun da demokratik Ortadoğu konfederasyonunu ortaya çıkaracağını söylemektedir. Önder Apo, Kürt sorununun çözümünün böyle çok önemli sonuçlar ortaya çıkaracağını vurgulamaktadır. Gerçekten de Kürt sorunu çözüldüğü taktirde bölge ülkeleri demokratikleşecek, bölge ülkeleri de demokratikleştiği taktirde aralarındaki güç birliği daha da artarak demokratik Ortadoğu konfederasyonu temelinde Ortadoğu, dünyanın ekonomik, sosyal, kültürel alanda çekim merkezi haline gelecektir. Türkiye'deki Kürt sorununun çözümünün böyle bir bölgesel ve evrensel değeri vardır. Türkiye'deki siyasetçiler bu ufku ortaya koyabilecekler mi, bu ufukta soruna bakabilecekler mi bunu zaman gösterecektir.

Kürtler arası birlik, Türk devletinin ve diğer ülkelerin siyasi karar alıcılarını bir çözüme zorlayacaktır. Bu yönüyle tüm Kürt siyasi güçleri kendi aralarındaki birliği en başta da Önder Apo'nun yol haritası çerçevesinde göstermelidirler. Bununla sadece Kuzey'in kurtulması gerçekleşmez, Doğu Kürdistan'ın da Güneybatı Kürdistan'ın da özgür ve demokratik yaşamının gerçekleştirilmesi yakınlaşır. Güney Kürdistan federasyonu esas olarak da kendi

hukukunu ve hakkını böylece güvenceye alır. Kesinlikle Güney Kürdistan'daki kazanımların ve gelişmelerin güvencesi de dış güçler değildir. Tüm parçaların özgür ve demokratik yaşamının güvencesi Kürt sorununun çözülmesi temelinde bölge ülkelerinin demokratikleşmesidir. Bölge ülkeleri demokratikleşirse bütün ülkelerde Kürt halkı ulusal demokratik haklarını güvenceye kavuşturmuş olur. Güvencenin esası, bölge ülkelerinin demokratikleşmesinden geçer. Bunun da öncüsü ya da buna yol açacak olan en temel halka ise Kuzey Kürdistan'da Kürt sorununun demokratik çözümü olacaktır.

Seçimler gösterdi ki Güney halkı KDP-YNK yönetiminden rahatsızdır

Güney Kürdistan'daki seçimler hem tüm Kürdistan parçalarını ilgilendiriyordu hem de bölge ülkeleri dikkatle takip ediyorlardı. Güney Kürdistan'da seçimlerin olması başlı başına önemlidir. Demokratik kültürün yerleşmesi, farklı düşüncelerin ve örgütlenmelerin ortaya çıkması, toplumun demokratikleşmesi ve özgürleşmesi açısından önemli bir adımdır. Bu yönüyle bu seçimlerin Güney Kürdistan ve bütün Kürdistan açısından olumlu bir gelişme olduğunu söylemek mümkündür. Bu seçimlerin ortaya çıkardığı en önemli gerçek ise, Güney Kürdistan halkının mevcut hükümeti ve iktidarı oluşturan KDP ve YNK ittifakından rahatsız olmasıdır. Bu seçim KDP ve YNK ittifakına dayalı hükümetin, yönetimin siyasal alanda antidemokratik olduğu gibi, ekonomik alanda da sosyal alanda da adalet sağlayamadığı, özellikle rantçılığın başta ekonomik ve siyasal alanda olmak üzere Güney Kürdistan'da hâkim olduğunu ortaya koymuştur. Seçimde önemli başarı sağlayan Goran listesinin başarısının altında yatan gerçek budur. KDP ve YNK ittifakına dayanan yönetimin ve iktidar gücünün halktan kopması Goran listesinin başarısını getirmiştir.

Güney Kürdistan'da ekonomik, siyasal, sosyal, kültürel alanda yozlaşma, çürüme gerçekten de üst boyutlara ulaşmıştır. Mevcut ekonomik ve siyasal elitle toplum arasındaki uçurum gerçekten de fazladır. Dünyanın hiçbir yerinde olmayacak kadar toplumla yönetim arasında uçurum ortaya çıkmıştır. Bir nevi sonradan görme gibi ele geçirilen siyasal ve ekonomik imkânlar belirli zümreler tarafından yutulmaktadır. Vur patlasın çal oynasın biçiminde bir yaşam biçimi ortaya çıkmıştır. Halk yoksulluk ve sefalet içindeyken, ekonomik ve sosyal elit sefahat içinde yaşamaktadır. Bu açıdan Noşirvan Mustafa ise toplumdaki bu tepkileri görerek daha demokratik bir söylemle seçim yarışına girmiş ve sonuçta tepki oylarını almıştır.

Goran listesi tepki oylarını alan bir hareket olarak değerlendirilmeli

KDP ve YNK toplumun tabandan gelen demokratik örgütlenme tepkilerine fırsat vermediği için ister istemez bir alternatif ya YNK'nin ya da KDP'nin içinden çıkacaktı. Tabii KDP'nin içinden çıkma koşulları zayıftır. KDP bu konuda daha otoriter, daha hâkimdir. YNK ise geçmişten beri farklı grupların daha fazla içinde yer aldığı, bu yönüyle de KDP'ye göre daha "demokratik" bir örgütlenme modeline sahipti. Ya da KDP kadar katı değildir. Bu durum toplum içinde YNK ve KDP dışında bir muhalefet gelişmesine izin vermese bile, YNK içinde bir muhalefetin ortaya çıkmasıyla sonuçlanmıştır. Noşirvan Mustafa ve çevresindeki kesimlerde siyasal yaşamın daha fazla demokratikleşmesini, ekonomik yaşamda mevcut elitin etkisinin sınırlanmasını, daha adil bir bölüşümün ortaya çıkmasını isteyen çevrelerin olduğu kesindir. Noşirvan Mustafa'nın etrafından oluşan gruplaşma içinde daha demokratik, daha özgürlükçü bir yaşam isteyen çevrelerin olduğunu söylemek gerekir. Buna rağmen bu grubu toplum tabanında demokratik temelde örgütlenerek ortaya çıkan bir alternatif muhalefet hareket olarak değerlendirmek de abartılı olur. Bu açıdan esas olarak tepki oylarını alan bir hareket olarak değerlendirmek yerindedir.

Bu seçim sonuçları Güney Kürdistan'da toplumsal muhalefetin, siyasal muhalefetin güçlü olduğunu göstermektedir. Aslında KDP politikaları katı olmasaydı belki de bugün daha farklı muhalefetler de ortaya çıkabilirdi. Belki de Noşirvan Mustafa oylarını daha da fazla artırabilirdi. Şunu söylemek mümkündür: Goran listesi yüzde 25 civarında oy almıştır, ama toplumun yarısına yakınının mevcut yönetimden rahatsız olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Tabii bu seçim sonuçları sonucu ortaya çıkan Goran listesinde yer alanlar demokraside ne kadar tutarlı olur, demokratik tutarlılığı ne kadar geliştirebilirler kesin bir şey söylemek şimdiden mümkün değildir, ama bir arayış içinde olan, en azından eski politikalardan rahatsızlık duyan bir grup olarak Güney Kürdistan siyasetine bir zenginlik ve dinamizm getireceği açıktır.

Bu seçim sonuçları Noşirvan Mustafa'nın grubunun kazanmasından çok, KDP ve YNK dışında bir arayışın ortaya çıkması, bu yönüyle demokratik özgürlükler açısından arayış içinde olanlara

cesaret vermesi bakımından önemli görülmelidir. Bu, mevcut yönetimlere bir rahatsızlığın olduğu görülerek bu temelde yeni demokratik alternatifin çıkmasını teşvik edecek bir ortam ve sonucun ortaya çıkması, Güney Kürdistan açısından önemlidir. Bu seçim sonuçlarının ortaya çıkmasında Kuzey Kürdistan'da gelişen özgürlük ve demokrasi mücadelesinin doğrudan etkisi vardır. Kuzey Kürdistan'daki demokratik sosyal devrim, kültürel devrim ve demokratik siyasal düzey Güney Kürdistan'ı da derinden etkilemektedir. Kuzey Kürdistan'da önemli düzeyde ortaya çıkan siyasetin ve toplumun demokratikleşmesi, örgütlenerek güç olması gerçeğinin bundan sonra Güney Kürdistan'a daha fazla yansıyacağını ve etkili olacağını söyleyebiliriz. Kesinlikle Güney Kürdistan artık eskisi gibi olmayacaktır. Güney Kürdistan'da da toplum demokratik temelde örgütlenerek demokratik siyasi iradesini ortaya çıkaracaktır. Belki de Güney Kürdistan için en büyük kazanım bu olacaktır. Ya da Güney Kürdistan'da ortaya çıkan kazanımların güvencesi, toplumsallaşması ve halka ait hale getirilmesi bu süreçle başlamıştır. Bundan sonra bu süreç daha da gelişecektir. Bunlar Noşirvan Mustafa ekibinin durumundan bağımsız olarak ortaya çıkan objektif gelişmelerdir. Esas olarak da Kürt halkının onlarca yıldır yürüttüğü demokrasi ve özgürlük mücadelesinin ortaya çıkardığı demokratik birikimin bu seçimde Goran listesi şahsında dışa vurulması yaşanmıştır.

Noşirvan Mustafa ve Goran listesi konusunda daha da sorgulayıcı yaklaşmak gerekir. Bu hareketin ne kadar demokratik olduğu, ne kadar demokrasiyi derinleştireceği konusu söz konusu olduğunda ise tutarlı bir demokrasi hareketinden çok, Türkiye'deki AKP hükümetine benzer bir biçimde mevcut yönetimlere olan tepkileri demokrasi ve adalet söylemiyle değerlendirerek toplumdan destek alan bir hareket olarak görmek daha doğrudur. Güney Kürdistan'daki halkın durumunu ortaya koyması açısından önemlidir. Bu yönüyle mevcut siyasal ve sosyal ortamı değerlendirerek toplumdaki demokratik örgütlenmeyi geliştirerek toplumun demokratikleşmesi geliştirilmelidir. Bunun yanında ortaya çıkan Goran listesinin daha demokratik, daha özgürlükçü olması, daha tutarlı olması konusunda da demokratik güçlerin ve halkın bu grubu takip etmesi, izlemesi, eksik ve yetersiz politikalarını eleştirmesi gerekmektedir. Bu yönüyle sadece KDP ve YNK'nin değil de bu kesimin de sürekli eleştirilmesi, sorgulanması gerçek bir özgürlükçü, demokratik çizgiye çekilmesi konusunda mücadele edilmesi önemlidir. Yine dört parçada ulusal birliğin sağlanması konusunda demokratik bir kamuoyunun oluşması konusunda da bu grubun pozitif rol oynaması için halkın ve demokratik güçlerin duyarlı olması gerekmektedir. Yoksa KDP ve YNK karşısında başarı kazandı denilerek olumlu yaklaşıp bu grubu kendi haline bırakmak kesinlikle doğru olmayacaktır. Çünkü bu ekibin tabandan demokratik örgütlenme temelinde toplumun demokratik dinamizminin ortaya çıkardığı bir hareket olmadığı da bilinmelidir.

Güney Kürdistan seçimleri yeni bir dönemi başlatmıştır

Tabii ki Noşirvan Mustafa'nın söylemlerindeki demokratik vurgular ve dil dikkate alınır ve önemsenir. Ama bunların demokrasi ve özgürlük anlayışının hem örgütsüz ve tutarsız olduğu hem de daha çok da Avrupa etkili olduğu görülmektedir. Ağırlıklı olarak da biraz Avrupa sosyal demokratlarına benzeyen, öykünen bir yaklaşım göstereceği anlaşılmaktadır. Sonuç itibariyle Güney Kürdistan seçimleri yeni bir dönem başlatmıştır. Kürdistan'daki siyasal dinamizmi arttırmıştır. Böylelikle sadece bir elit kesimin değil de tüm Kürdistan toplumunun politikleşeceği, politikaya katılım isteğinin arttığı bir süreç içine girilmiş bulunmaktadır. Bu açıdan bu seçim sonuçlarının Güney Kürdistan'ın demokratikleşmesi ve Kürdistan'ın bütün parçalarındaki demokrasi hareketinin güçlenmesi açısından da olumlu etkileri olacağını söylemek gerekir. Artık Güney Kürdistan'da farklı siyasi güçler siyasi rekabet içine girme imkânı bulacaklardır. Bunun da Kürt toplumunun demokratik temelde örgütlenip enerjisini açığa çıkarma açısından hayırlı sonuçlar getireceğini düşünmekteyiz.

Ortadoğu'da siyasal dengeler yerine oturmamıştır

Tüm bu siyasal gelişmeler şunu göstermektedir: Ortadoğu'da; Güney Kürdistan'da, İran'da, Suriye'de siyasal dengeler yerine oturmamıştır. Tüm bunların nedeni, mevcut siyasal hareketlerin, devletlerin, örgütlerin, uluslararsı güçlerin toplumların demokratik iradesini dikkate alan bir politika izleyememeleridir. Bu da ister istemez bölge ülkelerinde istikrarı getirmemektedir. İran'da mevcut çalkantı devam etmektedir. Ahmedinejad kazanmış olsa bile muhalefetin mücadelesi sürecektir. Bu muhalefet de öyle sıradan bir muhalefet değildir, ciddi bir muhalefettir. Nasıl ki Güney Kürdistan'daki muhalefeti önemsiyor, belirli sonuçları olacağını söylüyorsak, İran'daki muhalefetin de önemli sonuçları olacaktır. Öyle küçümsenemez. Radikal değildir, İslamcıdır denilerek geçiştirilemez. Bu tür yaklaşımlar yanlıştır. Oradaki muhalefet tabii ki İran koşullarına göre şekillenecektir. Eski cumhurbaşkanlar, başbakanlar, meclis başkanları olması ve bunların hepsinin siyasal literatürünün İslami olması, onların yürüttüğü mücadelenin demokratik olmadığı, İran'da bir değişim yaratmayacağı anlamına gelmez. İran koşullarında demokrasi de böyle gelişecektir. Kaldı ki İran'da İslam karşıtlığı yapılarak ne demokrasi ne de özgürlük mücadelesi yürütülebilir. Bu yönüyle İran'daki muhalefeti küçümsememek gerekir.

Öte yandan çeşitli çevrelerin dediği gibi İran'daki muhalefet ne ABD'nin ne İngiltere'nin ne dış güçlerin etkisindedir. Ağırlıklı olarak İran'ın iç dinamiklerine dayanmaktadır. İran'ın demokratik iç dinamikleri kesinlikle küçümsenmemelidir. 30 yıl önce İran'da büyük bir halk devrimi gerçekleşmiştir. Bu halk devriminin içinde komünistler de sosyal demokratlar da sosyalistler de İslami sosyalist olduğunu söyleyen-

ler de vardı. Kürtler vardı, diğer halk toplulukları vardı. Böyle geniş yelpazede bir halk devrimi gerçekleşti. Bu yönüyle bu büyük devrimin toplumda yarattığı demokratik kültürün olmayacağını, demokratik zihniyetin olmayacağını, demokrasi taleplerinin olmayacağını söylemek İran'ı tanımamaktır; hatta büyük 1979 devrimini tümden inkâr etmektir. Önceki İran tarihini inkâr etmektir. Bu açıdan İran'daki gelişmeleri ciddiye almak, önemli görmek ve iç dinamiklere dayalı bir demokrasi hareketi olduğu tespitinde bulunmak gerekir. Bu yönüyle İran'daki rejimin belirli demokratik açılımlarla yumuşaması, demokratik açılımlara zorlanması mümkündür. Mevcut rejim ya büyük bir çatışmayı göze alacaktır ya da İran İslami rengini koruyarak, İslami özünden sapmadan, ama daha demokratik, daha özgürlükçü bir rejime yumuşak geçiş yapacaktır. Yoksa çatışmanın sertleşmesi de gündeme gelebilir.

İran'daki muhalefet iç dinamiklere dayanmaktadır

Şu anda İran'daki muhalefetin arkasında dış güçler yoktur, bu yönlü söylemler mevcut İran rejiminin propagandasıdır. Muhalefeti bastırmak için kullanılan bir argümandır. Ancak çatışmalar çok sertleşirse dış güçlerin devreye girmesi mümkün olur. Çünkü çatışmaların sertleştiği süreçte herkes bu çatışmadan kazançlı çıkmak için çok farklı ilişkilere girebilir. Ama şu anda hâlâ İran'ın iç dinamiklerine dayanan etkili bir muhalif hareket olduğunu ve bunun durmayacağını ve bir dahaki cumhurbaşkanlığı seçimlerine gelindiğinde İran'ın çehresinin değişeceğini söylemek rahatlıkla mümkündür.

Suriye de aslında bütün bu gelişmelerden etkilenecektir. Suriye de kendi rejimini, kendi iç dinamiklerini ve dengelerini daha demokratik ve özgürlükçü kurmaya mahkûmdur. Bundan kaçınamaz. Tabii ki Kürt halkının demokratik örgütlenmesi, özgürlükçü duruşu da Suriye'nin demokratikleşmesinde mutlaka rol oynayacaktır. Eğer Güneybatı Kürdistan'daki Özgürlük Hareketi daha iyi örgütlenir, mevcut örgütlenmesini daha iyi geliştirir ve iyi yönlendirirse Suriye'nin demokratikleşmesi ve Kürdistan'ın özgürleşmesi açısından güçlü bir rol oynayabilir. Hatta şunu söyleyebiliriz: Suriye'nin demokratikleşmesi ve Kürt sorununun demokratik çözümü açısından en önemli gücün Kürt Özgürlük Hareketinin olduğu tartışmasızdır.

ABD'nin Irak'tan çekilmesiyle birlikte Irak'ta siyasal bir çekişmenin gelişeceği açıktır. Şiiler kendi güçlerini etkili kılmak isterken, Sünniler de devlet içine daha fazla yerleşmek isteyecektir. Bu yönüyle ABD'nin Irak'tan çekilmesi, Irak'ta istikrar kurduğu biçimde yorumlanamaz. Ama düşük yoğunluklu bir çatışma ve krizi kontrol edecek bir askeri siyasi mücadeleyi sürdürmeyi göze almıştır. Bu yönüyle önümüzdeki dönemde gerçekten Irak içinde yer yer çatışmalar, kavgalar, uzlaşmalar gündeme gelecektir.

Dört parçadaki Kürt halkı Kürtler arası çatışma istemiyor

Irak hükümeti Türkiye ile ilişkilerini geliştirerek Güney Kürdistan'daki federasyonu sınırlama politikası izlemektedir. Türkiye ile Irak arasında böyle bir ilişkinin sürdüğünü belirtmek mümkündür. Güney Kürdistan'la Irak arasındaki sorunların kısa sürede çözüleceğini bekleyemeyiz. Öte yandan Türkiye'nin Güney Kürdistanlı güçleri Kürt Özgürlük Hareketi üzerine sürme koşulları da öyle Türkiye'nin düşündüğü gibi artmamıştır, daha da zayıflamıştır. Şunu rahatlıkla söyleyebiliriz: Gelinen aşamada Güneyli güçleri Kürt Özgürlük Hareketinin üzerine sürmek eskisine göre daha da zorlaşmıştır. Kürt toplumunda, Güney Kürdistan'da demokratik irade ortaya çıktıkça Kürt demokratik kamuoyu oluştukça bu tür çatışmaları yaratmak zordur. Şu anda Kuzey'de de Güney'de de Güneybatı'da da Doğuda da Kürt halkı Kürtler arası çatışma istemiyor. Bu, giderek bir toplumsal eğilime dönüşmüştür. Eskiden Kürt örgütleri merkezi olarak karar alır ve kavgalar çıkarabilirlerdi ya da belirli güçlerin isteği doğrultusunda bir karar alıp pratikleştirebilirlerdi, ama şimdi bunun imkânı eskiye göre azalmıştır. Çünkü artık bir Kürt demokratik kamuoyundan söz etmek mümkündür. Kürt halkı da belirli bir irade kazanmıştır. Bu bakımdan Türkiye'nin Güneyli güçleri Kürt Özgürlük Hareketi'ni ezme biçiminde kullanması kolay değildir. Belki bazı destekler verebilir. Zaten şimdi de vermektedir. Gerilladaki kaçışları teşvik etmede ve kaçanların korunmasında en temel rol oynadıkları bilinmektedir. Yine ideolojik, siyasi saldırılarda Türkiye ile Güneyli güçler belirli düzeyde işbirliği yapmaktadır. Bu, dün de vardı bugün de devam etmektedir.

Aslında Türkiye'de Kürt sorunun çözüm tartışmalarının bu kadar gelişmesi, hükümetin Kürt sorununun çözümü konusunda inisiyatif kazanmak için bazı adımlar atma ihtiyacı duymasının bir yönü de Güneyli güçleri istediği gibi kullanamamasıdır. Bazı adımlar atarlarsa, Güneyli güçleri ve Türkiye içinde Güneylilerle ilişki içinde olanları ikna edeceklerini bu temelde de PKK'yi sıkıştıracaklarını düşünmektedirler. Bu nedenle de Türkiye'de yeni bir siyasal konsept benimsenmiştir.

Sonuç olarak Türkiye'nin açılım ve çözüm tanımlamalarıyla patrikleştirmeye çalıştığı yeni konsept ne kadar Özgürlük Hareketinin tasfiyesi için bir zemin olarak kullanılır ne kadar çözüme evirilir bunu önümüzdeki dönemdeki mücadele belirleyecektir. Kürt halkı, Kürt Özgürlük Mücadelesi iyi örgütlenir, iyi mücadele ederse mevcut Türkiye'deki siyasal durumun çözümle sonuçlanması ihtimali de yüksektir. Bu açıdan ne Kürt halkının mücadelesinin yarattığı sonuçlar azdır ne Kürt halkının örgütlenme düzeyi zayıftır ne de Türkiye'de demokrasi ve Kürt sorununun çözümünü isteyen güçlerin durumu zayıftır. Tüm bunlar bir arada düşünüldüğünde iyi mücadele edilir ve örgütlenilirse Türkiye hükümeti daha da sıkıştırılabilir ve çözüme doğru ilerletilebilir. Her ne kadar kendi aralarındaki çatışma çözümü zorlaştırırsa da mücadele iyi yapıldığı taktirde çözümü dayatmak ve gerçekleştirmek yine de mümkündür.

YÖNTEM VE HAKİKAT REJİMİ ÜZERİNE

"Kapitalist modernite de dahil, tüm uygarlık sistemleri insanı tarih ve toplumdan kopuk olarak incelediler. Daha doğrusu, insana dair tartışılan, oluşan tüm düşünce ve yapılar tarih ve toplumdan kopuk, hatta toplum üstü bireylerin eseri olarak ortaya konuldu. Buradan da örtük ve çıplak krallarla maskeli ve maskesiz tanrılar icat edildi. Hâlbuki topluma ilişkin anlayışımızı derinleştirirken, tüm bu krallar ve tanrıları çözümleyebileceğimiz gibi, hangi düşüncelerden ve özellikle zorbalık ve sömürü üreten toplumsal sistemlerden kaynaklandıklarını da açıklayabileceğiz"

*Reber Apo'nun **UYGARLIK** kitabından alınmıştır **II. Bölüm***

Dar görüşlülüğü aşmaya çalışıyoruz

Evrenselde gerçekleşmiş bir oluşumu sayısala boğmak pek açıklayıcı olmamaktadır. Kaldı ki, dünyanın hikmetlerini kavramanın henüz başlangıcındayız. Kavrayışın bizi neyle buluşturacağı henüz meçhuldür. Sıkça söylenen "Her canlının bir evreni vardır" anlayışını göz ardı etmemek gerekir. Yine paralel evrenler anlayışını düşünmenin de izah edici yanları olabilir. Şöyle bir örnek verirsek, meramımızı daha iyi anlatmış olabiliriz: İnsanın bir dokusundaki canlı hücre kendine göre bir varlıktır. Hatta beyin hücrelerinde düşünce gerçekleşmektedir. Bu nitelikte hücreler, evren düşündüğümüz kadardır diyebilirler mi? Diğer bir yandan bu hücreler insan ve insan dışındaki muazzam evrenden habersizdir. Ama bu durum insan ve diğer makro-mikro evrenlerin varlığını ortadan kaldıramaz. Acaba insanı da makro evren içinde böylesi bir hücreye kadar indirgeyemez miyiz? Eğer buna rahatlıkla cesaret edebilirsek, farklı açıdan evrenlerin varlığına hükmedebiliriz. 'Paralel evren'den kastımız, her evren bir faza (evreye, safhaya), dalga boyutuna bağlıysa, böyle yorumlanıyorsa, o zaman sayılamayacak kadar evren gerçekleşmeleri olabilir. İnsanı da doğuran dalga sistemi bu evrenlerden sadece biridir.

Bu anlatımlardan kastımız spekülasyon geliştirmek değildir. Dar görüşlülüğü aşmaya çalışıyoruz. Yöntem hastalıklarının ve çoğu hiyerarşik ve devlet düzenli zorlamaların ürünü olan bilinç ve inanç çarpıtmalarının tuzağından kurtulmak istiyoruz. Düşünce yapımız sanıldığından daha fazla yalan ve çarpıtma makinesi olan hiyerarşik ve devlet mekanizmalarının ürünüdür. Ayrıca bunlar birçok doğru düşünceyi de yok etmişlerdir.

Hayvanlar âlemi başlı başına bir sistemdir. Başlangıcında bitki ve hayvan hücresini ortaklaşa temsil eden türe rastlanmıştır. Zaten dikkatli bir gözlem, bitkisel âlem olmadan hayvanlar âlemine geçiş olamayacağını gösterebilecektir. Bitkisel yaşam hayvansal yaşamın önkoşuludur. Daha da önemlisi, gelişkin bir bitki varlığı gelişkin bir hayvan varlığının koşuludur. Potansiyel canlılık hayvanlar âleminde görme, duyma, acı, arzu, kızma, sevme gibi daha gelişkin hislere, duygulara yol açabilmektedir. Sürekli yiyecek peşinde koşma, açlık ihtiyacını daha yakından incelemeyi gerektirmektedir. Açlığın yoksun kalınan enerji ile bağı rahatlıkla kurulabilir. Bir kez daha enerjiyle canlılık arasındaki ilişki karşımıza çıkmaktadır. Açlık giderildiğinde gerçekleşmiş olan şey, ihtiyaç duyulan enerjinin depolanmasıdır.

Cinsellik ihtiyacı da yakından gözlemlenmeyi gerektirir. Kendini son derece arzulu ve şiddetli hissettiren bu ihtiyaç, yaşamı sürdürme gibi bir fonksiyonu ifade etmektedir. Enerjinin cinsellik oluşumundaki yoğunluğu yine yaşamsallıkla bağını düşündürtmektedir. Fakat cinselliği yaşamın tek sürdürücü etkeni olarak düşünmemek gerekir. Belki de en ilkel yaşamı sürdürme olgusu cinsel tarzdır. Bu tarz, niceliksel temelde yaşamın sürdürülmesidir.

Çeşitlenme ve evrim yaşamın daha zenginleşmiş biçimlerine yol açar. Ayrıca cinsel birleşme sadece yaşam tutkusunu, güdüsünü değil, ölüm korkusunu, daha doğrusu ölümün kendisini birlikte taşır. Her cinsel birleşme kısmen ölümdür. Bazı hayvanlar birleştikten sonra hemen ölürler. O halde cinselliğe yoğun bağlılık, yaşamın en ilkel halini ve ölümün gerçekleşmesini de çağrıştırır. Sadece cinselliğe mahkûmiyet, ölüm seçeneğini güçlendirir. Cinsellik diğer sevgi ve güzellik duygularına ne kadar dönüşür ve yaşanırsa, o kadar ölümsüzlüğe yaklaşır. Sanat eserlerindeki ölümsüzlük bu algının sonucudur. Cinsel üremeyi bir savunma tarzı olarak da yorumlayabiliriz. Ne kadar ürersen o kadar kendini varmış, sürecekmiş ve savunacakmış gibi hissedebilirsin.

İnsan toplumunda cinsellik ve üremeyi daha yakından tartışacağız. Yaşamı tekrarlama niteliğinde sürdürme garantisi veren cinsel eylemdeki hazzı 'aşk' olarak değerlendirmek büyük hatadır. Tersine, cinsel eyleme dayalı haz aşkın inkârıdır. Kapitalist moder-

nite cinsiyetçiliği kanser gibi çoğaltarak, aşk adı altında toplumu öldürmektedir. Gerçek aşk evrenin oluşum dilinden duyulan büyük heyecandır. Mevlana'nın "Âlemde ne varsa aşk imiş, gerisi kıyl u kal imiş" sözü hakiki bir aşk yorumu olabilir. Aşk cinsel hazzın aşılmasına, daha doğrusu insan ahlakındaki karşılıklı özgürlük düzeyinin gelişimine bağlıdır. Cinsel şehvet özgürlük yitimiyle, maddi hareketsizlikle de bağlantılıdır. Sadece kadın-erkek arasında değil, tüm evren unsurları arasındaki aşkı oluşum ahengine bağlamak en doğrusudur.

Hissin, duygunun gelişimi başlı başına bir mucizedir. Örneğin görmeyi nasıl yorumlamalıyız? Görmenin canlılığın en gelişkin bir öğesi olduğu kesindir. Işıksız görmenin düşünülemeyeceği de açıktır. Görmüş olmak bir düşüncedir. Cinsellik başta olmak üzere, tüm canlılık özelliklerini bir düşünce biçimi olarak görmek önemlidir. Canlılığın kendisi bir anlamda öğrenme yetisidir. Bu anlamda Descartes'in *"Düşünüyorum, öyleyse varım"* deyişi yerindedir. Daha da genelleştirirsek, evrenin kurallar dahilindeki döngüsünü de öğrenme olarak yorumlayabiliriz. Kurallar öğrenmeyi hatırlatır. Fakat yine göze dayalı öğrenme muhteşem bir gelişmedir. Şu söz anlaşılırdır: *"Tanrı kendini gözlemek için evreni yarattı."* Hegel'deki kendi farkına varmak için 'Geist'ın maddeleştiği yargısı da görmeyle bağlantılıdır. Görmek, görülmek belki de oluşumun esas gayelerindendir.

Zevkin ve acının öğretici değeri yüksektir

Zevk ve acı duyguları da hayvan canlılığında kendini hissettirir. İki his de yaşamın farkını hatırlatır. Ne kadar zevklenilirse yaşam o denli fark edilir, benimsenir; ne kadar acı duyulursa, yine yaşam o denli fark edilir ve bu sefer benimsenmez ve sürdürülmek istenmez. İkisi de öğrenmenin keskin okullarıdır. Zevkin ve acının öğretici değeri yüksektir. Zevk büyük öğretir, fakat uğruna her tür çılgınlığa da yol açabilir. Acı yine büyük öğreticidir, dolayısıyla yaşamın değerinin güçlü takdirine yol açar. Zevkin sonu acıya oldukça yakınken, acının da sonunda zevkli yaşam şansı yüksektir. Yaşamlar kendi aralarındaki farkı daha iyi görmek, daha çok zevklenmek, acı çekmek biçimindeki öğrenmelerle ortaya koyarlar.

"Bitki ve hayvanlar âleminde tanıdığımız tüm yaşam özelliklerini insanda gözlemek mümkündür. İnsan beynindeki düşünme yeteneğinin muazzam gücü yeni bir oluşumu belki de gereksiz kılmaktadır. Canlıların temel özelliği olan öğrenmenin, düşünmenin yetisi olarak beyinsel gelişme zirveseldir. Evrenin kendini tanıması insanda gerçekleşmektedir"

Ölümle yaşam arasındaki ilişki oldukça metafizik karakterde olduğu için, insan toplumunda ele almak daha doğru bir yaklaşım olacaktır. Hayvanlar bahsinde ilgilenmeyi gerektiren önemli bir husus etle beslenme meselesidir. Hayvanlar âleminin hepsi bitkilerle beslendiğinde yaşamlarını gerçekleştirebilirler. Et yeme ihtiyacı zorunlu değildir. Fakat yaygın bir etoburlular kümesi vardır. Bunları nasıl izah etmeliyiz? Burada karşımıza çıkan aşırı üremenin yaşam üzerindeki tehdidi, çözümleyici bir unsur olabilir. Cinsel üreme yaşamı garanti altına almak için bir yol iken, aşırısı çeşitli yaşam olanaklarını yok edebilir. Örneğin farelerin çoğalma hızı bitkileri yok edebilir. Koyun, keçi, sığır gibi hayvanlar da bitkileri yok edebilir. Ayrıca kuşlar âleminde de dengesiz çoğalmalar vardır. Bu durumda devreye yılan, aslan ve şahinin girmesi, sadece yok etme amaçlı olmayıp, hayvanlar âleminin sürdürülebilirliği açısından bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır. Böylesi bir işbölümünü doğada büyük adaletsizlik olarak görmek sakıncalı olabilir. Fakat burada ince bir denge vardır. Bu denge aşılıp ortalığı yılan, aslan ve şahin doldurursa, geriye çok az canlı hayvan kalır. Doğal sistemlerin kendilerini düzenlemesi çok müthiş bir şeydir.

Toplumsuz insan primat olmaktan öteye gidemez

Cinsel üremenin insan toplumundaki düzenlenmesinin büyük önemini, yaşamın sürdürülmesindeki yerini ve ahlakla bağlantısını kapsamlıca değerlendireceğiz. İnsanı temel araştırma konusu almakla biyolojik âlem arasındaki ilişkiye yeniden dönersek, bu âlemdeki tüm gerçekleşmeler insanda özetlenmiş gibidir. Bitki ve hayvanlar âleminde tanıdığımız tüm yaşam özelliklerini insanda gözlemek mümkündür. Bir anlamda insan bitkiler ve hayvanlar âleminin hem gelişim amacı, hem de mirasçısı durumundadır. İnsanüstü bir canlı ancak varsayım olarak düşünülebilir. Zaten insan beynindeki düşünme yeteneğinin muazzam gücü yeni bir oluşumu belki de gereksiz kılmaktadır. Canlıların temel özelliği olan öğrenmenin, düşünmenin yetisi olarak beyinsel gelişme zirveseldir. Evrenin kendini tanıması insanda gerçekleşmektedir. Kutsal Kitap'ta geçen "Tanınmak için insanı yarattım" ayeti belki de bu anlamdadır.

Şüphesiz insan tüm bitki ve hayvan canlılığının birikimi iken, tersi doğru olamaz; yani tüm bitki ve hayvanları toplasanız da bir insan etmez. Burada karşımıza insanı ayrı bir âlem olarak alma gereği doğmaktadır. Kastettiğimiz 'insan merkezli' bir evren anlayışı değildir. Panteizmden (doğatanrı birliği) de bahsetmiyorum. Kendine özgü tür olarak insanın farkını açıklamak gereğini duyuyorum. İnsan ayrı bir âlem olarak ele alınmayı gerektirecek kadar önemlidir.

Üçüncü olarak, o halde insanı, kendine özgü bir toplumda kendini gerçekleştirmiş tür olarak araştırma konusu yapmak anlamlı bir yöntem olup hakikat arayışı ve rejimi açısından önemlidir.

İnsanın 'primatlardan' kopuşu, türsel gelişme evreleri konumuz açı-

sından önemli değildir. Antropoloji yapmıyoruz. Şüphesiz sadece hayvanlar âleminde değil, bitkiler âleminde de toplum veya topluluklara benzeyen bir arada yaşama örneğine bolca rastlamaktayız. Doğası gereği, her tür birbirine yakın, hatta topluluk olarak yaşamak durumundadır. Ağaçlar ormansız, balıklar sürüsüz olmaz. Fakat insan gibi toplumu da niteliksel bir farka sahiptir. Toplumun kendisi belki de üst insandır. Veya üst insanı yaratmış, yaratacak olan organizasyondur. İnsanı toplumdan ormanın içine (doğduktan hemen sonra yaşamını da güvenceleyerek) attığımızda, bir primata dönüşmekten kurtulamayacaktır. Yanına birkaç benzer insan verdiğimizde de başlayacak olan süreç, primatlarda başlayan sürece çok benzer olacaktır. Aynı şey hayvan toplulukları için geçerli değildir. Bu durum bile insan toplumunun apayrı değerini ortaya koymaktadır. Toplumun insanı, insanın toplumu inşadaki rolü de benzersiz olmaktadır.

Toplumlar insanüstü kuruluşlar değildir

Şüphesiz insan olmadan toplum olmaz. Ama toplumu insanların toplamından ibaret görmek önemli bir yanılgıdır. Toplumsuz insan, primat olmaktan öteye gidemez. Toplumlu insan ise müthiş bir güç olabilmektedir. Büyük bir düşünce gücüne erişmektedir. Belki de bir insanın kararı (nükleer bombaları patlatmak gibi) tüm dünyayı çöle çevirebilir. Bu insan uzaya çıkabilmektedir. Sınırsız keşif ve icatlar yapabilmektedir. Toplumsallığın gücünü belirtmek için bu örnekleri veriyoruz. Toplumsal kuruluş her ne kadar 'sosyoloji'nin konusu ise de, çözmeye çalıştığımız konu bambaşkadır. Bilgiye ulaşmanın ve hakikat rejimini kurmanın yolu toplumsuz mümkün görünmemektedir. İnsan bireyinde gerçekleşen her şey toplumsal olmak durumundadır. Burada sadece bitki ve hayvanın, hatta fiziki ve kimyasal evrenin bir kalıtçısı olarak insandan bahsetmiyoruz. Toplumda gerçekleşen insandan bahsediyoruz.

Kapitalist modernite de dahil, tüm uygarlık sistemleri insanı tarih ve toplumdan kopuk olarak incelediler. Daha doğrusu, insana dair tartışılan, oluşan tüm düşünce ve yapılar tarih ve toplumdan kopuk, hatta toplum üstü bireylerin eseri olarak ortaya konuldu. Buradan da örtük ve çıplak krallarla maskeli ve maskesiz tanrılar icat edildi. Hâlbuki topluma ilişkin anlayışımızı derinleştirirken, tüm bu krallar ve tanrıları çözümleyebileceğimiz gibi, hangi düşüncelerden, bu düşüncelerin doğduğu toplumsal yapılardan, özellikle zorbalık ve sömürü üreten toplumsal sistemlerden kaynaklandıklarını da açıklayabileceğiz.

İnsan-toplum ilişkisini anlamlıca ortaya koyabilmek en temel yöntem sorunudur. Çok bilimsel geçinen Bacon ve Descartes yöntem sorunlarını tartışırken, içinde hareket ettikleri toplumdan habersiz, bağıntısız gibi görünmektedir. Bugün çok iyi bilmekteyiz ki, onların etkilendikleri toplum, kapitalizmi bir dünya sistemi olarak inşa eden, bugün adına İngiltere ve Hollanda dediğimiz ülkelerin toplumudur. İnşa ettikleri yöntemler de kapitalizme ardına kadar kapıyı aralayan toplum bağlantılı düşüncelerdir.

O halde insan toplumunu temel bir kategori olarak araştırmaya başlarsak neler gözlemleyebiliriz?

a- Toplum, insanı hayvandan niteliksel olarak ayıran bir oluşumdur. Bu hususu yeterince açıkladık.

b- Toplum insanlarca oluşturulduğu gibi, kendisi de insan bireylerini inşa eder, oluşturur. Burada anlaşılması gereken temel husus, toplum veya toplulukların insan eliyle, yeteneğiyle inşa edildikleridir. Toplumlar insanüstü kuruluşlar değildir. İnsan hafızalarını derinden etkiledikleri için, kendilerini totemden tanrıya kadar bir kimlik olarak yansıtsalar da, insan kurgulamaları oldukları açıktır. İnsan olmadığında, totem veya tanrıların sürdürecekleri bir toplum yoktur.

c- Toplumlar tarihsel ve mekânsal kısıtlamalar altındadır. Diğer bir anlatımla toplumların içinde inşa edildikleri bir zamanları ve coğrafya koşulları vardır. Tarihten ve coğrafyadan kopuk toplum inşaları yoktur. Her koşulda ve süresiz toplum ütopyaları boş düşlerdir.

Tarihten ve coğrafyadan kopuk toplum inşaları yoktur

Tarih konusu genelde canlılar için, özelde insan için bağımlı kılan zaman ifadeleridir. Başta mevsimler olmak üzere birçok zaman döngüsü ve süresi tür oluşumları için zaruridir. Kaldı ki, süresi olmayan hiçbir oluşum yoktur. 'Ebed-ezel' kavramının sadece 'değişime' has olduğu anlaşılmıştır. Yani değişmeyen, zamansız olan tek şey değişimin kendisidir. Tarihle toplum bağlantısı daha sıkı ve kısa sürelidir. Evren için milyarlarca yıldan bahsederken, toplumlar için binlerce yılı aşmak ancak uzun süre kavramında geçerli olabilir. Yaygın zaman süreleri günlük, aylık, yıllık, yüzyıllık gibi sürelerdir. Toplumların mekânı esas olarak bitkisel ve hayvansal varlıklarla bağlantılıdır. Kutuplarda ve ekvatoral bölgelerde toplumlar çok istisnaidir. En zengin bitki ve hayvan örtüsü, en verimli toplumlar için de zemin oluşturabilir.

Hiyerarşik ve devlet gelenekleri içinde oluşan, inşa edilen birçok düşünce ekolü ve dinsel yapılar, toplumsal tarihten ve mekândan kopuk bir sistemi kadermiş gibi insan zihnine egemen kılmaya çalışırlar. Nasıl ki bazı kahramanların tarihi yaptıkları iddia ediliyorsa, bazı düşünce ve din vaazcılarının da öylesine tarihsel toplumdan kopuk düşünce ve din sistemleri kurdukları habire işlenir. Kapitalist düşünce bilime çok yer verdiği halde, özellikle topluma ilişkin birey bazlı düşünmeye büyük özen gösterir. Hangi toplum biçimlenişinin hangi dinsel ve felsefi düşünce sistemine yol açtığı sürekli karanlıkta bırakılır. Toplumun zamanı ve mekânı bireyi inşa ettiği gibi, bireylerin de özellikle aldıkları formasyonla geleceği şekillendirmede inşa rolünü oynadıkları yeterince kanıtlanmıştır. Dolayısıyla yöntem sorunlarında ve hakikat algılamalarında tarihsel ve mekânsal boyutlar gerekli koşulların başında gelmektedir.

d- Önemli bir husus da toplumsal gerçekliklerin inşa edilmiş karakterde olmalarıdır. İnsanların sıkça içine düştükleri bir yanılgı toplumsal kurumlara, yapılara doğal gerçeklik atfetmeleridir. Toplumsal sistemlerin meşruiyet rejimleri kendilerini hiç değişmezmiş ve kutsalmış gibi sunarlar. Tanrısal kuruluşlara sahip olduklarını, öylece tayin edildiklerini sistemlice vaaz ederler. Kapitalist modernitede toplumda nihai sözün söylendiği, liberal kurumların alternatiflerinin olmadığı, hatta 'tarihin sonuna' varıldığı enjekte edilmeye çalışılır. Değişmez, değiştirilemez anayasalardan, siyasi rejimlerden sıkça bahsedilir. Hâlbuki kısa bir tarihçeyle bu değişmezlerin ve sarsılmaz yapıların ömrünün yüzyıla bile sığmadığını görürüz. Burada önemli olan, günlük olarak insan düşünce ve iradesini bağlayacak ideolojik ve siyasi söylemlerdir. İktidar ve istismar odakları için bu ideolojik ve siyasi retoriklere şiddetle ihtiyaç vardır. Güçlü bir ideolojik ve siyasi retoriğe başvurmadan, günümüz toplumlarını yönetmek çok zordur. Medya organları bu nedenle çok geliştirilmişlerdir. Yine bilimsel ve düşünsel kuruluşlar ezici biçimde iktidar ve istismar odaklarına bağlanmışlardır.

Bireyin direnme ve özgürlük talebi hep var olacaktır

Toplumsal gerçeklerin sıkça inşa edilmiş gerçekler olduğunun ne kadar bilincinde olursak, yıkılmaları ve yeniden inşa edilmelerinin gereğine o ölçüde daha iyi hükmedebiliriz. Yıkılmaz, değişmez toplumsal gerçeklikler yoktur. Hele hele baskıcı ve sömürgen kurumların yıkılmaları, aşındırılmaları özgür yaşamın vazgeçilmez gereğidir. Toplumsal gerçek derken, toplumun tüm ideolojik ve maddi kurumlarını kastetmekteyiz. Dilden dine, mitolojiden bilime, ekonomiden siyasete, hukuktan sanata, ahlaktan felsefeye kadar tüm toplumsal alanlarda uygun zaman ve mekân koşullarında sürekli toplumsal gerçeklikler kurulur, yıkılır, restore edilir ve yenileri oluşturulur.

"Duygusal düşüncede yanılgı payı aranmaz. İçgüdü nasıl tepki veriyorsa öyle davranılır. Analitik düşünce ise yılları alabilir. Yöntem, çalışma ve hakikat arayışı böylesi bir düşünce yapımıza dayanmak durumundadır. Zihnimizin çalışma düzenini tanımadan, doğru yöntem ve hakikat bilgisi rastgele olmaktan kurtulamaz. O halde zihnin kendisini iyi tanımak öncelik taşımalıdır"

e- Toplum-birey ilişkisine soyut bakmamak önemlidir. Bireyler tarih içinde şekillenmiş, belli bir dili ve oturmuş gelenekleri olan saydığımız tüm toplumsal alanlardaki kurulu yapılara katılırlar. Diledikleri gibi değil, toplumun çok önceden ve özenle hazırlanmış kurumlarına ve onların geleneklerine göre katılım gösterirler. Bireyin toplumsallaşması muazzam bir eğitici çabayı gerektirir. Bir anlamda toplumun tüm geçmişi olan kültürü özümsendikten sonra birey toplumun üyesi, mensubu haline gelir. Toplumsallaşma sürekli çabayla gerçekleştirilir. Her toplumsal eylem aynı zamanda bir toplumsallaşma eylemidir. Dolayısıyla bireyler diledikleri gibi değil, toplumlarının istediği gibi inşa edilmekten kurtulamazlar. Şüphesiz özellikle sınıflı ve hiyerarşik toplumlar baskı ve sömürüye açık toplumlar oldukları için, bireyin direnme ve özgürlük talebi hep var olacaktır. Köleliği inşa eden toplumsallaşmaları gönül rızasıyla kabul etmeyecektir. Yine yabancı, farklı, sömürge toplumlarla bütünleşme ve asimile edilmeye karşı da daha fazla direnecektir. Ama yine de toplumların baskı ve eğitim kurumlarının çarklarında dönüştürülmeye, hatta yok edilmeye çalışılacaktır. Toplumsal çarklar değirmen gibi öğüterek, kendilerine göre un ve hamurdan malzeme oluştururlar. Gerek kurumlar arası çelişkiler, gerek direnen insan her zaman toplum içinde uzlaşmaya dayalı dengeler kapsamında bir yer edinecektir. Ne toplumun mutlak eritme gücü, ne de bireyin toplumdan tamamen kopma şansı vardır.

Özcesi, toplumu doğruya yakın bir yaklaşımla temel alan insan örneği üzerinde yöntemli çalışma ve hakikat rejimleri daha anlamlı sonuçlar verebilir.

Dördüncüsü, insan zihniyetindeki esneklik en gelişkin düzeyde olup, araştırmalarımızın anlamlı olma şansını en çok etkileme durumundadır. İnsan zihniyetinin doğasını tanımadan, yöntem ve hakikat ideaları havada kalır.

Özgür seçimler en çok zihinler bağımsız kaldığında gerçekleşir

İnsan zihniyetini tanımaya çalışırken sıkça ikili yapısından bahsettik. Duygusal düşüncenin gelişkin olduğu ve evrim açısından daha eski olan kısımla (beynin sağ lobu oluyor) analitik düşünceye daha yatkın ve sürekli gelişmeye açık olan yeni kısımdan (beynin sol lobu) oluşan düşünce yapısı, bu özelliği nedeniyle büyük bir esnekliğe sahiptir. Hayvanlar âleminde duygu ve düşünce birbiriyle eşdüzeye yakındır. Duygular şartlı ve şartsız reflekslerle öğrendiklerini yanıtlarlar, yani gereklerini yerine getirirler. Bunlar anlık tepkilerdir. Bu yapıların aynısı insanda da vardır. Örneğin vücut ateşe anında cevap verir. Burada analitik düşünmeye gerek yoktur. Ama bir Everest tepesine çıkış için yüzlerce koşulun analize tabi tutulması gerekir. Ancak tüm ilgili koşullar analiz edildikten sonra yola çıkmak için karar verilir. Duygusal düşüncede yanılgı payı aranmaz. İçgüdü nasıl tepki veriyorsa öyle davranılır. Analitik düşünce ise yılları alabilir. Yöntem, çalışma ve hakikat arayışı böylesi bir düşünce yapımıza dayanmak durumundadır. Zihnimizin çalışma düzenini tanımadan, doğru yöntem ve hakikat bilgisi rastgele olmaktan kurtulamaz. O halde zihnin kendisini iyi tanımak öncelik taşımalıdır.

Zihnimizin *birinci* özelliği, çok esnek bir yapı sergilemesidir. Denilebilir ki, zihnimiz dışında bilebildiğiniz tüm evren yapılanmalarında özgürce seçim yapma şansı çok sınırlıdır. Öz-

gürlük alanı çok dar aralıklarla düşünülebilir. Atom altı parçacıklarla makro evrendeki yapılarda özgür seçimin nasıl cereyan ettiğini bilmiyoruz. Ama mevcut evren çeşitliliğine bakarak, bunun ancak parçacıklar dünyasıyla, makro evrendeki esnek davranabilme ve özgür seçme yeteneğiyle mümkün olabileceğini yol açtıkları sonuçlardan çıkarabiliyoruz. İnsan beyninde ise, bu esneklik aralığı çok genişlemiş bulunmaktadır. Sınırsız hareket özgürlüğüne en azından potansiyel düzeyde sahibiz. Tabii bu potansiyelin ancak toplumsallıkla aktif hale geçebileceğini unutmuyoruz.

Zihniyet yapımız büyük hakikatlere ulaşmada eşsiz özellikler sergilemektedir

Zihnimizin *ikinci* özelliği, zihniyet esnekliğimizin geniş bir doğru algılamalar kümesi kadar, yanlış algılamalara da açık bir yapı sergilemesidir. Bu özellik temelinde esneklik, baskı ve duygu ağında her an saptırılabilir. Bu nedenle baskı ve işkence mekanizmalarıyla duyguları avlamayı esas alan havuç politikaları, aldatma ve yanlış yaptırımlarla birlikte kullanılır. Hele binlerce yıldır insan zihni üzerinde baskı kuran hiyerarşik ve devlet düzenlemeleri muazzam etkiler yaratmışlar, adeta kendilerine göre bir zihniyet yapısı inşa etmişlerdir. Ödüllerle de zihnin çokça avlandığı iyi bilinen özelliklerindendir. Buna karşın, direnme özelliğine de sahip zihniyet yapımız, doğru yolu tutturmada ve büyük hakikatlere ulaşmada eşsiz özellikler sergilemektedir. Büyük insanların bu vasıflarında bağımsız zihinlerinin rolü belirleyicidir. Özgür seçimler en çok zihinler bağımsız kaldığında gerçekleşir. Zengin algılamalarla bağımsız olma arasında yakın ilişki vardır. Zihnin bağımsızlığıyla kastedilen, daha çok adalet ölçülerinde davranabilmedir.

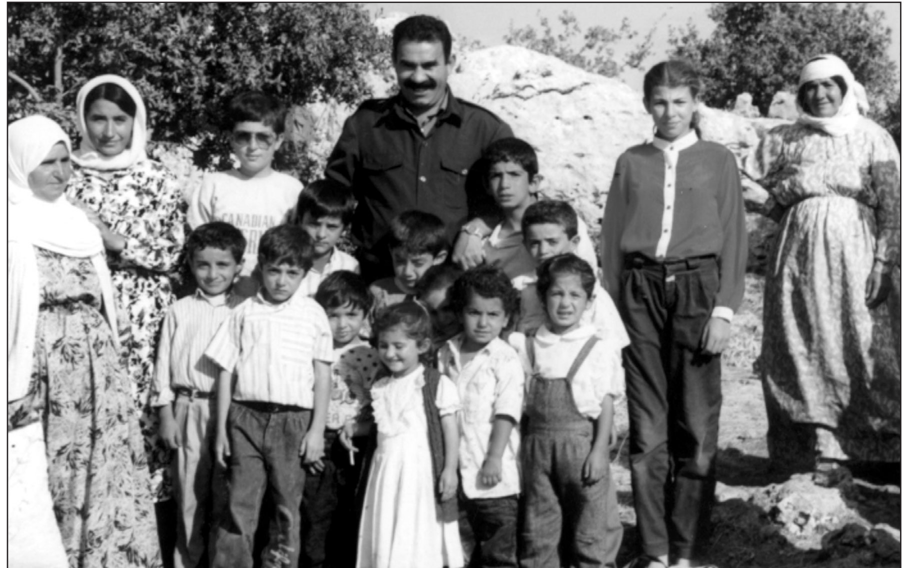
Gerçekle adalet arasındaki ilişkinin altında evrensel düzenin yattığını söyledik. O halde adil olabilen zihin, evrensel düzene göre özgür seçim şansını en çok kullanma duruşunu yakalamıştır denilebilir. Bunun için özgürlük tarihi, en büyük eğitici güç olarak zihnimizi eğitmekle (toplumsal tarih) onu doğru seçimlere hazırlar. Psikoanalitik yaklaşımlar zihnimizin derinliğini artan bir hızla ölçmeye çalışmaktadır. Psikoanalizm yeni bir bilgi alanı olarak giderek önem kazanmaktadır. Fakat psikoanalizm kendi başına doğru ve yararlı bilgiye ulaşmada yetersizdir. Bunda bireyi bağımsız ele almasının büyük rolü vardır. İnsanı toplumdan kopuk ele almak çok yetersiz ve sağlıksız bilgiye yol açabilir. Sosyopsikolojinin bu eksiği kapatması şimdilik pek verimli olamamaktadır. Sosyoloji doğru kurulmamıştır ki, sosyopsikoloji doğru sonuçlar versin. Psikoloji ile hayvan zihinlerini iyi tanıyabiliriz. Süper hayvan olarak da psikoloji ile insanı tanıyabiliriz. Ancak sosyal bir hayvan olarak insanı tanımanın henüz başlangıcındayız.

Yöntem ve bilgilenme sistemini kurgularken, zihnimizin yapısını iyi tanımadan başarılı sonuç almamızın tesadüflere kaldığını daha iyi anlamaktayız. Ancak zihnin doğru ve derinlikli tanımı ve özgür seçme pozisyonu sağlandığında (toplumsal özgürlük), yöntem ve bilgi rejimimiz doğru algılamalara yetkin cevaplar verebilir. Bu koşullar altında yöntemli çalışmalarımız daha doğru bilgi birikimiyle daha özgür bir toplum ve birey olma şansımızı arttırırlar.

Beşinci olarak, insanın metafizik karaktere sahip olma özelliği, yöntem ve bilgi sistematiği açısından eşsiz bir örnek sunmak durumundadır. Yöntem ve bilgiye ulaşma bilimi (epistemoloji), insanın metafizik özellikleri çözümlenerek daha yetkin kılınabilir. Bizzat metafizik yaratma ve inşa etmede insanı kavramak önemli bir araştırma konusudur. En az çözümlenen toplumsal sorunlardan birisi de, metafizik insanı tanımlama düzeyinden bile yoksun oluşumuzdur. İnsan nasıl metafizik olabiliyor? Bu hangi ihtiyaçtan kaynaklanıyor? Olumlu ve olumsuz yanları nelerdir? Metafiziksiz yaşamak mümkün müdür? Belli başlı metafizik özellikler nelerdir? Metafizik sadece düşünce ve dinsel alanda mı geçerlidir? Toplumla metafizik arasındaki ilişki nedir? Metafizik sanıldığı gibi diyalektik karşıtlığı mıdır, onunla sınırlandırılabilir mi? Bu konuda soruları daha da çoğaltabiliriz.

Metafizik insanın onsuz edemeyeceği bir toplumsal inşa gerçeğidir

Madem insan temel bilgi öznemizdir, o halde bu öznenin en temel vasıflarından olan metafizik düşünce ve kurumlarını tanımadan, bu kaynaktan yeterli bilgiye erişme iddiamız eksik kalacaktır. Gerek sosyolojinin, gerek psikolojinin kendisine hiç sorun yapmadığı bir alandan bahsediyoruz. Başta dini olmak üzere birçok düşünce ekolünün metafizik olarak değerlendirilmesi, metafizik sorununu daha da içinden çıkılmaz hale getiriyor. Metafizik sorununa yaklaşımımızın temelinde, onun toplumsal insanın temel bir özelliği olması yatmaktadır.

Metafizik, toplumsal insanın onsuz edemeyeceği bir toplumsal inşa gerçeğidir. İnsanı metafizikten soyutlarsak, onu ya süper bir hayvana (Nietzsche'nin Almanlar için kullandığı bu kavram Faşizm -Nazi- Almanya'sında kanıtlanmıştır), ya da süper bir bilgisayara dönüştürmüş oluruz. Bu duruma gelmiş bir insanlığın insan olarak ne kadar yaşam şansı olabilir?

Gelelim metafizik insanın ne olduğuna.

a- Ahlak metafizik insan özelliğidir.

b- Din önemli bir metafizik özelliktir.

c- Tüm kollarıyla sanat ancak metafizik olarak tanımlanabilir.

d- Kurumsal toplum, hatta toplum bir bütün olarak metafizik tanıma daha uygun düşmektedir. Daha da sıralayabileceğimiz bu özellikleriyle acaba insan neden ve nasıl metafizik olabilmektedir?

Birincisi, insandaki düşünebilme kapasitesidir. Bir nevi kendi farkına varan evren olarak insan, duyduğu dehşeti (hem acısı, hem sevinci yönüyle) gidermek için kendini fizik üstü inşa etmek zorundadır. Başka türlü fiziki acı ve sevinçlerin üstesinden gelemez. Savaşlar, ölüm, şehvet, tutku, güzellik vb. algılar karşısında dayanabilmek için metafizik düşünce ve kurumlar vazgeçilmesi zor bir ihtiyaç durumundadır. Tanrı yoksa icat edilmek, sanat oluşturulmak, bilgi geliştirilmekle ancak bu ihtiyaçlar tatmin edilebilir.

Toplum ancak özgür bir yargılama olarak ahlakla düzenlenebilir

Daha değişik bir açıdan metafiziği fiziğin ötesi olarak düşünmek, ne çok mahkûm etmeyi ne de övgü düzmeyi gerektirir. İnsan gerçekten fiziğin sınırlarını en çok zorlayan varlıktır. Fiziğin ötesi olarak metafizik yaşaması, insanın ontolojik karakteri gereğidir. Sadece fiziki olarak kalabilmeyi savunmanın bir anlamı yoktur. Daha doğrusu, fiziki kalmak ancak mekanik insan tanımına yol açabilir. Bu, Descartes'in çoktan tanımladığı, ancak bilimsel izahı olmayan bir 'ruh' kavramıyla kurtulmaya çalıştığı bir yaklaşımdır.

İkincisi, ahlak olmadan toplumun sürdürülmeyecek olması metafizik olmayı gerektirmektedir.

Toplum ancak özgür bir yargılama olarak ahlakla düzenlenebilir. Sovyet Rusya'sının, Firavun Mısır'ının tüm rasyonelliklerine karşın çözülmelerini ahlak yoksunluğuna bağlayabiliriz. Rasyonalite tek başına toplumu sürdüremez. Belki robotlaştırabilir, gelişkin hayvanlar haline getirebilir, ama insan olarak tutamaz. Ahlakın bazı niteliklerini sayalım: Acıya dayanma gücü ve gereğini karşılayabilmesi, zevk, arzu ve şehvete sınır koyması, üremeyi fiziki değil toplumsal kurallara bağlaması; geleneklere, dine, yasalara uyma ve uymama tercihine ilişkin karar vermesi. Örneğin ahlakın üremeye yol açan cinsel ilişkiyi kurallara bağlaması insan türünde zorunlu bir ihtiyaçtır. Nüfusu kontrol altına almadan toplumu sürdüremeyiz. Tek başına bu konu bile ahlaki metafiziğin büyük gereğini ortaya koymaktadır.

Üçüncüsü, sanatla insan kendine has bir evren yaratmaktadır. Toplum ancak ses, resim, mimari gibi temel alanlardaki yaratımlarla sürdürülmektedir. Müziksiz, edebiyatsız, mimarisiz toplum düşünülebilir mi? Tüm bu alanlardaki yaratımlar metafizik anlamındadır. Bu yaratımlar toplumun sürdürülmesinin vazgeçilmezleridir. Sanat tam bir metafizik kurgulama olarak insanın estetik olabilme ihtiyacını gidermektedir. İnsan nasıl iyi-kötü seçimiyle ahlak davranışına anlam biçiyorsa, güzel-çirkin yargısıyla da sanatsal davranışa anlam biçmektedir.

Dördüncüsü, politik yönetim alanı da metafizik yargılarla doludur. Alanın kendisi en güçlü metafizik inşalardan ibarettir. Politikayı fizik yasalarıyla izah edemeyiz. Fizik yasalarla yönetmenin azamisi robotsallıktır; diğer yüzüyle faşizmin 'sürü güdümü'dür. Politik alanın seçme, özgür davranma anlamını da taşıdığını belirtirsek, politik insanın metafizik karakterine bir kez daha varmış oluruz. Aristo'nun *"İnsan politik hayvandır"* belirlemesi daha çok bu anlamı çağrıştırmaktadır.

Beşincisi, hukuk, felsefe, din ve hatta 'bilimciliğin' metafizikle yüklü alanlar olduğunu özenle belirtmeliyiz. Tarihsel toplumda tüm bu alanların niceliksel ve niteliksel yönleriyle metafizik eserlerle dolu, yüklü olduğunu bilmekteyiz.

Metafizik kokan her şey aldatma aracıdır anlayışı toptan reddedilmelidir

Birey-toplum yaşamında metafiziğin ağırlıklı konumunu tespit ettikten sonra, hakkında daha anlamlı yaklaşımlar geliştirebiliriz.

1- Tarihsel gelişiminde metafizikçi yaklaşımlar kendilerini ya tümden yüceltip temel hakikat gibi açıklamışlardır, ya da karşıtları tarafından eleştirel yaklaşımlarla tam bir düzmece alan biçiminde görülüp, gerçekliği olmayan, insanı aldatma söz ve aygıtlarından ibaret sayılmışlardır. Her iki yaklaşımda da tarihsel toplum algılamasından ya habersiz olunduğu ya da bu konuda abartıya kaçıldığı rahatlıkla ileri sürülebilir. Her iki anlayışın da farkında olmadıkları husus, metafiziğin hangi toplumsal-bireysel özellik ve ihtiyaçtan kaynaklandığıdır. Yüceltici kesim metafiziğin fiziksel âlemle bağını bir tarafa bırakmış olup, sonsuz özgürmüşçesine bir yanılgıyı taşımaktadır. Bu kesimdekiler düşünce ve ruhun maddi âlemle ya bağını inkâr etmişler, ya da saptırıp aşkın tanrı düzenlerinden bizzat insanın tanrılaşmasına kadar saplantılar ve abartılara yoğunca düşmüşlerdir. Şüphesiz bu gelişmelerde hiyerarşik ve devlet düzeninin etkisi büyüktür.

Metafiziğin önemini inkâr eden kesim ise, materyalist âlemi, maddi uygarlığı, son dönemde rasyonalite ve pozitivizmi bayrak edinerek saldırıya geçmiştir: Metafizik kokan her şey hastalıktır, aldatma aracıdır, toptan reddedilmelidir. Fakat sonradan daha iyi fark edildi ki, özellikle kapitalist modernitenin sahip olduğu rasyonalite ve pozitivizminin 'faşist sürü', 'robot-mekanik insan' ve 'simülasyondan' ibaret yaşam algılamalarına yol açarak, çevreyi de yok ederek bir tarihsel toplum yıkımına yol açması söz

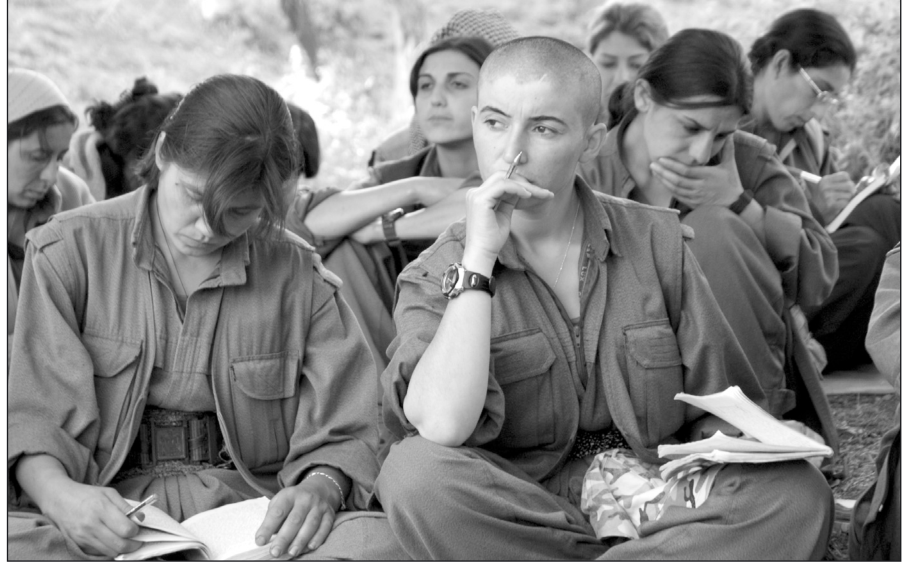
konusudur. Fizik yasalarına aşırı bağlılık, toplumun yıkımı ve çözülüşünden kendini alıkoymamaktadır. 'Bilimcilik'in en kötü metafizik olduğu da böylece kanıtlanmış oluyordu. Eğer toplumsal yaşamın bir anlamı varsa tabii! 'Bilimciliğin' en sığ materyalizm olduğunu, iktidar ve istismarın en iyi eğitilmiş uzmanı olduğunu, dolayısıyla bilerek veya bilmeyerek kendini en çok aldatan konumunda tutarak metafiziğin bu en tortu biçimini temsil ettiğini önemle belirtmeliyim.

Temsil ettikleri değerlerin farkındadırlar

2- Hiçbir tarafta yer almayan, 'nihilist' olarak da değerlendirebileceğimiz kümede yer alanlar ise, her iki tarafta yer almak zorunda olmadıklarını, metafizik yanlısı ve karşıtlığının gerekmediğini, tam bağımsız yaşanabileceğini iddia etmektedirler. Görünüşte zararsız gibi duran bu kümenin, özünde ise en tehlikeli küme olduğunu belirtmek gerekir. Diğer iki tarafın hiç olmazsa büyük idealleri vardır. Temsil ettikleri değerlerin farkındadırlar. Toplumu şekillendirmede ve bireyi yeniden inşa etmede iddialıdırlar. Tam bağımsız küme ise, aslında toplumun içinde ve toplum değerleriyle yaşadığı halde, nihilist (inkârcı) bir tutumla oralı olmayan bir yaşamın mümkün olduğuna inanmaktadır. 'Bilimci' metafizikçilere en yakın kesimdir. Kapitalist modernitenin sayılarını çığ gibi arttırdığı bu kesim, yıkılmış, çözülmüş toplumun deklase (boşluğa, lağıma atılmış) unsurlarından oluşmaktadır. Tersinden buna hayvanlaşmaya en yakın kesim de diyebiliriz. Futbol holiganları bu kesime en yakın duran, görünür bir örneği sergilemektedir. Benzeri gruplar hızla çoğalmaktadır. Kapitalist modernitenin kanseri arttırdığı bu örneklerle de kanıtlanabilir. Metafiziğe ilişkin her iki tarihsel yaklaşım da sonuçta modernitenin pozitivist bilimcilikçi anlayışında birleşirler. Dinleri kılık değiştirmiş metafizik olan pozitivizm dini iken, tanrıları da ulus-devlettir. Maskesini atan tanrı, bizzat ulus-devlet biçiminde tüm modern toplumların içinde kapsamlı ritüel ve simgeleriyle kutsanmaktadır.

Özgür ve doğru arayışı sürdürmek erdemli yaşamın özüdür

3- Daha dengeli bir yaklaşımın geliştirilmesinin hem gerekli hem de mümkün olduğunu düşünüyorum. Daha doğrusu, metafiziğin bir toplumsal inşa olduğunu bilerek ahlak, sanat, politika ve düşüncede 'iyi, güzel, özgür ve doğru'ya yakın bir metafiziğin geliştirilmesini temel görev saymaktayım. Ne toptan kabul edici, ne de reddedici ve ukalaca tam bağımsızlık safsatalarına düşmeden; tarihsel toplumda hep izlendiği gibi, 'iyi, güzel, özgür ve doğru' arayışı-

mızı sürdürmek 'erdemli yaşam'ın özüdür. Toplumda anlamlı yaşamı mümkün kılanın da bu erdemli yaşam sanatı olduğuna inanmaktayım.

Şüphesiz metafiziklere mahkûm değiliz. Ama en 'iyisini, güzelini, özgürünü ve doğrusunu' bulmaktan ve geliştirmekten de vazgeçemeyiz. Kötüye, çirkine, köleliğe ve yanlışa mahkûm olmak ne kadar kader değilse; iyi, güzel, özgür ve doğru bir yaşam tarzı da imkânsız değildir. En kötü seçenek olarak, çaresizliğin ve sorumsuzluğun (kapitalist modernite başta olmak üzere, tüm hiyerarşik ve devletli düzenlerin) yol açtığı nihilist yaşama da mecbur değiliz. Bu konuda kavga, tarih kadar, toplumun ilk inşa çağından beri sürmektedir. Günümüzdeki özgün yan, kapitalist modernite gibi bir sistemin çözülüş döneminde yaşamamızdır; bunun iyi, güzel, özgür ve doğru olanın mücadelesi için özgün düşünce ve eylem duruşlarına, toplumsal yeniden inşalara ihtiyaç göstermesidir. Bu yönlü yoğun çabalara aşk düzeyinde bir tutkuyla girişmek kadar, en bilimsel arayışlara (yöntem ve hakikat rejimine) ihtiyaç vardır.

Kapitalist moderniteyi aşma, demokratik moderniteyi geliştirme ve yayma sorunlarına cevap bulabilmek için şimdiye kadar serimlemeye çalıştığım argümanları (kanıtlama araçları) işlenmesi gereken malzeme olarak değerlendirmek gerekir. Bunun için resmi moderniteye yol açan yöntem ve bilgi rejimlerini (hakikat yolu) eleştirmek kadar, postmodernitenin çığır açıcı yöntem ve bilgi sistemlerini de aydınlatmak gerekir. Malzememiz buna yöneliktir. İnsan üzerinde nasıl ve neden yoğunlaşmamız gerektiğini kilit bir sorun olarak serimledik (açıkladık). Birey-toplum tanımının doğru yapılması ve doğru algılanması önemini korumaktadır. Sosyoloji, sosyopsikoloji ve antropolojinin bu yönlü çabaları, modernitenin ciddi çarpıtmasına maruz kaldıkları ve bilgi-iktidar ağlarına takılı oldukları için verimli değildir. Değeri olan bireysel çabalar ise sistemsiz ve örgütsüzdür. Bu konularda Frankfurt Okulu, Fernand Braudel, daha öncesi Nietzsche, sonrası Michel Foucault,

Wallerstein başta olmak üzere, ekol düzeyinde katkı sahipleri çok değerli yaklaşımlar sergilemelerine rağmen, dönemin (modernitenin çözülüşü ve yeni postmodernite, biz bunu demokratik modernite olarak adlandırmak istiyoruz) yeni yöntem ve bilgi rejimleri sistemleşmiş olmaktan uzaktır. Çabalar çok ve değerli, ama bölük pörçüktür. Bunda bizzat Wallerstein'ın itiraf ettiği kapitalist sistemin zehirlemesi temel nedendir. Modernitenin kıskacında adeta kıvranmaktadırlar.

Modernite toplumu demir kafese almaktadır

Örneğin Nietzsche'nin modernitenin toplumu karılaştırdığı, iğdiş ettiği, karıncalaştırdığı gibi özdeyişleri önemlidir. Sanki elli yıl sonrasını görüyormuş gibi, Almanlar için kullandığı 'süper sarışın hayvan' tabiri faşist sürüleşmeyi ifade etmektedir. Modernleşmenin, ulus-devletleşmenin er geç faşist sürüleşmeyi doğuracağını ve Japonya için 'karınca ulus' örneğindeki karınca toplumların devreye gireceğini söylerken, güçlü bir görüşü seslendirdiği (Böyle Buyurdu Zerdüşt) açıktır. Adeta kapitalist çağın peygamberi rolündedir.

Max Weber moderniteyi 'toplumu demir kafese alma' algısıyla değerlendirirken önemli bir tespitte bulunmaktadır. Rasyonaliteyi büyüsünü yitiren dünyanın sebebi sayarken, uygarlığın maddi karakterini vurgulamaktadır.

Fernand Braudel, tarih ve mekân boyutundan kopuk sosyal bilimleri çok sert eleştirmektedir. Zaman ve mekân boyutundan kaçan anlatımları 'boş olay yığınları' olarak değerlendirirken, yöntem sorununa önemli bir katkıda bulunmaktadır. Braudel'in tarihe getirdiği 'kısa süre-olaysal tarih', 'konjonktürel süre-devrevi kriz süresi' ve 'uzun süre-yapısal süre' kavramları ufuk açıcıdır.

Frankfurt Okulu'nun aydınlanma ve modernite eleştirisi çığır açıcı nitelikler taşır. Adorno'nun 'temerküz' (toplama) kamplarına yol açan modernite uygarlığını "bir dönemin karanlıkta bitişi" olarak değerlendirmesi yetkindir. Özellikle "Yanlış hayat doğru yaşanmaz" ibaresi çok ünlüdür. Bununla modernitenin yöntem ve bilgi olarak yanlış kurulduğunu itiraf ederken, büyük bir algıya ulaşmış gibidir. Aydınlanma ve rasyonalite eleştirileri de ufuk açıcıdır.

Michel Foucault'nun modernite'de yaşanan göksel tanrının ölümüne insanın da ölümünü eklemesi hayli öğreticidir. Özellikle modern iktidarın toplum içi ve dışı için sürekli savaş anlamına geldiği belirlemesi, güçlü fakat işlenmemiş bir tespittir. İktidar-bilgi-hapishane-hastahane-tımarhane-okulhane-orduhane-fabrikahane-kerhane kavram zincirleri, yöntemsel katkılar kadar özgür bir bilgi sisteminin nasıl kurulması gerektiğine dair dolaylı da olsa aynı katkıyı sunar. Michel Foucault, erken ölümü nedeniyle tamamlayamadığı iktidar-savaş-özgürlük çözümlemesinde, toplumun içinde ve dışında daimi savaş hali olduğu için modernitenin insanı öldürdüğünü belirtmek ister gibidir. Buradan özgürlüğün savaş dışı olabilmeyi başarmış toplumsal yaşam biçimi olduğu sonucunu çıkarmak olasıdır. O halde tüm yıkım araçlarını üreten endüstriyalizmi, militarizmin kaynağı ve hedefi olan kâr kanununu ve düzenli orduları lağvetmeden, bunun yerine toplumun öz savunmasını ve ekolojisini koymadan özgürlük gerçekleştirilemez.

Wallerstein kapitalist dünya sistem algısında iddialıdır. 16. yüzyıldan günümüze kadar modern sistemin mükemmel bir fotoğrafını çeker. Fakat gerek sistemi değerlendirme (Marks gibi kapitalist aşamayı gerekli sayar, onu olumlama eğilimindedir), gerek sistem karşıtlığı ve çıkışı konusunda tam net değildir. Bunu burjuva sisteminin şerbetlemesine bağlarken itiraf yapar gibidir. Büyük bir dirayetle Sovyet Rusya başta olmak üzere, sosyalist sistemin kapitalist moderniteyi aşmak şurada kalsın ona güç verdiğini, çözülmelerinin kapitalist liberalizmi güçlendirmeyip zayıf düşüreceğini söylerken önemli bir tezi dile getirmektedir. Fakat aynı yetkinliği sistemin çözülüşü ve yeni çıkışlar için yapamaz. Modernitenin (kapitalizmin) girdiği yapısal bunalımın (1970'ler sonrası) ne zaman ve nasıl sonlanacağı konusunda belki de haklı olarak kesin öngörülerde bulunmaz. Buna karşın her küçük anlamlı bir müdahalenin büyük sonuçlara yol açabileceğini söylemesi önemlidir. Katı determinizmden hayli uzaklaştığını görmekteyiz. Yöntem ve bilgi sistemi hakkında en yetkin değerlendirme gücüne sahip olduğunu söyleyebiliriz.

Eksik olan bilgi ve eylem birlikteliğini tutturamamalarıdır

Şüphesiz daha birçok aydının ismini zikredebiliriz. Murray Bookchin'in ekolojiye dair çözümlemeleri, Feyerabend'in yöntem ve mantığa yönelik eleştiri ve önerileri çığır açıcıdır. Tüm bu aydınlarda eksik olan yan, bilgi-eylem birlikteliğini yetkince tutturamamalarıdır. Bunda şüphesiz kapitalist modernitenin muazzam kendine bağlayıcı gücü etkilidir. Marksist ekol kapitalizmin en sert ve bilimsel geçinen eleştirisi olduğunu idea etmesine rağmen, ironik olarak bilgi-iktidar konusunda sisteme en yararlı alet konumuna düşmesine engel olamamış; liberalizmin sol kanadı olmaktan kurtulamamıştır. Yüz elli yıllık deneyim bunu yeterince kanıtlayıcı niteliktedir.

Bunun temel nedenini yöntemini ve tüm bilgi birikimini 'ekonomik indirgemeciliğe' endekslemesine bağlayabiliriz. Toplumun metafizik ve tarihsel karakterini çok basitçe ele alan, iktidar olgusunu basit bir hükümet komitesine indirgeyen, ekonomi-politik tahlile bir sihir rolü yükleyen 'bilimsel sosyalizm', pozitivizmin bir versiyonu olmaktan kurtulamamıştır. Sosyolojiye girişte Emile Durkheim ve Max Weber kadar kurucu rol atfedilmesine rağmen, yöntem ve epistemoloji (bilgi teorisi) konusunda liberalizmin sol ekolü rolünü aşamamıştır. Bir kez daha önemli ve belirleyici olanın niyetler değil, topluma hükmeden sistemin (yöntem, bilgi-iktidar, teknik güç) asimile edici, bütünleyen güç odakları olduğu açığa çıkmaktadır. Ekonomi önemli bir güç olmasına rağmen, iktidar ve diğer

temel metafizik güçlerle birlikte doğru bir tarihsel-toplumsal çözümlemeye tabi tutulmadan sistemi (kapitalist moderniteyi) aşmak (hele hele bir ön aşama olarak gerekliliğini meşrulaştırmak), bunun için sorunları ortaya koyup çözüm yollarını önermek ve eylemli kılmak kaba bir pozitivizmden öteye sonuç vermez. Mevcut teori-pratik bu gerçeği yeterince kanıtlayıcıdır.

Anarşistler yöntem ve bilgi konusunda yetkindirler

Kapitalist modernitenin radikal bir eleştirisi olarak ortaya çıkan anarşist ekoller yöntem ve bilgi teorisi konusunda yetkindirler. Marksistler gibi kapitalizmin ilericiliğinden dem vurmazlar. Topluma ekonomik indirgemeciliği aşan birçok farklı noktadan bakabilmişlerdir. Sistemin 'asi çocukları' rolünü yetkince oynarlar. Tüm iyi niyetlerine rağmen, bu akımlar sonuçta sistemin günahkârlığına karşı kendilerini inatla koruyan tarikatlar olmaktan kurtulamamışlardır. Marksizm için söylediğim şeyler bu akımlar için de geçerlidir: Sistemi ve aşma sorunlarını doğru tanımlamak ve demokratik modernitenin yöntem ve bilgi-eylem gücünü yetkince kullanmak, uzak kaldıkları temel hususlardır.

Ekolojik, feminist ve kültürel hareketlerin teori ve pratikleri için de benzer değerlendirmeleri yapabiliriz. Bu hareketler modernitenin demir kafesinden kurtulmuş yavru kekliklere benzemektedir. Nerede ve ne zaman avlanacakları konusunda sürekli endişeleniriz. Fakat umut hareketleri olarak görmek yine de önemlidir. Alternatif ana akım geliştiğinde epey katkılı olabilirler. Sosyal-demokrat akım ve ulusal kurtuluş hareketleri en erkenden modern sistemle bütünleşmiş ve onun sürükleyici güçleri olagelmişlerdir. Ana akım liberalizmin iki güçlü mezhebi olmayı başarmışlardır.

Sonuca gitmede anti-oryantalist yaklaşımımı da özce belirtmenin konuya katkı sağlayacağı kanısındayım. Kendimi modernite karşısında gözlemlerken, büyük çelişki içinde kaldığımı fark ediyorum. Bunun iki nedenini hemen söyleyebilirim. *Birincisi,* klasik Ortadoğu kültürünün etkisidir. Bu kültürün kapitalist moderniteyle köklü çelişkileri, dolayısıyla sorunları vardır. Her şeyden önce bu kültür topluma öncelik vermede çok radikaldir. Bireycilik toplumda kolay kolay yüz bulamaz; toplumsal bağlılık kişilik değerlendirilmesinde temel ölçüttür. Toplumlarına bağlılık hepten yüceltilmiştir. Bunda din ve geleneğin etkisi güçlüdür. Toplumdan kopukluk hor görülür, alay konusu yapılır. Topluluk değiştirmeye de iyi gözle bakılmaz. Fakat daha niteliksel bağlılıklara erişildiğinde yüceltilmeyle karşılaşılır. Hiyerarşik ve devlet katlarında yer tutmaya gıptayla bakılır. Ortadoğu'nun geleneksel hiyerarşik ve devlet kültürü bu algılamada da çok etkilidir. Bu özelliklerin toplam etkisi nedeniyle dış kültürlere, bu arada modern kültüre kolay teslim olmaz. Daha doğrusu içinde zor asimile edilir.

Dolayısıyla güçlü bir gelenek olan 'ümmet' kültürünün, günümüzün en güçlü akımlarından olan ulus-devletçiliğe göre halen tercih nedeni olmasına şaşmamak gerekir. Çünkü ulus-devlet kapitalist modernizmin ürünüdür; yabancıdır. Özde ikisi de milliyetçilik olan siyasi İslamcılıkla ulus-devlet milliyetçiliği karşılaştırıldığında, ezici biçimde daha yerel olan İslamcı milliyetçilik tercih edilir. Birçok yaşam tarzı alanında da moderniteyle uyumsuzluk sürüp gitmektedir. Ortadoğu dışında hiçbir kültür alanında kapitalist moderniteye karşı direniş gerçekleştirilmemiştir. Gerçekleştirilse bile yutulmaktan, içinde erimekten kurtulamamıştır. Bu kıyaslama bile kültürel yapının tarihsel ve toplumsal kalıcılığını kanıtlamaya yeterlidir.

İkinci neden, Batının düşünce yapısına büyük bir ilgi göstermeme rağmen, her bir akımına takılma hastalığına uzun süre düşmemiş olmamdır. Hakikat araştırmalarımda, çok köklü ve yöntemli olmasa da, moderniteye yol açan yöntem ve bilgi-bilim birikiminin farkındaydım; açık üstünlüğünü görmekteydim. Ortadoğu kültürüne duyduğum tepkiyi bu modern kültüre de göstermede gecikmedim. Aynı uygarlık tezgâhından çıktıklarını geç de olsa fark ettim. Her iki kültürün de esas kaynağının en az beş bin yıllık hiyerarşik ve devlet yapılanmaları olduğunu dirayetle gördüm. Dolayısıyla her iki kültürün müşterek yanlarını aynı dirayetle eleştiri süzgecinden geçirmeye cesaret etmekten çekinmedim.

Bireycilik toplumu bir fare gibi kemirmektedir

Bu eleştirilerde bireyciliğin toplumu adeta bir fare gibi kemirdiğini görmek zor değildir. Kapitalist liberalizmin birey özgürlüğünden ziyade insan toplumunu kemirme sanatı olduğunu, kaynağını ise geleneksel tüccar kültüründen aldığını tespit etmek zor değildir. Tüccar kültürünün ise, Orta-

doğu'nun üç büyük tek tanrılı dini dahil, birçok kadim gelenekle bağlantılı olduğu açıklanabilecek bir husustur. Ticaretin temelindeki metalaşma ve meta değişimi, bir insan kolektivitesi olan toplumlar ve toplulukların çürümesinde ve çözülmesinde başrolü oynamıştır. Ticari zihniyet çok güçlü bir Ortadoğu geleneğidir. Toplumda tanrı icat ve kutsamalarından devlet idare sanatının komplolaştırılmasına, yalan ve ikiyüzlülüğün yapısal olarak ahlaka yerleştirilmesine kadar birçok kuşkulu simge, kimlik, dil ve yapı öğelerinin yer tutmasında belirleyici etkiye sahiptir. Batı Avrupa'nın katkısı, bu sistemi Ortadoğu'dan alıp Rönesans, Reform ve Aydınlanmanın istismarıyla hâkim toplum sistemi haline getirmesinde yatar. Ortadoğu toplumlarında tüccara ve kurumlarına iyi gözle bakılıp, birincil değerde yer verilmez. Bilakis hep kuşkulu bakılır. Avrupa'da kapitalist modernitenin başardığı ise, meta sistemini toplumun baştacı yapması, tüm bilim, din ve sanatı bu yeni toplumun hizmetine koşturmasıdır. Ortadoğu'da silik ve ikincil olanlar, Avrupa'da gözde ve birincil oldular.

Geleneğin sadece elbise ve sakallarını kuşanırlar

Günümüz Ortadoğu'sunda Avrupa modernitesini eleştirmek, hatta radikal İslam'la şiddete dayalı olarak karşı çıkmak moda olmuştur. Ama bana göre Edward Said'den Hizbullah'a kadar anti-oryantalist ve modernite düşmanı kesilen bu yaklaşım ve eylem örgütleri, tıpkı Marksist gelenek gibi modernite içi oluşumlar olup, sonuç itibariyle ona hizmet etmekten kurtulamazlar. Çıkışları bizzat modernite sayesinde olduğu gibi, ister başarılı ister başarısız olsunlar, moderniteden dilenmek ve aynı yaklaşımla onu savunmak doğaları gereğidir. Geleneğin sadece elbise ve sakallarını kuşanırlar. Ruh ve bedenleri en gerici modernite artıklarıyla yüklüdür.

Eleştiri yöntemimi ve bilgi değerlendirme tarzımı kalın çizgiler halinde sunduğum kanısındayım. En azından kapitalist moderniteye yol açan yöntem ve bilimi tanımlamada sınırlı da olsa bir aydınlık sağlanmıştır. Doğruluğundan çok emin olmasak da, modernitenin yapısal 'kaos' döneminden tercih edilmesi gereken 'özgürlük ve demokratik çıkışlar için yöntem ve bilim tarzımızı geliştirme' şansına sahibiz. Anlatımımızı (söylemi) kolaylık sağlasın diye başlıklar halinde şöyle sıralayabiliriz:

1- Temellerini Roger ve Francis Bacon'la Descartes'in attığı yöntem ve bilim anlayışının (paradigmasının) kapitalizmle bağı iyi görülmeli ve bu temelde eleştirilmelidir.

2- Öznellik ve nesnellik ayrımının derinleştirilmesinde ve birçok ikileme yansıtılmasındaki amacın, bireycilik (özne) tarafından toplumun (nesnenin) her türlü istismara açık bir kaynak olarak değerlendirilmesi olduğunu görmek gerekir.

3- Bu yöntem ve bilim anlayışı toplumun burjuva-proleter ayrımını doğal karşılamış, proleterin bir nesne gibi kullanılmasının yolunu açmıştır.

4- Kapitalist modernite "Bilim güçtür" deyişiyle bilim-iktidar kurgusunun temelini atmış; erkenden bilgi-iktidar birlikteliğini sistemin temel silahı haline getirmiştir.

5- Din ve metafiziğin iyice açığa çıkan saçmalık ve saplantılarını vesile yapıp, bilimi pozitivizm biçiminde bir yeni din haline dönüştürmüş; din ve metafizikle mücadele adı altında kendi dinini oluşturmuş ve egemen kılmıştır.

6- Liberalizmi (özgürcülük) resmi ideolojisi haline getirerek, bir yandan en uzlaşmacı bir araç olarak, diğer yandan tüm muhalif ideolojileri kendine eklemleyen ve asimile eden bir silah gibi kullanarak 'görünmez el, görünmez zihin' halinde en güçlü ideolojik hegemonyayı gerçekleştirmiştir.

7- Liberalizmi ve pozitivizmi resmileştirirken, diğer birçok düşünce okulunu ve ideolojik akımları gözden düşürmüş, özellikle muhalifleri kendine eklemleninceye kadar bu çabasında ısrarlı olmuştur.

8- Felsefe ve ahlakı gözden düşürmüş; böylelikle sistem karşıtlarının perspektif ve tavır alma (özgür tercih=ahlak) şansını azaltmıştır.

Bilim-bilge çizgisinden bilim-güç-para çizgisine geçilmiştir

9- Bilimi aşırı disiplinleştirerek iç bütünlüğünü ve anlam gücünü parçalamış; fili kıllarıyla, ormanı ağaçlarla izah etmiştir. Aşırı parçalanan bilim hem kolay iktidara bağlanır, hem de teknolojiye dönüşüp kârlı bir alan haline getirilir. Artık bilmenin amacı hayatın asıl anlamını keşfetmek değil, para kazanmaktır. Bilim-bilge çizgisinden bilim-güç-para çizgisine geçilmiştir. Bilim-iktidar-sermaye, modernitenin yeni kutsal ittifakıdır.

10- Kapitalist modernizmde uygarlık (sınıflı kent uygarlığı) tarafından karılaştırılması (en gelişkin köle) tamamlanan kadına ek olarak, erkeğin de (vatandaşlık sayesinde) iğdiş edilip karılaştırılmasıyla toplumun genel karı gibi güdümü (Hitler'e göre, toplum karı gibidir) sağlanmıştır. Toplum ulus-devletin binek atı ve avradı gibidir.

11- Modernitede iktidar hem toplumun içinde hem de toplumlar arasında sürekli savaş anlamına bürünmüştür. Hobbes'un kapitalizm öncesi toplum için söylediği 'herkesin herkesle savaş hali', esas olarak kapitalist modernite altında en yetkin halini almıştır. Soykırımlar bu savaşımın zirvesidir.

12- Kapitalist modernite sisteminde merkez-çevre yayılım sürecinin tamamlanması, ekolojinin sürdürülemez boyutlara taşınması, işsizlik, yoksulluk ve ücret düşüklüğü, bürokrasinin dışını yutacak boyutlara varması, tanrısal toplumun çökertilmesi, sermayenin üretimden kopuk en asalak kesimi olan küresel finansın hegemonikleşmesi ve tüm bu gelişmelere karşı toplumun ezici çoğunluğunda ve her alanında direniş ağlarının gelişmesi yapısal bir kriz doğurmaktadır.

13- Yapısal kriz dönemleri hem devrimsel ve karşı devrimsel, hem de demokratik-özgürsel atılımlarla totaliter-faşist darbelerin iç içe yaşanabileceği bir süreci beraberinde taşırlar. Yöntem ve bilim sistemlerini en yetkin şekilde geliştirip eylemlerine temel yapanlar yeni toplumsal sistemi inşa etmede en şanslısı olurlar.

14- Demokratik, ekolojik, özgürlüksel ve eşitçi (adil) hareketler yapısal kriz, kaos aralığında küçük ve yetkin başlangıç hamleleriyle kısa süreler dahilinde uzun geleceği belirleyecek oluşumları sağlayabilirler.

Bunun için:

1- Sosyolojinin tarihsel ve mekânsal boyutlarla eylem kılavuzu olarak değerlendirilmesi;

2- Kapitalist modernitenin artık birçok alanında dışa vuran kanserli bir yapılanma olduğu gerçeğinden hareketle, tanımlamaya çalıştığımız 14 noktadan karşı çıkılıp sistemin dışında çözüm geliştirilmesi;

3- İdeolojik olarak öznellik-nesnellik ayrımına dayalı tüm kaba ikilemleri (idealizm-materyalizm, diyalektik-metafizik, liberalizm-sosyalizm, deizm-ateizm başta olmak üzere vb) aşıp, tüm bilimsel kazanımları esas alan anlamcılığın (yorum sanatının) esas alınması;

4- İyi, güzel, özgür ve doğruya dayalı bir insan metafiziğinin hem eleştirel yöntemde, hem yeni inşa hamlelerinde hiç eksik bırakılmaması;

5- Demokratik siyaset söyleminin esas alınması;

6- Krizin ve iktidarın olduğu her alanda demokratik siyaset söylemiyle binlerce sivil toplum organizasyonunun (işlevi, yararı ve gerekliliğinden hareketle üç kişiden binlerce kişilik olabileceklere kadar) oluşturulması;

7- İnşa edilecek yeni toplum ulusunun demokratik ulus olarak oluşturulması; demokratik ulusun, ulus-devletten ayrı olabileceği gibi yan yana, hatta iç içe de olabilme gerçeğinin göz ardı edilmemesi;

8- Demokratik ulusun siyasi yönetim biçiminin -bilinen bir kategoriyle benzeştirirsek- yerel, ulusal, bölgesel ve dünyasal demokratik konfederalizm temelinde geliştirilmesi (Farklı uluslar tek bir demokratik ulus olarak örgütlenebilir. Aynı ulus içinde ulus-devlet ve demokratik ulus olarak örgütlenebilir. Bölgesel demokratik konfederalizmlerle Dünya Demokratik Uluslar Konfederalizmi şimdiki Birleşmiş Milletler'e göre son derece gerekli ve dünyasal sorunlarla yerel-ulusal sorunları çözmede daha etkili olabilirler);

9- Demokratik toplumun, moderniteden kalma ve onun güçlü ayaklarından (Modernite üçlü sacayağına dayanır: **a-** kapitalist üretimcilik, **b-** endüstricilik, **c-** ulus-devletçilik) olan endüstriyalizme karşıt olarak geliştirilmesi; ekonominin ve tekniğin ekolojikleştirilmesi;

10- Toplumsal savunmanın halk milislerince sağlanması;

11- Güçlü hiyerarşik ve devletsel temeli olan erkeksel düzen yerine, kadının derin köleliğinden derin özgürlüğüne ve eşitliğine dayalı yeni aile sistemlerinin inşası gerekir.

Sayısını daha da arttırıp ayrıntılayabileceğimiz paradigmatik bakış açımızı ifade etmek için bu başlıklar yeterlidir. Kapitalist modernite zamanının özgürlük ve eşitlik ütopyalarının da kıyamet kopardığı zamanlar olduğunu iyi biliyoruz. Halklar bu ütopyaları yaşamsallaştırmak için çok büyük çabalar harcadılar. Derya misali kan aktı. Sayısız işkenceler yaşandı, acılar çekildi. Bunları boşa gitmiş sayamayız. Tersine, tüm bu sorunları çözmeye çalışmamız, bu tarihi doğru bir yoruma kavuşturarak önümüzü aydınlatmak ve ütopyalarımızla yaşamımızı bütünleştirip yeniden büyüleyici, aşkla örülü yaşama geçiş yapabilmek içindir. Ütopyalı ve güçlü umutlu yaşamlara geçiş zorlu çabalar gerektirir.

Yöntem ve bilim sistematiğini kendimizle yeniden başlatmak gibi bir haddini bilmezlik içinde değiliz. Ama değinmeye çalıştığım tüm konularda bir şeylerin yanlış gittiğini ve bunun temelde paradigmasal olduğunu göstermeye çalıştım. Yorum ve gerçekleştirme çabalarımı ne yeni bir sistemin kökünden kuruluşu, ne de eleştirdiklerimin tümüyle (inkârcılık, nihilistik) reddi olarak görülmemesi gerektiğini önemle belirtiyorum. Nihayetinde durumuma benzer milyonlarca olaya, trajediye (sayısız katliam, soykırım ve savaşlar) yol açan kapitalist moderniteyi eleştirmek önemlidir. Hele mensubu olduğum halk ve bölge (Kürtler ve Ortadoğu) tarihin en acımasız bir trajik sürecinden geçerken, bundan sorumlu tutulması gereken tüm etkenleri layıkıyla yorumlamak aydın olmanın asgari bir şartıdır. Bununla birlikte son derece kapsamlı ve etkili bir örgütlenmenin başı olarak yargılanıyorsam, temel görevimin, bu belirttiklerim kapsamında sorular ve cevaplarından müteşekkil olması doğaldır. Bir yerde ve zamanda baskı, istismar, eritme ve çıkmaz derinse, yaşam tam da ölümden beter bir onursuzluk içinde geçiyorsa, orada köklü paradigmatik yaklaşımdan başka çaremiz yok gibidir. Bundan sonrasına bu yaklaşımla geçilecektir.

ŞANLI 15 AĞUSTOS ATILIMININ 25. YILDÖNÜMÜ HERKESE KUTLU OLSUN

"15 Ağustos Atılım ve direniş ruhunu temsil ettiğimiz, kahraman şehitlerimizin izinde yürüme gücünü gösterdiğimiz, Önderlik çizgisini anlayıp uyguladığımız ölçüde hareket olarak başaramayacağımız, hem de büyük başaramayacağımız hiçbir görev ve sorumluluk yoktur. Bu noktada yeter ki çizgi gerçeğimizi, Önderlik ve şehitler gerçeğimizi doğru anlayalım, iyi özümseyelim ve doğru bir tarz, üslup ve yeterli bir tempoyla pratikte hayata geçirelim. O zaman başarı kesinlikle bizim olur. 15 Ağustos Atılımımızın yirmi altıncı yılında da böyle büyük bir başarıdan başka hiçbir şeyi kabul etmek kesinlikle mümkün değildir"

Halk Savunma Merkezi

Değerli Yoldaşlar!

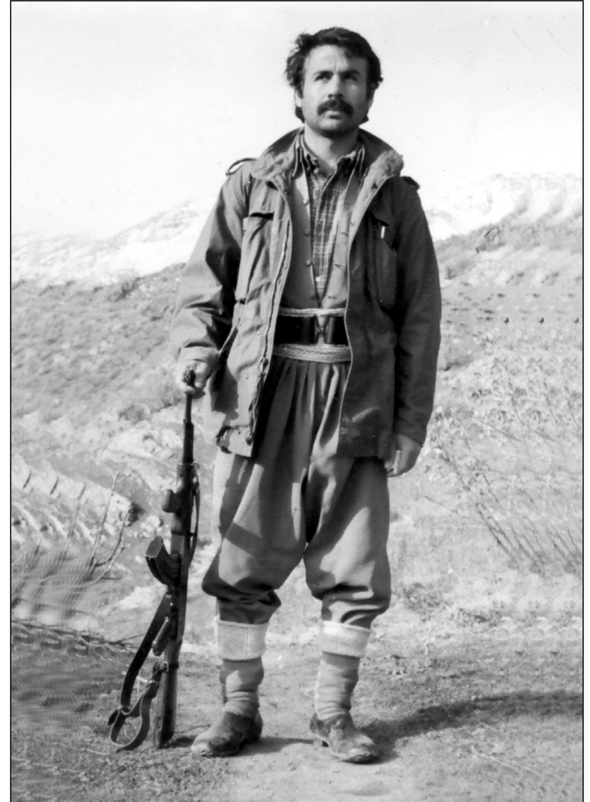
Kürt'ün kötü talihini yenen ve bizi bu günlere getiren büyük 15 Ağustos Atılımımızın yirmi beşinci yıldönümünü yaşıyoruz. 15 Ağustos direniş ve diriliş bayramımızın tüm yoldaşlara ve halkımıza kutlu olmasını diliyoruz. Böyle büyük bir kahramanlık atılımına önderlik eden Rêber Apo'yu saygıyla selamlıyor, 15 Ağustos bayramını kutluyoruz. Bu büyük kahramanlık atılımının yirmi beşinci yıldönümü vesilesiyle Agitler ve Zilanlar şahsında tüm kahraman şehitlerimizi saygı ve minnetle anıyoruz. Önder Apo'ya, kahraman şehitlerimize ve halkımıza, özgürlük ve demokrasi mücadelemizi zafere götürme temelinde verdiğimiz sözümüzü bir kez daha yineliyoruz.

Değerli Yoldaşlar!

15 Ağustos kahramanlık atılımımız yirmi beşinci yılını tamamlıyor. Bu büyük atılımın yirmi altıncı zafer yılına giriyoruz. Yirmi beş yıl, yani çeyrek asır büyük güç dengesizliği içerisinde ve sadece kendi özgücüne dayanarak kahramanca bir savaş yürütmüş olmak dile kolay bir şeydir. Bu durum, zor günler yaşandığında Kürt halkının ve Kürt gençliğinin neleri yaratmaya kadir olduğunu gösterir. Dünyada yirmi beş yıl özgürlük için, adalet için, soykırımı yenmek için, demokratik bir yaşama ulaşmak için tüm dünya gericiliğine karşı sadece kendi özgücüne dayanarak savaşmış olan halk az bulunur. Kürt halkı yirmi beş yıllık 15 Ağustos direnişi temelinde tarihin özgürlüğüne en tutkulu, bu uğurda en büyük cesaret ve fedakârlık gösteren halklarından biri haline gelmiştir. Bu bakımdan Kürt halkı, gençliği, kadınları 15 Ağustos direniş ve diriliş bayramımızı günlerce, haftalarca doya doya kutlayabilir, yaşayabilirler. Böyle büyük bir bayram kutlamayı, kahramanlık çizgisinde savaşarak binlerce şehit verme güç ve cesaretini göstererek hak etmiştir. Bu, büyük direnişin bayram havasında kutlanması yerindedir.

Değerli Yoldaşlar!

Şimdi geriye dönülüp bakıldığında, '15 Ağustos Atılımı temelinde yirmi beş yıl savaş yürütülmüştür' denilip geçilmektedir. Oysa bu savaş nasıl yürütülmüştür, böyle bir savaş yürütme gücüne Kürt halkı ve gençliği nasıl ulaşmıştır, bu savaşın her anı nasıl yaşanmıştır, nasıl bir bilinçle, yürekle, emekle, çabayla, kanla bu yirmi beş yılın gecesi ve gündüzü geçirilmiştir? Hiç kuşkusuz bunların çok iyi bilinmesi gerekir. '15 Ağustos atılım ve direniş ruhu' deyip geçmemek gerekir. 'Yirmi beş yıldır Kürt halkı kahramanca savaşmıştır' denerek geçilemez. Yirmi beş yıl savaşılmıştır, ama bu savaş nasıl hazırlanmıştır, nasıl yürütülmüştür, neye karşı savaşılmıştır, nasıl bir iç ve dış gericilikle savaş yürütülerek bu güne gelinmiştir, savaş güçlerinin durumu nedir, komutası nasıldır, savaşçısı nasıldır, eğitimi ne düzeydedir, donanımı nasıldır? Böyle bir savaşa hedef olan gericiliğin durumu nedir, nasıl bir sömürgeci, işgalci ve soykırımcı rejime karşı savaşılmıştır? İnkâr ve imha rejimi dediğimiz sistem nasıl bir sistemdir, kimler bu sistemi oluşturmuştur, nasıl bir dünya gericiliğine dayanmaktadır, ne tür bir vahşi katliam ve terör düzeni ile icra edilmektedir? Ancak bütün bu soruların doğru bir biçimde ve derinliği-

ne bilince çıkartılması 15 Ağustos Atılımının gerçek anlamını verebilir. Unutmamak gerekir ki, Önder Apo, 15 Ağustos Atılımını *"bir inancın, inadın, özgür yaşamda ısrarın, var olma ve özgür yaşama tutkusunun atılımı"* olarak değerlendirdi ve böyle bir atılımın başarısını *"insan yaratıcılığının yüceliği"* olarak tanımladı. Bir insan kendini doğru değerlendirirse, özgür yaşam tutkusuna sahip olur ve böyle bir yaşam için kendini dürüst, samimi, tutkulu bir biçimde çalışmaya verirse, ne büyük mucizeler yaratma gücünde olduğunu ifade etti. 15 Ağustos Atılımının böyle büyük bir insan direnci, yaratıcılığı ve mucizesi olduğunu ortaya koydu.

Çok iyi biliyoruz ki, 15 Ağustos Atılımı, Apocu çizgiyle, Önderlik gerçeğimizle kopmaz bağlarla birbirine bağlıdır. Dolayısıyla yirmi beş yıllık kahramanca direniş; Apocu çizgi doğru ele alınır, sahip çıkılır ve uygulanırsa nasıl büyük ve mucizevî gelişmeler yaratmaya ve nasıl her türlü zorluğu yenip engelleri aşmaya muktedir olduğu görülecektir. Yine unutmayalım ki, 15 Ağustos Atılımı partileşme gerçeğimizle bağlıdır. 15 Ağustos kahramanlık atılımını yaratan ve sürdüren temel bir gerçeklik de; PKK'nin direniş ruhu, cesaret ve fedakârlığı, PKK militanının fedai kahramanlık gerçeği olmuştur. Onun için Önder Apo ***"PKK'lileşelim savaşı kazanalım"*** demiştir. PKK'lileşmek, partileşmek her türlü gericiliği yenmenin ve en büyük zaferleri kazanmanın tek ölçütüdür. Dolayısıyla partileşildiği ölçüde yenilemeyecek düşman, aşılamayacak engel ve kazanılamayacak zafer yoktur.

15 Ağustos Atılımı zindan dağ ve gerilla kahramanlığını ifade etmektedir

Yine unutmayalım ki, 15 Ağustos Atılımının gelişiminde büyük zindan direnişçiliğinin belirleyici bir yeri vardır. 15 Ağustos Atılımı; Mazlumların, Kemallerin, Hayrilerin zindan direniş ve zafer çizgisinin dağa taşınması ve gerillaya dönüşmesi olmuştur. Zindan kahramanlığının dağ ve gerilla kahramanlığı haline gelmesini ifade etmektedir. Demek ki, 15 Ağustos Atılımının yirmi beş yıllık kahramanca direniş gerçeği, 1982 yılında gerçekleşen Diyarbakır büyük zindan direnişinin nasıl büyük bir zafer kazandığının, zafer çizgisi oluşturduğunun en açık kanıtı olmaktadır. Bu zafer çizgisini esas alan, bu çizgiyi hayata geçirmeyi bilen herkesin, nerede olursa olsun, nasıl bir düşmanla karşı karşıya bulunursa bulunsun büyük bir savaş verip kesin zafer kazanacağı açıktır. Yine unutmayalım ki, 15 Ağustos direniş gerçeği büyük bedeller ödenerek, kahramanca mücadele edilerek, yüzlerce ve binlerce şehit verilerek yaratılmış ve bugüne getirilmiştir. Bizi 15 Ağustos Atılım iradesi göstermeye ve böyle bir kararlılık düzeyine ulaşmamızı sağlamaya götüren en büyük etkenlerden birinin kahraman şehitlerimizin gerçeği olduğu tartışmasızdır. Hakilerin, Halillerin, Salihlerin, Cumaların, Mazlumların, Kemallerin, Hayrilerin büyük kahramanlık gerçekleri, Karasungurların cesaret ve fedakârlıkla ileri atılış gerçeği bizi 15 Ağustos kahramanlık atılımını geliştirme iradesine ulaştırmıştır. Bu büyük atılım Agitlerin, Erdalların, Bedranların, Orhanların, Seyfilerin, Bêrîtanların, Azimelerin, Zilanların kahramanca direnişi ve Apocu komuta çizgisini geliştirip hayata geçirmesiyle her türlü düşman gücünü yenilgiye uğratıp günümüze kadar ulaşma gücünü göstermiştir. 15 Ağustos Atılımının yaratıcısı; kahraman şehitlerimizin büyük iddiası, iradesi ve anısı olduğu gibi, onu bugüne getiren, her günü zafer günü yapan da halka halka şehitler zincirini yaratan bu büyük kahramanlık gerçeği olmuştur. Bu bakımdan 15 Ağustos kahramanlık atılımının yirmi beşinci yılı göstermektedir ki, şehitler gerçeğini, çizgisini iyi anlayan, onlara doğru sahip çıkan, şehitlerin anılarını doğru sahiplenmeyi bilen her güç her koşulda büyük başarılar kazanabilir, her türlü gericiliği yenerek zafer üstüne zafer yaratabilir. 15 Ağustos Atılımının yirmi beşinci yıldönümü gerçeği bir de bu hususu bize net olarak göstermektedir.

Öte yandan, şanlı 15 Ağustos Atılımımızın; bölünmüş, parçalanmış, işgal ve sömürgecilik altına alınmış, faşist rejimler tarafından soykırıma tabi tutularak yok edilmek istenmiş olan Kürt halkının, en zor koşullarda, yokluklar ve zayıflıklar ortamında neler yaratmaya muktedir olduğunun en güçlü ispatı olmuştur. Eğer doğru bilinçlendirilir, örgütlendirilir ve öncülük edilirse, Kürt halkının nasıl büyük cesaret ve fedakârlıkla dolu olduğu, büyük kahramanlıklar yaratma gücüne sahip bulunduğu, yirmi beş yıllık 15 Ağustos atılım gerçeğiyle netçe ortaya çıkmıştır. Kürt halkının, onun militan gençliğinin, cefakâr ve fedakâr kadınının nasıl büyük bir iradeye, cesarete, yaratıcılığa sahip olduğunun en somut kanıtı durumundadır. Kürt gençliği; Agitler, Bêrîtanlar, Zilanlar öncülüğünde her türlü geriliği ve gericiliği reddederek, fedai çizgisinde en büyük zaferleri yaratma gücüne sahip olduğunu herkese göstermiştir. Kürt kadını; büyük acılara, zorluklara, savaşın yıkımına rağmen, sadece savaşın destekleyicisi ve ağır acıla-

rı yaşayanı değil, savaşın bizzat öncüsü, militanı, fedaisi haline gelerek, Kürt kadınının nasıl büyük yaratıcılığa, erdeme sahip olduğunu, neolitiği yaratan kadın gerçeğinin günümüzde nasıl varlık gösterdiğini bir kere daha tüm dünyaya göstermiştir. 15 Ağustos Atılımı; bütün imkânsızlıklara ve zor koşullara rağmen halkın, gençliğin, kadınların, eğer doğru öncülük edilir ve örgütlendirilirse ne büyük mucizeler yaratma gücünde olduğunun en somut kanıtı durumundadır. Şanlı 15 Ağustos Atılımımızın yirmi beşinci yıl dönümünün önemli derslerinden biri de bu olmaktadır. Demek ki halkın gücüne dayanmasını bilen, gençliğin dinamizmini harekete geçirebilen, kadının cesaretini ve fedakârlığını ortaya çıkartabilen bir hareket, nerede olursa olsun, ne tür zulümle, faşizmle, terörle karşı karşıya bulunursa bulunsun, her türlü zorluğu yenme, engeli aşma, her ortamda tarihi büyük zaferler kazanma gücüne sahiptir. İşte son yirmi beş yılda Kürt halkının, gençliğinin ve kadınının kahramanlık çizgisinde yürüttüğü mücadelenin kanıtladığı en önemli bir gerçek de bu olmaktadır.

Değerli Yoldaşlar!

Demek ki, gerçekte 15 Ağustos Atılımı bir çizgidir; bir Önderlik çizgisi, şehitler çizgisi, halk çizgisi, zafer çizgisi, özgür ve iradeli yaşam çizgisi, özgür yaşamı uğrunda ölecek kadar sevme çizgisidir. Bu çizgiyi esas alan, özümseyen, doğru bir tarz, üslup ve yeterli bir tempoyla hayata geçiren kişi ve örgütler hiç kuşkusuz yenilmezdir. Her zaman ve her yerde zafer kesinlikle onlarındır. İşte böyle büyük bir kahramanlık ve zafer çizgisiyle savaşılarak bu yirmi beş yıl kazanılmıştır. Her şeyden önce, 15 Ağustos Atılımının Hareketimize ve halkımıza kazandırdığı şey; direnme ve zafer kazanma çizgisi olmaktadır. Her türlü zayıflığa, örgütsüzlüğe, teslimiyete, köleliğe karşı; bilinç, örgüt, direnme ve zaferin çizgisini ifade etmektedir. Kürt halkına, Kürt gençliğine böyle bir direniş ve zafer çizgisini kazandırmayı temsil etmektedir. Diğer yandan, her şeyin bu büyük direniş temelinde, geçen yirmi beş yıl içerisinde kazanılmış olduğu tartışma götürmezdir. Gerçekten de Kürt halkı ve gençliği, 20. yüzyıl sonunda ve 21. yüzyıl başında insanlık için büyük bir mucize yaratmayı başarmıştır. Dünya gericiliğinin kendisi için merkez yapmak istediği Kürdistan'ı bu konumdan çıkartarak, insanlık için büyük bir özgürlük ve demokrasi kalesi haline getirmeyi bilmiştir. Kürt'e biçilen kölelik, inkâr, imha, yok olma kırılarak, onun yerine iddialı, iradeli, özgür yaşam tutkulu var olma gerçeği ortaya çıkartılmıştır. Deyim yerindeyse 15 Ağustos Atılımı Kürt'ün makus tarihini de, talihini de yenmiştir. Kürt için kötü günlerin yenilip yeni, güzel, özgür yaşamı ifade eden günlerin kazanılmasını sağlamıştır. Bu bakımdan da gerçek bir Kürt miladı olmaktadır. Kürt özgürlük tarihinin 15 Ağustos 1984'le başladığını biliyoruz. Bu bakımdan da yirmi altıncı özgürlük yılına girmekten kıvanç ve mutluluk duyuyoruz.

Değerli Yoldaşlar!

Gerçekten de yirmi beş yıl öncesinin koşullarını derinden öğrenmeye ve anlamaya çalışalım. Bilenler bilmeyenlere bildiklerini anlatsınlar. O günleri görmemiş, yaşamamış genç yoldaşlar araştırsınlar, incelesinler, Önderlik değerlendirmelerini incelemeden geçirsinler, bilen yoldaşları dinlesinler, bu konuda yazılıp-çizilmiş olan her şeyi gözden geçirsinler. Bu günü doğru anlamak, derinliğine kavrayıp özümseyebilmek için yirmi beş yıl öncesinde Kürt toplumunun, Kürt bireyinin ne durumda olduğunu kesinlikle anlamaya çalışsınlar. Bu, bir nostaljik yaklaşım değildir; tersine, gerçekleri görmek, anlamak ve özümsemek için gerekli olan bir tutumdur. Yirmi beş yıl öncesini bilmeyenler, bu yirmi beş yılda nelerin kazanılmış olduğunu doğru ve yeterli anlayamazlar. Dolayısıyla da az şey kazanıldığını sanırlar. Yirmi beş yılda, çeyrek asırda Kürt halkının fazla bir şey kazanamadığını düşünürler, ya da kazanılanların ucuz kazanıldığını, kolay elde edildiğini sanırlar; dolayısıyla da onlara basit, ucuz, hovardaca ve tüketici yaklaşırlar. Bu da bir insanın içine düşebileceği en büyük kötülük olur. Bu tutum Kürt halkının özgür yaşamına ve geleceğine en büyük zarar vermeyi ifade eder. Hiç kimse, hiçbir yerde asla böyle bir duruma düşmemelidir. Onun için de yirmi beş yıl öncesini bilelim; Kürdistan'ın nasıl bölünüp parçalandığını, dört parçada nasıl bir sömürgeci egemenliğin kurulduğunu ve bunun nasıl dünya devletçi sisteminin bir parçası olduğunu doğru anlayalım. Böyle bir sistemin; askeri işgal, ekonomik-siyasi sömürgecilik ve kültürel soykırım olarak nasıl bir terör ve faşist rejimlerle, diktatörlüklerle icra edildiğini hatırlayalım. Bu katliam düzeninin ekonomik boyutuna, sosyal, kültürel, ideolojik boyutuna, en önemlisi de askeri boyutuna bakalım. 12 Eylül 1980 faşist askeri rejimini hatırımıza getirelim. O rejim ki, insanları yüz binler halinde zindanlara doldurup işkencelerden geçirdi, milyonları yerinden yurdundan etti, sürgüne gönderdi, onlarcasını idam etti, yüzlercesini katliamdan geçirdi, kaybetti, Kürdistan'ı karabasan basmış gibi bir işkence ve zulüm alanı haline getirdi. Bunun en somut örneği Diyarbakır zindanıdır. Diyarbakır zindanı açıkça göstermiştir ki, inkâr ve imha sistemi özgür Kürt'ü, iradeli Kürt'ü reddetmektedir. Kürt'ü, egemene uşakça hizmet eden bir olgu olarak görüp anlamakta, bunun dışında başka bir Kürt'ü kabul etmemektedir. Bu sistem, özgür olmak isteyen, iradeli ve demokratik bir duruş ve yaşam içine girmek isteyen Kürt'ün başına getirmedik acı, işkence ve zulüm bırakmamıştır. İnsana dayatılacak en kötü, en çirkin, en ağır şeyler yapılmıştır. Büyük zulüm altında insanın insanlığını kusması, insanlığından vazgeçmesi, kendini inkâr etmesi, kimliğini, özgürlüğünü, ideolojisini, inancını reddetmesi istenmiştir. İşte o büyük zindan direnişi ve büyük zindan ideolojik zaferi böyle bir zulme ve dayatmaya karşı insan yüceliğinin zirvesi olarak ortaya çıkmıştır. Büyük 15 Ağustos Atılımı da, bütün bu zulme karşı insanlığı koruma, savunma, yeniden yaratma ve her türlü gericiliği ve zulmü paramparça etme atılımı olarak ortaya çıkmıştır.

Çok iyi bilelim ki, bu büyük atılım Türkiye çerçevesinde de en demokratik tutumu ifade etmiştir. Kenan Evren rejiminin idamlarını 15 Ağustos Atılımı

durdurmuştur. İşkencenin ortadan kaldırılmasını 15 Ağustos Atılımı sağlamıştır. 12 Eylül darbesinin faşist askeri zulüm makinesini parçalayarak Türkiye'de demokratik yaşamın savunulmasını, iddiasını, iradesini 15 Ağustos Atılımı göstermiştir. Bugün eğer Türkiye'de bir demokratikleşme umudu, arayışı varsa, bunlar tartışılıyor, hatta gerçekleşebilir bir olgu olarak görülüyorsa, bunu ayakta tutan, canlı tutan ve bugün de gerçekleşmesi için dayatan yegâne güç hiç şüphesiz 15 Ağustos direniş gerçeğidir.

15 Ağustos Atılımı Kürt toplumunu özgürlük ruhuyla yeniden yaratmıştır

15 Ağustos Atılımı Kürt insanı ve toplumu açısından, inkâr ve imhanın yok edilerek özgürlük çizgisinde kendine gelmenin başlangıcını ifade etmektedir. 15 Ağustos Atılımı Kürt'e ruh vermiştir, özgür düşünceye ulaştırmıştır, Kürt'e yeni bir duygu, cesaret ve fedakârlık kazandırmıştır. Kısaca, Kürt insanını ve toplumunu özgürlük ruhuyla yeniden yaratmıştır. Kürt'e dayatılan inkâr ve teslimiyeti kırarak, özgür yaşama tutku düzeyinde bağlı, bunun için her türlü bedeli ödemeye hazır, bu temelde en yüksek cesaret ve fedakârlıkla mücadele eden bir insan ve toplum gerçeği ortaya çıkarmıştır. Bugün Kürdistan'da ulusal kimlik, özgürlük, irade, cesaret, fedakârlık, ulusal ruh, bilinç, birlik adına ne varsa bunların hepsinin yirmi beş yıllık 15 Ağustos Atılımı temelinde yürütülen kahramanca mücadeleyle sağlanmış olduğu tartışma götürmezdir. Bu sadece Kürdistan'ın Kuzey parçasında böyle değildir, onunla birlikte Kürdistan'ın diğer bütün parçalarında ve yurtdışındaki Kürtleri içerisinde yaşanan tüm ulusal demokratik ve özgürlükçü gelişmenin altında kesinlikle 15 Ağustos direniş gerçeği vardır. Kürt halkı bu direniş içerisinde, günümüzde ezilen insanlığa öncülük eden Önder Apo gerçeğini ortaya çıkarmıştır. Kürt halkı bu direniş sayesindedir ki, her türlü cesaret ve fedakârlığı günün yirmi dört saatinde yaşayan, topluma öncülük eden, halka hizmetten başka bir şey düşünmeyen, başka bir arayışı ve istemi olmayan PKK gibi bir fedai öncü partisini yaratmıştır. Bu direniş sayesindedir ki, binlerce şehit vermesine rağmen, her zaman özgürlük mücadelesinde daha kararlı, iddialı, cesur ve fedakâr bir gerilla ordusu kazanmıştır. Bu direniş sayesindedir ki, Kürt gençliği iddia, cesaret ve irade kazanmış, Kürt halkı heyecan ve coşkuya sahip olmuş, Kürt kadını özgürlük bilincine ulaşarak kendi gücünü herkese gösterir hale gelmiştir. Kürt toplumu, Önderliğiyle, partisiyle, gerillasıyla, serhildanıyla 21. yüzyılın başında tüm halklara, insanlığa özgürlük ve demokrasi mücadelesinde öncülük eden, örnek oluşturan, onlara coşku, heyecan yayan bir halk haline gelmiştir. İşte bu, tarihin en büyük gelişmesidir, en büyük devrimidir. Devrimleri artık eskisi gibi siyasi devrimler, askeri egemenlikler olarak düşünmemek gerekir. Devrim olayı, insan ve toplum ruhunda, bilincinde, davranışında yarattığı değişiklikle ölçülmektedir. Buradan baktığımızda 15 Ağustos Atılımı yirmi beş yıl içerisinde tarihin en büyük insan ve toplum dönüşümlerinden bir tanesini yaratarak gerçek bir özgürlük devrimi olduğunu, demokratik devrimi, kültür devrimi olduğunu açıkça herkese göstermiştir.

Değerli Yoldaşlar!

Çok açık ki, tarihi 15 Ağustos Atılımımızın yirmi beşinci yıldönümünde geldiğimiz nokta, Kürt sorununa barışçıl siyasi çözüm arayışlarının en çok yoğunlaşmış bulunduğu bir nokta olmaktadır. Bu da kendisini Önder Apo'nun hazırlayıp sunmak istediği Kürt sorununa barışçıl ve siyasi çözüm için yol haritasında ifade etmektedir. Yani büyük atılımımızın yirmi beşinci yıldönümünde Önder Apo, atılımın amaçlarına uygun bir biçimde Kürt sorununun barışçıl demokratik siyasi çözümü için somut bir yol haritası ortaya koyarak atılımı tamamlamak ve kalıcı kazanımlara ulaştırmak istemektedir. 15 Ağustos 1984 Atılımı; her türlü faşist zulme ve işkenceye karşı, inkâr ve imha saldırısına karşı direnişin ve dirilişin atılımıydı. Özgür ve demokratik yaşamın önünü açacak bir insan ruhunu, bilincini, örgütlülüğünü ve eylemini yaratma durumuydu. Şimdi yirmi beşinci yıldönümünde Önder Apo'nun sunmaya hazırlandığı yol haritası ise; Kürt sorununun demokratik siyasi çözüm sürecinin ilke ve yöntemlerini ortaya koyarak, adeta bu atılımı tamamlamayı öngören yeni bir atılım yapmayı, daha doğrusu Kürt sorununun çözüm sürecinin 15 Ağustos Atılımını gerçekleştirmeyi hedeflemektedir. İşte yirmi beşinci yıldönümünde bu büyük direniş atılımının gelmiş olduğu nokta bu olmaktadır. Bu nokta, uluslararası komplo saldırganlığının büyük ölçüde yıkılıp parçalanmış olması noktasıdır. Bu nokta, Kürt sorununda barışçıl siyasi çözüme en çok yakınlaşılmış olma noktasıdır. Bu nokta, Önder Apo'nun Kürdistan ve Türkiye'de demokratikleşmenin ve sorunların demokratik çözümünün önünü açarak öncülük etme durumunun çok daha gelişmiş olma noktasıdır. Belli ki, halk kadar, devlet yönetimi ve gerici güçler de Önder Apo'yu artık çok daha fazla dinliyor, izliyor ve anlamaya çalışıyor. Kürtler kadar Türkler de Önder Apo'yu

esas alan, izleyen bir noktaya gelmiş bulunuyor. Gençlik ve aydınlar kadar, emekçiler, halklar da Önder Apo gerçeğini her zamankinden daha fazla kavramış bulunuyor. Hiç kuşkusuz, bütün bunlar büyük, önemli ve tarihi gelişmelerdir. Yirmi beşinci yıldönümünde 15 Ağustos Atılımının hangi noktaya ulaşmış olduğunun somut göstergeleridir. Bu atılım inkâr ve imhayı büyük ölçüde kırmış, zulmü ve işkenceyi durdurmuştur. Özgür ve demokratik yaşamı insanlık için, Kürt ve Türk toplumları için olmazsa olmaz kabilinden zorunlu bir yaşam haline getirmiştir. Kürt sorununun barışçıl demokratik siyasi çözümünü hem yakınlaştırmış, hem de kesin bir dayatmayla bir zorunluluk noktasına ulaştırmıştır. Yine 15 Ağustos Atılım çizgisinde yürütülen mücadeleyle, uluslararası komplo gibi tarihin en kapsamlı, planlı ve vahşi saldırganlığı çok büyük ölçüde başarısız kılınmış, durdurulmuş, parçalanmış ve günümüzde yenilgi noktasına getirilmiştir. İşte herkesin Önder Apo'yu izler hale gelmesi, Önder Apo'nun İmralı'dan açıklayacağı Kürt sorununa barışçıl siyasi çözüm için yol haritasına kilitlenmiş bulunması bunu ifade etmektedir.

Uluslararası komplo Önder Apo'yu imha PKK'yi tasfiye etmek istemiştir

Demek ki, artık uluslararası komplonun tümüyle yenilip parçalanacağı noktaya gelinmiştir. Uluslararası komplonun, Önder Apo'yu imha etmek, buna dayanarak PKK'yi tasfiye etmek ve bu temelde Kürt toplumu üzerindeki inkâr ve imha siyasetini başarıya götürmekten oluşan stratejisi paramparça edilmiştir. Bugün Kürtler, Türkiye için olduğu kadar, Ortadoğu için de temel bir özgürlük ve demokrasi kuvvetidir. Bugün PKK, başta kadınlar ve gençler olmak üzere tüm ezilenler için büyük bir kurtuluş öncüsüdür. Bugün Önder Apo, sadece Kürt sorununun barışçıl demokratik çözümünün yolunu gösteren, Türkiye'nin ve Ortadoğu'nun demokratikleşmesi için doğru düşünce ve program geliştiren bir önder olarak kalmamakta, tüm insanlığa, dünya çapında ezilenlere hitap ederek, onlar için özgür ve demokratik yaşamın, gerçek özgürlük devriminin teorisini, felsefesini, ideolojik ve siyasi çizgisini veren büyük bir ezilen insanlık önderi konumunda olmaktadır. İşte herkesin, Önder Apo'nun İmralı'dan açıklayacağı yol haritasına kilitlenmiş olma gerçeği bunu ifade etmektedir. Süreci ve muhtemel gelişmeleri Önder Apo'nun açıklayacağı 'Yol Haritası' belirlemektedir. Bütün siyasi gelişmeler Önder Apo'nun yol haritasını açıklama temelinde oluşturduğu inisiyatife bağlı olarak yaşanmaktadır. Başkanlık düzeyinde ABD-DTP görüşmeleri ardından, şimdide DTP'nin Amerika'da temsilcilik açma durumu buna bağlı olarak gerçekleşiyor. ABD Başkanının DTP'yle görüşmesi ardından, şimdi de AKP Genel Başkanının DTP Başkanıyla görüşmesi gerçekleşmiş bulunuyor. 29 Mart yerel seçiminden sonra Türkiye yönetiminin 14 Nisan DTP operasyonuyla birlikte Kürt sorununun siyasi çözüm zeminini ortadan kaldırma, ezme, tasfiye etme çabalarının boşa çıkmış olduğu anlaşılıyor. Bu siyasetin sahiplerinin DTP ile görüşmek ve onunla birlikte mevcut sorunlara çözüm aramak zorunda kaldıkları gerçeğini ortaya çıkarıyor. Bütün bunlar önemli gelişmelerdir. Tarihi gerçekleri ifade etmektedir. Bütün bunlar inkâr ve imha siyasetinin ne kadar geriletildiğinin, parçalandığının, zayıf duruma düşürüldüğünün açık göstergeleridir. Artık hiç kimse Kürt'ü inkâr eder noktada değildir. En gericisi bile, MHP'lisi bile ağzı dolacak şekilde Kürt'ten söz ediyor, Kürtleri ifade ediyorlar. İnkârcılık çok büyük ölçüde kırılmış bulunuyor; fakat sömürgeci sistem Kürt'ü iradesiz kılıp köle olarak kendine hizmetçi konumunda tutma amacından vazgeçmiş durumda değildir. Tüm gücüyle bu sistemi devam ettirmeye çalışıyor. Evet, eskisi gibi Kürt gerçeğini inkâr edemiyor, ama Kürt diyerek, özel savaş kapsamında bazı oyunlar ortaya çıkartıp yine de Kürt'ü geri, köle, iradesiz, örgütsüz, teslim olmuş bir yaşam içinde tutmaya çalışıyor. Henüz bütün bunlar kırılmış, dolayısıyla Kürt'ün özgür, demokratik, örgütlü ve iradeli yaşamının garantisi her düzeyde ortaya çıkmış olmaktan uzaktır. Bunun için de özgürlük ve demokrasi mücadelesine, en küçük bir gevşekliğe ve rehavete asla yer vermeden, hatta tarzda ve yöntemde daha da derin ve zengin düzeyler kazanarak devam etme zorunluluğu vardır.

Değerli Yoldaşlar!

15 Ağustos Atılımının yirmi altıncı yılında gelişmelerin, Önder Apo'nun İmralı'dan açıklayacağı yol haritası çerçevesinde olacağı açıktır. Aslında mevcut muğlâk, tam net olmamış ortamı Önder Apo'nun açıklayacağı yol haritası kesinlikle netleştirecektir. Hile yapmaya çalışan, art niyetli olan, ikiyüzlü davrananlar açığa çıkacağı gibi; dürüst, gerçekçi, demokratikleşmeden ve Kürt sorununun demokratik siyasi çözümünden yana olanlar da net bir biçimde açığa çıkacaklardır. Kısaca, Önder Apo'nun İmralı'dan açıklayacağı yol haritası önümüzdeki süreç açısından tam bir aydınlatma ve netleştirme rolü oynayacaktır. Bazılarının gerçek tutumları ve niyetleri Önder Apo'nun açıklayacağı yol haritası karşısındaki tutumuyla belli olacaktır. Yol haritası öncesinde var olan tartışma yoğunluğu, yol haritası üzerinde daha fazla gelişecek, derinleşecek ve bunlar temelinde de tam bir netleşme ve aydınlanma durumu ortaya çıkacaktır. Kimin ne olduğunu, ne yapmak istediğini, kimin düşünce ve tutumunda ne tür değişiklikler yaptığını o zaman daha net göreceğiz. Kimin dost, kimin düşman; kimin demokrasiden yana, kimin anti demokratik; kimin özgürlükçü, kimin gerici olduğu yol haritası karşısında alacağı tavır ve tutumla netçe ortaya çıkacaktır. Dolayısıyla büyük 15 Ağustos Atılımının yirmi altıncı yılında yaşanacak gelişmeler de bu temelde şekillenip ilerleyecek. Bu, daha şimdiden kesinleşmiş bulunuyor.

Bu noktada yol haritasının hazırlık sürecinde Türkiye'de üç eğilimin netlik kazanmış olduğunu görüyoruz. *Birinci eğilim,* katı şoven-milliyetçi güçlerin inkâr ve imhadaki ısrar eğilimidir. Bunu başta CHP ve MHP olmak üzere değişik alanlardaki benzer güçler temsil ediyorlar. *İkinci eğilim,* Kürt sorununun barışçıl-demokratik siyasi çözümü temelinde Türkiye'nin demokratikleşmesini isteyen radikal demokratik eğilimdir.

Bunu da başta DTP ve sol güçler olmak üzere demokrasiden yana olan ya da Türkiye'nin sorunlarının demokratikleşme dışında hiçbir yöntemle artık çözülemeyeceğini görüp anlayanlar oluşturuyor. Bu da geçtiğimiz süreçte özellikle 29 Mart yerel seçim sonuçlarının siyasi başarısı temelinde daha çok gelişmiş bulunuyor. *Üçüncü eğilim ise*, bunların ikisinin arasında kalan özel savaş eğilimi oluyor. Bunu da günümüzdeki Türk devlet yönetimi temsil ediyor. Başta AKP olmak üzere benzer birçok güç, artık eski katı inkâr ve imha siyasetiyle Kürtlerin durdurulamayacağı ve dünyanın kandırılamayacağını görerek, inceltilmiş bir özel savaş yaklaşımıyla Kürtlere bazı tavizler verme temelinde, esas olarak bu baskı ve sömürü düzenini, inkâr ve imha düzenini devam ettirmeye çalışıyorlar. Onların eğilimi özünde budur. Halen AKP yönetiminin yaklaşımının temelde özel savaş yaklaşımı olduğu, onu daha çok inceltilmiş yöntemlerle, biraz daha fazla tavizler vererek sürdürmek istediği açıkça görülüyor. Mevcut durumda bunu aşmış değiller.

Fakat bir yandan, 2007-2008 sürecinde topyekûn savaşa karşı Özgürlük Hareketimizin geliştirdiği direnişin siyasi, ideolojik ve askeri başarıları ardından, artık eskisi gibi inkâr ve imhayı sürdüremeyeceklerini görmeleri, özellikle 29 Mart yerel seçimlerinde DTP'nin seçimi kazanması ardından gelişen siyasi ortamın etkileri; diğer yandan, ABD'nin Ortadoğu müdahalesi temelinde yapmak istediklerinin Türkiye'ye yansımaları ve Kürt sorununda artık Türkiye'den farklı bir politika izler hale gelmiş olmaları, AKP yönetimini özel savaşta daha da ince yöntemler uygulamaya, özel savaşı daha fazla derinleştirmeye, demokratikleşme ve Kürt sorununun demokratik çözümü yönünde biraz daha tavizler vermeye zorlamaktadır. Günümüzde yaşanan gelişmeler kesinlikle böyle bir zorlanmanın sonucu olmaktadır. Bu da anlaşılır bir durumdur. Gericilikten hemen demokrat olması beklenemez; faşist-milliyetçi düşüncelere sahip olanların bir günde demokratik düşünceye sahip olmaları elbette mümkün değildir. Bu bakımdan da, Türkiye yönetimi nezdinde söylenen sözler ve yapılmak istenenlerin demokratik bir düşüncenin sonucu olmaktan çok, yaşanan siyasi zorlanmanın sonucu olarak geliştiği açık bir gerçektir. Zaten başka türlü olması da beklenemezdi. Dolayısıyla böyle oluyor diye bundan ürkmemek, korkmamak lazım. Ancak gerçeği de doğru görüp anlamak, bazı güzel sözler söyleniyor denilerek kendimizi yanıltmamak, aldatmamak, dikkatimizi ve duyarlılığımızı kaybeder bir noktaya düşürmemek gerekir.

Önder Apo açıklayacağı yol haritasından sonra Türkiye yönetimi özel savaşı daha da derinleştirecektir

Öyle anlaşılıyor ki, Önder Apo'nun açıklayacağı yol haritasından sonra, söz konusu özel savaş yöntemlerinde daha da incelme ve derinleşme yaşanacaktır. Bu noktada hem halkımızın ve Hareketimizin Kürt sorununun siyasi çözümü ve Türkiye'nin demokratikleşmesi noktasındaki dayatmaları, hem de ABD'nin dayatmaları Türkiye yönetimini ciddi biçimde zorlamaktadır. Bu nedenle Türkiye yönetiminin özel savaşta daha da derinleşeceği anlaşılmaktadır. Öyle görünüyor ki, ABD yönlendirmesi ve müdahalesiyle de AKP yönetimi daha çok inisiyatif kullanabilir bir noktaya gelebilecektir. Özellikle, bir yandan MHP ve CHP gibi güçler ABD tarafından uyarılarak hizaya getirilme, diğer yandan DTP ve diğer sol güçler biraz daha çok tedbir altına alınıp sınırlandırma temelinde AKP'nin özel savaşta derinleşmesinin önü daha çok açılmaya çalışılacaktır. Bunların sonucu olarak AKP'nin özel savaş uygulamalarının daha çok derinleşeceği beklenebilir. Bir yandan, "Kürt sorununa çözüm buluyoruz" diyerek, içte ve dışta kamuoyunu arkasına alma çalışmalarını daha çok hızlandırabilir; diğer yandan, "Kürt sorununun çözümü" adı altında Hareketimizi ve halkımızı beklenti içine sokarak, daha çok etkisiz ve edilgen duruma düşürmek isteyebilir. Bundan yararlanarak bir yandan askeri hareketliliğini geliştirip askeri mevzilenme ve etkinliğini geçen dönemde kırılan noktalarda daha güçlü hale getirmeye çalışırken, diğer yandan legal siyaset içerisinde bazı çevreleri kendi yanına çekme, etkileme, hareketimizi içten bölüp parçalama, bazı çevreleri pasifize etme gibi bir sonucu elde etmek için çalışabilir. Kısaca, yol haritasının açıklanmasıyla birlikte demokratik güçlerin biraz daha etkili hale geleceği tartışma götürmezdir. Hem propaganda ve tartışmada, hem de giderek genel bir demokrasi hareketini örgütlemede Türkiye demokratik güçleri biraz daha canlı ve etkili hale gelebilirler. Ancak içinde bulunduğumuz koşullar ve güç dengeleri dikkate alınırsa, mevcut durumda demokratik siyasetin hızla etkili hale gelerek süreci yönlendiren ve belirleyen güç durumuna ulaşması çok zor bir durumdur. Güç dengesi henüz bu konuda geri ölçüdedir. Demokratik güçlerin böyle bir siyasi düzey kazanabilmeleri için belli bir zamana ve çabaya ihtiyaç vardır. Bu bakımdan siyasette demokrasi hareketinin gücü gittikçe artsa da, yakın zamanda ve hızlı bir biçimde siyaseti tümden belirleyen hale gelmesi imkânsız gibidir. O zaman geriye özel savaş eğilimi ile katı inkâr ve imha politikasını yürütme eğilimi kalmaktadır. Katı inkâr ve imhacı güçler fırsat bulurlarsa imha amaçlı saldırılarını ideolojik, siyasi ve askeri boyutlarıyla yürütmek isterler. Ortamını bulduklarında ve bu noktada başarılı olacaklarına inandıkları her an böyle kapsamlı bir imha saldırısını askeri yöntemlerle geliştirerek katliama kadar varan bir saldırganlık içinde olabileceklerinden asla kuşku duymamak lazım. Bu bakımdan da, böyle bir imha saldırganlığına karşı her zaman duyarlı, dikkatli ve tedbirli olmak halkımızın, genel hareketimizin temel görevi olduğu kadar, en çok da gerillanın görevi olmaktadır. Çünkü böyle bir saldırı durumunu en önde ve ön cephede göğüsleyecek ve kıracak yegâne güç HPG gücüdür, gerilla gücümüzdür. Gerillanın her zaman gelişmeleri bu temelde izlemesi, uyanık ve duyarlı olması, örgütlü ve tedbirli bir konumda mevzide hazır bulunması kesinlikle gereklidir. Bunlarla birlikte, 15 Ağustos Atılımının yirmi altıncı yılı içerisinde yol haritasının açıklanmasından sonra gelişecek en güçlü olasılığın, özel savaş uygulamalarındaki ince ve derin yöntemlerin arttırılması olacağı söylenebilir. Kesin olmamakla birlikte en güçlü ihtimalin bu olacağı gö-

rülmektedir. Bizim de şimdiden bunu görüp anlama, buna göre tavır ve tutum geliştirme sorumluluğumuz vardır.

Güçlü bir demokrasi hareketi yaratılmalıdır

Dikkat edilirse, Önderliğimiz ve Hareketimiz bu gerçeklere uygun olarak hareket etmektedir. Önder Apo, Hareketimizi, halkımızı ve herkesi sürekli duyarlı ve tedbirli olma konusunda uyarmaktadır. Gericiliğin fırsat bulduğu her an azgın saldırılar içerisinde olabileceğini ifade etmektedir. Halkımızı, Özgürlük Hareketimizi sürekli duyarlı, tedbirli, hazırlıklı, günlük görev ve sorumluluklarının gereklerini pratikte başarıyla yerine getiren bir konumda olmaya davet etmektedir. Hareketimiz de bunu karşılayabilmek için yoğun bir çaba içerisindedir. En son olarak Kongra Gel Genel Kurulu 7. büyük toplantısını yaptı, gelişmeleri değerlendirerek önümüzdeki bir yılın her alana ait kapsamlı çalışma plan ve projelerini hazırladı. Demokratik Konfederalizm sisteminin işleyişini geliştirmek, yönetim düzeyini yenilemek gibi önemli çalışmalar yaptı. Böylece, bu kritik süreçte özel savaşın daha ince ve derin yöntemlerle hareketimize ve halkımıza dayatılacağı bir süreçte, bütün bunlar karşısında siyasi duyarlılığı ve örgütsel tedbirleri en ileri düzeye çıkartacak bir örgütsel duruş ve sistem kazanmak için yoğun bir çaba içerisinde oldu. Hareketimiz böyle bir noktaya gelmiştir. Özel savaşa karşı, 'Önder Apo'ya Özgürlük Hamlesi' temelinde güçlü bir demokratik siyasi mücadeleyi her alanda yürütme güç, plan, hazırlık düzeyine sahip bulunmaktadır. Bu temelde; bir yandan, halkın demokratik komünal örgütlülüğünü geliştirerek güçlü bir demokratik toplum duruşu yaratmak için örgütsel seferberlik düzeyinde çaba harcamaktadır; diğer yandan, Türkiye demokrasi hareketini geliştirip, Çatı Partisi veya başka adlar altında Türkiye'nin tüm demokratik güçlerini birleştirerek güçlü bir demokrasi hareketini program ve örgütlülük düzeyinde yaratmak, böylece Kürt sorununun demokratik çözüm kararını Türkiye'nin barış ve demokrasi güçleri tarafından alınmasını sağlatmak için çalışmaktadır. Öte yandan, Kürt ulusal birliğini ve iradesini ifade edecek Kürt ulusal konferansının toplanması için çabalarını yoğun bir biçimde sürdürmektedir. Önder Apo'nun sunduğu beş ilke ve dört pratik önerisi temelinde bir Kürt ulusal konferansının toplanması, Kürt ulusal demokratik stratejisiyle birlikte demokratik ulusal kurumlaşmasının da bütün Kürtleri birleştirecek ve bağlayacak düzeyde yaratılması için yoğun bir biçimde çalışmaktadır. Bunlarla birlikte, genelde örgütümüzün büyütülmesi, özel olarak meşru savunma güçlerinin büyütülmesi doğrultusunda çok yoğun bir seferberlik tutumunu geliştirmeye çalışmaktadır. Özellikle meşru savunma stratejisinin temel örgütsel biçimi olan halkın öz savunmasının örgütlenmesi için gerillaya her türlü desteği vermekten tutalım da, bütün toplumsal kesimleri ve demokratik örgütleri bu doğrultuda duyarlı ve görevli hale getirebilmek için yoğun bir çaba içerisinde bulunmaktadır. Bütün bunlar açık bir biçimde bize şunu gösteriyor ki; yirmi altıncı Ağustos yılı her zamankinden daha kapsamlı ve derin bir siyasi mücadeleye sahne olacaktır.

Gaflet durumunda ağır imhalar yaşanır

Elbette bu siyasi mücadele bir yandan ideolojik mücadeleyle, diğer yandan meşru savunma mücadelesiyle desteklenecek ve tamamlanacaktır. Bu noktada özel savaş yönetimi bazı tavizler vererek, oyun ve hileler geliştirmeye çalışarak, en az tavizler karşılığında Özgürlük Hareketimizi temel direnme gücü olan gerilla ve parti hareketinden başlamak üzere gevşetmeye, çözmeye çalışacaktır; hatta fırsat bulursa saldırılar yaparak ezmek bile isteyebilecektir. Bizim bu gerçekleri çok iyi görmemiz, anlamamız ve buna karşı duyarlılığı ve tedbiri her zaman en güçlü düzeyde göstermemiz gerekir. Bu bakımdan; bir, düşmanın fırsat bulduğunda bizi ezmek ve imha etmek için saldırı yürüteceğini dikkate alarak, başta meşru savunma güçlerimiz olmak üzere toplumun tüm örgütlü güçlerini her türlü katliam ve saldırıyı boşa çıkartacak bir duyarlılık, örgütlülük ve hazırlık içine çekmemiz ve bunu sürekli hale getirmemiz gerekir. Unutmayalım ki, böyle yapamazsak gaflet durumuna düşmüş oluruz ve gaflette en ağır imhayı gündeme getirebilir. *İkinci olarak,* düşmanın özel savaş yöntemlerine karşı, her zaman onları boşa çıkartacak düzeyde bir duyarlılık, tedbirlilik içinde olmalıyız. Öyle güzel sözlere aldanarak, rehavet içerisinde gevşeyip görev ve sorumluluklarının uzağında duran bir konuma asla düşmemeliyiz. Özel savaşa karşı demokratik siyasi mücadeleyi bütün yönleriyle uygulayıp, derinliğine ve genişliğine geliştirerek özel savaş yöntemlerini boşa çıkartan, etkisiz kılan, karşı tarafın Kürt sorununun çözümü yönündeki tavizlerini daha da büyütmeye zorlayan bir durumu gösterebilmeliyiz. Şunu bilelim: Türkiye yönetimi, özel savaşta derinleşerek bizi daraltmaya, etkisizleştirmeye ve tecrit etmeye, dolayısıyla zayıf düşürüp çözülmeye zorlayacaktır. Biz de demokratik siyasi

mücadele yöntemlerini derinleştirip kapsamlı kılarak özel savaşı teşhir etme, deşifre etme, kuşatma, sınırlandırma, daha fazla tavize zorlama ve giderek çözme yönünde sürekli bir gelişmeyi sağlayabilmeliyiz. Açıkça görülüyor ki, yirmi altıncı mücadele yılında sonucu aslında söz konusu mücadelenin durumu belirleyecektir. Karşılıklı mücadele yürüten güçlerin kendi plan ve projelerini duyarlı ve etkili bir biçimde uygulama ve başarma güçleri önümüzdeki sürecin nasıl bir siyasi çizgide gelişeceğini ortaya çıkartacaktır. Karşı tarafı önceden görüp teşhir etmesini ve sınırlandırmasını bilen, buna karşılık kendi görev ve sorumluluklarını zamanında yerine getirerek gücünü arttıran taraf başaran ve kazanan olurken; bu konuda duyarsız, tedbirsiz, dikkatsiz, rehavet içinde olan, çalışma yapamayan taraf ise zayıflayarak kaybedecektir. Bunu çok iyi görmemiz, anlamamız, bu bakımdan da 15 Ağustos Atılımının yirmi altıncı yılında tüm hareket olarak çok daha duyarlı, örgütlü, tedbirli, demokratik siyasi mücadele yöntemlerinde çok daha derinleşmiş bir konumda olma zorunluluğumuz vardır. Çünkü başarmanın ve kazanmanın yolu kesinlikle buradan geçmektedir.

Değerli Yoldaşlar!

Bu sürecin HPG'ye de yüklediği önemli ve tarihi görev ve sorumluluklar vardır. Daha da ötesi, sürecin halkımız tarafından, özgürlük ve demokrasi güçleri tarafından başarıyla ilerletilmesinin, gerillanın doğru, sağlam ve başarılı duruşuna bağlı olduğu tartışma götürmezdir. Her şeyden önce, sürecin Hareketimizin inisiyatifinde, Önder Apo'nun sunacağı yol haritası doğrultusunda yürütülebilmesi için gerillanın meşru savunma çizgisi temelindeki duruşu, mevzilenişi ve çalışmalarının çok sağlam ve tedbirli olması gereği vardır. Çatışmasızlık ortamı korunabilmelidir ki, Hareketimiz demokratik siyasi mücadeleyi derinliğine yürütebilsin ve kazanabilsin; Önder Apo, yol haritası doğrultusunda bir siyasi iradeyi ısrarla sürdürüp sonuca götürebilsin. Bunların gerçekleşebilmesi için en başta gerillanın çatışmasızlık ortamını doğru bir biçimde yürütecek, bu süreci başarıyla devam ettirecek bir konumda olması gerekir. Yoksa çatışmasızlığın korunamadığı, her gün çatışmanın ve ölümlerin olduğu, kanın aktığı, şehitler verdiğimiz bir ortamda demokratik siyasi mücadele yürütemeyeceğimiz, Önderliğimizin ve Hareketimizin ilan etmiş olduğu süreci devam ettiremeyeceği açıktır. Evet, biz gerilla olarak Önder Apo'nun görüş ve kararlarının fedaice uygulama gücüyüz; Önder Apo'nun görüş ve kararlarına sonuna kadar bağlıyız; yol haritasıyla Önder Apo'nun ortaya koyacağı ilke ve planları hayata geçirmek için tüm gücümüzle çalışacağız. Bu, bizim temel duruşumuzdur, tanım ve görev gereğimizdir. Yine Özgürlük Hareketimiz ve Kürt halkı büyük bir birlik halinde Önder Apo'ya destek verecektir. Önder Apo'nun sunacağı yol haritasını benimseyecek, onun başarıyla hayata geçmesi için üzerine düşen görev ve sorumlulukların gereğini yerine getirecektir.

"Çatışmasızlık ortamı başarılı bir biçimde yürütülmedikçe, Kürt sorununa barışçıl ve siyasi çözüm için yol haritasının ilke ve projelerinin hayata geçmesi mümkün değildir. Her şey biraz da gerillanın çatışmasızlık sürecini doğru, başarılı, etkili bir biçimde yürütmesine bağlıdır. Bu bakımdan duyarlı ve tedbirli olmak gerekiyor. Sıfır hata noktasına ulaşmak lazım"

Çatışmasızlık durumunun sürmesi için gereken hassasiyeti göstermeliyiz

Ancak bütün bunların pratikte hayat bulabilmesi için uygun bir ortama ihtiyaç vardır. Çatışmasızlık durumu böyle bir ortam oluşturmayı ifade etmektedir. Çatışmasızlık süreci derken kastettiğimiz bu olmaktadır. Bir çatışmasızlık ortamı başarılı bir biçimde yürütülmedikçe, Kürt sorununa barışçıl ve siyasi çözüm için yol haritasının ilke ve projelerinin hayata geçmesi mümkün değildir. Her şey biraz da gerillanın çatışmasızlık sürecini doğru, başarılı, etkili bir biçimde yürütmesine bağlıdır. Bu bakımdan duyarlı ve tedbirli olmak gerekiyor. En az hataya, hatta sıfır hata noktasına ulaşmak lazım. Oysa dikkat edilirse, günlük gelişmeler bunu göstermiyor. Birçok yerde; pusuya girme, çatışmalara girme, silahsız olarak şehirlere gidip kurşuna dizilme, kazalara uğrama durumları yaşanıyor. Kendi tedbirsizliğimiz sonucunda kayıp veriyoruz. Yaralanmalar, şehit düşmeler devam ediyor. Küçük çaplı da olsa bunlar sürüyor. İşte Önder Apo'yu, yönetimimizi, halkımızı çok ama çok zorluyor bu durumlar. Bunu arkadaşlarımızın, tüm gerilla komuta ve savaşçılarının çok net görmesi lazım. Bunları görüp anlamak ve buna uygun tedbirleri geliştirmeleri gerekiyor. Bu, basit tutumları, kazaları önleyelim. Bunları basit görmeyelim. Bu tutumlar, kazalar ve kayıplar, hareket ve yaşam tarzındaki aşınmalardan kaynaklanıyor. O halde bunlarda düzeltme yapmak gerekli. Diğer yandan, düşmanla basit çatışmalara girip kayıplar vermekten uzak duralım. Düşman saldırılarının var olduğunu biliyoruz, yine süreci sabote etmek isteyen provokatif yaklaşımlar da var. Bu gerçekleri biliyoruz, ama bunları mümkün olduğu kadar boşa çıkartmak, etkisiz kılmak gerekiyor. Eğer imha amaçlı üzerimize geliyorsa da, o zaman gerçekten düşmana darbe vurmak, gerilla güçleri olarak da kayıp vermemek gerekir. Oysa dikkat edilirse, ne düşmana ciddi darbe vurma oluyor, ne de kayıplar önlenebiliyor. Her gün ve her yerde basit, küçük çatışmalar oluyor. Bunlar önlenemiyor ve bu çatışmalar içerisinde biz kayıp veriyoruz. Bunların kesinlikle önüne geçilmesi gerekiyor. Yaşam ve hareket tarzında düzeltmeyle kaza ve benzeri olayların önüne mutlaka geçilmelidir. Bu konuda komutanlıklar kendi güçleri üzerinde kesin ve net bir denetim sağlamalıdırlar. Diğer yandan, tarz ve taktikte doğru bir duruş ve tutum geliştirerek basit bir biçimde düşman kuvvetleriyle çatışmaya girip kayıplar vermek kesinlikle önlenmelidir. Eğer imha amaçlı saldırıya maruz kalıyorsak, ona karşı adam akıllı bir cevap verebilmeliyiz. Eğer o tür bir saldı-

verebilmeliyiz. Eğer o tür bir saldırı yok ise, o zaman çatışmaları önlemeliyiz. En küçük bir düşman hareketliliğinin, hiç olmaması gereken yerde çatışmaya yol açarak süreci sabote etmesine ve bizim de kayıp vermemize asla fırsat ve izin vermemeliyiz. Bütün arkadaşlarımız, bu konuda yaşananların halk, hareket ve Önderlik nezdinde büyük zorlanmalar yarattığını bilerek, tam bir duyarlılık ve tedbir içerisine girip kesin bir düzeltmeyi sağlamalıdır. Önümüzdeki sürecin başarısının birinci olarak böyle bir düzeltmeye bağlı olduğu kesindir.

Meşru savunma duruşumuzu güçlendireceğiz

Meşru savunma gücümüz ne kadar fazla olursa, eğitimli, örgütlü ve mevzilenmemiz ne kadar sağlam olursa, bunun inkâr ve imha politikası üzerinde o kadar çok caydırıcı siyasi rol oynayacağı, olası düşman saldırılarını yerinde ve zamanında etkili bir biçimde kırarak başarısızlığa uğratacağı açıktır. Bu da özel savaş yönetimini incelttiği politikalarda başarısızlığa düşüreceği gibi, demokratik siyasi mücadelenin her alanda gelişmesi için imkân ve fırsat yaratacak, ön açıcı olacaktır. Bu anlamda gerillanın da yapması gereken işler, görev ve sorumluluklar var. Pratiğe baktığımız zaman bu görev ve sorumlulukların tam ve yeterli bir biçimde anlaşıldığı ve örgütlü bir çalışmayla yerine getirildiğini söylemek zordur. Bu konuda ciddi eksiklikler ve sistemsizlikler yaşanıyor. Görev ve sorumluluklara yeterince sahip çıkılmıyor. Çatışmasızlık ortamı, her gerilla birliğimize başka birçok görevi yapmak için güçlü fırsat ve imkânlar sunmasına rağmen, bunların gereği pratikte etkili bir biçimde yerine getirilmiyor. Bazı işler sahiplenilmiyor. Yapılmaması gereken işler üzerinde ısrar ediliyor. Ya yapılmaması gereken işler üzerinde ısrar ederek ters bir duruş sürdürülüyor, ya da işlevsiz, görevsiz, zamanı iyi kullanmayan, avare-asi bir duruş yaşanıyor. Mevcut taktiğimizin gereklerine uygun bir biçimde çalışmalara yeterli ve güçlü bir yönelim gösterilmiyor. Bu tutumun da kesinlikle aşılması lazım.

Bu konuda başta komutanlıklar olmak üzere herkesin süreci doğru anlaması, ciddi yaklaşması, görev ve sorumluluklara sahip çıkarak anı anına, yerinde ve zamanında bunları başarıyla yerine getirmesi lazım. Bilinmeli ki, her komutanlık, her birlik, her alan ihtiyaç duyduğu savaş gücünü kendisi örgütleyecek, savaş ihtiyacını kendisi sağlayacaktır. Yine her komutanlık ve her alan ihtiyaç duyduğu savaş ilişkisini kendisi yaratacaktır. Artık dışarıdan beklemek, başkasından istemek anlayışına kesinlikle son veriyoruz. Bu, yanlıştır, sapmadır, görev ve sorumluluklara sahip çıkmamadır. Oysa ki her birliğin, her komutanın, her kadronun görevi, günlük olarak çalışmak ve harekete bir şey üretmektir. Yoksa hazır imkân gelsin ve ben de bunları kullanayım yaklaşımıyla ne kadro olunur, ne de komutan olunur. Bu biçimiyle asla savaş gücü de olunamaz. Bu biçimde kimsenin kimseye verebileceği hiçbir şey yoktur. Bu bakımdan da artık herkes süreci doğru anlamak, bu mücadeleye doğru yaklaşmak, görev ve sorumluluklarının bilincine derinliğine varmak ve bunların gereğini pratikte doğru bir örgütlenme ve tarzla başarılı bir biçimde yerine getirir bir çizgiye girmek zorundadır. Bu konuda tarz düzeltmesini kesinlikle yapmalıyız. Bireyciliği, liberalizmi, özerkliği, bürokratizmi kesinlikle yok etmeliyiz. İnsanları, ne iş yapacağı belli olmadan veya çok cüzi işlerin peşinde günlerce, haftalarca koşturmamalıyız. İnsanlara iş bulalım diye oraya-buraya koymamalıyız. Görev ve sorumlulukları belirlemeliyiz, hem de bunu en kapsamlı bir biçimde yapmalıyız. Bu konuda Önderlik ilkemiz şuydu: 'Hedefi büyük olanın çabası da büyük olur'. Bu anlamda her zaman plan hedeflerimizi büyük ve yüksek tutacağız. Örgütlenmeyi; planda belirlemiş olduğumuz işleri yapmak, görevleri yerine getirmek üzere yapacağız. Her örgütlenme mutlaka temel bazı görevleri, işleri yerine getirmek, başarmak için olacak. Yoksa önce örgüt kur, bürokratik bir yapı yarat, ondan sonra o örgüte iş ara biçimindeki örgütlenme tazı bürokratik bir tarzdır. Bu tarz yanlıştır. Bu tarz kesinlikle Apocu bir tarz değildir. Dolayısıyla önce işi belirleyen, görevleri ortaya koyan planlamaları hazırlayacağız, işbölümümüzü ve örgütlenmemizi buna göre yapacağız. Her işe göre ve işin mahiyetine göre onu başaracak nicel ve nitel düzeyde örgütlenmeler oluşturacağız ve çalışmaya sevk edeceğiz. Herkes çalışır olacak. Bu anlamda yapılacak iş çoktur, görev ve sorumluluklar fazladır. Dikkat edilirse, meşru savunma stratejisinin örgütlenmesi noktasında henüz daha işin başında bulunuyoruz. Hareket olarak bir stratejik değişiklik yaşadık; ulusal kurtuluş stratejisinin yerine demokratik siyasi mücadele stratejisini geçirdik. Halk savaşı stratejisinin yerine meşru savunma stratejisini koyduk. Dolayısıyla 15 Ağustos Atılım gerçeği kendisini, meşru savunma stratejisi temelinde yürütülen mücadelede yaşatıyor. Peki, meşru savunma stratejisinin örgütlenmesi nedir, eylem çizgisi nasıldır? Taktik ve tarzları nelerden oluşuyor? Bunlar yeterince kavranmış mı, derinliğine incelenerek özümsenmiş midir? Hayır. Bunları doğru anlayalım, derinliğine kavrayalım. Bu konuda bir kere, anlayış zayıflıklarımız var, yetersizlikler var. Bunları hızla gidermemiz gerekiyor. Diğer yandan, örgütsel sistemimiz böyle bir stratejinin gereklerine, yani önümüze koyduğu görev ve sorumlulukların durumuna göre değildir. Dolayısıyla örgüt sistemimizde ve örgüt anlayışımızda düzeltmeler yapmamız gerekli.

Tarzımızı düzeltmeliyiz

İş yapan, çalışma üreten, taktik duruşa göre kendini örgütleyip çalıştıran bir tarza ulaşmalıyız. Peki, bugünkü taktiğimiz nedir? Biz buna çatışmasızlık süreci dedik. Çatışmasızlık varsa, eylem yapmıyorsak, o zaman; *bir,* savunma tedbirleri alacağız; *iki,* çatışma dışındaki görevleri yerine getireceğiz. Böyle görevler var mıdır? Elbette vardır. HPG'nin büyütülmesi, eğitilmesi, mevzilendirilmesi, halk ilişkilerinin geliştirilmesi, alt yapı çalışmalarının yürütülmesi görevleri var. Gerilla için yapılacak iş yoktur demek ve sadece iş olarak çatışmayı öngörmek yanlıştır. Bu, meşru savunma çizgisini ve stratejisini anlamamak, özümsememek ve benimsememek anlamına gelir. Kendi bildiğinde, eskide, hatta çizgi dışılıkta ısrar

etmeyi ifade eder. Bundan kesinlikle uzaklaşmak lazım. Dikkat edilirse, çok ciddi yetersizlikler ve hatalar mevcut. Biz hayretle bakıyoruz, "arkadaşlarımız kendi durumlarını gerçekten nasıl görüyorlar, hiç değerlendirmiyorlar mı" diye sık sık kendimize soruyoruz. Çok iyi biliniyor ki, meşru savunma stratejisinin temel örgütü öz savunmadır. Peki, ne kadar öz savunma örgütlenmiştir? Kim, nasıl ve ne düzeyde öz savunma örgütledi? Dolayısıyla meşru savunma stratejisinin içine ne kadar girmiş durumda? Bunlar yok denecek kadar azdır. Böyle bir görev neredeyse üslenilmemiş bile. Böyle olmaz, bu biçimde meşru savunma stratejisinin yeni, modern gerillası olunmaz. Her şeyi gerillanın üzerine yükleyerek, hem de dağa çekilmiş yarı profesyonel gücün sorumluluğunda görerek biz sonuca gidemeyiz. Dolayısıyla meşru savunma stratejinin içeriğini doğru anlamamız gerekiyor. Hem taktikler bakımından, hem tarz bakımından, hem de görev, sorumluluklar ve örgütlenme bakımından doğru anlayıp gereklerini yerine getirmemiz lazım. Buna göre de her alanın gerçekten güçlü, dolgun, çalışır olması gerekir. Bu bakımdan planlı hareket etmeye de ihtiyaç var. Bazı yerler çok planlı hareket etmiyorlar. Bazı yerlerde planlamalar çok yüzeysel ve sübjektiftir. Dolayısıyla hem sonuç vermiyor, hem de gücümüzü aşırı zorluyor, yıpratıyor. Bu yanlışlara da asla düşmemek lazım. Bu bakımdan da içinde bulunduğumuz süreçte görev ve sorumlulukları doğru anlayarak, onların gereklerini doğru bir anlayış, planlama ve yeterli bir çabayla mutlaka yerine getirmeliyiz. Bu konuda günlük, haftalık, aylık başarı dolu pratiklerin sahibi olmalıyız. Bunun dışında ve gerisinde bir düzeyi hiçbir birliğimiz, alanımız asla kabul etmemeli ve kendisine kesinlikle layık görmemelidir.

Değerli Yoldaşlar!

Büyük 15 Ağustos Atılımımızın yirmi altıncı mücadele ve zafer yılına girerken, hareket ve halk olarak her zamankinden daha güçlü, azimli ve direngen bir konumdayız. Hareket olarak kesinlikle inisiyatifi elde tutuyoruz. Süreç, Önder Apo'nun hazırlayıp sunacağı "Kürt sorununa barışçıl siyasi çözüm için yol haritası" tarafından belirleniyor. Böylece de önümüzdeki sürecin kendi inisiyatifimizde götürülmesi gibi bir fırsatı ve imkânı yakalamış durumdayız. Elbette bunu en iyi bir biçimde değerlendirip sonuca ulaştırmak için tüm gücümüzle çaba harcayacağız. Bu anlamda yirmi altıncı yılda mücadele görev ve sorumluluklarımız her zamankinden daha büyük ve ağırdır. Kapsamlı görev ve sorumluluklarla yüz yüzeyiz. Kürt sorununun barışçıl siyasi çözüm tartışmalarının yoğunlaşmış olması, böyle bir çözüm gerçeğinin her zamankinden daha yakın hale gelmiş bulunması bizim görev ve sorumluluklarımızı azaltmıyor; tersine, daha da çoğaltıyor, daha da büyütüyor. Görev ve sorumluluklarımızın yerinde ve zamanında başarıyla mutlaka yerine getirilmesini gerekli kılıyor. Çünkü başka zamanlarda başarılı olunmazsa telafi edilebilirdi; ancak, içinde bulunduğumuz süreçte hata ve başarısızlıkların telafisi de mümkün değildir. Çünkü anı anına başarı elde edilebilmeli ki, gelinen noktadan ileriye gidilebilsin. Yani barışçıl siyasi çözüm süreci ilerletilebilsin, bu noktada kalıcı gelişmeler yaratılabilsin. Bunun için kendimizi her zamankinde fazla gözden geçirmeliyiz. Partileşme ve gerillalaşma çizgisinde sorgulamalı, hata ve eksikliklerimizi bularak, onları aşacak bir çabayı geliştirmeliyiz. Her zamankinden fazla bir yoğunlaşma ve düzeltme içinde olmalıyız. Varsa anlayış zayıflıklarımız giderelim; varsa anlayışta hatalarımız, düzeltelim; varsa örgütlülüğümüzün zayıflığı ortadan kaldıralım, yeterli kılalım; varsa tarz, üslup zayıflıklarımız, mutlaka gidererek kendimizi yeterli hale getirelim. Yeniden partileşme hamlemize etkin bir biçimde katılarak ve gerillanın nicel ve nitel büyütülmesi hamlesini etkili bir biçimde yürüterek görev ve sorumluluklarımızın gereğini başarıyla yerine getirelim. Eğer böyle bir yaklaşım içerisinde olursak, sürecin gerektirdiği başarı çizgisini tuttururuz; 15 Ağustos Atılım ruhunun, direnme ruhunun, zafer ruhunun gereklerini hayata geçiren bir düzeye ulaşmış oluruz. Bu da bizi, her an ve her yerdeki görev ve sorumluluğumuzda başarıya götürür. Gerillanın başarısı Özgürlük Hareketimizin başarısıdır; Özgürlük Hareketimizin başarısı halkın başarısı, tüm Türkiye ve Ortadoğu demokrasi güçlerinin başarısıdır. Kürdistan'da özgürlük ve demokrasi hareketinin güçlü gelişmeler kaydetmesi demek, Ortadoğu'daki demokratik dönüşümün genişliğine ve derinliğine gelişip gerçekleşmesi demektir. Bu da dünya çapında özgürlük ve demokrasi hareketlerinin gelişmesine hizmet eder.

Peki, bütün bunları yapacak gücümüz var mı? Hiç kuşkusuz, eskisinden onlarca kat daha fazla olarak vardır. Önderlik çizgimiz, şehitler çizgimiz, halkımızın mücadele azmi ve kararlılığı, 15 Ağustos Atılım ve direniş ruhu bize bu gücü veriyor. 15 Ağustos Atılım direniş ruhunu temsil ettiğimiz, kahraman şehitlerimizin izinde yürüme gücü gösterdiğimiz, Önderlik çizgisini anlayıp uyguladığımız ölçüde gerilla olarak, tüm hareket olarak başaramayacağımız, hem de büyük başaramayacağımız hiçbir görev ve sorumluluk yoktur. Bu noktada yeter ki çizgi gerçeğimizi, Önderlik ve şehitler gerçeğimizi doğru anlayalım, iyi özümseyelim ve doğru bir tarz, üslup ve yeterli bir tempoyla pratikte hayata geçirelim. O zaman başarı kesinlikle bizim olur. 15 Ağustos Atılımımızın yirmi altıncı yılında da böyle bir büyük başarıdan başka hiçbir şeyi kabul etmek kesinlikle mümkün değildir. Bunu ne Önderlik, ne şehitler çizgimiz, ne halk ne de biz kabul ederiz. En zor koşullarda bu kadar büyük gelişmeler yaratılmışken, yirmi altıncı yılda hiç birimiz kendimize az başarıyı lâyık görmemeliyiz. Tersine, yirmi altıncı yılın çok daha büyük başarılarla dolu geçmesi ve mutlaka Özgürlük Hareketimizin kazandığı yıl haline getirilmesi gerekir.

Bütün bunlar temelinde bir kez daha tüm yoldaşların 15 Ağustos direniş ve diriliş bayramlarını kutluyor, yirmi altıncı mücadele yılında tüm yoldaşlara Önderlik çizgisinde ve kahraman şehitlerimizin izinde üstün başarılar diliyoruz.

-Yaşasın 15 Ağustos Atılım ve Direniş Ruhu!

-Yaşasın Agitlerin ve Zilanların Komutasında Direnen Kürdistan Gerillası!

-Yaşasın Özgürlük ve Demokrasi Mücadelemiz!

-Bijî Rêber APO!

7. Kongra Gel Genel Kurulu sürecin kazanılmasında güçlü bir zemin olacaktır

"Türk devletinin hem tasfiye hem de kendine göre çözümü gündemleştirdiği böylesi kritik bir dönemde belki de en fazla birlik konusunda hassas, örgütlü ve duyarlı olmamız gerekir. Önderlik 'Kolektif söz ve iradenin olmadığı yerde sadece ölüm sessizliği vardır' demektedir. Düşmanın sadece askeri yöntemle değil en az onun kadar tehlikeli yol-yöntemlerle hareketimizin ve halkımızın üzerine geleceği beklenen bir husustur. Buna karşı öncelikle KCK bünyesi içinde hareket eden tüm örgüt, kadro, çalışan ve halkımızın belki de en fazla dikkat edeceği hussus Önderliğimizin son derece veciz bir biçimde ifade ettiği bu gerçekliktir"

Kongra Gel Başkanlık Divanı- KCK Yürütme Konseyi

KCK'nin tüm kadro ve çalışanlarına:

Kongra Gel 7. Genel Kurulu, Önder Apo'nun başlattığı Kürdistan Özgürlük Hareketinin 36 yıllık mücadelesinde verdiği büyük emekler, ödediği ağır bedeller, halktan ve gerilladan toplam yirmi bine yakın şehit ve kahramanca direnişlerin bir sonucu olarak Kürt sorununun çözümünün yaygın bir biçimde tartışıldığı bir dönemde 21-27 Temmuz tarihleri arasında tam zamanında toplanmış ve başarıyla sonuçlanmıştır. Türk ordusunun operasyonlar gerçekleştirdiği, yeni operasyonlara hazırlık ve tekniğin kullanılarak yoğun keşiflerin yapıldığı bir dönemde yapılan 7. Genel Kurulumuz'un gerçekleşmesinin olanaklarını yaratan Önder Apo'yu selamlıyor, geçen çalışma yılında şehit düşen Şervan Sason, Beritan Şemzinan, Ali Gever, Dicle, Rızgar, Deniz arkadaşlar ve Amara şehitleri şahsında tüm şehitleri saygıyla anıyor, anılarına özgürlük mücadelesini daha fazla yükselteceğimiz sözünü yineliyoruz.

7. Genel Kurul, dört parça Kürdistan ve yurtdışı sahalarındaki halkımızı temsil eden yeterli delege ve dinleyicinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Şehitlerimiz için saygı duruşu, Genel kurul için seçilen delegelerin yemin etmesi, Kongra Gel Başkanı ve Başkanlık Divanı üyelerinin seçimi, Önder Apo'nun görüşlerinden derlenen raporun yanı sıra tüm raporların okunması, siyasal sürecin değerlendirilmesi, örgütsel faaliyetlerin tartışılması, önergeler, proje-planların görüşülmesinin ardından Yürütme Konseyi Başkanı, Yürütme Konseyi üyeleri, Adalet Divanı üyeleri ve daimi komisyon üyelerinin seçilmesi, kapanış konuşması gündemleri temelinde tamamlanmıştır. Her gündem gerektiği kadar eleştiri-özeleştiri temelinde tartışılmış ve bir sonuca ulaşılmıştır.

Siyasal koşullar özgür yaşamın imkânlarını ortaya koymaktadır

Kongra Gel 7. Genel Kurulu sistemsel krizi, siyasal durumu değerlendirmiş ve önümüzdeki dönemde izlenmesi gereken siyasal doğrultu, sürecin avantajları, dezavantajları ve riskleri üzerinde durmuştur.

Küresel kapitalizmin yaşadığı bunalım ve kriz derinleşerek sürmektedir. Kapitalizmin doğasından kaynaklanan bu krizin yine kapitalizmin kendi içinden üreteceği reçeteler ile çözümü olanaksızlaşmıştır. Ancak buna rağmen kapitalist modernite sistem içinde geçici, kitleleri aldatmaya dönük teskin edici 'çözüm' arayışlarını sürdürmektedir. Obama, Bush döneminin sistemde yarattığı ağır sorunları nispeten hafifletmek için işbaşına getirilmiştir. Çünkü sistemin yaşadığı bunalıma bağlı olarak her gün daha fazla açlık, yoksulluk, işsizlik, doğanın yaşanmaz hale gelmesi, kentleşmedeki aşırı büyüme, ataerkil sistemin kadın üzerinde süren düşürücü, sömürgeci, metalaştırıcı politikaları, ruhsal çöküntü, ahlaki erozyon, kültürel yozlaşma vb giderek artmaktadır. Alınan tedbirler, bu sorunları çözmek bir yana -kısa vadede kısmen hafifletse de- uzun vadede ağırlaştırmaktan öte bir sonuç yaratmayacaktır.

Sistemin yaşadığı bu ağır krizin uluslararası ilişkilere yansıyışı ise gerilim ve dünyanın belli başlı bölgelerinde dolaylı çatışma, çekişme ve hâkim olma mücadelesi biçiminde sürmektedir. Özellikle dünya sanayi merkezlerinin petrole ve doğal gaza dayalı ekonomisi ve yaşamı nedeniyle her gün bu enerji maddelerine karşı daha fazla bağımlılık gelişmektedir. Petrol ve doğalgazın bulunduğu sahalar ise daha fazla bu güçlerin egemenlik kurmak için birbiriyle çeşitli yöntemlerle mücadele ettikleri alanlar olmaktadır.

Sistemin ağzından düşürmediği insan hakları, özgürlük, demokrasi vb kavramların tersine her zamankinden daha fazla insan hakları ayaklar altına alınmakta, her zamankinden daha fazla özgürlükler çiğnenmekte ve her zamankinden daha fazla demokrasinin içeriği boşaltılmaktadır.

Sistemin en krizli olduğu bölgelerden birisi de Ortadoğu'dur. ABD'nin Ortadoğu'da özellikle 1990'dan bu yana izlediği politika ciddi bir biçimde zorlanmaktadır. Bugün 2003 yılında büyük vaatlerle ve zafer naralarıyla girdiği Irak'tan çekilmek zorunda kalmış bir güç olarak çekilme hazırlıklarını yapmaktadır. Irak'ta bu gün egemen olan Amerika değil İran'dır. ABD

Irak'tan çekilmeyi gündemine almış ancak bölgede tümden egemenliğini bırakmak istememektedir. Bunun için her zamankinden daha çok Türk devletine ihtiyaç duymakta ve Türkiye'yi bölgede bir kez daha ABD'nin politikasını hayata geçiren temel bir güç olarak ele almaktadır. İran karşısında ise yaşadığı zorlanmaya rağmen tümden geri adım atmak istememektedir. İran'ın hem nükleer bir güç olmasını engellemek hem de bölgedeki yayılmasının önünü kesmek için ciddi bir arayış içerisinde olmaktadır. Bir taraftan Türkiye üzerinden öte yandan Pakistan-Afganistan üzerinden İran'ı kuşatmak ve daraltmak istemektedir. Yumuşak bir politika ile İran'ı daha farklı yollarla da etkilemeye çalışmaktadır.

Uluslararası güçlerin hareketimiz karşısındaki politikası ise güçten düşürülmüş, zayıflatılmış bir PKK yaratarak, Türkiye'de TRT 6, Kürtçenin seçmeli ders olması, üniversitelerde Kürdoloji enstitülerinin açılması vb açılımlara PKK'yi razı etmeyi hesaplamaktadır. Hareketimizin buna gelmemesi halinde de PKK'yi ve kazanımlarını ortadan kaldırması için Türkiye'ye destek vermeyi planlamaktadırlar.

Önder Apo PKK'nin ve gerillanın yenilmezliğini ortaya çıkarmıştır

Türk Devleti, 86 yıldan bu yana yürüttüğü inkâr-imha siyasetini artık eskisi gibi sürdürecek konumda değildir. Çünkü Önder Apo 36 yıllık mücadele süreci içerisinde PKK'nin ve gerillanın yenilmezliğini, halk iradesinin kırılmazlığını gelişen uluslararası komploya rağmen ortaya çıkarmıştır. Özellikle uluslararası komplonun dıştan kuşatma ile birlikte içe dönük bir operasyonu başlatarak kesin sonuç almak istediği 2004 sürecinde buna karşı Önderliğimizin PKK'yi yeniden inşa sürecini geliştirmesi önemli ve tarihsel bir sürecin başlangıcı olmuştur. Bu temelde gelişen 1 Haziran Hamlesi kararımız ve halkımızın görkemli serhıldanlarla karşıladığı önemli bir dönem yaşanmıştır. Zap Direnişiyle gerillanın yenilmezliği bir kez daha kanıtlanırken 29 Mart yerel yönetim seçimlerinde ise halk iradesinin geriletilemeyeceği, zayıflatılamayacağı ve daraltılamayacağı da bir kez daha tüm somutluğuyla ortaya çıkmıştır.

Türk devleti bunun içinde Kürdistan üzerindeki siyasetinde kimi değişiklere gitme gereğini duymaktadır. Hareketimizin yürüttüğü ulusal-demokratik mücadelenin zorlaması sonucu Türk devleti böyle bir arayış içerisine girmiştir. Bu, Hareketimizin bir başarısıdır. Hareketimizin Zap Direnişi ve peşi sıra geliştirilen askeri eylemliliklerle sağladığı askeri başarının yanı sıra seçimlerle sağladığı siyasal başarı Türk devletini bir yol ayrımına getirmiş bulunmaktadır. Ya gelinen aşamada Kürt sorununun diyaloga dayalı demokratik çözümünde siyasal yöntemi esas alarak Türkiye'nin demokratikleşmesine ve bölgede istikrarın oturmasına yol açacak bir adım atacaktır, ya "çözüyorum, çözdüm, çözeceğim" vb yöntemlerle süreci ne savaş ne barış gibi muğlâk bir ortamda götüren ve esasında hareketimize çürütmeyi dayatan bir politikayı yürütecek ya da tümüyle imhayı esas alan bir politika güdecektir.

Türk devlet yetkilileri bir taraftan hem Hareketimizin sağladığı politik üstünlüğü geriletmek hem de Önderliğimizin Ağustos ortalarında açıklayacağını ilan ettiği yol haritasının etkisini zayıflatmak ve kendisinin sınırlarını belirlediği bir çözümün ortamını yaratmak için bir dizi açıklamalar yapmaktadır. Ancak Türk devleti, Irak merkezi hükümeti ve ABD ile birlikte hareketin tasfiyesini hedefleyen arayışlarını da sürdürmektedir. Bu durumun iyi anlaşılması gerekir. Türk devleti ve hükümeti bir taraftan hareketimizi zayıflatmayı ve tasfiye etmeyi hedeflerken öte yandan da, bireysel haklar ekseninde, toplumun ve Kürt halkının doğal haklarını yadsıyan bir çözümü geliştirmek istemektedir. Bunun ise halkımızın ve Hareketimizin ulusal demokratik taleplerine cevap vermediği açıktır. Kendilerine göre çözüm yaklaşımı ve tasfiye planları iç içe geliştirileceği kesinlik kazanmıştır.

Kürt bireyini kabul etme ama Kürt toplumunu kabul etmemeye dayanan bir çözüm dayatılmaktadır

Bu tasfiye arayışları sadece uluslararası alanda değil, pratik olarak da sınıra olağandan daha fazla askeri gücün yığılması yine tümüyle askeri amaçlarla barajların yapılması şeklinde yansımakta, Güneyli güçleri yanına almak için hem ekonomik ilişkiler üzerinden teşvik hem de Kerkük'ün Kürdistan sınırları dışında tutmak için Irak merkezi hükümeti ve İran ile geliştirdiği ilişkilerin yarattığı baskılama siyaseti gütmektedir. İran'ı böyle bir operasyona razı ederken Suriye'yi ise olası bir operasyon durumunda en azından sınırlarını kapatma düzeyinde tutarak hareketimizi tasfiye etmeyi planlamaktadır.

Böyle gizli-açık hareketimizi tasfiye etmeye dönük arayışları varken öte yandan kendi çözümüne ortam yaratmak için de zemini güçlü olan Kürt ulusal demokratik birliğini parçalamaya çalışacağı, bazı kesimleri de aldatmaya dönük bir politika güdeceği görülmektedir. Bunu da Önderliğin, Hareketimizin ve halkımızın barış ve demokrasi istemi karşısında "bakın çözüm istiyoruz ama PKK çözüme gelmiyor" demek amacıyla yapmaktadırlar. Çözümden kastettikleri de, esas olarak artık inkâr edilemeyecek olan Kürt varlığını, kimliğini Kürt bireyini kabul etme, ama Kürt toplumunu kabul etmemeye dayanan bireysel haklar çerçevesindeki yaklaşımlarıdır. Oysaki her insan kültürel, tarihsel, sosyolojik olarak ait olduğu halk, ulus kimliğiyle birlikte bir değerdir ve anlam kazanır. Bunu hiçe sayan yeni dönem inkâr siyasetinin bu biçiminin kabul edilmesi mümkün değildir.

Halkımız kendi özgür geleceğini özgücüne dayalı olarak kuracaktır

Bugüne kadar Kürt halkının taleplerini karşılayan hiçbir somut çözüm önermedikleri gibi hala 'sorunu çözsek de biz çözeriz' mantığıyla Önderliğimizi, PKK'yi, Kürdistan halkının siyasi iradesini muhatap almayan yaklaşımları sürmektedir. Önderliğin özgürlüğü ve Kürt dilinin ilkokuldan üniversiteye kadar eğitimini, anayasal güvenceye kavuşturulmasını ve demokratik özerkliği tartışmak bile istememektedirler. Kürt halkının esas talebi olan bu hususları kendi kırmızı çizgileri olarak görmektedirler. Hükümet bu konumdayken, CHP ve MHP gibi muhalefet partileri ise, inkârcı-imhacı bir siyasette diretmekte, yürütülen tartışmaları bile, kendileri açısından sakıncalı ve tehlikeli görmektedirler.

Türk devletinin durumu esas olarak Önderliğimizin açıklayacağı yol haritası karşısındaki tutumuna bağlı olarak netleşecektir. Türk devletinin Önderliğimizin açıklayacağı yol haritası karşında doğru tutum takınmaması, çözümleyici yaklaşmaması, savaş ve inkâr-imha siyasetinde diretmesi anlamına gelecektir. Bu durumda da, halkımız kendi özgür geleceğini özgücüne dayalı olarak kurma kararlılığını ortaya koyma iradesini gösterecektir.

Irak devleti ABD'nin çekilme sürecini başlatmasıyla birlikte Kerkük, peşmergelerin durumu ve enerji kaynakları konusunda Güneylileri zorlamak, var olan kazanım sınırlarının gerisine düşürmek için elinden geleni yapacağa benzemektedir. Bunun için Türkiye ve İran ile aktif bir işbirliği içerisine girmektedir. Ancak henüz Maliki hükümetinin ciddi bir istikrar sağladığı da söylenemez. Irak'ta hala yoğunca patlamalar yaşanmaktadır. Güneyli güçler ise ABD'nin Irak'tan çekilmesine bağlı olarak artık eskisi gibi desteklenmeyeceklerini ve Irak devletinin dayatmaları ile karşı karşıya olduklarını ve yine Türk devletinin günlük dayatmalarının gelişeceği kaygısını yaşamaktadırlar. Kendi içlerinde de ciddi bir sorunu yaşamaktadırlar. Özellikle yerel parlamento seçimlerinden çıkan sonuçla bu iç sorunların çözüleceği değil, daha da ağırlaşacağı görülmektedir.

Bugüne kadar daha çok ABD'nin bölgede yarattığı dengelere dayanarak siyaset yapan Güneyli güçler artık tutumlarını netleştirmek durumunda kalacaklardır. Böyle bir ara siyaset yürütmenin imkânları büyük oranda ortadan kalkmıştır. Bu durumun netleşmesi de fazla uzun sürmeyecektir. Açık ki, Güneyli güçler, Türk devletinin inkâr ve imha siyasetine arka çıkan bir pozisyonda olmazsa Türk devletinin şiddet ve inkâr siyasetinde ısrarını sürdürmesi zordur. Yapsa da sonuç alamayacaktır, kendi sonunu getirecektir.

İran devleti Kürt sorununun çözümüne henüz hazır değildir

İran devleti de cumhurbaşkanı seçimlerinden sonra ciddi bir yol ayrımına gelmiş bulunmaktadır. Ya demokratikleşme ve özgürlükten yana bazı reformlara gidecek ya da daha fazla tutuculaşıp katılaşarak ciddi toplumsal krizlerin yaşanması gündeme gelecektir. İran devletinin Doğu Kürdistan'da yaptığı askeri yığınak ve çok sayıda yeni karakolun inşaatı, yaygınlaştırmaya çalıştığı koruculuk sistemi Kürt sorununun çözümüne henüz hazır olmadığını ortaya koymaktadır. İran, bugün her ne kadar Hareketimizin çağrısı temelinde ilan edilmemiş fiili bir çatışmasızlık konumunda bulunuyorsa da, bunun ne kadar süreceği tam olarak belli değildir.

Suriye devleti daha çok Türk devletinin bir siyasi uzantısı gibi hareket etmekte, adeta Türk devletinin Kuzey Kürdistan'daki sömürgeci politikalarını takip eden bir konumda olmaktadır. Arap kemeri politikası yürürlüktedir. Yer isimleri değiştirilmekte, Kürdistan halkının toprakları satın alınmakta, yerlerine Araplar yerleştirilmekte, metropollere göçertilen halkımız da asimle edilerek Araplaştırılmaya çalışılmaktadır. Öte yandan daha fazla tutuklamalar, işkence ve cezalarla yurtseverler korkutulup sindirilmeye ve halkımız iradesizleştirilmeye çalışılmaktadır.

Avrupa Birliği'nin Kürdistan Özgürlük Mücadelesi karşısındaki politikası Hareketimizi daraltma, etkisizleştirme ve marjinalleştirme olarak sürmekte, özellikle Almanya ve Fransa bir taraftan Türk devletini tam AB üyeliğine almamayı tartışırken öte yandan Avrupa'da yurtseverlere, Kürt siyasetçilere dönük operasyonları da aralıksız sürmektedir. Daha çok tarafları çözüme değil de çatıştırmaya dönük bir siyaset izlemektedirler.

Kürt sorununun çözüme kavuşturulmasının zamanı gelmiştir

Genel hatlarıyla dünya, bölge ve Kürdistan'daki siyasal durumu bu çerçevede değerlendiren Genel Kurul, hem bu güçlere karşı hem de Kürt özgürlük mücadelesinin geliştirilmesinde izlenecek siyaseti ve yerine getirilmesi gereken görevleri de ele almıştır.

Mücadelemizin geldiği aşamada artık Kürt sorununun Kuzey Kürdistan başta olmak üzere tüm alanlarda çözüme kavuşturulmasının zamanı gelmiştir. Bugüne kadar izlenen sömürgeci inkâr-imha siyasetinin sonuçsuzluğu açığa çıkmıştır. Bu siyasetin tekrarı daha fazla can kaybı, acı ve ekonomik-toplumsal yıkım ve en önemlisi de halkların birlikte yaşama imkânlarının ortadan kalkması anlamına gelecektir.

Böyle bir durumun ortaya çıkmaması için, Kürt sorununun diyaloga dayalı, demokratik barışçıl tarzda çözülmesi için Kongra Gel 7. Genel Kurulu başta Türkiye, İran ve Suriye devletlerine çağrıda bulunmuştur. Hareket olarak bu dönemde Önderliğimizin belirleyeceği yol haritası en güçlü bir biçimde sahiplenilerek gerekleri yerine getirilecektir. Çatışmasızlık durumunun uzatılıp uzatılmama durumu tümüyle Türk devletinin Önderliğimizin açıklayacağı yol haritası karşısında takınacağı tutuma bağlı olacaktır. Hareket olarak **"Özgür Önderlik, Özgür Kimlik, Demokratik Özerklik"** şiarı altında sonuna kadar siyasal yöntemde ısrarlı olacağız ancak Türk devletinin inkâr-imha siyasetinin sürmesi halinde de meşru savunma temelinde sonuna kadar direnerek Türk devletinin bir kez daha şiddet politikasının geçersizliği, gerillanın, Hareketimizin yenilmezliği ve Kürt halkının iradesinin kırılamayacağı kararlılıkla ortaya konulacaktır. Bunun için, demokratik iradesi ve savunma gücü olmayan bir halkın gerçek anlamda demokrasisinin de, barışının da olmayacağı gerçeğinden hareketle, gerillaya katılımın arttırılması, Halk Savunma Güçleri'nin her türlü saldırıyı boşa çıkaracak hazırlıkları yapması kararlaştırılmıştır.

Halkların birliği Ortadoğu'nun demokratikleşmesini yaratacaktır

İzlenecek diğer bir temel politika da Kürt halkının düşmanlarının kendi aralarında geliştirdikleri kirli ittifaklar ve karşı karşıya olunan ciddi tehlikeler karşısında Kürt ulusal stratejik siyasi birliğinin bir ulusal konferansla taçlanması olacaktır. Önderliğimizin ulusal konferans kapsamında ortaya koyduğu beş ilke dört pratik önerinin gerçekleşmesi için tüm Kürt siyasi güçlerine ve halkına çağrı yapılacak ve bu konuda gerekli çabalar gösterilecektir.

Diğer temel bir çalışma da Türkiye'de halkların kardeşliğinden barış ve demokrasiden yana olan tüm kesimlerin katılacağı bir demokrasi konferansı toplayarak, Kürt sorunun çözümünü ve Türkiye'nin demokratikleştirilmesini bir programa kavuşturmaktır.

> "Askeri alanda da başta Tezvan, Lice ve Bezele eylemleri olmak üzere birçok sahada başarılı eylemler gerçekleştirilmiştir. Gerillanın gücü, iradesi ve yenilmezliğinin en fazla kanıtlandığı bir yıl olmuştur. Ancak düşmanın taktik ve teknik bakımdan yenilenmesi karşısında mutlaka gerilla da daha hızlı bir biçimde onu boşa çıkarıp aşacak düzeyde yenilenmeyi başarması stratejik önemdedir"

Aynı ortak platformların Irak, Suriye ve İran'da da Arap-Fars-Acem halklarının demokratik güçleriyle yapılması öngörülmüştür. Türk, Arap, Fars halkları ile kurulacak demokratik birlik ilişkisi ya da siyaseti Ortadoğu'nun demokratikleşmesi ve istikrarına götürecek yolu da açacaktır.

7. Genel Kurul'da tartışılan temel konulardan birisi de inançları siyasallaştıran, halkın inancını iktidarını güçlendirme temelinde siyaset malzemesi yapan ya da diğer taraftan görmezden gelen, ihmalkâr yaklaşımlar olmuştur. Ortadoğu ve ülkemizin tarihsel-toplumsal gerçekliğiyle ele alınması ve ona göre, kimi yerlerde pratik olarak ortaya çıkan yetersiz yaklaşımları aşma gereği belirtilmiş, Önderliğimizin konu hakkında *"... Demokratik modernitenin tüm sistem karşıtı hareketlere karşı geliştirdiği uzlaşmacı ittifak anlayışını demokratik muhtevalı dini kültür için de geliştirmesi, yeniden inşa çalışmaları açısından hayati önem taşıyan diğer önemli bir görev kapsamındadır."* belirlemesinin esas alınması gereği üzerinde durulmuştur.

Ortadoğu'da uluslararası sermaye güçlerini temsil eden ABD ciddi bir zorlanmayı yaşayıp Irak'tan çekilmeye çalışırken, bölgede statükoyu sürdürmekte ısrar eden İran ise ciddi bir iç sorun yaşamaktadır. Bölgede halkların özgürlük eğilimini temsil eden Önder Apo öncülüğündeki Hareketimizin tüm aleyhteki politika ve yaklaşımlara rağmen Kürt sorununu çözüm aşamasına getirmesi Hareketimizin yürüttüğü politikanın, izlediği yolun doğruluğunu kanıtladığı gibi gelecekte de başarıya götüreceğini ortaya koymuştur. Kanıtlanan bu gerçekliğin doğru değerlendirilmesi ve gereklerinin yerine getirilmesi halinde, zaferin Kürt halkının ellerinde ve yakın olduğu vurgulanmıştır.

Demokratik Konfederalizmin inşasında yeni plan-projeler ortaya konulmuştur

2008 Ekim'inde Önderliğe yönelik işkencenin gündeme gelmesiyle birlikte bazı sahalarda kimi yetersizlikler yaşansa da, Önderliğe yapılan işkence karşısında gösterilen tepki ve serhıldanlarda yakalanan düzey, hükümeti konu hakkında açıklama yapmak durumunda bırakmıştır. Kürdistan halkının ve Hareketimizin Önderlik konusundaki hassasiyeti çarpıcı bir biçimde ortaya konulmuştur.

2008-2009 çalışma yılında ağırlıklı olarak gündemde olan, Türk devletinin de büyük önem verdiği Kuzey Kürdistan'da yerel yönetimler seçimi üzerinde Hareketimiz de hassasiyetle durmuştur. Türk devleti AKP'yi seçimlerde Kürdistan'da Hareketimizi başarısızlığa uğratarak, kapsamlı bir imha saldırısına hazırlamışken, seçimlerde yaşanan kimi yetersizliklere rağmen halkımızın 29 Mart yerel yönetim seçimlerinde ortaya koyduğu irade ile önemli bir siyasi başarı kazanılmıştır. AKP ve Gülen cemaati şahsında siyasi İslam önemli oranda geriletilmiş, yeni bir sürecin başlatılmasını sağlamıştır. Halkımız gerek Önderliğe karşı gerçekleştirilen işkence karşısında, gerek 15 Şubat uluslararası komplosunun yıldönümünde, şehitlerini sahiplenmede ve 8 Mart'la Newroz'u karşılamada gerekse de seçim sürecinde ve sonrasında ortaya koyduğu serhıldanlarla örgütlü, geriletilemez ve yenilemez bir halk olduğunu ortaya koymuştur.

Aynı süreçte askeri alanda da başta Tezvan, Lice ve Bezele eylemleri olmak üzere birçok sahada başarılı eylemler

gerçekleştirilmiştir. Gerillanın gücü, iradesi ve yenilmezliğinin en fazla kanıtlandığı bir yıl olmuştur. Ancak düşmanın kendisini taktik ve teknik bakımdan yenilemesi karşısında mutlaka gerilla da daha hızlı bir biçimde onu boşa çıkarıp aşacak düzeyde yenilenmeyi kendisinde başarması stratejik önemdedir. Daha profesyonel, kullanılan teknolojiyi boşa çıkaracak, mutlak başarı tarzını esas alacak köklü bir dönüşüm yaşanmalıdır. Yer yer klasik komutada ısrar, kendini yeterince zamanında yenilememe, tedbir almada yetersizlik, yerinde olmayan kayıpların yanı sıra kazalar sonucu kayıpların yaşanmasına da yol açmıştır. Ancak gerillaya katılım istemi ve olanakları bu kadar yoğunken bunun hem HPG hem de diğer örgütler tarafından yeterince değerlendirilememesi eleştiri konusu olmuştur.

Halkımız sürekli eylemlilik haliyle önemli bir siyasal düzey kazanmıştır

Özetle bu süre içinde halkımız önemli oranda siyasal sürecin yönlendirilmesinde politik güç olarak ağırlığını ortaya koymuş, siyasal örgütlülüğe kavuşmuş mücadelemizin temel vazgeçilmez değeri başta Önderliğimiz olmak üzere şehitlerine, gerillaya sahip çıkmış, sürekli eylemlilik haliyle gereken duyarlılığı sergileyerek önemli bir düzey kazanmıştır. Bu durumu, son birkaç yılda gerçekleştirilen eylemlerin nicelik ve nitelik düzeyi ortaya koymaktadır. Ancak aynı düzey sistemin inşa edilmesinde temel rol oynayan akademilerin oluşturulmasında, meclisleşme, kooperatiflerin geliştirilmesinde ve öz savunmanın örgütlendirilmesinde yakalandığı söylenemez.

Kongra Gel 7. Genel Kurulu'nda tartışılan temel gündemlerden birisi de konfederalizmin inşasında geldiğimiz düzey ve yaşanan sorunlar olmuş, çözüm geliştirmede öncülük görevleri üzerinde ciddiyetle durulmuştur. Bu anlamda sistemin öncü gücü olan kadın ve gençlik hareketi değerlendirilmiştir. Siyasal eylemsel sürece aktif katılım gelişirken, örgütlenmede aynı düzeyin yakalanmadığı dile gelmiştir. Komün ve meclislerin örgütlendirilmesinde, yaygınlaştırılmasında dar ve şematik kalınmıştır. Her sahada konfederal sistemin örgütlendirilmesi en birincil ve temel bir görev olurken bundan sorumlu olan tüm örgütler ve kadrolarda genel olarak yetersiz pratikleşme ya da yüzeysel yaklaşımlar açığa çıkmıştır. Bazı sahalarda kısmi gelişme yaşanırken, bazı sahalara henüz giriş yapılmamış, bazı sahalarda da alt yapısı oluşturulmadan biçimsel bir ele alışla süreklilik kazanamayacak şekilde oluşturulmuştur. Bu yetersizlikleri aşmak için Önderlik çizgisinde derinleşip partileşerek her bakımdan kadronun öncülük yapması ve sürükleyici bir düzeyin yakalanması gerektiği belirtilmiştir.

Birçok alanda çeşitli düzeylerde meclis girişimleri olmuş, birçok alanda meclisler kurulup ilan edilmiş ancak aceleyle kurulup ilan edilen bir çok meclis kelimenin gerçek anlamıyla meclis olamamış sorumluluk alanına giren sorunları ele alıp tartışma ve çözmede yetersiz kalmıştır. Uzun vadeli örgütlenmeler yaratılamamış, işleyişte süreklilikleştirilememiştir. Böyle olmakla birlikte bazı alanlarımızda meclisleşmede belli bir duyarlılık ve nitelik yetersiz de olsa bulunmaktadır. Gerek meclis kurma girişimleri, gerekse de kuruluşu ilan edilen meclisler yeterince işlevli olmasa da toplumun meclis tarzı örgütlenmelere belli bir duyarlılık ve ilgiyle yaklaştığı da dile getirilmiştir.

Bu çalışmalar kapsamında başta yönetim olmak üzere kadro ve çalışanlar yaptıkları değerlendirmelerde eleştirel-özeleştirel bir tutum takınmışlardır. 7. Genel Kurul'da sistemimizin örgütlendirilmesi konusunda meclisleşmenin anlam ve önemi bir kez daha vurgulanmış ve yaşanan yetersizlikleri aşma temelinde bir kararlılık da ortaya konulmuştur.

Akademilerin kurulması olmazsa olmaz nitelikte bir görevdir

Egemenliğin öncelikle zihinlerde ve ruhlarda kurulduğu gerçeğinden hareketle zihinsel devrimi gerçekleştirme konusunda yerine getirilmesi gereken görevlerin başında gelen toplumu komünal bilinçle aydınlatma konusunda basın-yayın, eğitim, araştırma-inceleme ve kültür sanat alanında belli bir çaba yürütülmekle birlikte aşılması gereken yetersizliklerin olduğu da tespit edilmiştir. Sistemi inşa etmede gerekli olan kadroların hazırlanmasında, yetiştirilmesinde rol oynayacak olan akademilerin hala tam olarak kurulamaması ciddi bir özeleştiri konusu olmuştur. Kürdistan toplumunun büyük bir bölümünü ve yurt dışında yaşayan halkımızı önemli ölçüde etkileyen, harekete geçiren bir konumda olmamıza rağmen sisteme her bakımdan öncülük edecek kadrolar yaratılamazsa yakalanan düzeyin daha ilerisine gidilemeyeceği gibi gerileme ve daralma riski de vardır. Bundan hareketle Önderliğimizin ısrarla üzerinde dur-

duğu akademilerin kurulup işlevsel kılınması olmazsa olmaz nitelikte bir sorun olarak tanımlanmıştır. Siyasal kazanımları kalıcılaştırmak için sadece kadroların değil, bir bütün olarak çalışanların ve halkın da eğitilmesi gerektiği üzerinde önemle durulmuştur.

Ekonomik temeli olmayan hiçbir sistemi oluşturmak mümkün değildir

Tartışılan diğer bir konu da sistemimizin temel ayaklarından birisi olan kooperatifleşme konusu olmuştur. Bugüne kadar hala ciddi bir pratik girişimin yapılmaması ciddi bir yetersizlik olarak tanımlanmıştır. Çok açık belirtmek gerekirse özünde toplumun demokratik konfederal sistemine ciddi bir biçimde yönelmemeyi ifade eden bu durum daha çok bir zihniyet sorununun hala ciddi bir biçimde var olduğunu ortaya koymaktadır. Ekonomik temeli olmayan hiçbir sistemin oluşturulması mümkün değildir. Dolayısıyla Demokratik Konfederalizmin ruhunu teşkil eden toplumu bugünden kurma perspektifiyle hızla kooperatifleşmeye yönelmek gerektiği kararlılıkla ortaya konulmuştur.

Yetersiz kalıp eleştirilen ve özeleştirisi yapılan diğer temel bir konu da sistemimizin kuruluşuna öncülük yapacak, planlayacak, yürütecek ve denetleyecek kurumlar olarak çalışma alan merkezleridir. Son 2 yıllık süreçte çalışma merkezlerinin oluşturulmasıyla çalışmalar daha derli toplu kılınmış ancak çalışma merkezlerinin kendisinde yaşanan yetersizlikler nedeniyle rollerini tam ve yeterince oynayamamışlardır. Buna bağlı olarak da gerek Kürdistan parçalarında gerekse de yurt dışında merkezlere bağlı kurumlaşmalar tam olarak oluşturulamamıştır.

Tartışılan diğer temel konulardan birisi de diplomasi alanı olmuştur. Kürt sorununun uluslararası karakteri gereği, diplomasi vazgeçilmez bir öneme sahiptir. Ancak uluslararası bir sorun olan ve Ortadoğu'nun demokratikleşmesinde belirleyici olan aynı zamanda Büyük Ortadoğu Projesine alternatif olarak Demokratik Ortadoğu Projesini hedefleyen hem Hareketimizin hem halkımızın hedefleri ve amaçları kapsamında geniş bir diplomasi faaliyetinin yürütülmesi, şimdiye kadar süregeldiği gibi salt Avrupa kapsamında kalması darlık ve tekrar olarak değerlendirilmiştir. Hele hele Kürt sorunun yaratılmasında ve çözümsüzlüğün sürdürülmesinde rol ve sorumluluk sahibi olan Avrupa'da güçlü bir diplomasi yürütmek kadar dünyanın diğer sahalarına açılımın gerekliliği üzerinde durulmuştur. Bu temelde diplomasi faaliyetlerinin yeniden örgütlendirilmesi ve bu hedefe göre yeniden planlaması tartışılmıştır. Açılım yönünde kimi arayışlar ve kısmen bazı sonuçlar elde edilmiş olsa da hâlâ ciddi bir yetersizlik söz konusudur. Hareketimize yönelik bir de diplomatik alanda geliştirilmek istenen kuşatma ve yönelim göz önünde bulundurulduğunda diplomasi çalışmalarında açılım sağlamanın yanı sıra kadro niceliği ve niteliği bakımından da yeterli hale getirmesi gerekmektedir.

Yeteri kadar halka gidilmemekte kazanılan kitle ile sınırlı kalınmaktadır

7. Genel Kurul'da Kongra Gel'in meclis örgütlülüğü ve komisyonların çalışması değerlendirilmiştir. Denilebilir ki, 2005 yılından itibaren geçilen Kongra Gel modelinde bu güne kadar önemli bir gelişme düzeyi açığa çıkmıştır. Komisyonlar önemli bir çalışma yürütmüştür. Ancak üç komisyon (**halk savunma**, **ekonomi-maliye**, **halkla ilişkiler**) çeşitli örgütlenme sorunlarından kaynaklı tam olarak işlevli olamamıştır. Halk meclisi olan Kongra Gel işleyişinde oluşan tecrübenin ve açığa çıkan düzeyin Kürdistan parçalarına taşırılması, Kürdistan parçalarında konfedaral sistemin örgütlenmesinde Başkanlık Divanı, daimi komisyonların ve yargı kurumunun daha aktif bir katılımı sağlamaları gerektiği açığa çıkmıştır.

Geçen dönemde görev alıp, sorumluluk üstlenen yönetim, yaşanan yetersizliklerden kendisini birinci dereceden sorumlu görmüştür. Yönetimin çalışmalarda belli bir hâkimiyeti olsa da, yer yer bireyci, kendini çalışmaya yeterince katmayan, liberal, bürokratik ve idareci tarzın bu sonuçları yarattığı ortaya konulmuştur. Gerek Önderliğin zaman zaman pratiğe dönük olarak geliştirdiği eleştirilerde gerekse de Genel Kurul'da ortaya konulan eleştirilerin de yönetim pratiğinin bir sonucu olduğu belirtmiştir. Geçen yıl, başarılı bir pratiğin olduğu ve önemli sonuçlar ortaya çıkardığı doğrudur, ancak bu gelişmenin temelinde Önder Apo'nun ve kahraman şehitlerimizin direnişinin olduğu vurgulanmıştır. Eğer yönetim gerektiği gibi öncülük görevlerini yerine getirebilmiş olsaydı, gelişmelerin boyutunun çok daha farklı olacağı önemle belirtilmiştir. Yetersizliklere rağmen sağlanan gelişmelerin temelinde Önderliğin çizgisinin doğruluğu bir kez daha ortaya çıkmıştır.

Bu yetersizliklerin ortaya çıkmasında en temel neden yapılması gereken zihniyet devrimine yol açacak düzeyde entelektüel görevlerin yeterince yerine getirilmemesi olarak belirtilmiştir. Böyle olduğu için de öz gücüne dayalı olarak ahlaki ve politik toplumu kurmaya yeterince yönelinmemiştir. Ya da kendine göre anlayabildiği kadar yönelmiştir. Özcesi zihniyet devrimi henüz istenildiği gibi geliştirilemediği için yeteri kadar halka gidilmemekte, kazanılan kitle ile sınırlı kalınmakta, dolayısıyla halkın örgütlülüğü de istenildiği gibi geliştirilememektedir.

Bu tespitten hareketle önümüzdeki çalışma döneminde başta Yürütme Konsey Başkanlığı ve Yürütme Konseyi, çalışma merkezlerinin, parça ve yurtdışı koordinasyonlarının geçmiş pratikten ders çıkararak kendisini öncülük ve yönlendirme konusunda daha nitelikli ve daha örgütlü kılması kararlılığına ulaşılmıştır.

Yakalanan tecrübe düzeyi ve kararlılık 2009'u zafer yılı haline getirecektir

Yıllardan beridir yürütülen mücadele belli bir zemin yaratmış, şimdi sorun artık bu zemin üzerinde Demokratik Konfederalizmi güçlü bir biçimde inşayı gerçekleştirmeye kalmıştır. Genel Kurul'un yaptığı bu tespitlerden hareketle önümüzdeki dönemde yapılacaklar alanların özelliklerine ve sorunlarına çözüm geliştirme temelinde

plan-projeler geliştirilip, karar altına alınmıştır. Bu planlamanın ve projelerin özü ise halkımızı her bakımdan eğitip aydınlatmayı, politik bir irade haline getirmeyi, demokratik komünalizmi inşa etmeyi ve Önderliğin özgürlüğünü sağlamayı hedeflemektedir.

İdeolojik alan merkezi medya çalışmalarının ihtiyacı olan kadroların nicelik ve nitelik olarak geliştirilmesi, toplumsal ve ahlaki değerlerin dejenerasyonunda önemli bir araç olarak kullanılan televizyon dizilerine karşı toplumsal değerlerimizi, kültürümüzün ve Hareketimizin Kürt toplumunda yarattığı sosyal değişimi işleyen dizi ve filmlerin çekimine başlanması, Kültür-sanat çalışmalarında yaşanan yetersizliklerin aşılması ve bu alanın alt yapısını güçlendirmek amacıyla kültür-sanat akademilerinin kurulması ve Kürdistan'daki farklı dinsel yapılara sahip olan toplumsal kesimlere hitap edecek, Kürt dili ve edebiyatının geliştirilmesi için medyanın geliştirilmesi, Önderlik Savunmalarının daha iyi kavranmasını sağlayacak bir eğitim programının çıkarılması ve Hareketimizin ihtiyaçlarını karşılayacak gerekli teorik, ideolojik çalışmaların örgütlenmesi kararlaştırılmıştır.

Her parçada daha aktif çalışmanın yürütülmesi gerektiği kararlaştırıldı

Siyasi Alan merkezi çalışma kapsamı içinde, siyasal akademilerin oluşturulması, komşu halklarla ortak çatı partilerinin veya platformların kurulması, Ortadoğu demokratik konfedaralizmini hedefleyen Ortadoğu Demokrasi Kongresinin örgütlendirilmesi için çalışmaların başlatılması, gündemde olan Ulusal Konferansının gerçekleştirilmesi için her parçada aktif çalışmanın yürütülmesi, Batı Kürdistan'da halkımızın, göçertme, aç bırakma, ahlaki yozlaştırma, baskı ve tutuklama terörü ile her türlü ulusal kültürel değerlerinin inkârına karşı demokratik örgütlülüğünün ve mücadelenin geliştirilmesi, Doğu Kürdistan'da toplumsal çalışmaların güçlendirilmesi, Kampın örnek bir model haline getirilmesi, yönetim, kadro ve çalışmaların yeniden ele alınması, Güney'de yürütülen çalışmaların yeniden ele alınarak daha güçlü geliştirilmesi, Ekolojik ve Yerel Yönetimler Komitesinin görev kapsamının Önderliğimizin **Özgürlük Sosyolojisi** adlı eseri temelinde yeniden ele alınması, Anti Mayın girişiminin güçlendirilmesi ve yaygınlaştırılması, demokratik ve özgürlükçü bir alternatif anayasanın hazırlanması, İlahiyat ve Demokratik Aleviler Birliği Akademisinin kurulması, Ezidi toplumunun kendi kültürlerini ve kendilerini koruma, geliştirme, topluluğunu yönetme inisiyatifini geliştirilmesi kararlaştırılmıştır.

"Savunma Alanı Merkezinin, bir taraftan siyasi çözüm tartışmaları yürütülürken, Türk ordusunun operasyon hazırlığını dikkate alarak, her alandaki halkımızın öz savunma bilincini ve öz örgütlülüğünü geliştirme, gerillayı büyütme ve öz savunmayı geliştirme çalışmasına destek verilmesi, şehit ve gazilere daha güçlü sahip çıkılması, şehit aileleriyle dayanışma içinde olunması kararlaştırılmıştır"

Sosyal Alan Merkezi, Kadının tüm eylemsel, örgütsel, eğitsel vb çalışmalarını **"Azadiya Reber Apo Azadiya Jineye"** perspektifiyle yürütmesi, toplumsal değişimin sağlanmasına dönük, tüm alanların ortaklaşacağı dönemsel kampanyaların geliştirilmesi, 8 Mart'ın 100. yıldönümü vesilesiyle alanlarla ortaklaşarak özgün bir planlama çerçevesinde daha güçlü kutlanması, öz savunma çalışmalarının başlatılması, Kürdistan özgürlük mücadelesinde yer alan kadın mücadelesi ve öncülerine ilişkin bir belgeselin hazırlanması, gerillaya kadın katılımlarının arttırılması, Komalen Ciwan başta olmak üzere tüm örgütlerimizin gerillaya katılım çalışmasını kampanya şeklinde yürütmesi, uygun alanlarda Demokratik Gençlik Akademilerinin kurulması, gençlik üzerindeki uyuşturucu, fuhuş, spor, fanatizm gibi saldırılara karşı örgütlü mücadeleyi geliştirme, kültürel soykırım ve oto asimilasyona karşı gençlik içinde Kürt dilinin kullanımı ve eğitiminin yaygınlaştırılması, halkımızın bulunduğu her alanda sağlık çalışmalarının örgütlendirilerek halka hizmet edilmesi, Kürt dilinin gramatik açıdan sadeleştirilip ortaklaşmasına dönük daha önce kararlaştırılan konferansın gerçekleştirilmesi, her yıl Eylül ayında 'Ana Dilimde Eğitim İstiyorum' kampanyasının yürütülmesi, dil akademisi çalışmalarının hızlandırılması, şehit bilançolarının çıkarılması, şehitler arşivinin merkezileştirilmesi, faili meçhul ve kayıplara ilişkin bir bilançoya gidilmesi, gazilere ilişkin anı, belgesel programlarının yapılması kararlaştırılmıştır.

Ekonomi ve Maliye Merkezinin, Demokratik Konfederalizmin ekonomik sistemini inşaya yönelmeyen çalışma tarzının aşılarak, Kürdistan'da yaşanan ekonomik sorunların çözümü için Demokratik Konfederalizm anlayışını halk içinde bilinç ve örgütlülüğünü komün, kooperatif, mesleki atölyeler, organik tarım vb sistemini kurmayı, bunun için halkımızı örgütleyerek, kendi topraklarına dönmelerini teşvik etme, destekleme, yeni yaşam projeleriyle hayvancılığı ve tarımı geliştirmeyi kararlaştırmıştır.

Savunma Alanı Merkezinin, bir taraftan siyasi çözüm tartışmaları yürütülürken, Türk ordusunun operasyon hazırlığını dikkate alarak, her alandaki halkımızın öz savunma bilincini ve öz örgütlülüğünü geliştirmesi, gerillayı büyütme ve öz savunmayı geliştirme çalışmalarına aktif destek verilmesi, şehit ve gazilere daha güçlü sahip çıkılması, şehit aile ve yakınlarıyla dayanışma içinde olunması kararlaştırılmıştır.

Önümüzdeki süreci Önder Apo'nun sunacağı yol haritası belirleyecektir

Önümüzdeki dönem faaliyetlerine ilişkin sunulan proje ve planlamaların yanı sıra, kimi temel konularda da önemli kararlar alınmıştır. Bu kararların başında, Önder Apo'nun yazdığı son üç kitap, **1- Uygarlık** *-Maskeli*

Tanrılar ve Örtük Krallar Çağı-, **2- Kapitalist Uygarlık** *-Maskesiz Tanrılar Ve Çıplak Krallar Çağı-* , **3- Özgürlük Sosyolojisi**, içerik ve kapsamları göz önüne alınarak Demokratik Toplum Manifestosu olarak kabul edilmiştir.

Önder Apo'ya sunulmak üzere hazırlanan üç aşamalı yol haritası taslağı tartışılarak oy birliği ile kabul edilmiştir.

Alınan diğer temel bir karar da, demokratik barış ve uzlaşının gelişmesi ve güven ortamının sağlanması için, uluslararası savaş kurallarına ve insan haklarına aykırı olayları araştıracak olan Hakikatleri Araştırma ve Adalet Komisyonunun kurulması kararı alınmış, görev kapsamı ve sorumlulukları belirlenmiştir.

Ulusal demokratik birliği sağlamak için, ulusal bir konferansın zorunluluğunu ortaya koyan Önder Apo'nun ulusal konferansa ilişkin daha önce "Beş Temel İlke Ve Dört Pratik Öneri" biçiminde sunduğu görüşleri açımlanarak, yapılacak olan Ulusal Konferansa sunulacak belge, Genel Kurul'a sunularak oy birliğiyle kabul edilmiştir,

7. Genel Kurul'a, Kürdistan toplumunu derinden yaralayan ve ulusal birliği parçalayan, koruculuğu çözmek ve bu duruma getirilmiş kişileri, aileleri ve aşiretleri ulusal-demokratik birliğe kazandırmayı hedefleyen kapsamlı bir proje de sunulmuş ve kabul edilmiştir. Bu projenin hayata geçmesi için herkesin sorumlulukları belirtilmiş, koruculara da, altı ay içinde başvurmaları halinde affedilecekleri çağrısı yapılmıştır.

Sistemin daha iyi işlemesi ve yaşanan yetersizliklerin giderilmesi bakımından KCK Sözleşmesi'ndeki kimi maddelerde bazı değişikliklere gidilmiştir. Bilindiği gibi, daha önceki sözleşme maddelerinde, gerek Kongra Gel Divan Başkanı ve üyeleri, gerekse de, KCK Yürütme Konseyi Başkanı ve üyeleri açısından yalnızca iki kez üst üste seçilebilirler ibaresi yer almaktaydı. Önderliğimizin bu maddeyi geri çekmeyi içeren perspektifi ve çağrısı, yine dönemin hassasiyeti, kritikliği göz önüne alınarak, bir kişinin iki kez üst üste görev yapma sınırının kaldırılması yönünde verilen önerge de oy birliğiyle kabul edilmiştir.

Sözleşmenin yargı ile ilgili maddesinin Önderliğimizin Özgürlük Sosyolojisi'nde ortaya koyduğu çözümlemeler göz önüne alındığında yetersiz, bürokratik ve toplumu yargı yetkisinin dışında bıraktığından hareketle, yargı kurumunun ve işlevinin ahlaki politik toplum ihtiyacını karşılamak temelinde değiştirilmesi karar altına alınmıştır. Bu değişikliğe göre toplum yargılamada pasif, izleyici değil, bizzat kendisini koruma temelinde yargı sürecine de aktif katılacaktır.

Sözleşmede yapılan bir diğer değişiklik ise, Kongra Gel'in toplanamadığı durumlarda savaş-barış kararını verecek kurumların arasına yeni kurumlar da ad belirtilerek eklenmiştir.

Gücü ve iradesi olmayanın barışı da demokrasisi de olamaz

Sonuç olarak: Mücadele tarihimizin kritik bir aşamasında gerçekleştirilen 7. Kongra Gel Genel Kurulu son yıllarda gerçekleştirilen en derli-toplu ve başarılı bir kongre olmuştur. Gerek belirlediği gündemler, gerekse de gündemleri ele alışı ve tartışması çözümleyici ve güçlendirici olmuştur. PKK 10. Kongresi'nden ve PAJK 7. Kongresi'nden sonra gerçekleştirilen kadro konferanslarının ardından yapılan bu Genel Kurul bir anlamda tüm bu çalışmaların Kürt sorunun çözümünde ve toplumsal kuruluş çalışmalarını hızlandırmada bariz bir biçimde ilerletici sonuçlar açığa çıkarmıştır.

Barış ve demokratik çözüm, demokratik bir güç olunmadan gerçekleştirilemez. Gücü ve iradesi olmayanın barışı da olamaz, demokrasisi de olamaz. Bundan hareketle 7. Genel Kurulumuz öncelikle demokratik halk iradesinin açığa çıkarılıp daha derli toplu örgütlü ve yenilmez kılınması için özeleştirisi yapılan konularda Demokratik Konfederalizm'i her konuda inşa etmeye yönelme kararlılığı ortaya konulmuştur. Başta öncülük, kadın, gençlik ve tüm halkımıza tam bir seferberlik ruhuyla meclisleşme, kooperatif ve akademiler sistemiyle birlikte öz savunma bilincini ve örgütlülüğünü geliştirme çağrısı yapılmıştır. Kürdistan halkının özgürlüğü, demokrasisi ve barışı da buradan geçmektedir.

Hem güçlü bir savunma savaşına hem de barışa hazır olunmalıdır

Türk devleti bir taraftan sorunun çözümünü tartışırken, öte yandan gizli bir diplomasi ile operasyon hazırlığı yaptığını, uluslararası ve bölgesel ilişkilerini buna göre oluşturmaya çalıştığını göz önüne alan Genel Kurulumuz, hiçbir rehavete kapılmadan hızla ve yoğun bir biçimde katılımları bir kampanya biçiminde arttırmanın yanı sıra her türlü saldırıyı göğüsleyecek hazırlıkların tamamlanması temelinde tüm güçlerimizin hem güçlü bir savunma savaşına hem de barışa hazır olmaları gerektiğini belirtmiştir.

Ortadoğu'daki siyasal gelişmelere bağlı olarak Kürt halkının ciddi bir tehdit ve tehlike altında olduğu, Kürt halkının elde ettiği kazanımların daraltılmaya ve sınırlandırılmaya çalışıldığı, irade olmasının engellenmek istendiği, fırsat olursa da tekrar köleleştirmenin hedeflendiği bir dönemde Ulusal Konferansın zaman geçirilmeksizin toplanması acil bir görev haline geldiği önemle belirtilmiştir.

Kürt halkının Ortadoğu'da barış, istikrar ve kalkınmayı geliştirecek olan demokratik konfederal sisteminin oturtulabilmesi için Fars, Arap, Türk ve diğer azınlık milliyetlerle eşit, özgür ilişkilerin kurulabilmesi için bu halkların demokrat ve devrimci kesimleri ile demokrasi konferanslarının yapılmasının bir zorunluluk haline geldiği vurgulanmıştır.

7. Genel Kurul, bir kez daha ülkemizde egemenliğini sürdüren, Kürt sorunun çözümüne yanaşmayan başta Türkiye, İran ve Suriye devletlerini Önderliğimizin açıklayacağı yol haritasını destekleyerek, Kürt sorunun demokratik çözüm sürecine katkı sunmaya Irak devletini var olan sorunları diyalogla çözmeye, başta ABD, AB ve Rusya olmak üzere tüm uluslararası güçleri, şiddet ve inkâr-imha politikasına destek sunmamaya, Kürt sorunun demokratik çözümü için Hareketimizin geliştirdiği barışçıl süreci desteklemeye çağırmıştır.

Değerli Yoldaşlar

Türk devletinin hem tasfiye hem de kendine göre çözümü gündemleştirdiği böylesi kritik bir dönemde belki de en fazla birlik konusunda hassas, örgütlü ve duyarlı olmamız gerekir. Önderlik " Kolektif söz ve iradenin olmadığı yerde sadece ölüm sessizliği vardır" demektedir. Düşmanın sadece askeri yöntemle değil en az onun kadar tehlikeli yol-yöntemlerle Hareketimizin ve halkımızın üzerine geleceği beklenen bir husustur. Buna karşı öncelikle KCK bünyesi içinde hareket eden tüm örgüt, kadro, çalışan ve halkımızın belki de en fazla dikkat edeceği husus Önderliğimizin son derece veciz bir biçimde ifade ettiği bu gerçekliktir. Her zamankinden daha çok kolektif söz ve iradeyi öne çıkarmalıyız ki, bir kez daha tarihin karanlığında kalan bir halk değil, bu kez zafer coşkusuyla hak ettiği bir yaşama kavuşsun. Halkımız gösterdiği direnişiyle, ödediği bedellerle ve örgütlülüğüyle bunu bin kez daha fazlasıyla hak etmiştir.

Yeteneklerimizi ve gücümüzü harekete geçirmenin zamanıdır

Tarihin bu önemli aşamasında üstümüze düşen görevleri layıkıyla yerine getirmek için her zamankinden daha fazla Önder Apo'nun yaptığı eleştirileri ve Genel Kurulun açığa çıkardığı yetersizlikleri aşacak tarzda bir öncüleşme düzeyinin yakalanarak tüm çalışmalara hâkim kılınması gerekmektedir. Bu da kadroların Önder Apo ile olan yetersiz yoldaşlığı aşma temelinde, her zamankinden daha çok kendimizi yeterli bir yoldaş haline getirmeyi ve geriletilen uluslararası komploya Önderliği özgürleştirerek cevap vermeyi bir onur ve yaşam sorunu haline getirmekten geçer.

Apocu kadrolar olarak tarihin bu kritik aşamasında, bütün gözlerin üzerimizde, umutların bizde yoğunlaştığını bilerek yeteneklerimizi ve gücümüzü adeta ayaklandırırcasına harekete geçirmenin zamanıdır. Kadrolar olarak bu bilinç, duyarlılık ve ruhla görev ve sorumluluklarımıza yüklendiğimiz sürece, Özgür Önderlik, Özgür Kimlik ve Demokratik Özerklik şiarımızın pratikleşmesinin önünde hiçbir güç duramayacaktır.

1923 yılından itibaren Kürt halkını tek vatan, tek ulus, tek dil ve tek devlet düşüncesi doğrultusunda eritmeyi ve yok etmeyi esas alan, 1930'lu yıllarda Kürtlerin hayallerinin bile gömüldüğünü iddia eden, tam bir faşist zihniyetle Kürtler yoktur, varsa da ancak köle olabilir diyen, 1980'li yıllarda Kürt halkının evinin içinde dahi Kürtçe konuşmasını yasaklayan ittihatçı faşist zihniyetten Kürt sorununun kabulü ve sorunun çözümünü tartışma aşamasına getiren Apocu felsefe, ideoloji, kültür, siyaset, örgütlülük ve militan kişilik, sorunun köklü kalıcı çözümünü de sağlayabilecek güç ve kararlılıktadır.

7. Genel Kurul'un görev ve sorumluluk yüklediği yönetim olarak, geçmiş süreçte yaşanan yetersizlikleri, yeni dönem görevlerini başarıyla yerine getirmede büyük bir tecrübe olarak değerlendirip, dönemin hassasiyet ve kritikliğini de unutmadan tam bir kararlılıkla sürece yükleneceğimiz sözünü yineliyoruz. Tüm halkımızı temsil eden 7. Genel Kurul'un verdiği güvene her koşul altında layık olmaya çalışacağımızı bir kez daha belirtmek istiyoruz.

Bu temelde 7. Genel Kurul'un ortaya koyduğu kararlaşma, planlama ve iradeleşme temelinde yüklenmemiz halinde büyük kazanacağımızın inancıyla tüm halkımızı, kadrolarımızı, çalışanlarımızı, görevlerini en ileri sorumluluk duygusu ve başarma kararlılığıyla yerine getirmeye, ortaya çıkacak her türlü sorun ve engelli yöntemli ve ısrarlı bir mücadele ile aşmaya çağırıyor, çalışmalarında üstün başarılar diliyoruz.

Abdullah Öcalan

Eğer insanlığımı kabul etmezseniz bu sorun çözülmez

"Ben söylemiştim, yine söylüyorum. Çözüm gelişmezse, çözüme yönelik samimi, cesur adımlar atılmazsa benim burada yapabileceğim bir şey kalmaz. Ben artık kendi başınızın çaresine bakın diyeceğim. Öyle korkarak bu işe yaklaşamazsınız. Ben konuşmam diyemezsiniz. Ben defalarca yazdım, söyledim. Benimle bu sorunun çözümünü konuşmalısınız"

Barışa çağrı yürüyüşleri yapılıyor. 1 Eyül'de Diyarbakır merkezde büyük bir barış yürüyüşü olacağı söyleniyor. KCK eylemsizlik kararını 1 Eylül'e kadar uzatmış. Nedir durum? Amanoslarda çatışma olmuş. Kimdirler? Nasıl olmuş?

Ertuğrul Özkök Kürt sorununun çözümü konusunda en kötü çözümün bağımsız Kürt devleti olsa bile şu anki durumdan daha iyi olacağını, sorunun çözümü için Türkler ile Kürtler arasında bir sosyal pakta ihtiyaç olduğunu söylemiş. Anlamadım! Nasıl Kürt devleti? Bağımsız bir Kürt devleti bile şimdiki durumdan daha iyidir diyor. Evet, doğru söylüyor. Şu andaki mevcut durum Birinci Dünya Savaşı'ndan da, İkinci Dünya Savaşı'ndan da çok daha kötüdür. 3. Dünya savaşı denilen karma karışık şeylerin sonuçlarını yaşıyoruz. Sosyal pakt diyor değil mi? İmzalanacak olan sosyal pakta *bir,* Kürtlerle Türkler ortak vatanda gönüllü bir arada yaşamayı kabul ederler. *İki,* resmi dil Türkçedir. Çünkü birbirlerini anlamaları ve anlaşmaları gerekiyor. *Üç,* bunun dışındaki tüm ortak noktalar daha sonra sıralanabilir, diyormuş. Türkiye'nin 6-7 eyalete ayrılması yönünde görüş olduğunu, çünkü hâlihazırda Türkiye'nin Erdoğan'ın başbakanlığına mahkûm olduğunu, o zaman alternatif 6-7 başbakan ismi bulunabileceğini belirtiyor. Sorunun artık çözülmesi gerektiğini ve çözüm zamanı olduğunu, Hürriyet gazetesinin bir devlet gazetesi olduğunu, etkin ve ezber bozucu yaklaşımım olursa destekleyebileceğini belirtiyor. Kürtlerin doğal lideri olduğumu risk alma anlamında spritüel lider gibi hareket etmem gerektiğini, bu sorun bu süreçte çözülemezse 50 yıl daha süreceğini belirtmiş.

Demek, sorunun artık çözülmesi gerektiğini ve çözüm zamanı olduğunu ve Türkiye'yi tanıdığımı söylemek istiyor. O beni yakından takip ediyor. DTP'liler bu kadar beni yakından takip edemiyorlar. Beni müthiş takip ediyorlar. Yanıma gelebilir. Röportaj yapabilirim. Benim için sakıncası yok. Yayınlayacak mı? Bir de okumam için bir kitap listesi gönderecekmiş, öyle mi? Çok ilginç. Değerlendireceğim.

Ertuğrul Kürkçü de anayasal tanıma ihtiyaç olduğunu, güçlü yerel yönetimlerin olması gerektiğini, çatışmasızlık sürecine ihtiyaç olduğunu, savaş suçlularının nasıl ele alınacağının netleştirilmesi, çözüm tartışmalarının çözümün getireceği yarar üzerinden tartışılması, CHP'nin sürece dahil edilmesi gerektiğini belirtiyormuş.

Sami Evren de çatışmasızlık sürecinin devam etmesi, kullanılacak dile dikkat edilmesi gerektiğini, üçüncü barış grubunun Türkiye'ye gelmesinin düşünülebileceğini belirtiyor. Ne barış grubu?

DİSK başkanı Süleyman Çelebi '94 yılındaki genel kurullarında Kürtlerin tüm haklarının verilmesi gerektiğine ilişkin karar aldıklarını, anayasa taslağı hazırladıklarını, çatışmasızlığın sürmesi halinde görev ve sorumluluklar doğacağını, görev ve sorumluluklar almaya hazır olduklarını, çatışmaların çalışmalarını engellediğini, üniter devlet yaklaşımıma katılmadığını belirtiyormuş.

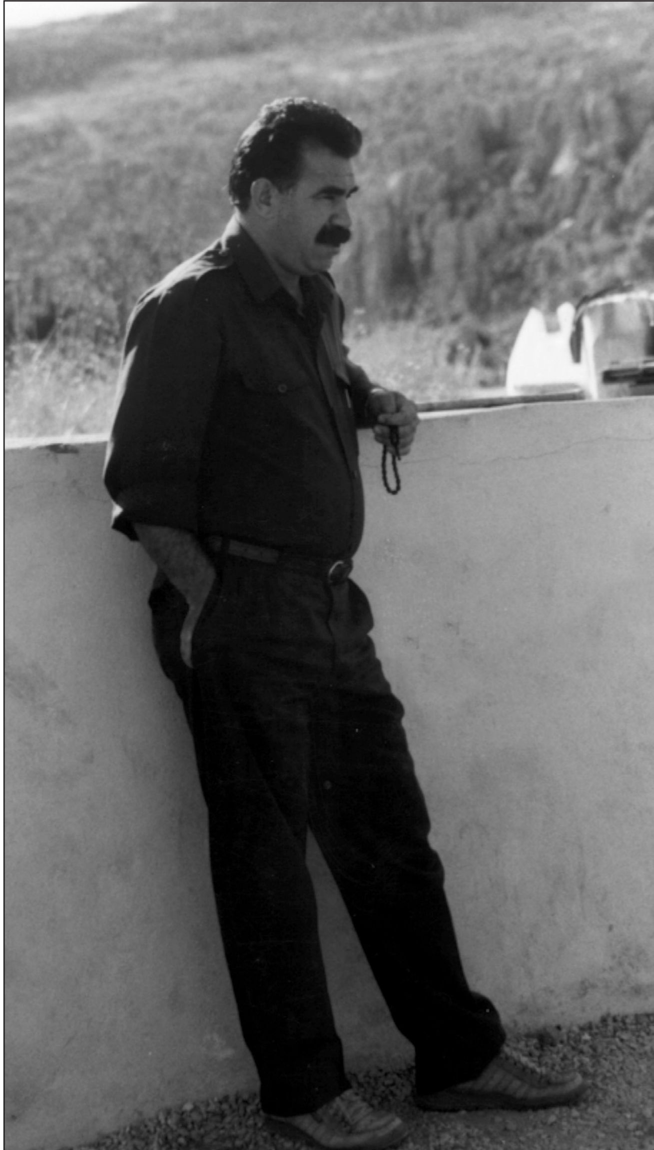
Benim için bunlar önemli değil. Anadil Türkçe olsun diyorlar. Olsun. Benim için federasyon da hatta konfederalizm de çok önemli değil. Benim temel aldığım kişinin kendisi ve temel özgürlüğüdür.

SHP Genel Başkanı Hüseyin Ergün Türkiye sol hareketinin özgürlükçü, sivil ve çoğulcu kimliğinden uzaklaşması başarısızlığının temel nedeni olduğunu, Kürt sorunun çözümü konusunda bu ülkede Türkler hangi haklara sahipse Kürtlerin de aynı haklara sahip olması gerektiğini, en ileri demokratik sistemlerde tanınan hak ve özgürlüklerin verilmesi ile çözülebileceğini, maliye, dış politika, savunma ve kolluk dışında diğer tüm yetkilerin yerel yönetimlere bırakılması gerektiğini ve daha önce Türkiye İşçi Partisi'nin tarihe geçen Kürt raporunu kaleme alan kişi olduğunu belirtmiş.

Filiz Koçali vardı, Ayşe vardı. EMEK partisi, Levent Tüzel vardı. Ufuk Uras vardı. Ne yapıyorlar? Hepsiyle görüşülebilir. Bu iş mutlaka olmalı. Olmazsa olmaz. Muhafazakârların demokratları, liberallerin demokratları yok denecek kadar az ve çok zayıftırlar. Asıl süreci çözebilecek, güçlendirecek olanlar radikal demokratlardır. Bunlar anayasadan bahsediyorlar, demokrasiyi bilmiyorsun ki. Yeni anayasa yapmanın yolu demokratik zihniyetten geçer. Konuşuyorsunuz anayasa, anayasa diyorsunuz ama sizde demokratik zihniyet yok ki. Bunlar neden anlamıyorlar, geri zekâlı mıdırlar? Çatı Partisini engelleyen kim,

yapmayan kim, bana söylenmeli. Yıllardır söylüyorum, DTP'de avukatlarım da beni anlamıyor. Anladım, kabadayısınız, anlamıyorsunuz. Biliyorum, hepiniz bu işin içindesiniz, sizin arkanızdakiler de öyle. Neden yapmıyorsunuz? Ama kişisel olarak suçlamıyorum. Çünkü tecrübe ve deneyim sahibi değilsiniz.

Taraf gazetesinden Cemil Ertem Kürt sorununun uluslararası bir sorun olduğunu, dört ulus devletin baskısı altında yok olmayla karşı karşıya olduğunu ve Türkiye'nin ulus devlet paradigmasını aşmadan çözümün gerçekleşmeyeceğini yazıyor. Hasan Cemal de yazısında PKK ile Kürtlerin birbirinden ayrı düşünülmeyeceğini, muhatap alınmanın bin bir yolu olduğunu yazmış. Muhatap olmaya bayılmıyorum. Öyle bir derdim de yok. Basında çok da işlenen 15 Ağustos'ta açıklanacak denilen yol haritasını yetiştirmeye çalışacağım, yazmaya başladım. İki, üç hafta bu böyle geçer. Bugün Sabah gazetesi yazmış. Bunu nerden çıkarıyorlar? Ben daha yeni yazmaya başladım. Doğrusu hiç alakası yok, saçmalıyorlar. Bu konuda ben daha bir şey söylemeden nasıl yazıyorlar? Ama benim söyleyeceklerim var. Benim aktaracaklarım var. Bunları dinlemezseniz ne olacağını size söyleyeyim. Bu öyle kaba bir tehdit olarak anlaşılmasın. İki kesim var. Biri siyasi düşünen biri askeri düşünen. Ben olmazsam, 40-50 kişilik askeri konsey var. Ben biliyorum. Güçleri de vardır. Sayıları beş bin on bindir. Bunların yaşlıları vardır, yeterince tecrübelileri vardır, orta yaşlıları vardır, gençleri vardır. Ve güçlüdürler. Siyasi olarak çözüm gelişmediği zaman askeri kesim inisiyatif alır. Çözüm gelişmediği takdirde askeri kanat çok güçlenecek. Sonuçları hepimizin tahmin ettiğinden daha vahim olacak. İşte Ertuğrul Özkök 50 yıl devam edecek diyor. Ben bu nedenle olmak istiyorum. Çözün, nasıl çözerseniz çözün. Kimi muhatap alırsanız alın. Ama ciddi olalım.

Hepsi çatışmasızlık ortamı devam etsin diyor. Ben zaten 11 yıldır bunu burada yapıyorum. Hatta Özal'dan beri yapıyorum. Ve tek başıma yapıyorum. Rica ediyorlar. Ricaları üzerine ben bunları yapıyorum. Özal Talabani üzerinden rica etmişti. Ben önce 'sen ne diyorsun' demiştim ve şaşırmıştım. Daha sonra Sayın Erbakan Suriye Devlet Başkanı üzerinden rica etmişti. Askeriye Brüksel üzerinden rica etmişti. En son da buradan da rica ettiler. Sayın Erdoğan ve Gül'ün izlediğiniz gibi dolaylı da olsa çağrıları oldu, ricaları oldu. Ben de bunlara cevap verdim. Osmanlı zamanında padişahlar perde arkalarından dinlerlerdi. Eğer çözüm olacaksa biz bunu da kabul ederiz. Siz de ne dediğimizi dinleyin. Siz bunları söylediniz, bu söylediklerinize sahip çıkın. Demokratik siyasetin gereği olarak cesur olmanız gerekiyor. Çözümü istemeyenler Erdoğan ve Gül'ün gitmesini isteyenlerdir. Bu kendilerine de iletilebilir. Bu da CHP ve MHP'dir. Eğer çözüm gelişmezse 3-5 ay sonra gidersiniz. Bunun ucu nereye kadar gider, bilmiyorum, PKK'nin içine kadar uzanabilir. Osman, Botan, dörtlü çete gibi olabilir. Ama böyle olacak, böyle bir şey vardır da diyemem, bu konuda bir bilgi sahibi değilim, eğer çözüm gelişmezse olabilir diyorum. Barzani, Talabani beni yok etmeye çalışıyorlardı. Ama sonuç ortada. Ben deneyimlerimle kimsenin anlamadığı birçok şeyi anladım ve başardım.

Savaş gelişirse benim söyleyecek pek fazla bir şeyim olmaz

Eğer bu sorun çözülmezse farklı gruplar çıkabilir, bu gruplar inisiyatif geliştirebilirler. Ben burada her şeyi önleyecek durumda değilim. Savaş gelişirse benim de söyleyecek pek fazla bir şeyim olmaz. Çünkü diyecekler ki 'yaşam bizim yaşamımızdır.' Dağlarda olan onlardır. Ben bu konuda bir şey diyemem. Bu, onların kararıdır. Beni de dinlemezler. Bunu kaba bir tehdit olarak da söylemiyorum. Sorunun şiddetle çözülemeyeceğini herkes biliyor. Ne kadar gücünüz olursa olsun, ne kadar silahınız olursa olsun PKK'yi bitiremeyeceğinizi anlamanız gerekiyor. Bunu anlayanlar da vardı. Askeriyede Hilmi Özkök, Karadayı onlar, o nedenle siyaset diyorlardı. Ben de esas alarak onlara cevap veriyordum.

Siyasi etik sahibi iseniz söylediklerinizi yapın, cesur olun. Demokrasiden bahsediyorsunuz, anayasadan bahsediyorsunuz. İnanmadığınız ve doğru bulmadığınız bir anayasa ile nasıl yaşarsınız? Biliyorsunuz anayasa kutsal bir ya-

sadır. Siz doğruluğuna inanmadığınız bir yasayı nasıl uygulayacaksınız. Kendi anayasanıza inanmayacaksınız kalkıp siyaset yapacaksınız. Bu, etiğe sığar mı? Bu, ahlaksızlıktır, bu haramdır, hem dinen haramdır, hem de siyaseten haramdır. Siz buna inanmıyorsanız, anayasanın yanlış olduğunu düşünüyorsanız, gece gündüz uyumadan bunun düzeltilmesi için çalışmalısınız. Bunu yapmayanlar haramzadedir. Bunların yaptıkları her şey haramdır. Eğer ahlak sahibi iseniz böyle bir şey olmaz. Bunu yapanlar Türkler adına yaptığını söyleseler de hiçbiri Türk değildir. Bunu gördüğümü, Türkiye'nin kodlarını çözdüğümü Ertuğrul Özkök görmüş. Onun çevresinde ilişkili olduğu 40-50 kişi var. Onlar benim bunu çözdüğümü biliyorlar. Ama sadece ben çözdüm. Niye çözdüm? Tecrübelerimden, yaşadıklarımdan çözdüm. Ben tek başıma gereğini yaptım. Hatta bana 'teslim oldu, şu oldu bu oldu' dediler. Benim vicdanım ve aklım çatışmaya, insan ölümlerine el vermiyor. Bana diyorlar ki teslim ol. Kendi kişiliğinden vazgeç, onursuzlaş diyorlar. İnsanlığından çık diyorlar. Bunu asla kabul etmem. Ben insan değil miyim? Buraya insanlar konur. Ben insan değilsem beni buraya niye getirdiniz, niye koydunuz, niye yaşatıyorsunuz? Buradan açıkça ilan ediyorum. Benim burada bulunduğum her saniye Türkiye'nin zararınadır. Bunu bir tehdit olarak da söylemiyorum, günde bir milyar masraf yapılıyor. Bu sorunu kendi içimizde çözemezsek farklı güçler müdahil olmak ister.

Eğer siz samimi iseniz çözüm hızlı gelişir

Ahmet Türk 'görüşelim diyalog kuralım' diyor. Yok diyorsun, Öcalan'ı muhatap almam diyorsun. O zaman kabadayının zırtapozun tekisin hiçbir şeyden anlamıyorsun. Biliyorsunuz bir söz vardır, hayvanlar koklaşa koklaşa, insanlar konuşa konuşa anlaşırlar diye. Ben çözeceğim diyorsun, nasıl çözeceksin. O zaman kiminle nasıl çözeceksin. Sayın Erdoğan'a sesleniyorum. Her şey bizim olsun diyorsunuz. Sizin olsun ama benim de insanlığımı kabul etmek zorundasınız. Eğer insanlığımı kabul etmezseniz bu sorun çözülmez. Ben daha önce de söylemiştim. Akil adamlar komisyonu kurulsun. Ben gidip o komisyona kendi düşündüklerimi, çözümün nasıl olacağını anlatayım, yararlarını zararlarını anlatayım. Muhatap almazsan bunun anlamı şudur. Ben savaş istiyorum, ben çatışmak istiyorum. Gidin o zaman birbirinizi öldürün. İstediğiniz kadar öldürün, öldürebildiğiniz kadar öldürün. Bir milyon-iki milyon. O zaman ne haliniz varsa görün. Bunun sorumlusu ben değilim. Kürtler de o zaman savaş yetenekleri varsa savaş yeteneklerine göre hareket ederler, siyaset yapma yetenekleri varsa siyasi yeteneklerini kullanırlar. Eğer karı kocalık yapacaklarsa adam gibi karılık yapsınlar, ben karışmam.

Eğer siz samimi iseniz çözüm hızlı gelişir. İspanya'da Franco örneğine baktığımızda '75'te Franco gitti, '78'de her şeyi -üç yılda- hallettiler. Bu işleri hızlı çözeceksiniz. Siz 25 yıldır ne yaptınız? Hatta daha öncesi de var. Bana diyorlar ki çatışmasızlık devam etsin. Eğer yarar getirecekse devam etsin. Bana öğüt vereceklerine demokratik siyasetin gereğini yapsınlar. Ben zaten 10 yıldır bunu yapıyorum. Ama bugüne kadar gelinen noktada bunu bir zafiyet, zayıflık olarak bilmem ne olarak algıladılar ve yarar getirmedi. Ben ciddiyim. Ben öyle kimseyi kandırmam. Ahlaksızlık da yapmam. Bu mesele bir ahlak meselesidir. Bu çatışmasızlık süreçlerinde hep insanlar öldü ve insanlar ölmeye devam ediyor. Eğer insanlar ölecekse bunun yararı yoktur demektir. Benim burada temel amacım insanların ölmemesidir. Türkçe diyorsun, resmi dil Türkçe olsun. Bunlar çok basit şeyler. Ben bu tür şeylerle uğraşmıyorum. Benim esas aldığım her şey senin olsun, ama benim de özgürlüğüm olsun. Benim de insani özgürlüğüm ve yaşam alanım olsun. Eğer bu olmazsa olmaz. Bir çocuk doğunca anasının dili var ve o dili kullanır, o dili kullanma alanını oluşturmalısın.

Benim devlet anlayışım oryantalist devlet anlayışı değildir. Batı ulus-devlet anlayışı milliyetçi ve faşisttir. Milliyetçi oldukları zaman faşist olmaları kaçınılmazdır. Avrupalıların gelişmemiş ülkeler için düşündüğü gibi düşünmüyorum. Onlar menfaatçi ve faşisttirler. Onların ulus-devlet anlayışlarının sonucu bugün Afganistan, Pakistan, İran ve Irak'ta çok açıkça görülmektedir. Onlar savaştan, çatışmalardan, kendi varlıklarını sürdürmeye çalışıyorlar. Ben ise insanların özgürlüğünü esas alan bir anlayışı savunuyorum. Onlardan farklı düşünüyorum. Bunu herkese gidip anlatmak lazım. Basına da vermek lazım, televizyonda da tartışılmalı.

Davos'un hesabını da Erdoğan'a sorarlar

Avrupalılar kendilerini milliyetçilikleriyle koruyorlar. Avrupa'da milliyetçilik nasıl ortaya çıktı? Milliyetçilik Türkiye'ye de Avrupa'dan bulaştı. Türkiye milliyetçilikle bile kendini koruyamıyor. Bugün Kafkasya'da, Çin'de, Rusya'da, Balkanlarda, Ortadoğu'da, Çin'i görüyorsunuz Türkleri koruyamıyorlar. Erdoğan Davos'ta bir çıkış yaptı. Kahraman ilan ettiler, neyin ne olduğunu, nasıl olduğunu bilmiyor, anlamadı da. Bunun sonuçlarının ne zaman karşısına çıkacağını da hesaplayamıyor. Ama onlar bunu 3-5 yıl sonra hissettirmeden intikamını alacaklar, hesabını soracaklar, farkında bile olmayacak. Menderes döneminde biliyorsunuz 6-7 Eylül olayları yaşandı. Bunların sonucunda Menderes idam edildi, ama o bunu anlamadı. Niye asıldığını, neden asıldığını bile anlayamadı. Davos'un hesabını da Erdoğan'a sorarlar. O da nasıl olduğunu bilmeyecek. Bunun tek çözümü demokratik siyasettir.

Türkeş, Kenan Evren iktidara geldiğinde Evren için diyordu ki, fikrimiz iktidarda fikrin sahibi içerdedir. Bu, çok kötü bir şeydir. Tabii ki iyi bir şey değildir. Ben bunu neden söylüyorum. Bunlar bizim fikirlerimizdi AKP aldı kullandı, buna rağmen dört yılda yüzlerce akademi kurdu. Demokratik siyaset teorisi olmadan demokratik siyaset yapamazsınız. Bu kadar akademi kurmalarına rağmen Erdoğan demokratik siyaset politikalarını anlayamıyor, kavrayamıyor. Sadece Başbakan duygu olarak anlıyorum diyor. Öyle duygu muygu ile olacak iş değil. Bunun gereğini akıl ve mantıkla yapacaksın. Şimdi Ahmet Da-

vutoğlu biraz bunu anlamış, anladı. Beni izliyor, takip ediyor. Ahmet Davutoğlu modern demokratik kültürü almış. Bunu da Avrupalılardan almış. Geçenlerde Stratejik Derinlik isimli kitabını okudum. Türk aydınları Avrupa'nın ulus-devlet anlayışının etkisindedirler. Öyle de olmak zorundadırlar, başka şansları yok zaten, çünkü onlardan etkileniyorlar. Ancak dünyada bugün için öyle Türklüğü koruyacak durumunda değiller. Bugün Türkiye'deki Türklerin üç-beş katı kadarı dışarıda ve tehdit altındadır, onlar korumaya muhtaçtırlar.

Bugün yapmaya çalıştığımız şey 1920'lerin ruhunu canlandırmaktır

Mustafa Kemal'i bir yönüyle takdir ediyorum. O Fransız 3. Cumhuriyetçilerden biraz etkilenmişti. Bu fikri Türkiye'de uygulamaya başladı, kısmen başarılı oldu. Demokratik siyaseti anladığından dolayı kısmen başarılı oldu. Ben kendimi öyle kimseyle kıyaslama derdinde değilim. Ben son 15 bin yıllık süreci çözdüm. Olayların bir sosyolojik sonucu vardır. Bunu savunmalarımda genişçe belirttim. Aydınların konuya bu yönüyle bakmaları gerek. Bugün yapmaya çalıştığımız şey 1920'lerin ruhunu canlandırmaktır. Hasan Cemal'e Öcalan çok duyarlıdır, çok yoğunlaşmış, sizin de dikkatli olmanız gerekiyor, denilebilir. Türkiye 1920'lerden daha fazla evrilecek. Hasan Cemal ve Ertuğrul Özkök'le tekrardan görüşülebilir. Bunu onlara iletmek lazım.

Ertuğrul Özkök geçen hafta köşe yazısında bana terörist, terör başı benzeri kavramlar kullandığını, ama bunların da devletin tutumundan kaynaklandığını, ama bugün bunun doğru olmadığını, kullanılan dilin daha yumuşak olması gerektiğini belirtiyor.

Evet, ben de eski ben değilim. Hürriyet de eski Hürriyet değildir. Bu saatten sonra da eski Hürriyet olamaz. Daha çok değişecek. Geçmiş geçmişte kaldı. Devlet de eski devlet olamayacak. Ben de daha öncesinde reel sosyalizmin etkisiyle bir takım şeylerin olabileceğini düşünüyordum. Bugün gördüğünüz gibi Rusya ve Kafkasya'nın durumu ortada. Çin sosyalizm ile ancak ABD'ye hizmet ediyor. Ben isteseydim bağımsız devleti dahi gerçekleştirebilirdim. Ama bu 2 milyon belki daha fazla insanın ölümüne sebebiyet verecekti. Çatışma, şiddet, ölüm benim mantığım değildir. Bu nedenle ben bunlardan vazgeçtim. Demokratik siyaseti ve özgürlüğü esas alıyorum. Ben radikal demokratım.

Diğer aydınlar ne yapıyorlar? Aram nerede? Yaşar Kemal ne yapıyor? Yaşar Kemal'in üzerine düşeni yapacağını söylemesi güzel. Tekrar görüşülebilir. Bir ricam var. Van'a gidip Van'ı, o uygarlığı, o güzelliği roman veya makale şeklinde yazabilir mi?

Herhalde tartışıyorlar. Ömer Güneş'in müracaatı üzerine İnfaz savcılığından gönderilmiş, kan tahlili ile ilgili bir belge verildi. Bu tahlilin sonucu müdürlükten veya savcılıktan alınabilir. Aydınlarla görüşmeler devam etmeli. Mihri Belli ile de görüşülmeli, özel selamlarımı iletiyorum.

Adıyaman cezaevinden mektup gönderen arkadaşın bahsettiği meclis kararı yayınlandı mı, gazetede çıktı mı? Günlük gazetesi ve ekranda bol bol yayınlansın, bol bol işlensin. O çok önemlidir, o belge pek çok şeye yeter. Çok ilgincime gitti. Ben de bilmiyordum. Bu belge çok önemlidir.

Bu süreçte herkes sorumluluklarının bilincinde olmalı

İlacı kestiler, vücudum üzerinde olumsuz etkileri oluyordu, bu nedenle kestiler. Çok güçlü yan etkileri vardı. Olumsuz etki göstermeye başlamış, Xatral isimli ilaç. Doktorlara, niçin bu olumsuz şeyleri oluyor, vücudum olumsuz etkileniyor diye sorulabilir. Zorlanıyorum, nedeni doktorlardan öğrenilebilir. İdrara giderken epey zorlanıyorum. Geceleri uyanıyorum, zorluyor yani. Böyle olumsuz etkileniyorum.

İçişleri Bakanının Kürt sorununa ilişkin açıklamaları ve buna ilişkin MHP, CHP ve DTP'nin de açıklamalarını dinledim, haberim var.

Hasan Cemal ne diyor? Açıklayacağım yol haritasının basit ve sade olmasını Kürt toplumu ve Türk toplumunun hassasiyetlerini gözetmek gerektiğini belirtiyormuş. Bu hassasiyetleri bir dengede tutmak gerektiğini, çatışmasızlık ve eylemsizlik halinin sürmesini bu konuda da benim görüşlerimin önemli olduğunu söylüyormuş. Hükümetin, devletin bu sorunu çözmek ihtiyacı hissettiğini, hükümetin bu nedenle Kürt sorunu üzerinde çalıştığını, ancak bunun içeriği konusunda henüz net bir sonuca varmadığını ifade ediyormuş. Yine Kürtlerin ve Öcalan'ın müdahil edilmediği bir sürecin çıkmaz yol olduğunu söylüyormuş. Bunu bilmesi önemli.

İhsan Bal'ı biliyorum şeylerini takip ediyorum. O da çözüm için benim ön plana çıkmamamı, çözümün merkezinin İmralı değil Ankara merkezli olmasını, barışı generallerin değil dili diplomasi olanların yapacağını, benim değil DTP'nin açıklama yapması gerektiğini belirtiyormuş. Bir de IRA barış sürecini yürüten bir lordun kendilerine barış sürecinde nelerin söylendiğinden ziyade kimlerin söylediğinin önemli olduğunu belirttiğini, bu nedenle benim ön planda olmamın bazı olumsuz durumların canlı kalmasına sebebiyet vereceğini belirtiyormuş. Bunlar bilmiyor. Bunlar aptal mı?

Güngör Mengi de askeriyenin, örgüt ile mücadelelerinde belli bir düzey yakaladıklarını, ancak kültürel, sosyal ve diğer alanlarda desteklenmedikleri için bu düzeyin sürekli yükselip alçaldığını, yani mücadelenin sürekli inişli ve çıkışlı olduğunu bu yüzden askeriyenin bu konuda belli bir bıkkınlık içinde olduğunu belirtiyormuş.

Hükümet çözümü Erbil Washington Bağdat hattında arıyor

Fatih Altaylı Habertürk'ü o yönetiyor, değil mi? Olumlu barış sürecine kişisel olarak destek sunacağını, elinden geleni yapacağını ve çözüm için uzun süreli bir çatışmasızlığa ihtiyaç olduğunu belirtiyormuş. Bölgede muazzam bir politik kültür oluştuğunu, bunun sol bir damarla birleşmesi gerektiğini bu sol damarın da CHP olduğunu söylüyormuş. Çatışmasızlık konusuna değineceğim.

Tarhan Erdem'i biliyorum, takip ediyorum. Sorunun çözümünün yerinde yönetim ile mümkün olabileceğini, bu

yerindelik sisteminin zamanla özerkliğe dönüşeceğini, bu sorunun çözülmesi için bir ustalığa ihtiyaç olduğunu belirtiyor. Evet, bir ustalık gerektiriyor.

Evet, gerisi bundan sonra gelir. Aşama önemli, aşamalara dikkat edilmesi gerektiğini biliyorum. Kürtçe eğitimin hemen olmayacağını, zaman alacağını da belirtiyor. Evet, bunlar sonraki aşamalar, hal olunur.

Altan Tan 1995 yılında Oslo'da bir üniversitede bazı akademisyenler, CIA'nın öncülük ettiği bir toplantının yapıldığını, Türkiye'den akademisyen ve bazı devlet görevlilerin, Avrupa'daki örgüt temsilcilerinin, ABD ve Avrupa'dan bazı görevli istihbaratçıların toplam 150 kişinin katıldığını, Kürt sorununun dört parçada nasıl çözüleceğine ilişkin tartışmalar yapıldığını, Norveç-Oslo isminin de buradan geldiğini belirtiyormuş.

Fikret Bila hükümetin açıklayacağı paketin bireysel haklar taşıyacağını, açılımın bunun ötesinde olmayacağını, devlet kurumları arasındaki uyumdan maksadın bireysel haklar temelindeki konsensüs olduğunu, tarihi fırsat kavramından kastın da uluslararası konjonktürün kendilerine sunduğu fırsatı değerlendirmek olduğunu, hükümetin bu açıdan çözümü Erbil, Washington, Bağdat hattında aradığını, askeriyenin de değiştiğini ve bu değişimin bireysel haklar temelinde olduğunu belirtiyormuş. Bu, birkaç generalin düşüncesini aktarıyor değil mi? Askerlerle hala görüşüyor mu? Kendisi askeriyeye yakın değil mi?

Benim açımdan şu önemli: Temel gücün kimde olduğu. Askerde mi değil mi? Bunun cevabı benim için önemli.

Nazlı Ilıcak yönetici kadroların beş yıl süreyle Avrupa ülkelerine gönderilebileceğini, anadil eğitimi ile anadilde eğitimin farklı şeyler olduğunu, Türkçenin resmi dil olması gerektiğini, bu aşamada benim affımın gündemleştirilmesinin çözümü tıkayacağını belirtiyormuş.

Af mı? Sorun bu değil ki. Benim af edilip edilmemem sorunu değil asıl mesele. Lütufta bulunduklarını mı sanıyorlar? Bunlar sorunun ciddiyetini anlayamıyorlar. Bunlara benim görüşlerimi iyi aktarın. Bu, niye böyle konuşuyor?

Ruşen Çakır da yol haritasının devlete değil de bizden olmayan kamuoyuna hitap etmesi gerektiğini, yol haritası dilinde pazarlık olmaması gerektiğini belirtiyormuş. Pazarlık değil, toplumsal bir uzlaşı veya müzakere olacak.

Bu sorunun demokratik çözümü için bir müzakereye ihtiyaç var

Sorun benim af edilip afedilmemle ilgili değil. Sorun çok daha derinlerdedir. Ben 10 yıldır bu sorunun çözülmesi için elimden geleni yaptım. Türkiye'de Yaşar Kemal dahil hiçbir aydın sorunu tam olarak derinliğine kavrayamıyor. Şimdi bu sorunun çözülmesi için toplumsal bir uzlaşı veya müzakere başlayacak. Bunun olması önemlidir. İyi sonuçlanması gerekiyor. Daha önceleri farklı düşünüyordum. Devrimi düşünüyorduk. Türkiye'de devrim ve karşı devrim nasıl yapılır bunları biliyorum. Şu an bunların hepsini kavramış haldeyim. Tarihi, devrimleri çok iyi inceledim. Hobsbawm onları hepsini okudum. Biz devrimi çok derinleştirebilirdik. Ama bu çok acılı olurdu. Biz bu acılara sebebiyet vermek istemedik. Bu açıdan sorunu demokratik tarzda çözmeyi istedik. Demokratik tarz ve yöntemlerle toplumun hakları, demokrasi talepleri, özgürlük idealleri, tahakkuk ettirilebilir. Türkiye'de çok sayıda sorun var, işsizlik sorunu var. Bugüne kadar savaşa 300 milyar dolar gittiği söyleniyor. Şu an büyük bir kriz var. Kapitalizm her tarafı tutmuş, her kesimi yutuyor. Bu kapitalizm bu kadar vahşi bir şekilde uygulanırken hiçbir sorun çözülmez. Ben kapitalizmi ortadan kaldırabiliriz demiyorum, ancak kapitalizmi sınırlandırabiliriz. Bunun için çok doğru ve derin bir şekilde sorunlara yaklaşmak gerekir.

"Demokratik tarz ve yöntemlerle toplumun hakları, demokrasi talepleri, özgürlük idealleri, tahakkuk ettirilebilir. Türkiye'de çok sayıda sorun var, işsizlik sorunu var. Bugüne kadar savaşa 300 milyar dolar gittiği söyleniyor. Şu an büyük bir kriz var. Kapitalizm bu kadar vahşi bir şekilde uygulanırken hiçbir sorun çözülmez"

Bu sorunun demokratik çözümü için bir müzakereye ihtiyaç vardır. Bu sorunu nasıl müzakere edeceksin, nasıl çözeceksin? Ben burada defalarca söyledim, bu kanı durdurmak istiyorum. Bu çatışmaları durdurmak istiyorum. Benim tarihi bir sorumluluğum var. Bugüne kadar bu tarihi sorumluluğu yerine getirdim. Çatışmanın ölümlerin olmaması için büyük dikkat gösterdim. Eğer ben burada elimi çekersem korkunç şeyler olur. Herkes de biliyor ki, bölgede muazzam bir politik kültür oluşmuş, beş on bin silahlı kişi var dağlarda, Kürtlerin her türlü gücü de var. Hiç kimse durduramaz. Eğer burada bu ölümleri, çatışmaları durdurmam isteniyorsa, benim rol almam isteniyorsa o zaman şartlarımın da düzeltilmesi gerekir. Ben burada bu şartlarda hiçbir şey yapacak durumda değilim. İstesem de bunu yapamam. Bir kere sağlık sorunlarım el vermiyor buna. Bu sağlık sorunlarıyla bu şartlarda bu sorumluluğu yürütmem mümkün değil. Başka şeyler de var. Mesela bir deprem oldu öldük burada. Yani bu şartlarla bu sorumluluğu üstlenip, bu rolü oynamam mümkün değil.

Bu durumda benim dışımda siz nasıl çözerseniz, çözün, bu beni bağlamaz. DTP beni temsil etmiyor, PKK beni temsil etmiyor. Bir başkası beni temsil etmiyor. Mesela Ahmet Türk'le mi çözmek istiyorsunuz. Sizi engelleyen kimse mi var? Çözün. Sorunu bu şekilde çözebilecekseniz çözün. Zaten Türkiye'deki partilerden hiçbirisi de sorunu tam olarak anlayamıyor, kavrayamıyor. Buna DTP de dahildir. DTP kesinlikle beni temsil etmiyor. AKP'nin de sorunu yeteri kadar kavradığını zannetmiyorum. AKP sorunun yeteri kadar farkında değil, sorun umurunda da değil. İşte bir kaç danışmanın görüşlerine başvuruyorlar. Soruna bu şekilde yaklaşıyorlar. Diğer partiler de öyle. Hatta daha kötü yaklaşıyorlar. CHP de öyle. MHP ve CHP sorumlu davransın artık. Karşılarında çocuk yok.

Ben 15 Ağustos'ta kendi yol haritamı sunduktan sonra çekileceğim. Artık çö-

zümün nasıl olacağına ilişkin Kürtler kendi kararını verir, PKK kendi kararını verir, DTP kendi kararını verir, Kürt halkı kendi kararını verir. İsterseniz dağdakileri bitirin, isterseniz DTP'lileri bitirin, bitirebilir misiniz, bitiremez misiniz, kazanır mısınız, kaybeder misiniz, orasını ben bilemem. Herkes kendi kararını kendisi verir. Ben buradan dağdaki adam hakkında karar verecek durumda değilim. Orada her gün eziyeti çeken kendisi. Sorunun içinde olan kendisi. Ben burada dağdaki insan için karar veremem. Hatta Kandil merkezi dahi karar veremez. Her grup her kişi kendi kararını kendisi verir. Çünkü eziyeti kendisi çekiyor, kendisi ölüyor, kendisi mücadele veriyor. Benim bu şartlarda bu konularda bir şey belirtmem doğru olmaz. Kürtlerin de 40 bin şehidi var. Değerleri var. Çok büyük mağduriyetleri var. Kürtler kendi kararlarını kendileri verirler.

PKK kendi kararını kendisi verir

Herkes sorunun çözümünü bana havale ediyor. İşin içinde birçok faktör var. Ben bu faktörlere hâkim değilim. Haber de alamıyorum, birçok şeyden haberim yok. Kaldı ki sosyal olaylar böyle gelişmez, tek kişi üzerinden yürümez. Sosyal olayların gidişatı çok yönlüdür. Bunu iyi kavramak gerekiyor. Ben ancak katkı sunabilirim. O da şartlarım değişirse. Türkiye'de bu sorunu derinliğine kavrayan kimse var mı? Sorunu benimle tartışabilecek, derinliğine tartışabilecek bir akademisyen, bir kişi var mı? Bu sorunlar o kadar basit değil, sorunlara o kadar basit yaklaşmamak gerekir. Kürt sorununun sadece güvenlik konseptini, emniyet boyutunu masaya yatırmak için, çözüme kavuşturmak için benim emniyetle 90 gün müzakere etmem lazım. 90 gün müzakere ettikten sonra ancak sorunun emniyet yönü çözüm noktasına gelebilir. Sorunun askeri boyutunun çözülebilmesi için benim 45 gün müzakere etmem lazım. Bunlar çok hassas konular. Dediğim gibi sadece askeri yönünü masaya yatırmam için 45-90 gün müzakere etmem, tartışabilmem lazım. Sorunun diğer boyutları da ayrı, sosyal, kültürel, ekonomik bunları daha ağzıma bile almıyorum. Bunlar da ayrıca tartışılır.

Deniliyor ki bu sorun çok çatışmalı geçti, çok acılı geçti. Doğrudur, çatışmalı geçti, ancak asıl çatışma benim bu yol haritasını açıklamamdan sonra olacak. Eğer soruna doğru, derinlikli yaklaşılmazsa benim yapabileceğim bir şey kalmaz. İki tarih vereyim. *Birincisi* 1789'dan sonra yaşanan gelişmeler. Özellikle 1792-94 arası, iki yıl süren iç çatışmalardır. Burada muazzam bir iç çatışma yaşandı. '94 Temmuz'unda Robespiyer ve arkadaşları idam edilene kadar süren iç çatışma. *İkincisi* 1917-18 ile 1922 arası yaşanan üç-dört yıllık çok kanlı bir iç çatışma. Devrim yapıldıktan sonra çok büyük bir iç çatışma yaşanıyor. Burada bu iç çatışmaları çok iyi analiz etmek gerekiyor. Bu süreçlerde yaşanan şeylerin önüne geçmek gerekiyor. Bu iç çatışmaların boyutu çok vahim.

Devrim öncesi yaşananlar bunların yanında az bile kalıyor. O dönemde Fransızların nüfusu 20 milyondu, Rusların da 30 milyondu. Yine de halkı durduramadılar. Şimdi ise bu mücadelede 40 milyon Kürt var. İyi örgütlenmiş kesimleri var. 40 milyon Kürt'e karşı nasıl duracaksın? 40 milyon Kürt ayağa kalktığı zaman ortada devlet-mevlet diye bir şey kalmaz. PKK de kendi kararını kendisi verir. PKK'de her türlü kadro var. Tecrübeliler. Çok tecrübeli yaşlı kadroları var, orta kadroları var, genç kadroları var, eski-yeni kadroları var. Onlar da kendi kararlarını kendileri verir, kendi tutumlarını kendileri belirlerler.

Ben de savaşı çok tırmandırabilirdim ama benim kişiliğim buna engeldir. Ben savaşı istemedim. Halen de ölümleri önlemek istiyorum, kimsenin ölmesini istemiyorum. Eğer benim bu sorumluluğumu yerine getirmemi istiyorlarsa gelsin burada konuşalım. Kim bölücü kim değil ortaya çıkar. Kim ölümlerden yana, kim ölümleri engelliyor ortaya çıkacaktır.

Ordu da bunu anlamalı. Ordu bunu anlamalı ve bunun önünde engel olmamalı. Ordu öyle çok kendine güvenmesin. Kendini öyle çok güçlü hissetmesin. Çok kaotik, çok çatışmalı dönem olursa, çözümün önünde engel olursa ordu da ortada kalmaz, dağılır gider. Ordu da bir bütün değil, parçalı. Kızıl ordunun hali ortada. Çok güçlü bir orduydu, çözüldü gitti. Fransa'da kral ordusu diyorlardı, çok güçlüydü, özel muhafızları bile vardı, ama halk ayaklanınca hiçbirisi halkın karşısında duramadı, dağıldı, çözüldü.

Bahçeli çok konuşuyor

Bahçeli bu sürece karşı sert konuşuyor. Bunlar çözüm gelişmezse ne olacağını bilmiyorlar mı? Söylediklerinin ne anlama geldiğini biliyorlar mı? Biliyorlar. Bildikleri halde böyle konuşuyorlar. Bahçeli çok konuşuyor. Bahçeli neden anlamıyor? Gücü de yok, kendisi bunu biliyor. Ne yapmak istediği ortada. Ey Bahçeli! Eskiden arkanızda hangi güçlerin olduğunu biliyoruz. 1944'te başladı, sizden 16 kişi Amerika'ya gönderildi, belirli eğitimlerden geçtiler. '70'lerde solcuları bitirdiniz, şimdi de Kürtleri bitirmeyi düşünüyorsunuz. Amerika size '70'lerde "Vur" dedi vurdunuz, "Dur" dedi durdunuz. Kendi gücünüzle hareket etmediniz. Şimdi de Kürtleri bitirmeyi kafanıza koymuşsunuz. Bahçeli, o kadar gücünüz varsa, o kadar kendinize güveniyorsanız sizi başkumandan ilan edelim. Topla Ülkücü ordunuzu, Kandil'e gidin. Bakayım ne yapacaksınız. Şimdi gücünüz de yok. Yine de bağırıp çağırıyorsunuz. Anlamak zorundasınız. Yeri geldiği zaman ben bunların hesaplarını hepsinden sorarım. Mümtazer Türköne onlara söylenebilir, bunlara biraz anlatsın. Bazıları gücü var konuşuyor, bazıları da gücü yok konuşuyor.

Şunu anlamak gerekiyor. Kürt Türksüz, Türk de Kürtsüz olmaz. Kürt olmadan siz bitersiniz. Kürt olmadan Türk de biter. Bunu sizin en büyük milliyetçiniz Ziya Gökalp söylüyor. Gökalp bunu keşfetmiş. Milliyetçiliğin babasıdır, siz neden anlamıyorsunuz?

CHP Genel Başkan Yardımcısı Yılmaz Ateş CHP'nin bir Kürt planı olmadığını, ordunun da özeleştiri vermesi gerektiğini açıklamış. CHP'nin bir kanadı demokrattır, Ateşle görüşülebilir. Baykal CHP'yi bitirdi, Ergenekonla ilişkilendirerek CHP'yi bitirme noktasına getirdi. CHP'nin Ergenekon'dan kendisini kurtarması gerekir. Böyle olursa demokratik bir çizgiye çekilirse CHP'nin önü açılır, 1971'de, Ecevit uyanık bir adamdı, Erge-

nekon'un oyununa gelmedi, '73 seçimlerinde yüzde 42 ile iktidar oldu, şimdi de CHP Ergenekon'dan kendisini kurtarırsa, demokratik adımlar atarsa, demokratik bir çizgiye gelirse yüzde 40'la iktidar olur. Yılmaz Ateş'e benim bu söylediklerim iletilebilir. Ona benim ailem de, çevrem de bir dönem CHP'liydi denilebilir.

T. Newsweek dergisi, Türkiye, örgütün üst düzey yöneticilerinin Avrupa'nın bir devletine gönderilmesi, geri kalan önemli bir kısmının da Maxmur Kampı'na yerleştirilmesi hususunu gündemine alıp Irak ve ABD ile konuşmuş olduğunu yazmış. Dergide ismini açıklamak istemeyen bir yetkili benimle için de ilgili ev hapsi düşündüklerini belirtiyormuş. Benim durumumu da ele alacaklarmış.

Ben şunu söylüyorum. 1789 ile 1917 tarihlerinde olduğu gibi benzer bir durum söz konusu. Bu kendisini sosyolojik bir ihtiyaç ve bir olgu olarak hissettiriyor. Benim söylediğim kişileri ve grupları aşan sosyolojik bir durumdur. Radikal demokratlar bunun öncülüğünü yapıp bu boşluğu doldurmazlarsa AKP ya da bir başkası doldurur. Bölgede birikmiş muazzam politik gücün solla birleşmesi lazım. Radikal demokratlıktan kastım DTP, yani Kürtler ve sol kesimin hepsidir. Toplumsal ilerleme, uzlaşı, gelişme ancak radikal demokratların öncülüğüyle olur. Bir başkası bunu yapamaz. Benim bunu uzun süredir dile getirmemin nedeni budur. Yapılacak çalışmanın ismi çatı partisi de olabilir, bir başka isim de olabilir. İsimler önemli değildir.

Her grup yine kalır, kendisini ifade eder fakat geniş bir örgütlenmeye gidilmelidir. Bu, tarihi bir şeydir. Bunu iyi kavramak gerekiyor. Öyle küçük, basit algılamamak gerekir. Tarihi sorumlulukla buna yaklaşmak gerekiyor. 1972'de Mahir Çayan öldürüldüğü zaman ben bunların anısına devam ettireceğimi söyledim, hala devam ediyorum. 1972-2009, tam 37 yıldır bu anısını iyi-kötü devam ettiriyorum. Benden başka da bu anısını devam ettiren yok. Mustafa Suphilerden bu yana devam eden bir miras var. Oğuzhan mıdır nedir, onlar çok kötü oynadılar. Biz bu dönemde kimlerin ne rol oynadığını da iyi biliyoruz. Kaçaroğlu onlar bunları iyi biliyorlar. Bir çoğuna PKK karşıtı rolü verildi. Onlar da bu rolünü iyi oynadılar. Ben kimlerin nereden yönlendirildiğini, niçin, hangi amaçla ne rolleri aldıklarını iyi biliyorum. Taner Akçam'ın nereden yönlendirildiğini, kendisine hangi rolün verildiğini iyi biliyorum.

Barış Meclisi içinde Cevat Öneş de var değil mi? barış meclisini temsilen bir heyet gelebilir, iyi olur.

Çatışmasızlık meselesi tamamen devletin alacağı tavra bağlıdır. Ben 15 Ağustos'ta yol haritasını açıkladıktan sonra devlet de ortalama Eylül civarında operasyona devam edip etmeyeceğine ilişkin bir açıklama yapacaktır. Bu konudaki tavrını ortaya koyacaktır. Ya operasyonlara devam edecek ya da buna ilişkin bir karar verecek. Çatışmasızlık hali tamamen devletin karar vereceği bir iştir. Zaten çatışmasızlık hali devam ediyor. Herkes de bunu istiyor. Ancak bu konuda benim bir şey belirtmem, bir karar almam söz konusu olamaz. Devlet bu konuda kendi kararını kendisi verecektir.

Herkesin bu süreçte sorumluluklarının bilincinde olması gerekir. Bu konuda DTP'nin de üzerine düşeni yapması gerekir. ABD ve Avrupa'nın çözümlerine güvenmemek gerekir. Güney de sadece kendi çıkarını düşünüyor.

Çözüme yönelik cesur adımlar atılmazsa burada yapabileceğim bir şey kalmaz

Ertuğrul Özkök ile nasıl görüşeceğim ne yapmamız gerekir? Ben mi başvuracağım, nereye başvuracağım? Bir dilekçe ile cezaevi idaresine mi başvurmam gerekiyor. Ama daha önce de bu yol denendi ama izin verilmedi. Uyguluyorlar mı, uygulamıyorlar mı, bu siyasi bir iradeyi gerektirir. Sanırım izin vermezler. Tabii yine denenebilir, gelinir, görüşülebilir. Bunun için siyasi bir karar gerekir. Ancak önemli bir süreçten geçiyoruz, 15 Ağustos'tan sonraya kalabilir, sonra görüşülebilir.

Ertuğrul Özkök ne diyor? Benim silahlı güçleri sınır dışına çekiyorum, silahsızlandırıyorum, açıklamasını yapmam gerektiğini, önemli olanın çatışmasızlık değil, silah bırakmak olduğunu, aksi taktirde devlet katında etki yaratamayacağımı dile getiriyormuş.

Öyle mi, başka? Bir de atılacak ilk adımın, silahlı güçlerin sınır dışına çekilmesi olabileceğini, sınır dışına çekilen güçlerin şu kadar zamanda şu adımlar atılırsa geri dönebilecekleri şeklinde açıklama yapabileceklerini, sınır dışına çekilen güçlere operasyon yapılması durumunda kendisi dahil kamuoyunun karşı çıkacağını belirtiyormuş. Ha öyle mi? Bir de barış isteyen güçlerin gerçekten barışı istediklerinden değil, ölümlerin olmaması için barış istediklerini söylüyor. Daha büyük ölümlerin, olayların olmasından mı korkuluyor? Bunu mu demek istiyor? Ayrıca Özkök, devlet ile örgüt arasında pazarlık görüntüsünün verilmemesi gerektiğini, bunun kamuoyunda tepki ve nefrete yol açacağını ifade ediyormuş.

Ekrem Dumanlı da Türkiye'de büyük oranda, yüzde yetmiş oranında bir muhafazakâr kesimin olduğunu, sorunun çözümünde bunların ikna edilme-

si gerektiğini, diğerlerinden farklı olarak bu muhafazakâr kesimin büyük bölümünün çözümde ikna olduğunu, Zaman Gazetesi'nin bu süreci desteklediğini, Hükümetin bu sorunun çözümünde kararlı olduğunu, Erdoğan'ın kelle koltukta dolaştığını, risk aldığını, buna paralel olarak Kürt Hareketi'nin ve siyasi aktörlerinin pozisyonlarını değiştirmesi gerektiğini, yani dillerinin yapıcı olması ve risk almaları gerektiğini belirtiyormuş. MHP ve Saadet Partisi'nin sorunun çözümüne negatif etki yaptıklarını, AKP'nin bunları ikna etmesi gerektiğini belirtiyormuş.

Zülfü Livaneli de sorunun çözüm aşamasına geldiğini, herkesin bunu gördüğünü ve kabul ettiğini söylüyormuş. Görülüyor değil mi? Livaneli Kürtlerin onura edilmesi gerektiğini, onurlarına ve sembollerine saygı gösterilmesi ve Kürtlerden özür dilenmesi koşuluyla gerçek bir çözüm olacağını belirtiyormuş. Bakın Kürtler onura edilmeli diyor.

Avrupa merkezli düşünceleri terk ettim

Diyarbakır'da Baro, Tabip Odası, İşadamları Dernekleri, Mazlum-Der ve İHD'nin olduğu bazı kurumlar özellikle kültürel haklar konusunda yasal ve anayasal güvence yaratılması, çatışmasızlık ortamının devam ettirilmesini istiyorlarmış, diğer ortak görüş ise, yasal güvence olmadan sınır dışına çekilmenin olmaması gerektiği şeklindeymiş. Ortada bir güven sorunu ve tedirginlik varmış.

Erdoğan'ın DTP ile görüşeceğini radyodan dinledim, takip ettim. Mehmet Ali Birand benim çıtayı yükselttiğimi bunun da çözümü zorlaştıracağını benim dilimi anlamakta zorluk çektiğini belirtiyormuş. Benim düşüncelerim aktarılmıyor mu? Anlatılamıyor mu? Buradaki koşullarımın anlatılması bile yeterli olur.

Bana söylenen ve aktarılan düşünceler tamamen Avrupa merkezli düşüncenin ürünüdür. Ben de önceleri Avrupa merkezli düşünce sisteminden etkilendim. Ben bu Avrupa merkezli düşünceleri ve sistematiğini terk ettim, bunları aştım. Biz Avrupa ile yaşama başladık. Bu coğrafyanın beş bin yıllık uygarlık merkezi olma durumu var o zaman Avrupa yoktu. Avrupa karanlık çağını yaşıyordu. Kaldı ki beş bin yıllık bu dönemden önce on bin yıllık neolitik kültür var, Tarım Devrimi var, Avrupa yine yoktu. Son iki yüzyıldır kendini var etmiş olan Avrupa'nın kanlı siyasetini neden kabul ediyorsunuz? Ben Avrupa'yı tamamıyla reddetmiyorum. Bilimsel yönünü alıyorum. Pozitivist yönünü eleştiriyorum. Benim düşüncem bir arada yaşamaya dayanır. Bin yıldır birlikte yaşıyoruz, diyorlar. Bunu iyi anlamazlarsa sorunu da çözemezler. Benim adıma gidip Özkök'e ve diğerlerine sorulabilir: Avrupa merkezli düşüncelerden kopabiliyorlar mı, buna cesaretleri var mı? Öcalan bunu soruyor denilebilir. Avrupa'nın düşünce sistemi biliyorsunuz pozitivisttir, bunu işlemiştim, savunmalarımda da var, kan üzerinden kendini var eder, Avrupa siyasetinin temelinde kan vardır. 20. yüzyılda iki dünya savaşı çıkartıldı. İşte üç yüz milyon insanın hayatına mal oldu. Son iki yüzyıldır bizi birbirimize düşürdüler, Avrupa bunu yaparken de Ortadoğu'da oryantalizmi kullandı ve varlıklarını Ortadoğu'da bu şekilde devam ettirdiler.

Bu Ergenekon kafası nasıl bir kafadır ki Avrupa'nın bu yüzünü görmüyorlar. Aslında ben bunları da çözdüm. Çünkü Ergenekon aynı zamanda ittihatçı anlayışın devamıdır ve yüz yıldır iktidardadırlar. Bunlar bunu neden anlamıyorlar? Görmüyorlar mı? Tekrar ediyorum nasıl bir kafa var bunlarda? Mustafa Kemal'in olumlu gördüğüm yönleri vardır ancak ittihatçı anlayış, Mustafa Kemal'in bu olumlu sayılabilecek yönlerini tamamen kuşattı.

Çok açık ve net olarak söylüyorum ben bölücü, ayrılıkçı değilim. Ben çıtayı yükseltmiyorum, ben onurlu bir yaşamı esas alıyorum. Aksini kimse bize dayatamaz bunu kabul etmeyiz. Kürtler bunu kabul etmez. Onurumuza, varlığımıza ve değerlerimize laf söyletmeyiz. Onursuz bir yaşamı asla kabul etmeyiz. Söyletmem, izin vermem.

Diyap Ağa denilen bir şahsiyet var Dersimlidir, Dersim mebusudur. Hatta, herkes işgalden dolayı Sivas'a kaçalım derken o, Ankara'da kalalım diye ısrar ediyor ve ben Ankara'dan bir yere çıkmam diyor. İşte biz de diyoruz ki, Diyap Ağa'nın bu tavrına saygı duyun ve gereğini yerine getirin. İşte biliyorsunuz Seyit Rıza var, önemli bir şahsiyettir. Dersimlilere de söylersiniz. Biraz birbirlerine saygı göstersinler, kendi tarihlerine ve değerlerine sahip çıksınlar ona göre konuşsunlar. Kendilerine gelsinler. Ne yapıyorlar böyle, ne o Kamer Genç falan öyle Dersimliler adına konuşuyor. Buna neden müsaade ediyorlar? Her önüne gelen Dersim adına konuşmamalı. Kendi temsilcilerini çıkarabilmeli, kendi temsilcilerini konuşturabilmelidir.

Bu sorunu muhatap almadan çözemezsiniz

Ben birlikte yaşamaktan yanayım. Kürtler ve Türkler bin yıldır birlikte yaşıyor. Biliniyor Sultan Sancar var, Yavuz Selim var, Mecit var, Abdulhamit var, Onlar Kağan, Bumin, Sultan, Padişahtılar, bunlarda Kürdistan inkârı yoktu. Bunların döneminde Kürdistan diye telafuz ediliyor ve idari yönetim de buna göre şekilleniyor. İşte Selçuklular, Osmanlılar var. Tarihte ilk tanınma Selçuklular'da var. Mustafa Kemal de özerklikten bahsetmişti. İşte biz bunu istiyoruz. Kendi bu tarihinize, mirasınıza sahip çıkmalısınız. İşte kendilerine İslamcıyız, Osmanlıcıyız diyorlar. AKP ne İslamcıdır ne de Osmanlıcıdır. Olsa olsa milliyetçidirler. Milliyetçilik faşizmdir, faşizm yok eder, yok sayar, bundan çözüm bekleyemezsiniz. Bu nasıl bir Müslümanlıktır? İslamcı olduğunu, İslamiyeti bildiğini iddia ediyorsa gelsinler ben tek tek önlerine koyayım, açıklayayım. Kur'anı ve Hz Muhammed'i çok iyi biliyorum, iyi çözdüm. Onlara da anlatırım.

İşte Erdoğan için kelle koltukta dolaşıyor, diyorlar. Tabii kelle koltukta dolaşacak. Erdoğan'a, AKP grubuna açık mektubumdur: Bu işlerde risk alacaksın. Bu iş öyle risk alınmadan ben şurayı kaybederim, şurayı kazanırım kaygısı taşıyarak yapılamaz. Bu büyük bir sorundur. Öyle risk alacaksın, çözüme yönelik kararlı tavır ve davranış içerisinde olacaksın. Bu benim adıma iletilebilir. Risk alacaksınız, cesur olacaksı-

"Biz onurumuz ve varlığımıza laf söyletmeyeceğiz. Onurumuz ve varlığımızdan vazgeçmeyeceğiz. Bu, öyle çıta yükseltmek falan değil, ülkeyi bölme parçalama da değil. Bunu böyle kabul edeceksiniz. Bu halkın onurunu zedeleyecek, sembollerini ve değerlerini aşağılayacak hiçbir şeyi kabul etmeyiz"

nız, yoksa bu Ergenekoncu zihniyet hepinizi bitirir. Ya darbecilerden, Ergenekonculardan yana tavır alacaksınız ya da demokratikleşmeden yana tavır alacaksınız. Bu kadar basit.

Dinliyorum, bakıyorum kültürel hak ve talepler deniliyor. Çözelim diyorsunuz, ancak muhatap almadan kendimiz çözelim diyorsunuz. Kimle çözeceksiniz? Sorunu ben kendim çözerim diyorsunuz. Bu sorunu muhatap almadan çözemezsiniz. Buna "el yardımıyla gerdeğe girme" denir. Eski bir sözdür. Bunu Kürtler kabul etmez. Daha önce sık sık söylemiştim. Eskiden 15 yaşında bir kızla evlenileceği zaman erkek, "kendime karı alacağım" derdi. Kadını böyle mutlu edeceğini sanırdı. Bir kadını böyle mutlu edemezsiniz, böyle evlilik olmaz. Bir kadına "sana saraylar alacağım, seni iyi yaşatacağım" diyorsun ama değer vermiyorsun. Eskiden yapılan evlilikler gibi al sana şu kadar altın, şu kadar para karşılığında benim ol. Bu, zorla karılaştırmadır. Eğer Kürtler bunu kabul ederse "hepiniz karısınız" diyeceğim. Siz çözemezseniz hepinizi karı ilan edeceğim. Bunların modern evlilikle de alakası yok. Modern evlilikte karşılıklı birbirini tanıma, anlaşma vardır. Biz onurumuz ve varlığımıza laf söyletmeyeceğiz. Onurumuz ve varlığımızdan vazgeçmeyeceğiz. Bu öyle çıta yükseltmek falan değil, ülkeyi bölme parçalama da değil. Öcalan son nefesini verinceye kadar onuruna ve varlığına laf söyletmeyecektir. Bunu böyle kabul edeceksiniz. Yoksa şunu tanımam, şunu görmem demekle olmaz. Biz bu halkın onurunu zedeleyecek, sembollerini ve değerlerini aşağılayacak hiç bir şeyi kabul etmeyiz. Kabul etmem. Bunu benden kimse beklemesin. Ben bu oyuna gelmem. Ne yaparlarsa yapsınlar, isterlerse on milyon Kürt'ü öldürsünler, bu değerlerden, onurumuzdan zerre kadar taviz vermeyeceğiz.

Benim sorumluluklarım var bu sorumluluklardan hiçbir zaman kaçmadım

İşte gidiyorlar, onunla konuşuyorlar, bununla konuşuyorlar, konuşmasınlar demiyorum. Herkesle konuşabilirler, konuşmalıdırlar da. Muratla, Ahmetle görüşebilirler, hatta Cemal de konuşur, onlarla görüşmesinler demiyorum. Benim kadar bu soruna ve çözümüne hâkim değiller. Bir sorunu biri biliyorsa ve çözüm üretiyorsa onunla konuşmak zorundasınız. Konuşmazsanız sorun çözülmez, sorun bu şekilde devam eder. Benim bildiklerimi benimle konuşmak zorundalar. Ben öyle aman aman gelin benimle görüşün diye yalvarmıyorum. Sorunu çözüyorum diyeceksin ve muhatap olarak da kendin bir muhatap belirleyeceksin. Bu, böyle olmaz. Kürtler bunu kabul etmez. Öyle benim ağzımdan bu sorunu konuşamazlar. Geçmişte benimle görüşülmedi demiyorum. Benimle görüşüldü, bunu söylemiştim ancak çözüme yönelik bir adım atılmadı, ciddi yaklaşılmadı. Yine söylüyorum, bu iş öyle basit bir iş değildir, cesaret işidir. Bana öyle basit gelemezsiniz. Her gün ölümler oluyor. Ben burada ölümlerin önünde durmaya çalışıyorum. Bunu böyle bilmelisiniz, neden anlamıyorsunuz? Öyle gayri ciddi yaklaşmakla bu iş çözülmez. Sorun ciddidir ve bu sorunu çözmek ciddi adamların işidir. Öyle klasik oyunlarla bu sorun çözülmez. Siz hem bu sorunu çözeceğim diyorsunuz, hem ciddi olmayacaksınız. Eğer ciddiyet yoksa bu soruna yaklaşılmamalıdır.

Herkes sorunun çözümü için bana bir şeyler yüklüyor. Çözüm için ciddi adımlar atılacaksa önümün açılması lazım. Ben buradan Kongre'ye katılabilmeliyim, fikirlerimi söyleyebilmeliyim. Öyle benim ağzımdan Kongre'de bir şeyler söylenemez. Bakın 60 yaşındayım, yoruluyorum, zorlanıyorum ancak sorumluluklarımın farkındayım. Üzerime düşeni yapıyorum. Benim buradaki ölümüm deprem de olsa, burası üzerime de yıkılsa, kalp krizi de olsa kesinlikle normal, olağan bir ölüm olmayacaktır. Son nefesimi verişim öldürülme biçiminde olacaktır. Bu böyle bilinsin.

Gelsinler görüşelim, beni dinlesinler, eğer çözemezsem, ülkeyi böleceksem beni terörist ilan etsinler burada bir dakika yaşatmasınlar. Düşmanım da olsa yalan söylemeyi sevmem, doğru söylerim. Sonradan bana söylemedi, demeyin. Doğruları dile getiriyorum. Ben söylemiştim, yine söylüyorum. Çözüm gelişmezse, çözüme yönelik samimi, cesur adımlar atılmazsa benim burada yapabileceğim bir şey kalmaz. Ben artık kendi başınızın çaresine bakın diyeceğim. Öyle korkarak bu işe yaklaşamazsınız. Ben konuşmam diyemezsiniz. Ben defalarca yazdım, söyledim. Benimle bu sorunun çözümünü konuşmalısınız.

Yine söylüyorum. Sayın Cumhurbaşkanı Sayın Erdoğan'dan istirham ediyorum. Bu sorunu çözelim. Sorunun çözülmemesi durumunda savaş daha çok tırmanabilir. Ben burada bunun talimatını vermiyorum, kimseye de burada talimat verecek durumda değilim, olabilecekleri söylüyorum. İşte biliyorsunuz Tamillerin sonu ortada. Tamillerle uzun süre görüşüldü. Sonuçta imha edildiler. Sonları Tamiller gibi de olabilir. Şayet bir çözüm olmaz ve bu bir oyunsa, ben oyuna gelmem. Bunu böyle bilsinler. Kimyasal kullanabilirler, bütün hepsini öldürebilirler de, bunu ben bilemem. Sorunun çözülmemesi durumunda bunların hepsi olabilir. İşte ben burada açık açık söylüyorum. Bu sorunu çözmezseniz işte Fransa'da 1792-1794 yıllarında Selamet Komitesi, Savaş Komitesi vardı. Barışçıl çözüm gelişmeyince bütün herkes Savaş komitesine tabi olmak zorunda kaldı. Bizde de Kongre, KCK içinde silahlı güçleri temsil edenler var. Eğer çözüm gelişmezse, bütün siyasi yapılar, ben dahil herkes bu güçlere tabi olur ve süreci bunlar götürür. Ben güçleri ne orandadır bilmiyorum, eskisi kadar güçlü de olmayabilirler çok daha

güçlü de olabilirler, ama onlar da sonuna kadar savaşırlar, savaşı daha da geliştirirler, kendilerini korurlar, savaşı daha da derinleştirirler. Bu, bir tehdit değil, tehdit olarak almamaları gerekir. Bana 'talimat veriyor' diyorlar. Ben talimat falan vermiyorum. Ben olabilecekleri söylüyorum. Evet, kimle çözecekler? CHP ile mi çözülecek! Polis akademisinde bu işi bilenler var, profesörler var. İçişleri Bakanının açıklamasını dinledim, yeterli bulmamakla birlikte olumlu buluyorum ancak içinin doldurulması gerekiyor. Benim çözüme yönelik görüşlerim polise de anlatılabilir.

Savunmamın Ortadoğu bölümünü bitirmek üzereyim

Radyodan dinledim, Silopi'den kapıdan teslim olanlar var, çok oluyor mu? Aileler mi bunlar? Kimdir, bilgi var mı? Radyodan dinledim, Van'da, Çaldıran'da olaylar olmuş. Nedir? Vatandaş mı, sınırdan geçenler mi? Van'da olumlu tepkiler var mı belediyeye yönelik? Bekir demokratik halkçı belediyeciliği geliştirebilir, derinleştirebilir, yapabilir. Orası hassas bir yerdir. Van için yedi sekiz yıllık zamana yayılacak ve Van Gölü kenarında bir kültür sarayı inşa edilebilir. Yine Dersim için çok işlevli olabilecek bir kültür sarayı öneriyorum.

Eskilerden, tanıdıklardan ölen yok değil mi? Ali Haydar onlar televizyona çıkıyorlarmış, konuşuyorlar mı? Nasıl, Çatı Partisi gelişiyor galiba? Geçen hafta şey onlar gelmişti, görüşmüştük.

Bir de Millet ve Milliyetçilikler kitabını daha önce istemiştim. Hobsbauwm'un okuduğum kitabında bu kitaba sık sık atıf yaptığı için istiyorum. Yayınevlerinde bulunulabilir. Savunmamın Ortadoğu bölümünü bitirmek üzereyim. Bu aralar çok kitap okumuyorum zaten, yazıyorum. Savunmalarım Avrupa'da basılmış. Özgürlük Sosyolojisi kitabı çıktı mı? Kaç sayfa, bin sayfa mı? Avrupa'da çıktı mı? Kitaplarımı gördünüz mü Avrupa'dakileri, Dağıtımları başka şekilde yapılmıştır zaten.

Savunmalarımı okuyan oluyor mu? Savunmalarım, çıkan kitaplarım aydın ve yazarlara da verilebilir, gönderilebilir.

Bu süreci, genelde, bölgede, Avrupa'da Güney'de nasıl görüyorlar? 15 Ağustos'u nasıl değerlendiriyorlar, nasıl projeleri var? Eğer devlet ve hükümet bu sürece ciddi yaklaşırlarsa, karşı çıkanlar fazla etkili olamazlar.

Bunu biraz araştırın biraz gözlemleyin. Neden böyle oluyor? Bölgede şunu yapın. Geçen seferde söyledim. Halfeti'de bize seçimi kaybettirenleri sürekli dikkate almak gerekiyor. Halfeti'nin içindeki Kara mezradaki yerlisi bile bile bir kısmı bize oy vermedi. Neden kaybettik? Orada Türkmenler yaşıyor. O köyler de parti tarafından, o Türkmen köylerle ilgilenilsin. Bizim projemiz Türkiye'ye dönüktür. Halfeti ve Türkmen köylerinin kazanılması önemlidir. Bazı beldeler var, oralarda teşkilat da kurabilirler.

Hatip'e ve arkadaşlarına çok çok selamlarımı söylüyorum, Kongrelerinin kesintisiz devam etmesini bekliyorum, sürekli olmalıdır, altı ay, üç ay gibi değil de en azından ayda bir toplanabilmelidir. DTK her şeyden sorumludur, sadece barış süreci değil, bölgenin bütün sorunlarına onlar el atabilmeli, çözüm gücü olabilmelidir. Bu parti değil, tüm halkı ilgilendiren bir oluşumdur.

Kürtler demokratik bir ulus olarak varlık kazanacak

Yol haritası konusu basında işleniyor, herkes bekliyor değil mi? Star Televizyonu kimin, sorumlusu kim, onlar niye bu şekilde davranıyorlar? Neyse, geçelim. Demek yoğun işleniyor değil mi! Büyük bir şey oluştu demek. Yol haritasına tabi oldukça yoğunlaştım. Böyle bir defter bitti, ikincisini hala tamamlamadım, yazıyorum. İki-üç güne kadar biter sanırım. Böyle gelişeceğini, bu noktaya geleceğini biliyordum.

Henry Barkey Öcalan bu sürecin sessiz ve yapıcı aktörüdür diyormuş. Evet, sessiz ve yapıcı. Tabi beni çok iyi takip ediyorlar. Anlamaya çalışıyorlar. AKP'si CHP'si, MHP'si, hepsi. Bizimkiler bu kadar takip edemiyor.

Henry Barkey, ayrıca eğer Hükümet derin ve önemli açılımlar yapmazsa bu açılımın başarıya ulaşamayacağını, hayal kırıklığının oluşacağını belirtiyormuş. Evet, tabii ki. Kürtler bölgede önemli kazanımları olan bir halk olarak kendi kendilerini yönetebildiklerini ve geri dönülemez bir noktada olduklarını yazıyormuş. Evet, geri dönülemez bir noktadadırlar.

1920'lerde yapılması gereken şimdi yapılacak

Siz mi anlatamıyorsunuz yoksa beni anlayamıyorlar mı? O eski ısmarlama anlayışla olmaz. Onların kendilerini kararlaştırmaları gerekiyor. Öyle sorumluluğu benim üzerime atarak olmaz. Bir şeyler gelişiyorsa sürece onlar da dahil olacaklar. İşte bir yerlerde hazırlansın, ben emre uyayım olmaz. Genci, kadını herkes kendini kararlaştıracak. Herkes kendisi kararlaşacak. Bir yerden ısmarlama çözümler beklemek çözüme, başarıya götürmez. Bu tip çözüm mantığı eskiden teokratik düzenlerde hâkimdi. Daha sonra pozitivizmde ulus-devlette halen de hâkimdir. Onlar orada kararlaşacak, ben burada kararlaşacağım, diğerleri şurada kararlaşacak, böylece bu işi beraber götüreceğiz, yürüteceğiz.

Yeni bir süreç başladı. Bu, yeni, farklı bir dönemdir. Mustafa Kemal'in Cumhuriyet'i kurmasından daha önemlidir bu süreç. Demokratik bir toplum inşa edilecek bu dönemde. Türkiye toplumu demokrasiyi, demokrasi kültürünü öğrenecek. Bunun Cumhuriyet'in kurulmasından daha derin sonuçları olacaktır. Ben Cumhuriyet'in kazanımlarını göz ardı etmiyorum, ama Cumhuriyet şimdi demokratikleşecek, Cumhuriyetin tüm olumlu yanları, kazanımları yeni döneme taşırılacak. Geç oldu ama iyi olacak. 1920'lerde yapılması gereken şimdi yapılacak. 1920'lerde başlanan işi şimdi tamamlayacağız. O zaman Cumhuriyet kuruldu şimdi demokratikleştirilecek.

Herkes bu süreci-yeni dönemi iyi anlamalıdır. DTP de derinlemesine anlamalıdır. DTP bu yeni dönemi anlamazsa, derinlemesine anlamazsa aşılır. MHP ve CHP de böyle devam ederse biter. MHP ve CHP bu sürecin önünde engel olmamalıdır, engel olmaya devam ederlerse altı aya kalmaz biterler. Yeni dönemin ruhu onları biti-

rir. Eski tarz iktidar olmaz öyleyse eski tarz muhalefet de olmaz.

TKP, Hükümetin Kürt açılımı konusunda, 'bunun bir Amerikan planı olduğunu, destek vermeyeceklerini' belirtiyorlarmış. Bunlara söylemek lazım. Emperyalizm, emperyalizm diyorlar. Sizler Amerika'nın bugüne kadar yedekleriydiniz. Genelkurmay tarafından eğitildiler. Hepiniz Gladio tarafından yönlendiriliyorsunuz. Şerefsizler! Sadece TKP değil, daha birçok küçük örgüt de bunların içinde. Hepsi Ergenekon bağlantılılar. Amerika 2007'de bunları bıraktı, Genelkurmay da onları bıraktı. Veli Küçükler hepsi içeride. Bunlar hiç bir şey bilmiyorlar, başkalarına hizmet ediyorlar. Bunların sosyalizminin nereye dayandığı da belli değil, Rusya'ya Putine mi dayanıyor, Çine mi dayanıyor? Rusya da, Çin de şu an Amerika'nın, kapitalizmin yedeğindedirler. Bunlar, bunları anlamıyorlar mı, duymuyorlar mı? Midas'ın eşek kulakları gibi duymuyorlar mı? Ben bunların dışındaki Sol'un bir çatı altında örgütlenmesini söylemiştim.

Eğer AKP tatmin edici derin açılımlar yapmazsa dağılıp gider

AKP de öyle fazla bekleyemez. Yeni yılı bile bekleyemezler. Eylül'den sonra belli olur, birkaç aya kadar hatta bir iki ay sonra AKP'nin gerçek niyeti, gidebileceği yeri belli olur. Samimi olup olmadıkları netleşir. Barkey'in söylediği doğrudur. Eğer AKP tatmin edici, derin açılımlar yapmazsa dağılıp, gider, ortada AKP kalmaz.

Ben mevcut yaşamı, sokaktaki, dışarıdaki yaşamı hep korkunç buldum. Bu mevcut yaşamdan hep kaçtım, altmış yaşındayım halen de kaçıyorum. Benim de bir zamanlar pilot olmak, uzaya uçmak gibi hayallerim vardı. Fakat ben bu hayallerimin hepsini terk ettim, özgürlük peşinde koştum. Siz de eski döneme, eski yaşama ait ne varsa terk edeceksiniz. Cesaretiniz, gücünüz, bilginiz varsa yeni özgürlük ütopyalarınızı, yeni yaşam biçiminizi kuracaksınız. Duygusal zekânızı analitik zekânızı geliştireceksiniz. Duygusal zekâ ile analitik zekânızı birlikte kullanacaksınız, birbirini destekler ve zenginleştirir biçimde kullanacaksınız.

2007'de Amerika Gladio'dan desteğini çekti, artık kanun dışı infaz dönemini, yasa dışı cinayetleri desteklemediğini ilan etti. Bundan sonra muhtemelen pek öyle yasa dışı infaz olmaz, ne yapılacaksa kanunlar çerçevesinde yapılacak. Amerika ve diğer siyasi güçler yeni bir tarzla Ortadoğu'da politika yürütecek. Bu süreçte PKK'nin de olmasını istemiyor ancak bunu zorla, silahla bitiremeyeceğini anlamış durumda. PKK'yi de silahsızlandırmak istiyor ama bizimle de uzlaşmak zorunda. Bir uzlaşma doğacak. Bu, İngiltere ve Amerika'nın iki yüz yıllık politikalarının bizi de dikkate alacak uzlaşması olacak. İşte zaten Barzani-Talabani'yle işbirliği içindeler. Bizimle de bu şekilde uzlaşmak isteyeceklerdir.

Bir özgürlük alanı açılacak. Bu özgürlük alanının her tarafta yansıması olacak. Bana da yansımaları olacak. Bir özgürlük yolu-alanı açılırsa bunun her tarafa yansımaması mümkün değil. Her alana birlikte yayılacak, dışarıdakilere de içeridekilere de, Avrupa'ya da bana da dağa da topyekûn her yere yansıyacak.

Hani "bir şey yok niyet beyanidir" diyorlar ya… Tabii ki yok. Somut bir şeyin olması o kadar kolay mı? Kolay değil. Kolay kolay somutlaştırmak istemeyeceklerdir. O kadar kolay değil, çocuk işi değil. Bunlar hassas konular, ciddi konular, somutlaştıramıyorlar. Klişelerle düşünüyorlar. Benim de eskiden klişelerim vardı, bunları aştım. Türkiye üzerine düşünceleri yok. Türkiye üzerine düşüncesi olan kimse yok. Bu yüzden beni bekliyorlar, herkes benim yazacaklarıma kilitlenmiş. Ben ikinci defteri yazıyorum. Çok yoğunlaşıyorum. Bunun üzerine çok yoğunlaştığım için böyle konuşuyorum. Bugüne kadar söylediklerimin derli toplu özeti gibi olacak. Öyle formülasyon şeklinde olmayacak, daha çok zihne, anlayışa hitap ediyor.

Anlayış düzeyinde değişimler olacak. Ben de eskiden devlet kurarsak her şey hal olunur diye düşünüyordum. Sonra devletin çözüm değil, sorunun kaynağı olduğu düşüncesine vardım. Hegel'in ulus-devlet için söylediği "tanrının yeryüzüne inmiş hali" sözü önemlidir. Doğrudur. Devletin varlığı sorunu çözmüyor, daha da derinleştiriyor sorunları. Bu nedenle ben çözümü devlette görmüyorum. Bana Güney'deki gibi bir federal devleti verseler de ben kabul etmem.

Kendini örgütleyemeyen bir toplum ölü bir toplumdur

Kürt sorunun çözümünde 'devlet olmasın' da demiyorum. Devlet olacak ama özgürlüklere saygılı bir devlet olacak. Ana dil olsun, şunlar olsun, bunlar olsun, şu olmazsa bu olmaz gibi şeyler önemli şeyler değil. Kürtlerin topyekün yaşam tarzını folklorunu hatta sporunu içerecek. Ya da devlet bize şunu versin şu kadar versin gibi şeyler önemli şeyler değil. Bakan da Türkiye modelinden bahsetti. Tabi bunu nasıl yapmayı düşünüyor, içini nasıl dolduracak bilemiyorum. Türkiye modeli önemlidir ancak öyle kolay değil ama samimi olunursa başarılabilir. Benim çözüm modelim şudur: Devlet olacak, diğer tarafta da demokratik Kürt ulusu olacak. Kürtler devletin varlığını tanıyacak, kabul edecek. Devlet de Kürtlerin demokratik ulus olma hakkını kabul edecek. Böylece orta bir yerde buluşacak, uzlaşacaklar. Benim çözüm anlayışım kısaca budur. Geri kalan her konu daha sonra gelir. Bu şu demektir: Sivil toplumun demokratikleşmesidir. Yani demokratik sivil toplum oluşacak. Sonra devlet isterse yine her yerde bayrağı olacak, isterse her yere hizmet götürecek, isterse her yerde Türkçe öğretecek. Ama Kürtlerin önü açılacak, Eğer AKP tatmin edici, derin açılımlar yapmazsa dağılıp, gider, Kürtler demokratik bir ulus olarak varlık kazanacak. Kendi sporunu, eğitimini, dini örgütlenmelerini, meclisini, belediyelerini yapabilirse kendisi yapacak, kuracak. Hatta kendi öz savunması bile olacak. Jandarmaya, polise ihtiyacı kalmayacak. Kendi ihtilaflarını çözecek bir savunma gücü olacak. Yani Kürtler kendi kendini demokratik bir şekilde örgütleyecek, savunacak. Kendini örgütleyemeyen bir toplum ölü bir toplumdur. Kendini örgütleyemeyen bir toplum sağır toplumdur. Kendini örgütleyemeyen bir toplum dilsiz bir toplumdur.

Ama Kürtlerle devletin bu uzlaşmasından sonra bu anlayışın içi nasıl doldurulacak, bunu konuşmak lazım. Öyle saray filan istemiyorum. Ama bu süreçte önümün açılması için bunu hep beraber yürütebilmemiz için koşullarımın oluşturulması lazım. Bu, topyekûn bir süreçtir. Anı anına yürütülmesi gerekir.

Herkes, her şey tepeden tırnağa değişmek durumunda. Siz gençler bu değişimi iyi kavramak durumundasınız, yaşamlarınızı buna göre değiştirmek durumundasınız. Eski ütopyalarınızı bir yana bırakacaksınız. Ben de eskiden büyük hayaller kurardım, pilot olmak, uzaya çıkmak isterdim, sonra bunların çocukça hayaller olduğunu anladım, bu gerçeklikle yaşamak durumunda olduğumuzu anladım. Sizler de hayallerinizi, yaşamınızı bu yeni dönemle yeniden şekillendirmelisiniz.

Eskiden, neden öyle Ekim Devrimi gibi yapmadım, işte kökten bir şekilde yeni bir devleti örgütlemedim diye düşünürdüm, Fransız Devrimi gibi Rus Devrimi gibi toptan zaferler. Bunların dönemi kapandı. Büyük kayıpları, büyük riskleri olurdu. Şimdi bunları aştım, artık klasik anlamda bir devlet çözümünün daha ziyade bir çözümsüzlük olduğunu ortaya koyuyorum. Hatta bu anlamda devlet bir çözüm değildir, engeldir. Toplumun yeniden yapılandırılmasından yeniden demokratik bir yapılandırma, en küçük hücresine kadar değişimden, demokratik toplumdan bahsediyorum. İyi olan, güzel olan ne varsa ortaya konacak, bunlar yan yana olacak ve hangisi daha çekiciyse, daha fazla talep görürse o kazanacak. Bunlar kapitalist anlamda bir rekabet, rekabet demeyeyim de bir yarış içinde yan yana olacaklar.

Şimdi anadilde eğitimden, kültürden falan bahsediyorlar. Benim çözümümde Türkler de kendi dillerini, kültürlerini, tarzlarını ortaya koyacaklar, bizimkinin yanında o da olacak, hangisi daha çok istenirse o alınacak, o ilgi görecek. Ben eskisi gibi değişimi, devlete dayalı, güce dayalı, torpile dayalı olarak ele almıyorum. Toplum kendi demokratik işleyişini, öz yönetimini, eğitimini, hatta öz savunmasını yapılandıracak, Devlet buna engel olmayacak, destek olsa da olmasa da böyle yapılanacak. Öz savunma gücü olacak, polisi olacak, bunlar Kürtler arası çekişmelere müdahale edecek. Devletin de jandarması olacaksa demokratik olacak, bu hakka saygılı olacak. Devletin kurumları kendi örgütlenmemiz önünde engel olmayacak. Demokratik ulus olma özgürlüğümüz önündeki engeller kalkacak.

Çözüm gelişmezse savaş hali devam eder

Bugün bana, Amerika'nın Barzani'ye verdiği gibi bir federasyon deseler ben bunu kabul etmem. Benim çözümüm bunu aşıyor. Klasik şablonlarla, kalıplarla değil yeni bir yaklaşımla. Bu anlamda Marks'ı Lenin'i aştım. Benim modelim Marks'tan da Leninden de daha ileridir. Avrupa modeli benimkine biraz yakındır, ama Avrupa'dan da daha gelişkindir, Avrupa modeli tam demokratik değil.

Çözümde samimi değillerse, çözüm gelişmezse Kürtler zaten savaş halindeler, bu savaş hali devam eder. Bu tür süreçler zorlu süreçlerdir. Her iki taraftan da savrulmalar olur, olabilir. Bizim yöntemimiz zor. Sabır, emek ve çaba gerektirir ama doğru olan da budur.

İşte Barkey onlar beni yakından takip ediyorlar. Barkey çok etkin birisiydi. Halen de etkindir. Ben Roma'dayken, ayrılmadan on iki saat önce benimle görüşmek istedi. Bana önerileri olacaktı sanırım. Bugün yürüyen şey de biraz onların önerileri gibidir. Onlar her şeyi biliyorlar. Bu olsaydı Moskova'ya gidiş de olmayabilirdi.

Operasyonlar var mı? Herhalde ciddi düzeyde değil. Siyaset akademisi nasıl açıldı, kim yürütüyor? Sadece bir tane olmaz. Bu, bir başlangıçtır, diğerleri de açılmalıdır, Dersim, Van, Urfa'da. Akademi'de yaşam öğrenilecek. Kadınlar akademilerde muazzam bir hayatı öğrenecekler. Yeni mi açıyorlar? Kim idare ediyor, yetkin mi?

DTK'nın düzenlediği toplantılar iyi, düzenli olarak yapmaya devam etsinler. Kadın eş başkan belirlendi mi? Kadınlar bunu yapabilecek birini seçmeliler.

Yeri gelmişken şunu da belirteyim; Silvan, Bitlis o bölgeler önemlidir. Selçuklu Sultanı Anadolu'ya girmek için buradaki beyliklerle işbirliği yapıyor. Ağustos'taki savaştan (1071) önce 15 Mayıs'ta Meya Farkin'e geliyor, onlarla uzlaşıyor, onlarla uzlaştıktan sonra onlardan on beş bin askerle birlikte Anadolu'ya giriyor. Bunları anlamak istiyorsanız tarihi iyi okumanız, iyi bilmeniz gerekiyor.

Basında Amasya Protokolleri tartışılıyor. Amasya Protokolleri 20-23 Ekim 1919 tarihlidir. Amasya Tamimi olarak bilinenden farklı bir protokoldür. Amasya Protokollerinden üçü açık ikisi halen gizlidir. 22 Ekim 1919 2 no'lu protokolde altında Mustafa Kemal'in de imzası olan Kürtlerin ırki ve içtimai haklarını da içeriyor. Açık olanlar 1960'da ortaya çıkarılmış. Daha ötesi var. 10 Şubat 1922'de yapılan oturum var. Cezaevinden bir arkadaş bana yazmıştı. Meclis'in bir top-

lantısında 64'e redde karşı 273 kabul oyu var, Kürtlerin özerkliğiyle ilgili.

Ahmet Türk yol haritasına ilişkin, anadil ve demokratik özerklikle ilgili yumuşak fakat aynı anlama gelecek bir üslup kullanılmasını öneriyormuş. Tamam, anlaşıldı. Yine çözümsüzlüğün kaynağının Kürtlerin değil devletin olduğunun iyi işlenmesi gerektiğini belirtiyormuş.

Sönmez Köksal bu sürecin gizli müzakerelerle doğrudan ya da dolaylı olarak yürütülmesi gerektiğini belirtiyormuş. Haaa, müzakerelerle yürümesi. Avrupa'da, Amerika'da bu işler diplomasi yoluyla yürür. Bizde de benzer süreçler gelişebilir. Bana yansıyan bir şey yok.

DTP'nin Amerika'da temsilcilik açılacağı söyleniyor. Kimdir temsilci? Nazmi Gür kimdir, yeterli midir? Ama yeterliliği var mı, yetkin birisi mi? Sadece dil bilmek yetmez. O zeminde politika yapmak kolay değil, o alan önemlidir, yırtıcı olacaksın, akıllı olacaksın, sonuç alıcı olacaksın. Bir kişiyle de olmaz. Birkaç kişi olmalıdır. Başka nerede temsilcilik var, Avrupa'da var mı? Nasıl? Eskiden silik birini göndermişlerdi. Etkisi yoktu. Şimdi nasıl, yine o mu?

Bizim öyle kaba materyalist yaklaşımımız yok

Avni Özgürel PKK'nin iki yüz kişilik yönetici kesiminin yurt dışına gönderilmesinin siyasi risk taşıdığını, yurt dışına göndermenin doğru olmayacağını, benim ev hapsine alınmam durumunda yanımda kalmaları gerektiğini belirtiyormuş. Siyasi riskler olur diyor, tabi doğru. Öyle iki yüz kişi filan meselesi değil. Onlar detay şeyler. Daha sonra konuşulacak şeyler.

Hüseyin Gülerce büyük provokasyonların olmaması halinde sorunun çözüleceğini belirtiyormuş. Olabilir. O zaman bir iki şey söyleyeyim. Ben Fethullah Hoca'yı takip ediyorum, okuyorum. Çok da olumsuz değerlendirmiyorum. Kendisine söylenebilir. O da zaten mülteci durumundadır. İslami temelde yaklaşımları var. Bunu anlıyoruz. Bizim öyle kaba materyalist yaklaşımımız yok. İnkârcı yaklaşmıyoruz. Marksistler gibi bakmıyoruz. Ona bizim İslam karşıtı olmadığımız söylenebilir. Müslümanlık kültürünü de biliyoruz. İslamiyeti de en iyi anlayarak, çözümleyerek yaklaşmaya çalışıyoruz. Gerçek İslamiyeti ortaya çıkaran bir yaklaşımımız var. Bizi iyi değerlendirsin, iyi okusun. Kürdistan'da okulları var. Burada Kürdistan'da da cemaatleri var, örgütlüler. Olabilir ama demokratik temelde karşılıklı yaklaşımlar olabilir. Demokratik temelde birlikte hareket edilebilir. Fethullah Hoca'ya selamlarımı ve sağlık konusunda da iyi dileklerimi iletiyorum. Bizi daha iyi takip etsinler, anlasınlar.

Aram Tigran yaşamını mı yitirdi, öyle mi? Ben radyodan bir şeyler dinledim ama tam anlayamadım. Nasıl olmuş? Düşmüş mü? Daha önce böyle bir hastalığı var mıydı, Diyarbakır'dayken. Daha önce kalp rahatsızlığı yok muydu? Daha sonra cenazesi tekrar Diyarbakır'a getirilebilir. Kaç çocuğu vardı? Yanında kimse var mıydı? Yürüyor muydu, ayakta mıydı, rahat geziyor muydu? Ölümünde kuşkulu bir şey var mı? Kaç yaşındaydı? Şimdilik Aram için birkaç şey özet olarak söyleyeceğim. Daha sonra yeniden değerlendireceğim. Anısına televizyonda bol bol işleniyor mu? Aram, Ortadoğu'nun bülbülüydü. Kürtçe, Ermenice, Süryanice, Arapça vb çok sayıda dillerden söylüyordu. Aram aynı zamanda şahsi bir ozanımdı. İlk Ankara'dayken radyodan sesini duydum. Aram Tigran'ı Ankara'da ilk dinlediğimde "bu ses ölmemeli, hep özgür kalmalı" demiştim. Sonra kendisiyle de tanıştım. Benim öyle tanımlamalarım sık sık oldu. Benim Aram'la ilgili çok derin değerlendirmelerim oldu. Böyle bir güzellik bir sesten yansıyabilir, bir kadından da yansıyabilir, başka bir şeyden de. Güzellik sanata ait şeylerdir. Aram'ın sesi davudi bir sesti, dingin bir sesti. O ses, beni Kürdistan'a götürdü. Bu sesler ölmez. Aram için öldü diyemem. Aram için şehit diyorum, ölümsüzleşti. Çünkü mücadeleyi çok yoğun olarak yaşıyordu. Heyecanlıydı. Bu nedenle ona büyük şehit diyorum. Benim için Aram ölmemiştir, bu ses ölmez. Onurlu ve mücadeleci bir yaşamı vardı. Diğer sanatçılara söyleyin, anısını bol bol yaşatsınlar. Benim adıma baş sağlığı dileklerim ve söylediklerim bir mesaj olarak televizyonda yayınlatılabilir. Ailesinin de ne ihtiyaçları varsa karşılanabilir. Aram için eşyaları, anısı, bir evde müze şeklinde bir yer açılabilir, yapılabilir. Anısı böyle yaşatılabilir. Aram için üç gün şey yapılabilir, kırkı için bir şeyler yapılabilir, bu tarz şeyler yapılabilir. Cenazesi daha sonra Diyarbakır'a getirilir.

Barışa en çok kırsaldaki asker sevinecek

Ben biliyordum. Ben halkın destek vereceğini biliyordum. Hatta ben yüzde seksen değil yüzde doksan bekliyordum. Ben halkın siyasiler gibi düşünmediğini daha önce de söylemiştim. Tabii ki askerler de isteyecekler. Barışı en çok onlar istiyor. Barışa en çok kırsaldaki asker sevinecek.

Ertuğrul Özkök gelirse ben gereken şeyleri söylerim. Ama bugüne kadar bana yansıyan bir şey yok. İdris-i Bitlisi'ye, Yavuz Selim onlara değinmiştim. Bu konuya fırsatım olursa tekrar değineceğim. Yaşlıların yaşamına ve emeğine bağlıyım, saygılıyım. Bugüne emek taşıdıklarını biliyorum. Bugünkü kapitalist modernite karşıtlığım biraz da onlardan kaynaklanıyor. Bu konuda babamı da biliyorum. O zaman onları çok fazla anlayamamıştım.

Ben kadın konusuna daha önce de çok değindim. Benim için kadın konusu yaşamsaldır. Karı-koca-çocuk şeklinde değerlendirmiyorum kadın konusunu. Şunun karısı olmuş, bunun karısı olmuş, kimin karısı olmuş diye bakmıyorum. Ta beş bin yıllık bir tarihten gelen bir sorundur, kadın sorunu. Kadın beş bin yıldır boğulmuş, nefessiz bırakılmış. Diyarbakır'daki kadın parkı var. Bu park, Kadın Özgürlük Akademisi'ne dönüştürülebilir. Kadından korkmayalım. Kadın özgürleşsin, gelişsin. Kadın, yaşamı üretir, güzelleştirir.

Gülüzar Akın'ın hastalığı ölümcül mü? Nerde yatıyor? Böyle ağır hasta olan kaç kişi var? Ben onlara şunu söylüyorum. Güçlü olsunlar. Onurlu bir yaşam verdiler, ölümleri de onurlu olacaktır. Ölümden korkmamak lazım. Onurlu yaşam verenin ölümü de onurlu olur.

DEMOKRATİKLEŞMEDE TOPLULUKLAR EKONOMİSİNİN ROLÜ

"Devlet, sömürünün yaşandığı dönemlerde ortaya çıkan ve giderek toplumda etkinlik kazanarak kendilerini devlet olarak örgütleyen istismarcı kesimlerin ürünüdür. Artı değerin ortaya çıkmasıyla birlikte baskı ve sömürülerini garantiye almak isteyen sosyal kesimlerin, grupların örgütlü baskıcı gücü olduğu maddi temelleriyle ortaya konulmalıdır. Bu kesimlerin sömürücü düzenlerini sürdürebilmek için devleti kurumlaştırdıklarını ve kutsal bir zırha büründüklerini ortaya koymak gerekir. Bu açıdan PKK Önderliğinin Sümerlerde kurumlaşan bu gerçeğin tarihsel gelişimini ve temellerini ortaya koyan değerlendirmeleri çok çok önemlidir"

Devletin büyüklüğü demokrasinin azlığı, demokrasinin büyüklüğü devletin azlığı ise Ortadoğu'da demokratikleşmeyi doğru anlamak, demokratikleşmeyi doğru bir tarihsel temelde teorik bir yaklaşıma kavuşturmak için devlet ve iktidar çözümlemesini yeniden analiz etmek çok önemlidir. Belirli coğrafyaların, ülkelerin tarihte yaşadığı siyasal gelişmeler, sosyal ve kültürel olgular iyi anlaşılmadan o ülkelere, o coğrafyalara özgü demokratikleşme stratejileri, taktikleri, politikaları geliştirmek mümkün değildir. Herhangi bir yerdeki demokratikleşme anlayışını ve süreçlerini başka bir coğrafyada uygulayarak demokratikleşmeyi geliştirmek kadar saçma ve yanlış bir şey olamaz. Bugün zaten yapılan en büyük yanlışlıklardan biri budur.

Avrupa'da bir demokratikleşmeden söz ediliyor. Bunun aynısının aynı argümanlarla ve aynı süreçlerle Ortadoğu'da gerçekleşmesi düşünülüyor. Ya da bu tür çabalar gösteriliyor, bu tür politikalar üretiliyor. Bunlar kesinlikle çok yanlıştır. Bu tür yaklaşımlar halklara acı getirmekten ve sonuçsuz çabalar ortaya koymaktan başka bir anlam taşımaz. Hele hele Ortadoğu gibi insanlığın ilk toplumsallaştığı, ilk sınıflaşmanın yaşandığı, ilk devletleşmenin yaşandığı, ilk kültürel değerlerin oluştuğu bir coğrafyada demokratikleşme başta olmak üzere birçok soruna doğru çözüm bulmak yüzeysel yaklaşımlarla ve taklitlerle mümkün olamaz. Ortadoğu öyle bir coğrafyadır ki olumlu değerler de olumsuz değerler de kat kat birikerek katmerleşmiş, olumlu yanlarla olumsuz yanlar iç içe geçerek çok karmaşık bir siyasal, sosyal, kültürel coğrafya haline gelmiştir. Burada kat kat biriken kültürleri, kat kat biriken siyasal zihniyetleri, kat kat biriken sorunları zaman ve mekân boyutunda tarihselliği içinde çözümlemeden yapılacak her çalışma ve müdahale sonuçsuz kalmaya mahkûmdur. Nitekim bugün Ortadoğu hem uluslararası güçler tarafından müdahale edilen hem de bölgedeki egemen güçler tarafından kendi hâkimiyetlerini sürdürme doğrultusunda halklara kendi çıkarları temelimde siyasal, sosyal, kültürel dayatmalarda bulunulan bir coğrafyadır. Ancak Ortadoğu'daki bu çabaların hiçbirisinin sonuç vermediğini görmekteyiz. Aksine sorunları daha karmaşık ve içinden çıkılamaz hale getirmişlerdir.

İlk önce doğru bir demokrasi tanımlaması yapmak gerekiyor. Tabii ki demokrasi halkın kendi kendini idare etmesi, yönetmesini ifade ediyor. Halkın örgütlenerek güç olması, üzerinde herhangi bir egemenlik bulunmadan kendi kendini siyasal, sosyal, kültürel olarak yönetecek bir yaşam biçimini ifade ediyor. Tabii en önemlisi de buna bağlı olarak söylenmesi gereken, toplumların ilk yaşamlarında, devleti tanımadıkları dönemde ilkel düzeyde denilse de bir demokratik komünal yaşamın var olduğu gerçeğidir. Devletin ortaya çıkmasıyla birlikte halkın kendi işlerini kendisi tarafından yürüttüğü bu demokratik yaşam ortadan kaldırılmıştır. Bu açıdan devletin olduğu yerde demokratik değerler yok olur, demokrasinin olduğu yerde de devlet geriler ve giderek yok olur. Devlet ve demokrasi diyalektiğini bu temelde ele alırsak o zaman Ortadoğu'daki demokratikleşmenin nasıl gelişeceğini anlamak açısından bu coğrafyadaki devlet ve iktidar serüvenini köklü biçimde çözümlememiz gerekir.

Bütün bilim adamları, araştırmalar göstermiştir ki tarihte ilk sınıflaşma da ilk devletleşme de Ortadoğu coğrafyasında çıkmıştır. Ortadoğu coğrafyası devletleşmenin, iktidarın, devlet ve iktidar organlarının en fazla geliştiği, devlet ve iktidar kültürünün çok köklü bir tarihsel temele dayandığı coğrafyadır. Bu coğrafyada devlet ve iktidar kültürünün, zihniyetinin bütün toplumların iliklerine kadar işlediğini bilmek gerekiyor. Ortadoğu'da devlete "baba" gibi sıfatlar takılması, devletin kutsanması, dinlerde bile Allahın yeryüzündeki sultanlarının idare ettiği devlete karşı itaat edilmesi gerektiğinin vaaz edilmesi bu gerçeği göstermektedir. Devlete karşı çıkılırken bile kendi düşüncelerine göre, inanç sistemine göre yanlış uygulamaları olduğu söylenen devlete karşı çıkılır. Yoksa devlet bir bütün olarak reddedilmez. Devletin olduğu yerde demokrasinin olmayacağı, özgürlüklerin olmayacağı, baskıların olacağı biçiminde bir bilinç ve yargı yoktur.

Dolayısıyla da dinlerde de devlet doğru bir çözümlemeye tabii tutulmamıştır. Aksine devlet kutsal görülerek bilerek ya da bilmeyerek dinler devletin meşruiyet temelini güçlendirerek toplumda halkın değil de devletin güçlendiği, toplumun değil de iktidarın güçlendiği bir rol oynamışlardır.

Devletin bu kadar tarihsel temeli olduğu, devletin dinler tarafından bile kutsandığı bir coğrafyada devleti geriletip demokratikleştirmeyi geliştirmek, iktidarı geriletip demokratikleşmeyi geliştirmek kolay değildir. Bu nedenle de Ortadoğu toplumlarında ilk başta da devletin ve iktidarın halk için baskıcı ve sömürücü bir olgu olduğu bilincini vermek çok önemlidir. Toplumlar tarihinin ilk başlarında devletsiz yaşandığını, devletin sınıfla, baskıyla, zulümle yan yana geliştiğini ortaya koymak çok çok önemlidir. Bu açıdan Ortadoğu'daki sosyal bilimcilerin, devrimcilerin, ideologların özellikle Ortadoğu halklarında devletin bir zorunluluk olmadığını, devletin tarihte bir zorunluluk sonucu ortaya çıkmadığını göstermeleri gerekir. Devlet, sömürünün yaşandığı dönemlerde ortaya çıkan ve giderek toplumda etkinlik kazanarak kendilerini devlet olarak örgütleyen istismarcı kesimlerin ürünüdür. Artı değer imkânının ortaya çıkmasıyla birlikte baskı ve sömürülerini garantiye almak isteyen sosyal kesimlerin, grupların örgütlü baskıcı gücü olduğu maddi temelleriyle ortaya konulmalıdır. Bu kesimlerin sömürücü düzenlerini sürdürebilmek için devleti kurumlaştırdıklarını ve kutsal bir zırha büründüklerini ortaya koymak gerekir. Bu açıdan PKK Önderliğinin Sümerlerde kurumlaşan bu gerçeğin tarihsel gelişimini ve temellerini ortaya koyan değerlendirmeleri çok çok önemlidir.

Ortadoğu'da devletin ilk kutsandığı yerler Sümerler ve Mısır'dır

Sümerlerdeki devletin gelişimini, iktidarın gelişimini, devlet ve iktidar gelişirken nasıl mitolojik bir zırha büründürüldüğünü, gökteki değişmez hiyerarşik düzenin nasıl yeryüzüne indirildiğini çarpıcı bir biçimde anlatmaktadır. Yine devlet geliştirilirken kadın üzerindeki egemenliğin peyderpey nasıl geliştirilerek tam bir erkek egemenlikli zihniyetin ortaya çıktığını, devlet ve erkek egemenlikli zihniyetin nasıl birbirinin parçası olduğunu, devletle erkek egemenlikli zihniyetin madalyonun iki yüzü olduğunu kapsamlı bir biçimde ortaya koymaktadır. Bu açıdan PKK Önderliğinin çözümlemeleri halklar için, topluluklar için demokratikleşmenin nasıl gelişeceğini, demokratikleşmenin gelişmesi için sınırlandırılması gereken devletin nasıl lanetli bir olgu olduğunu göstermesi açısından çok önemli görülmelidir. Bu çözümlemeleri çok iyi kavrayarak, devletin şifrelerini çözerek bu temelde kendi demokratik tutumlarını, zihniyetlerini ortaya çıkarıp ve kendilerini örgütlendirerek demokratikleşmelerini geliştirmeleri gerekir.

Ortadoğu'da devletin ilk kutsandığı yerler Sümerler ve Mısır'dır. Sümerlerde, Mısırlılarda devlet kutsandığı gibi, devleti temsil eden krallar da kendilerini tanrılaştırıp kutsallaştırarak dokunulmaz kılmışlardır. Buralardaki tanrı krallık aslında devletin kutsallığını ifade ediyor. Bu tanrı kral neyin kralıdır, neyin başındadır, neyin sorumlusudur, neyin yöneticisidir? Devletin. Kutsal devletler tanrı krallar tarafından yönetilmektedir. Devleti bunlar geliştirmiş, icat etmiştir. Bunun da halklar için baskı, sömürü ve zulüm olduğu herkes tarafından kabul edilmektedir. Bu yönüyle devletin bir icat olduğunun görülmesi gerekiyor. Bu baskı ve sömürücü aygıtın Nemrutların ve Firavunların icadı olduğunun görülmesi gerekiyor. Sümer krallarına ya da Mezopotamya'daki krallara Nemrut; Mısır tanrı krallarına da Firavun deniliyor. Ortadoğu coğrafyasında Nemrut ve Firavun kavramlarının zalimliği ifade etmesi, aslında halkların, toplumların devletten ne kadar çektiklerinin göstergesidir. Devlet onlar için zulüm makinesidir.

Devlet aygıtı Ortadoğu'da ne kadar köklü ve zalimse, Nemrutlara ve Firavunlara karşı öfke temelinde de devlete bir karşıtlık gelişmiştir. Yani Ortadoğu'da devletin geriletilmesi ve demokratikleşme arzusu vardır. Dolayısıyla devleti çözümleyip devletin baskı ve zalim gücünü ortaya koyarken, Ortadoğu halkında olan Nemrut karşıtlığını, Firavun karşıtlığını da demokrasi mücadelesinde doğru değerlendirmek gerekmektedir. Firavun ve Nemrut karşıtlığının esas olarak devlet karşıtlığı anlama geldiğinin tarihsel boyutları ve uygulamalarıyla ortaya konulması gerekir. O karşıtlıklar iyi bilince çıkartılırsa, bu karşıtlık aynı zamanda demokrasi kültürünün, demokrasi bilincinin gelişmesine de hizmet eden rol olarak değerlendirilebilir.

Devletin tarihte artık değere el koyan ve bu temelde baskı yaparak sö-

mürüyü geliştiren bir aygıt olduğu çok iyi anlaşılmıştır. Esasında devlet daha başından beri ekonomiye el koyma, ekonomiyi ele geçirme gücü olmuştur. Bu açıdan tarihselliği içinde devletle ekonomi arasında böyle bir bağ vardır. Devlet ve ekonomi ilişkisi olmadan devletin ayakta kalması mümkün değildir. Öyle söylendiği gibi devlet kamu yararı ve genel güvenlik için oluşmuş bir organ değildir. Kesinlikle kamu yararı ve genel güvenlik Önder Apo'nun belirttiği gibi devleti yutturmanın bir promosyon aracıdır. Devleti kabul ettirmenin bir ideolojik argümanıdır. Yoksa devletin ortaya çıkışının bu argümanlarla kesinlikle alakası yoktur. Tabii ki toplumda genel güvenlik ve kamu yararını gözeten kurumlar, organlar olur; ama tarihte devlet bunun için ortaya çıkmamıştır; bugün de devlet bunun için varlığını sürdürmüyor. Devlet tamamen ekonomik gasp aracı, belli egemen güçlerin ekonomiyi gasp etmesinin gücü olarak örgütlendirilmiştir. Bu açıdan devlet bürokrasisiyle, ordusu ve polisiyle başlı başına bir ekonomik sömürü gücüdür. Ekonomi üzerinde bu güç ve imkânlarını kullanarak tekel kurma ve bu temelde de toplum üzerinde bir kene gibi yaşamını sürdürme organıdır. Bu yönüyle devleti ekonomiden ayırmak, ekonomilerden bağımsız, ekonomiden uzak duran, ekonomik güçlere karşı eşit mesafede duran bir organ olarak bakmak yanlıştır.

"Tabii ki demokratik toplumun ekonomik doktrini ekolojik olacaktır. Ekolojiye ve doğaya zarar vermeyecektir. İnsanı var eden doğaya saygının gereği onunla uyumlu, sürdürülebilir bir ekonomik sistem kuracaktır. Tabii tekniği de ekolojikleştirmek gerekmektedir. Tekniğin de toplumsallığa ve ekolojiye zarar vermeyen biçimde geliştirilmesi önemlidir. İşte böyle bir ekonomik doktrine ihtiyaç vardır"

Devlet ekonomik tekelini elinde tutarak sömürü gücünü korumaktadır

Devletle ekonomi ilişkisinin en iyi görüldüğü yer Ortadoğu'dur. Bu coğrafyada devletin ne düzeyde bir ekonomik tekel olduğu, devletin bir rant dağıtma aracı olduğu, ekonomi tekelini elinde tutarak aslında güç olarak varlığını sürdürdüğü çok iyi görülmektedir. Bu gerçeklik, devletin ortaya çıkış koşullarına uygundur. Ortaya çıkışı böyledir; varlık nedeni bunun içindir. Bu açıdan ekonomiden soyut, ekonomiden uzak bir devlet düşünmek yanlıştır. Avrupa'da, Amerika'da başka kapitalist ülkelerde devlet ekonomiden uzak olur, ekonomi ile ilgilenmez biçiminde ortaya sürülen iddialar kesinlikle toplumu aldatmak içindir. Aksine devlet ekonomik tekelini elinde tutarak sömürü gücünü korumaktadır. Ekonomik temele dayalı bu sömürü gücünün sürmesi için en temel organ olarak devlet varlığını sürdürmektedir. Bu yönüyle ekonomik tekellerle ilişkisi birebirdir. Ekonomik tekeller ayrı devlet ayrıdır demek bir saptırmadır. Dünyadaki en son ekonomik krizde devletin bizzat müdahale etmesi ve çok yüklü paralar aktarması neyle izah edilebilir? Bu paralar kime aittir? Tabii ki devlete ait merkez bankasına aittir. Devlete bağlı maliyeye aittir. Bu açıdan devletle ekonomi arasındaki bağ bilinenden çok ötedir. Bu yönüyle alternatif bir ekonomik doktrin ortaya çıkarmadan, ekonomi alanını halk kendisi yaratmadan, devlete karşı sadece demokratik örgütlenmelerle demokrasi yaratılamaz. Devlet sadece toplumun demokratik örgütlenmeleri ile geriletilemez. Devletin geriletilip küçültülmesi hem toplumun demokratik örgütlenmesiyle hem topluma dayalı bir ekonomik yaşam ortaya çıkarmakla mümkündür.

Demokratik güçlerin toplumcu bir ekonomik doktrin temelinde ekonomik faaliyetli geliştirmesi iki bakımdan zorunludur. Demokrasi alanı ancak devleti gerileterek kendisini güç yapabilir. Devlet ekonomiye dayanarak kendisini güç yapıyorsa, ekonomik tekel aynı zamanda kültürel, siyasi, sosyal bir tekel haline geliyorsa, demokratik güçler de ekonomik, kültürel, sosyal ve siyasal alanda bir bütün olarak faaliyet yürütüp devleti sınırlaması gerekmektedir. Sadece tek boyutlu bir çalışmayla devleti geriletmek mümkün değildir. Bunun için halk demokratik örgütlenmesini aynı zamanda ekonomik gücünü açığa çıkarma zemini olarak değerlendirmelidir. Bütün ekonomik kaynaklar, emek ve her şey halka aittir. Devlet ve zenginler ellerinde tutukları değerleri uzaydan getirmiyorlar. Bu değerlere halkı sömürerek sahip oluyorlar. Bu zenginliği ve değerleri halkın içinde elde ediyorlar. O açıdan halk kendisinin sırtındaki bu sömürüye karşı çıkarak, kendisinin emeğinden, değerlerinden kaynak aktarımını engelleyerek ekonomik kaynaklarını, emeği ve bilgisini birleştirip kendi ekonomik sistemini kurmalıdır. Bu ekonomik doktrine halkın demokratik örgütlenmesi temelinde topluluklar ekonomisi, kolektif ekonomi ya da kooperatifler temelinde bir ekonomik sistem kurmak diyebiliriz. Tabii ki demokratik toplumun ekonomik doktrini ekolojik olacaktır. Ekolojiye ve doğaya zarar vermeyecektir. İnsanı var eden doğaya saygının gereği onunla uyumlu, sürdürülebilir bir ekonomik sistem kuracaktır. Tabii tekniği de ekolojikleştirmek gerekmektedir. Tekniğin de toplumsallığa ve ekolojiye zarar vermeyen biçimde geliştirilmesi önemlidir. Teknolojinin doğayla ve ekolojiyle sürdürülebilir bir ilişkiyi bozmaması gerekir. İşte böyle bir ekonomik doktrine ihtiyaç vardır. Ekonomik doktrinin özünü ve felsefesini böyle ortaya koymak gerekir

Devletler ekonomiyi ya biz yaparız ya da zenginler yapar diyor

Böyle bir ekonomik sistem kurulabilir mi? Tabii ki kurulabilir. Buna inanmak gerekmektedir. Devletler ekonomiyi ya biz yaparız ya da zenginler yapar diyerek, ekonomik alanda da bir zihniyet egemenliği kurmuşlardır. Halkın küçük topraklarını sürme, küçük

işletme dışında ekonomik faaliyet yapamayacağını, bu açıdan devletin ve zenginlerin ekonomik faaliyetlerine muhtaç olduğunu toplumun zihnine yerleştirmişlerdir. Ekonomik doktrinler anlamında da bir zihniyet hâkimiyeti kurulmuştur. Halkın topluluklar ekonomisi yaratamayacağına inandırılmıştır. Bu açıdan da toplumun hem sosyal olarak hem siyasi olarak hem de ekonomik olarak bir araya gelişlerini engellemektedir. İnsan bir yönüyle de ekonomik ve sosyal bir varlıktır. Ekonomi insan yaşamında çok çok önemlidir. Bir araya gelmenin bir ekonomik değeri olmayınca aslında insanların sosyal, siyasal ve kültürel olarak bir araya gelme eğilimi zayıflatılmış bulunmaktadır. Aslında demokratik örgütlenmeler, sosyal ve kültürel örgütlenmeler, ekonomik örgütlenmeler olmaz, topluluk ekonomileri yapılamaz anlayışıyla daha baştan zayıf düşürülmüştür. Bu açıdan topluluklar ekonomisi olabileceğinin, halkın ortaklaşarak ekonomik üniteler kurabileceğinin, kendi ihtiyaçlarını bu ekonomik ünitelerle karşılayacağının teorik ve pratik olarak ortaya konulması gerekir.

Kapitalizm insanları tüketim peşinde koşan varlıklar haline getirmiştir

Öte yandan günümüz dünyasında kapitalizm aslında insanları tüketim peşinde koşan varlıklar haline getirmiştir. Tüketim kültürünü kışkırtarak, insanı metalar peşinde koşan varlıklar haline getirerek şartlamış Pavlov'un köpekleri gibi bir konuma getirilmiştir. Daha doğrusu insanlıktan çıkarılmıştır. Kapitalizm insanı böyle manevi, moral değerlerinden koparan, toplumsallığı, demokratik irade olmayı bir tarafa bırakan, sadece metaları elde etmek için yaşayan bireyler haline sokmuştur. İnsanları tüketim toplumuna koşan, sadece bunun için yaşayan insanlar durumundan çıkarmak için de toplumun ekonomik alanda bireyleri kapitalizme muhtaç etmeyecek bir ekonomik faaliyeti ortaya çıkarması gerekmektedir. Böyle bir ekonomik doktrin temelinde topluluklar ekonomisinin yaratılması, toplumcu demokrasi için gerekli bir ayaktır. Diğer yandan çağımızda kapitalizmin bireyleri kendisine ekonomik olarak muhtaç hale getirmesi, bu temelde onu insanlıktan çıkarıp tüketim toplumunun iradesiz bir dişlisi haline getirmesinden kurtarılması da acil bir görev olarak durmaktadır. Bu iki temel görev nedeniyle de kapitalist devletçi sisteme karşı alternatif olmak isteyen toplulukların mutlaka demokratikleşmeyi güçlendiren ve devletin ekonomik tekel karakterini gerileten bir ekonomik faaliyet içinde olması zorunlu hale gelmiştir.

Bu ekonomik birimler topluluklar ekonomisi, kooperatifler biçiminde ele alınmaktadır. Doğayla sürdürülebilir bir ekonomik ilişki anlamında da eko sistem denilmektedir. Hatta şu anda ütopik gibi görülen, ama ilerde gelişeceği öngörülen ekolojik köyler de bu ekonomik sistemin bir parçası olarak ele alınmaktadır. Hem reel sosyalizmde hem de Suriye ve Libya gibi reel sosyalizmle ilişkili çeşitli ülkelerde topluluklar ekonomisi olarak gösterilen kooperatiflerin yozlaştırılması ve istismarı söz konusu olmuştur. Bu kooperatifler halkın demokratik iradesini yansıtmadığı için ve devletin ya da belirli kesimlerin kontrolünde olduğundan toplumlar gözünde imajı bozulmuştur. Bu gerçeğin gösterdiği gibi topluluklar ekonomisinin demokratikleşmeyle beraber yürütüldüğünde bir anlamı ve bir değeri olmaktadır. Bu tür yıpratmalara rağmen toplulukların ortak örgütlenmesiyle üretici ve tüketici kooperatifleri kurabileceği, kendilerinin üretip ve tüketebileceği inancının geliştirilmesi gerekmektedir. Bu tür ekonomik birimler benzer başka ekonomik birimlerle dayanışma ve ilişki içinde giderek yeni yatırımlarla bir bütün olarak ihtiyaçlarını karşılayabilecek bir ekonomik model ortaya çıkarabilirler. Geçmiş olumlu ve olumsuz deneylerden dersler çıkarılarak böyle bir ekonomik modelin geliştirilmesi şarttır.

Geçmişte kooperatif sisteminde, kolektif üretim yapma adına ortaya çıkan olumsuzluklar nedeniyle böyle bir ekonomik faaliyeti reddetmek, bundan uzak durmak aslında devletin tuzağına düşmek olur. Halkların, emekçilerin üzerinde sürekli egemenlik kurmak isteyen devlet, "siz ekonomik faaliyet yürütemezsiniz" biçiminde olmazı dayatarak aslında toplumu kendisine muhtaç etmektedir. Zaten Ortadoğu toplumlarında devlet kapısı ekmek kapısı gibi görülmektedir. Bu çok yanlış bir kavramdır. Devlet kapısının ekmek kapısı gibi görülmesi, aslında zalim, baskıcı devletlerin toplumları kendisine muhtaç ettirtme zihniyetinin bir parçasıdır. Halkın üzerindeki egemenlik kurma zihniyetinin bir parçasıdır. Devletin halka ekonomik imkân sağlayan, halkın ekonomik ihtiyacını karşılayan bir olgu olarak bakılması aslında devletin toplumun gözünde kabul edilir hale getirilmesinin sonucudur. Tersine devletin bırakalım ekmek kapısı olması, halkın emeğini çalan ve bunun üzerinde yaşayan bir zümre yaratan bir baskı gücü olduğu bugün herkes tarafından görülebilecek bir durumdur. Bu açıdan Marks'ın, Engels'in, sosyalistlerin ve birçok filozofun çok önceleri söylediği gibi devlet artı değere el koyma aracı biçimindeki değerlendirmeleri tamamen doğru ve yerinde değerlendirmelerdir.

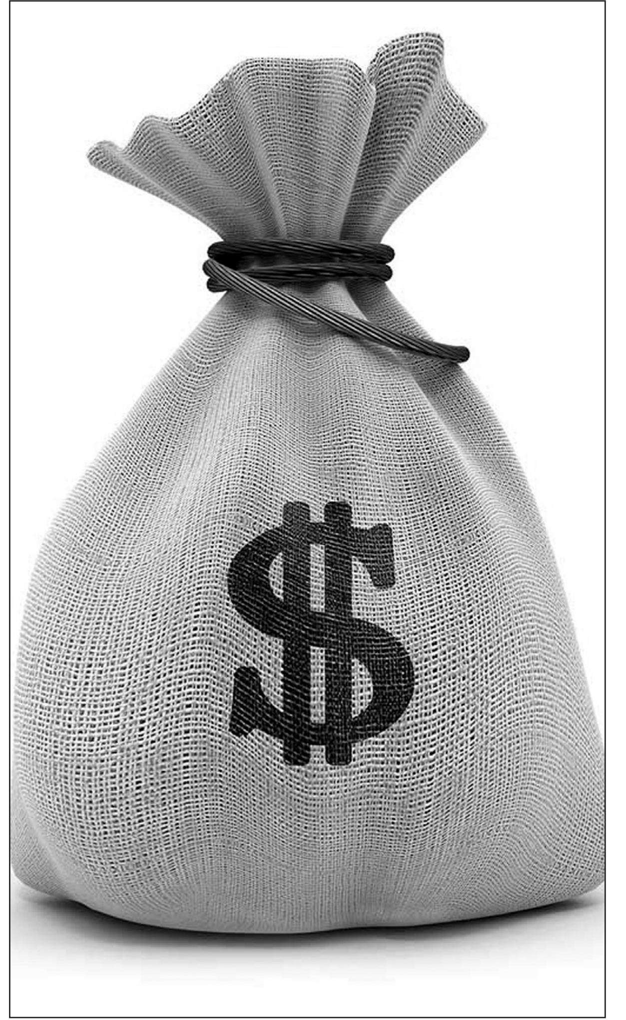
Devlet ekonomik olarak da aşılması gereken gereksiz bir aygıttır

Devlet, halkın ekonomik faaliyetini gasp eden bir kurumdur. Böyle görülmesi gerekiyor. Devletin var olmadığı eski toplumlarda bütün ekonomik faaliyeti halk yapardı. Kendisi yapar, kendisi tüketirdi. Devletin ortaya çıkmasıyla halkın bu temel faaliyeti gasp edilmiştir. Halkın yarattığı üretime el koyarak halkı sadece bu ekonomik ünitelerde çalıştırarak sömüren ve bunun üzerinde de süreklileşen bir baskı ve sömürü aracı inşa edilmiştir. Bu açıdan devletin bırakalım ekonomiye katkıda bulunması, halkın elindeki ekonomik alanı alarak, onu sadece köle ve işçi haline getirerek tarihte insanlığa en büyük kötülüğü yapmıştır. Bu açıdan devlet ekonomik olarak da aşılması gereken gereksiz bir aygıttır. Bu yönüyle Ortadoğu'nun demokratikleşmesinde devlet çözümlemesi önemli-

dir. Ortadoğu'nun demokratikleşmesinde en başta da devletin böyle sömürücü, baskıcı bir organ olduğunun kavranması; devletin dini de inançları da kendi ekonomik sömürüsü için bir meşruiyet aracı olarak kullandığı gösterilmesi gerekmektedir.

Devletin meşrulaştırılması ekonomik tekelin meşrulaştırılmasıdır

Devlet bu yönüyle de Sümer rahiplerinden başlayarak insanın bir metafizik olgu olmasını, insanın duygu ve düşünce taşıyan bir varlık olmasını, bu açıdan da insanların düşüncelerinin yönlendirilebileceğini görerek belirli inançlar çerçevesinde kendisine meşruiyet kazandırmıştır. Öyle ki insanların kurtuluş için tarih sahnesine çıkan; insanların baskı ve sömürü görmesini ortadan kaldırmak ve acı çekmesini hafifletmek için ortaya çıkan dini bile devlet sonunda kendi hizmetine koşturmuştur. Dolayısıyla devletin ekonomik tekelini yürütürken dini bir araç olarak kullanması da insanlığa yaptığı en büyük kötülüklerden biridir. Bu açıdan devletin dini kullanmasının önüne geçerek, dinin toplumun ahlakını, inancını ve toplumsal varlığını sürdürmesinin bir kültürel olgusu haline getirmek çok çok önemlidir. Devletin ve egemen sınıfların dini siyaset aracı olarak kullanmasının önüne geçmek, bir yönüyle de devletin ekonomik tekel olmasının önüne geçmektir. Devletin halkı sömürmesinin önüne geçmektir. Devlet ve egemen güçler dini sadece siyasi iktidarlarını sürdürmede bir araç olarak kullanmıyorlar; aynı zamanda ekonomik tekellerini sürdürmede de bir araç olarak kullanıyorlar. Bu bakımdan dini değerlerin de egemen sınıfların elinden alınıp halkın eline verilmesi gerekiyor. Dinin halkın sosyal, kültürel yaşamını sürdüren bir kültürel olgu olarak, bir inanç olgusu olarak, bir ahlaki olgu olarak yaşatılması ve bu temelde tarihsel olarak ortaya çıkış koşullarına uygun hale getirilmesi gerekmektedir. Din ya Sümer rahiplerinin toplumu sömürmek için, baskı altına almak için kullandığı bir araç olarak varlığını sürdürecektir ya da tarih içinde insanların sömürüye ve baskıya karşı çıkması için ortaya çıkan ahlaki ve moral değerler halinde gerçek işlevine kavuşturulacaktır. Bu yönüyle devletin ekonomik tekelinin aşılması için bir yandan topluluklar ekonomisine dayalı bir ekonomik doktrin yaşama geçirilirken, diğer yandan devletin ekonomik tekel olmasının bir aracı haline getirilen dinin de devletin siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel baskı kurmasına meşruiyet kazandıran olgu olmaktan çıkarılması gerekmektedir.

Bugün Ortadoğu'daki devletler de ekonomik tekeldirler. Devlete meşruiyet kazandırmak ve ekonomik tekel konumunu sürdürmek için kamu yararı ve genel güvenliği öne sürmektedirler. Bu temelde devletin meşrulaştırılması aslında devletin ekonomik tekelini de meşrulaştırması anlamına gelmektedir. Bunun sonucu küçük bazı üretimler dışında halka ekonomik alan tanımamaktadır. Kaldı ki günümüzde halkın bu küçük üretim alanlarını da tümden ortadan kaldırarak ekonomik tekel tarihin hiçbir döneminde görülmediği biçimde mutlak hale getirilmektedir. Devlet tekeli ve kapitalist tekeller iç içe halkın üzerinde ekonomik ve siyasi bir despotizm kurmuşlardır. Aslında Ortadoğu'daki despotik ekonomik tekel devletiyle kapitalist sömürücü modern devleti günümüzde kirli bir işbirliği yapmaktadırlar. Zaten devletler tarihte hiçbir zaman halkın çıkarına bir rol üstlenmemişlerdir. Ekonomik anlamda da kesinlikle tüketicidirler, asalaktırlar. Devlet ekonomik bir tekeldir derken, aynı zamanda bir asalak olduğunu da kabul etmek gerekir. Dev cüssesiyle hiçbir şey üretmeden tüketen bir canavara benzemektedir.

PKK Önderliği kapitalizmin bir ekonomik sistem olmadığını tüm argümanlarıyla ortaya koymuştur. Kapitalizmin üreten değil de tüketen bir sistem olduğu bugün çok daha iyi anlaşılmaktadır. Kapitalistlerin çok asalak olması aslında kapitalizmin de ne kadar asalak olduğunu göstermektedir. Kapitalizm, bir topluma ekonomik imkân sunan, toplumun ekonomisini ortaya çıkaran bir sistem olmaktan öte, kapitalistleri ve devleti yaşatmak için halkı iliklerine kadar sömüren bir asalak canavar gibidir. Zaten günümüzde finans kapitalin kapitalist sisteme hâkim olması da bu sistemin bir ekonomik sistem olmak bir yana, ekonomi karşıtı, ekonomiyi dağıtan, bozan bir sistem olduğunu fazlasıyla kanıtlamaktadır. Son kriz de kapitalizmin nasıl ekonomik faaliyetleri çökerttiğini, toplumsal bir olgu olan ekonominin sırtında nasıl bir asalak olarak yaşadığını herkese göstermiştir.

DEMOKRATİK TOPLUM KONGRESİ DEMOKRATİK DÖNÜŞÜMÜN İRADİ GÜÇ HALİNE GELMESİDİR

"Demokratik Toplum Kongresinin kuruluşu aslında Kürt toplumunun demokratik yaşamını kendi kurma iradesinin ilanıdır. Kürt toplumu bu kurumlaşmayla, ben de artık bir demokratik iradeyim, kendi demokratik sistemimi kurmuşum, siyasal, ekonomik, sosyal, kültürel olaylarda artık benim irademin de dikkate alınması gerekir, benim iradem dikkate alınmadan Türkiye siyasal, sosyal, ekonomik istikrara kavuşamaz demektedir. Bu açıdan böyle stratejik bir konumu olan ve Kürdistan toplumunun iradesini ifade eden bir kongrenin sürekli toplanması gerekir. Eğer bir toplumun tüm yaşamının sorumluluğunu üzerine alıyorsa, bu görev sadece birkaç günlük toplanmayla yerine getirilemez"

Kürt Halk Önderliği defalarca Kürt Demokratik Toplum Kongresinin toplanmasını istedi. Kürt sorununun demokratik çözümü ve Türkiye'nin demokratikleşmesi açısından stratejik bir olgu olarak ele aldı. Demokratik Toplum Kongresinin oluşumunun stratejik değer taşıması kısa sürede ortaya çıkmış bir durum değildir. 3. defa toplanan bu Demokratik Toplum Kongresi Kürt halkının onlarca yıldır yürüttüğü mücadelenin ortaya çıkardığı demokratik halk gerçeğini, demokratik siyasi irade haline getirmek için önerilmiş bir kongredir. Kürt halkında gelişen demokratik bilincin, inancın ve örgütlenme kültürünün kurumlaşmaya kavuşturulması yanında, Kürt halkının demokratik hakkıdır da.

Artık çağımızda toplumların kendini demokratik temelde örgütleme, bu örgütlenme temelinde taleplerini parlamentolara, yasal siyasi kurumlara ve ilgili kuruluşlara yansıtması demokrasinin gereği olarak görülmektedir. Özellikle 2. Dünya Savaşının insanlığa çektirdiği acılardan sonra bu acılardan sorumlu olan genel ve eşit oya dayalı dört yılda bir seçilmiş parlamenter demokratik sistemin, faşizm başta olmak üzere, devletçi kapitalist sistemin halklara, toplumlara getirdiği acıları engelleyemediği açık bir biçimde görülmüştür. Bu gerçeğin sonucunda 2. Dünya Savaşı'ndan sonra topluluklar, halklar sadece iradelerini dört yılda bir sandığa giderek oy kullanarak değil, kendilerini her türlü demokratik örgütlenme temelinde güç yaparak siyaset üzerinde sürekli baskı yapan bir demokratik siyasal anlayışı ortaya koymuşlardır. Dolayısıyla toplumsal, ekonomik, dinsel ve kültürel azınlıkların kendini demokratik temelde örgütleyerek, bu örgütlerin de aldığı kararları siyasal karar alıcılara dayatması, siyasal karar alıcıların da bu önerileri dikkate alan yeni bir demokrasi anlayışı gelişmiştir. Eğer günümüzde özellikle Avrupa'da demokratik zihniyette gelişmeden söz ediliyorsa, bu gerçekliğin bir ayağı da resmi parlamento, hükümet ya da başka siyasal kurumlar yanında, sürekli siyaset üzerinde etkili olan, her türlü demokratik örgütlenmelerin gelişmesi ve bunun artık demokrasinin gereği olarak görülmesidir. Demokratik olarak değerlendirilen ülkelerde herhangi bir toplumsal kesimin demokratik temelde örgütlenip taleplerini siyasal kurumlara yansıtması kadar doğal bir durum ve gerçeklik yoktur.

Demokratik Toplum Kongresi de Kürtlerin sadece bir sosyal kesiminin, bir kültürel ve dinsel kesiminin ya da herhangi bir cinsinin örgütlenerek kendi taleplerini dayatan bir örgütlenme değil de Kürt toplumunun bir bütün olarak demokratik kurumlarının bir araya gelerek Türkiye'deki merkezi parlamentoya, hükümete, devlete kendi kararlarını ilettiği platform olmaktadır. Nasıl ki belirli toplumsal kesimlerin, dinsel ve toplumsal azınlıkların kendilerini herhangi bir demokratik kurumda örgütleme hakkı varsa, aynı şekilde daha geniş çerçevede toplulukların kendini demokratik temelde örgütleme, karar alma ve bunları siyasal karar alıcılara iletme hakkı vardır. Bu hak günümüzde demokratiktir ve meşrudur. Hatta söz konusu ülkede demokratik gelişmelerin ölçütü olarak görülmektedir. Dolayısıyla Demokratik Toplum Kongresinin kurumlaşmasının siyasi, hukuki ve tarihsel zeminini bu çerçevede ele almak ve değerlendirmek gerekmektedir. Toplumlarda demokratik bilinç gelişmezse, örgütleme kültürü gelişmezse tabii ki bu tür toplum kongreleri zoraki oluşturulamaz. Bu tür demokratik örgütlenmelerin gerçekleşmesi için her şeyden önce demokratik zihniyetin ve kültürün bu tür örgütlenmeleri yaratacak kadar gelişmesi gerekir. Yine bu kültür temelinde gelişecek örgütlenmelerle yürütülen mücadelelerin önemli bir örgütlenme tecrübesi ve eğilimi ortaya çıkarması gerekmektedir. Tabii ki bu birikim kendisini şiddete başvurmadan meşrulaştıran ve demokratikleşmenin parçası haline getiren bir örgütlenmeyle toplumun demokratik iradesi haline gelmektedir.

Demokratik Toplum Kongresinin kuruluş sürecini ortaya çıkaran demokratik toplum gerçeği, tabii Kürt halkının onlarca yıldır ağır bedeller ödeyerek verdiği mücadelenin sonucu ortaya çıkmıştır. Dünyanın birçok yerinde olduğu gibi Kürdistan'da da demokrasi ve özgürlük mücadelesi ağır bedeller ödenerek verilmiştir. Hatta dünyanın hiçbir ülkesinde olmayacak kadar ağır bedeller verilerek bu demokrasi ve özgürlük

mücadelesi yürütülmüştür. Kürtler her milim demokratik kazanımlarını, demokratik meşruiyetlerini, dünyanın hiçbir yerinde görülmeyecek kadar ağır bedeller ödeyerek elde etmişlerdir. Bu açıdan dünyanın hiçbir yerinde olmayacak kadar demokratik örgütlenme hakkının ve demokratik iradelerini ortaya koymalarının tarihsel temeli ve meşruiyeti bulunmaktadır. Kürt halkı onlarca yıldır büyük bir demokrasi mücadelesi vermektedir. Bu sadece gençlerin ya da gerillaların yürüttüğü bir demokrasi mücadelesi olmamıştır.

Tabii ki gerilla en zor koşullarda bir mücadele yürütmüştür. Bırakalım demokratik mücadele imkânının bulunmasını, insanların silahlı ya da başka yöntemlerle mücadele imkânlarının bile tümden ortadan kaldırıldığı bir süreçte gerillalar bütün zorlukları göze alarak, bütün imkânsızlıkları göze alarak bir mücadele yürütmüşlerdir. Gerillanın geliştirdiği özgürlük mücadelesi de dünya tarihinde yürütülen en zor özgürlük mücadelesi, gerilla mücadelesi olmuştur. PKK Önderliği eğittiği gerillaları ülkeye gönderirken, *"ülkeye gidiyorsunuz, çoğunluğunuz şehit düşecek, ama sizin kanlarınız Kürt halkının kuruyan kan damarlarını açacaktır"* diyerek onların yürüttüğü mücadelenin fedailik düzeyinde bir mücadele olacağını söylemiştir. Bu açıdan da dünya dengelerinin kurulduğu ve dünya tarihinde devlet geleneğinin en fazla güçlü olduğu Ortadoğu'da, yine siyasi ve askeri olarak bölgenin en güçlü devleti olan Türk devletine karşı fedailik temelinde savaşarak gerilla mücadelesi verilmiştir. Dünyanın başka hiçbir savaşında böyle bir fedailik yoktur. Mücadelenin ilk geliştiği, gerilla mücadelesinin ilk yürütüldüğü dönemde bu mücadeleyi yürüten gerillaların büyük çoğunluğu şehit düşmüştür. Şehit düşeceklerini bile bile bu mücadele içine girmişler; halkın irade kazanmasını, bu mücadele temelinde özgüven kazanmasını sağlamışlardır. Bu yönüyle gerilla mücadelesiyle Türkiye'de gelişen demokrasi mücadelesi arasında tabii ki bağ vardır. Aradaki bu bağı hiç kimse inkâr edemez. Ancak konumuz bu olmadığından biz sadece kısa bir biçimde belirtmeyi gerekli gördük. Tarihi bilmeyen ya da tarihi inkâr eden kesimler açısından böyle bir hatırlatmanın gerekli olduğunu düşündük.

Kürtler kadar demokrasi mücadelesini ısrarla yürüten bir halk dünyada yoktur

Her şeyden önce hiçbir halk Kürtler kadar demokrasi mücadelesinde zulme ve katliamlara maruz kalmamıştır. Dünyada hiçbir halk demokrasi mücadelesi yürütürken Kürtler kadar zindanlara doldurulup uzun süre tutulmamıştır. Hiçbir halk demokrasi mücadelesi yürütürken yaşadığı köylerinin büyük bir çoğunluğunu kaybetmemiştir. Hiçbir halk demokrasi mücadelesi yürütürken binlerce faili meçhul cinayete kurban gitmemiştir. Yine hiçbir demokrasi mücadelesinde 6-7 milyon insan kendi topraklarından göçmek zorunda kalmamıştır. Bütün zorluklara rağmen Kürt halkı demokrasi mücadelesinden ve özgürlüklerden vazgeçmemiştir. Bunlar tarihsel gerçeklerdir. Bu yönüyle de dünyada Kürtler kadar demokratik mücadele veren, demokratik yöntemleri Kürtler kadar deneyen, bu konuda ısrarlı olan başka bir halk olmamıştır. On yıllardır Kürtler Kürdistan'da, metropollerde, Avrupa'da, dünyanın bulunduğu her yerde ayaktadırlar. Evlerinde oturmayarak sokaklara çıkıp demokratik haklarını istemektedirler. Kürt sorununun demokratik çözümünü, Türkiye'nin demokratikleşmesini istemektedirler. Kürt sorununun çözümü, Suriye'nin demokratikleşmesini istemektedirler, Kürt sorununun çözümü, İran'ın demokratikleşmesini istemektedirler. Kürt sorununun çözümü ve Irak'ın demokratikleşmesini istemektedirler. Çoluğu çocuğuyla, yaşlısı, kadını, genciyle tüm baskılara rağmen demokrasi mücadelesini ısrarla yürüten başka bir halk dünyada yoktur. Dolayısıyla dünyanın başka bir yerinde Kürtler kadar demokrasiyi hak eden, özgürlüğü hak eden başka bir halk da yoktur. Yine Kürtler kadar demokratik kültüre yatkın, demokratik kültürü mücadele içinde pişe pişe kazanmış başka bir halk da yoktur. Bu yönüyle dünyada demokratikleşmenin temelinin en güçlü olduğu toplum Kürt toplumudur. Dünyanın hiçbir toplumunda demokrasinin temeli böyle köklü bir mücadele tarihine dayanmamaktadır.

Demokratik Toplum Kongresi böyle bir tarihi geçmiş üzerinde yükselmektedir. Kadınıyla, genciyle, yaşlısıyla, emekçisiyle, köylüsüyle toplumun her kesimi bu mücadele içinde yer almış, bedeller ödemiştir. Bu açıdan böyle bir halkın örgütsüz kalması düşünülemez. Böyle bir halkın örgütsüz bırakılması, bu halkın mücadele tarihine saygısızlık olur. Dolayısıyla bu halkın her bakımdan örgütlü hale gelmesi gerekmektedir. Demokrasi mücadelesinin amacı da sonuçta demokratik örgütlenmeleri gerçekleştirmek, bu temelde de demokrasiyi geliştirmek ve derinleştirmektir. Zaten toplumları sadece talep eden bir

olgu olarak değerlendirmek, demokrasiyi yanlış tanımlamaktır. Bu demokrasi tanımı artık aşılmıştır. Artık sadece talepte bulunan, birilerine gel yap diyen demokrasi anlayışı eksik ve yetersizdir. Devletin ve egemenlerin insafına bırakılmış böyle bir demokrasi anlayışı toplumların sorununu çözmemektedir. Tabii ki demokrasi mücadelesinin bir yönü de devleti reforma uğratmaya çalışmak, devletin baskıcı politikalarını geriletmek, devlete bazı adımlar attırarak halkın demokratik örgütlenmesinin ve demokratik yaşamının önünü açmaktır. Ama bir halkın demokratik haklarının, demokratik geleceğinin güvencesi sadece devletten bir şeyler talep etmek ya da sadece devletin verdiği bazı şeylerle yetinmek değildir. Aksine kendi demokratik yaşamını, özgürlük yaşamını güvenceye alması için bizzat kendisini örgütlemesi gerekmektedir. Kendi örgütlenmesi temelinde demokratik yaşamını ekonomik, sosyal, kültürel alanda kurumlaştırması gerekmektedir. Kendi örgütlenmesi temelinde gücünü ortaya koyarak ve bu temelde de devletin demokrasiye duyarlı hale gelmesini sağlamak gerekir. Belirli reformlarla baskıcı yüzünün, sömürücü yüzünün yumuşatılması gerekir. Bir toplum örgütlüyse, kendini örgütleyerek demokratik ve örgütlü bir güç yapmışsa o zaman egemen güçler tarafından dikkate alınır ve kendini reforma uğratır. Yoksa söyledikleri ve talepleri dikkate alınmaz. Egemen sınıfların işine gelirse dikkate alır, işine gelmezse dikkate alınmaz.

Bu açıdan on yıllardır büyük bedeller vermiş Kürt toplumunun artık kendi demokratik iradesini ortaya koyarak demokratik geleceğini eline alması gerekmektedir. Devletin kendi demokratik yaşamına, özgür yaşamına saygılı olmasını sağlayacak bir demokratik yaşamı ortaya koymasının zamanı gelmiştir. Kürtler bunu yapacak güçtedir ve hak etmişlerdir. Demokratik Toplum Kongresi halk özgürlük eğiliminin yürüttüğü özgürlük ve demokrasi mücadelesinin ortaya çıkardığı toplum gerçeğini, halk gerçeğini demokratik örgütlenmeye kavuşturmanın ifadesidir. Ancak böyle bir demokratik kurumlaşmayla 30 yıllık bu büyük bedeller ödenerek verilmiş demokrasi mücadelesi taçlanabilir. Halkın kendisini böyle bir demokratik toplumsal iradeden alıkoyması, kendisini güçsüz bırakması anlamına gelmektedir.

Bir toplumun demokratik güçleri sadece siyasi partiler değildir

Kürt halkının demokratik iradesi sadece bir DTP ile sınırlı olamaz. Günümüzün demokrasisinde sadece siyasal partiler bir toplumun demokratik güçleri değildir. Tabii ki siyasi partiler de bir toplumda demokrasinin gelişmesi için vazgeçilmezdir, ama onların bile demokratik temelde rolünü oynaması açısından toplumun yaygın biçimde demokratik örgütlenmeye kavuşması gerekmektedir. Toplumun demokratik kurumlaşmasının sosyal, kültürel, ekonomik ve her alanda gelişmesi partileri etkin kılar. Eğer böyle bir toplum ve ülke gerçeği varsa o zaman demokratik siyasal partiler hem öngördükleri programın pratikleşmesini sağlayacak bir halk gücüne, bir demokratik halk iradesine, örgütlenmesine kavuşur hem de devlete adım attırabilirler. Partiler toplumun demokratik iradesinin tümünü yansıtmadığı gibi, partilerin kendi işlevlerini görme açısından da böyle yaygın, kapsamlı demokratik örgütlenmelere ihtiyaç vardır. DTP tabii ki Kürt halkının özgürlük ve demokrasi mücadelesinin sonucu ortaya çıkmıştır. Bu partiler serhıldanların ve halkın demokratik mücadelesinin ortaya çıkardığı partilerdir. Kadınların, gençlerin, yaşlıların, köylülerin, emekçilerin ortaya çıkardığı partilerdir. Bu yönüyle demokratik Kürt hareketini ortaya çıkaranın serhıldanlar olduğunu söylüyoruz; diriliş devrimi olduğunu söylüyoruz. Ama bu demokratik siyasi örgütlenme yanında Kürt halkının özgür ve demokratik yaşamasını isteyen farklı siyasi eğilimler de bulunmaktadır. Yine Kürt halkının özgürlük mücadelesinin karşısında olmayan, ama kendilerini DTP'de tümden ifade edemeyen bireyler, topluluklar ve şahsiyetler vardır. Bu açıdan Demokratik Toplum Kongresi tüm bu kesimleri de kapsayan, böylelikle Kürdistan'da demokrasi isteyen herkesin iradesini ortaya çıkaran bir kurumlaşma gerçeğine sahip olacaktır.

"Demokratik Toplum Kongresini (DTK) halk özgürlük eğiliminin yürüttüğü mücadele sonucu toplumda yükselen demokrasi eğiliminin, özleminin farklılıklarını da kapsayan, onların da toplumun demokratik kurumlaşmasına imkân veren bir demokratik platform olarak görmek gerekiyor. Bu yönüyle de Kürt toplumunun tümünün demokratik siyasi iradesini temsil eden bir platform olarak görmek gerekir"

Demokrasiden çıkarı olan kesimleri, demokrasi mücadelesi içinde daha zengin bir yelpazede görmek lazım. Tabii ki Demokratik Toplum Partisi'nin iradesini ortaya çıkaran Kürt Özgürlük Hareketi, halk özgürlük eğilimi Kürdistan'daki demokrasi ve özgürlük eğiliminin ezici bir çoğunluğunu temsil etmektedir. Ancak Kürt halkının yürüttüğü özgürlük mücadelesinin bugünkü temel talepleri, temel programı esas olarak da işbirlikçi ve ihanet içinde olmayan bütün demokratik kesimlerin beklentilerini karşılamaktadır. Bu yönüyle de Demokratik Toplum Kongresi (DTK) halk özgürlük eğiliminin yürüttüğü mücadele sonucu toplumda yükselen demokrasi eğiliminin, özleminin farklılıklarını da kapsayan, onların da toplumun demokratik kurumlaşmasına imkân veren bir demokratik platform olarak görmek gerekiyor. Bu yönüyle de Kürt toplumunun tümünün demokratik siyasi iradesini temsil eden bir kongre olarak görmek gerekir.

Onlarca yıllık mücadele sonucu Kürt halkı aslında düşünceleriyle, öngördüğü demokrasi anlayışıyla bütün taleplerini ortaya koymuştur. Açığa çıkmıştır ki Kürt toplumunun çoğunluğu Kürt sorununun demokratik çözümü ve Türkiye'nin demokratikleşmesini istemektedir. Kürtlerin iradesini sadece DTP'nin aldığı oyla sınırlamak da yanlıştır. Belirttiğimiz gibi DTP'nin al-

dığı oydan daha geniş toplumsal bir kesim Kürt sorununun demokratik çözümünü istemektedir. Kaldı ki DTP'nin oyları tüm baskılara rağmen alınmış oylardır; hilelere rağmen alınmış oylardır. Ancak şu da bir gerçektir ki eğer on yıllardır yürütülen bu mücadeleye dünyanın başka yerinde görülmemiş bir kirli özel savaş ve askeri, siyasi, kültürel baskı olmamış olsaydı, Türk devleti toplumun demokratik taleplerini, istemlerini zorla bastırmamış olsaydı bugün Kürt halkının yüzde doksanı bu mücadelenin içinde olurdu.

Kürt sorunu artık şiddetle baskıyla çözülemez

Bırakalım gerillanın mücadelesini, Kürt halkı demokratik meşru mücadelesiyle, serhıldanlarıyla tamamen demokratik siyasi iradesini ortaya koymuştur. Kürt sorununun demokratik çözümü için de Kürt halkı iradesini yeterli biçimde ortaya koymuştur. Kürt halkının demokratik iradesini ortaya koymada herhangi bir kusur işlediğini söylemek mümkün değildir. Bu kadar faili meçhul cinayet, bu kadar zulüm, bu kadar zindanlara atma, köy yakıp yıkma, faili meçhul cinayetler olmasaydı -bu sadece baskının görünen yüzüdür, baskının şiddetinin etkisi bunun kat katıdır- herhalde tüm Kürdistan halkı bu mücadelenin içinde olurdu. Bu gerçeği herkesin görmesi gerekir. Buna rağmen Kürt halkının bu düzeyde demokratik iradesini ortaya koymaya devam etmesi, mücadeleden vazgeçmemesi, Kürt halkının demokrasi mücadelesinin başarısı, Türk devletinin ise yenilgiye uğramasıdır. Zaten bugün bu yenilgi kabul ediliyor. Bu sorunun şiddetle, baskıyla çözülemeyeceği kabul ediliyor. Çünkü Cemil Bayık yoldaşın da belirttiği gibi Türkiye şiddetle yapacağı her şeyi yapmıştır; Gerilla da vereceği kadar mücadele vermiştir. Dolayısıyla artık sorunların demokratik temelde çözülmesi gerekir.

Bu gerçeklik dikkate alındığında Kürt halkının bütün toplumsal tabakalarıyla, örgütlenmeleriyle bir kongre çatısı altında iradesini birleştirmesi, Kürt sorununun demokratik çözümünde tarihi adım atılması anlamına gelecektir. Çünkü Türkiye artık bu sorunu zorla bastıracak durumda değildir. Kürt halkı böyle bir demokratik irade ortaya çıkardıktan sonra Türk devleti bu demokratik iradenin taleplerini dikkate alacaktır. Bu demokratik iradenin aldığı kararları, sunduğu önerileri dikkate alarak Kürt sorununu çözmek zorunda kalacaktır. Türkiye'deki siyasal, sosyal, kültürel, ekonomik durum da Kürt sorununun çözümünü dayatmış bulunmaktadır. Kürt Halk Önderi Türkiye'de demokratik siyasal çözümün koşulları olgunlaşmıştır derken, bu tarihsel gerçeğe, bu toplumsal gerçeğe, bu siyasal duruma işaret etmektedir. Kürt Halk Önderi bu durumdan yola çıkarak da artık toplumsal Lozan'ın gerçekleşmesi gerektiğini söylemiştir. Siyasal ve ulusal Lozan gerçekleşmiştir. Türkiye bu çerçevede bir siyasal irade ortaya çıkmış ve devlet kurulmuştur. Ama bu siyasi irade toplumsal kesimleri dikkate almamıştır. Toplumsal dengeleri dikkate almamıştır. Toplumsal dengelere dayanmayan bir Lozan gerçeği bugünlere kadar gelmiştir. Toplumsal gerçeği zayıf olan Lozan'daki kuruluş bugünlere kadar getirilmiştir. Hâlbuki bu Lozan'a giden yolda Kürtlerin de bir etkisi, rolü vardı. İsmet İnönü Lozan'da Kürtlerin ve Türklerin temsilcisi olduğunu söylemişti. Ama bu söylemin toplumsal düzeyde, farklı toplulukların hakları düzeyinde gereklerini yerine getirilmemiştir.

Kürtler Lozan'dan sonra reddedilip inkâr edilerek ortadan kaldırılmaya çalışılmıştır. Bu yönüyle siyasal Lozan'ı ortaya çıkaran toplumsal gerçeğe ters bir durum yaşatılmıştır. Yeni Türkiye'nin kuruluş sürecinde Kürtler de komünistler de İslami kesimler de bu Lozan'a destek vermişti. Ne var ki sonradan tüm bu toplumsal kesimler dışlanarak tek bir ulusal siyasi iradenin kendini dayatması ve kendine dayanak olan dar toplumsal kesimlerle cumhuriyeti yürütmesi yaşanmıştır. Ancak bu ulusal siyasal yaklaşım Türkiye'nin süreklileşen toplumsal ve siyasal sorunlarla karşılaşmasına yol açmıştır. Ama bu Cumhuriyetin tek bir siyasi iradeyle ve onun dayandığı toplumsal kesimlerle yürüyemeyeceği artık anlaşılmıştır. Bu yönüyle Lozan'da kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin demokratikleşmesi, yani o kuruluşta yer alan toplumsal kesimlerin de demokratik iradeleriyle Türkiye'nin siyasal, sosyal ve kültürel yaşamı içinde yer alması gerekmektedir. Bu, ne Türkiye Cumhuriyeti karşıtlığıdır ne de Türkiye Cumhuriyeti'nin temel kuruluş felsefesinin ortadan kaldırılmasıdır. Tam aksine ilk mecliste ifadesini bulan Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş felsefesinin ve kurtuluş savaşında desteğini aldığı toplumsal kesimlerin temel demokratik haklarının tanınması anlamına gelecektir. Lozan'ın toplumsal temele kavuşmasının en temel etkeni ise Kürt halkının demokratik toplumsal iradesinin tanınmasıdır. Temel demokratik ulusal ve siyasi haklarının tanınmasıdır.

Toplumsal Lozan gerçekleştirilmelidir

Bu açıdan Demokratik Toplum Kongresi, Kürt halkının demokratik iradesinin ortaya çıkması ve bu temelde Lozan'ın toplumsal ayağının oluşturulması ve toplumsal olarak güçlendirilmesidir. 1920'lerde meclise dayanarak kurulan yeni Türkiye'nin ve onun kuruluş anlaşması olan Lozan'ın toplumsal ayaklarından biriyle buluşması olarak değerlendirmek gerekir. Bunun için de en başta da Kürt halkı demokratik siyasal hareketin kendini örgütleyerek Türk devletine artık bu cumhuriyeti demokratikleştirmeden ve toplumsal temeline kavuşturmadan yürütemezsin, bu cumhuriyete meşruiyet kazandıramazsın demelidir. DTK, Lozan'ın ve Cumhuriyetin temel meşruiyet ayağı olacaktır. Çünkü şu andaki cumhuriyet ya da siyasal Lozan buraya kadar gelmiş, ama artık meşruiyet sorunuyla karşılaşmıştır. Bu meşruiyet sorununun gündeme getirilmesi ve Lozan'ın toplumsal ayağı olma isteminde bulunulması cumhuriyetin varlığının sorgulanması değildir. Aksine meşruiyet kazandırma Lozan'ı ve Cumhuriyeti ilelebet yaşatma çabasıdır. Toplumsal Lozan gerçekleştirilmelidir denilirken, bugünkü Lozan'ın sosyal temelinin, demokratik temelinin olmadığı, demokratik toplumsal bir desteğe dayanarak kendini meşrulaştırıp güçlendirmediği söylenmektedir. Bunun için de

Demokratik Toplum Kongresi kendisini örgütleyerek, Kürt halkı kendi iradesini bu temelde ortaya koyarak, siyasal, sosyal, ekonomik, kültürel yaşamın her alanında ben de varım diyerek kendisinin bir toplum olarak dikkate alınıp Lozan'ın toplumsallaşmasını istemektedir.

Bu gerçeklik, bu çalışmanın Türkiye'yi ve cumhuriyeti demokratikleştirme çalışması olduğunu göstermektedir. Bu çalışmayla Türkiye devletine cumhuriyet eski biçimde süremez denilecektir. Lozan'da siyasi sınırların çizildiği, ancak Lozan'ı yaratan mücadelenin sadece bir ayağı ile cumhuriyetin yürütüldüğü Türk uluslaşması dışında diğer ulusal toplulukları Lozan'ın içine almadığı için cumhuriyetin sorunlarıyla karşılaştığı belirtilecektir. Bu yönüyle sorunlardan kurtulmak için de cumhuriyetin yeniden gerçek köklerine, gerçek kuruluş felsefesine, kuruluş dönemindeki dengelere ulaşması gerektiği söylenecektir.

Türkiye'nin demokratikleştirilmesi mücadelesi verilirken ve Türkiye toplumsal Lozan'la kuruluş dengelerine kavuşturulmak istenirken, bunları gerçekleştirmenin sadece devletten istemekle olmayacağı açıktır. Kürt Halk Önderi, demokratikleşmenin ve kendi özgür yaşamlarını kurmanın esas olarak Kürtlerin kendi görevi olduğunu, demokratikleşme görevinin çoğunluğunun toplumlara ait olduğunu, toplumlar bu görevlerini yerine getirirlerse kalan kısmının da devlet tarafından tanınmak zorunda kalacağını belirtmiştir. Bu yönüyle bu kadar mücadele vermiş, önemli düzeyde demokratik bilince ulaşmış bir toplumun kendisini tümüyle örgülü hale getirip ve buna dayalı bir kongreyle siyasi iradesini ortaya çıkarmaması demokrasiyi doğru anlamamak ya da verilen demokrasi mücadelesi tarihine layık olmamak olur. Demokrasi devletin vereceği bir şey değildir. Demokrasi, toplumların devletin yanında kendi demokratik sistemini kurma çalışmasıdır. Bu açıdan Kürt Halk Önderi devlet+demokrasi demiştir. Demokrasiyi böyle el almıştır. Demokratik toplum büyüdükçe devlet küçülecek, demokratik toplum zayıf olduğu müddetçe devlet güçlü kalacaktır. Bu açıdan Kürt halkının da Türkiye demokrasi güçlerinin de esas olarak kendilerini demokratik irade yaparak, büyüterek demokrasi alanını genişletmelerini, demokratik zemini genişletmelerini, bu çerçevede de devleti gerileterek hem demokratik yaşamlarını kurmalarını hem de devletin demokrasiye duyarlı hale gelmesini sağlamaları gerekmektedir. Kürt Halk Önderi, bu çerçevedeki demokratik anlayışını, demokrasiyi nasıl anladığını hem savunmalarında hem de görüşme notlarında defalarca ortaya koymuştur.

Devlet kendiliğinden demokrasiye duyarlı hale gelmez

Demokrasiyi devletten beklemek, devletin demokratikleşmesini beklemek olmayacak bir şeydir. Dünyada da hiçbir zaman devlet kendiliğinden demokrasiye duyarlı hale gelmemiştir. Nerede demokrasiye duyarlılık varsa orada mutlaka halkların mücadelesi vardır. Toplumun demokratikleşme mücadelesi vardır. Onun için Kürt Halk Önderliği sadece devletçi uygarlığın ve sınıflı toplumun Avrupa'sından değil; bir de halkların özgürlük ve demokrasi mücadelesini vererek kendi demokratik yaşamlarını ortaya çıkardığı ve devlete kabul ettirdikleri bir demokratik Avrupa'nın varlığından söz etmiştir. Tarih içinde demokratik duruş ortaya çıkaran bir Avrupa gerçeğinin bulunduğunu da söylemektedir. Dolayısıyla demokratik devletlerden değil, tarih içindeki mücadelesiyle demokratik bilinç ve örgütlenmeye kavuşmuş halk gerçekliğinin varlığından söz etmek gerekir. Tabii ki Avrupa toplumunun demokrasi bilinci egemenler tarafından önemli düzeyde çarpıtılmış ve devlet kontrolünde bir demokrasi kendisine meşruiyet bulmuştur.

Kürt halkının mücadelesinin ortaya çıkardığı demokratikleşme eğilimi, demokratik kültürü tabii ki bir demokratik kurumlaşmayla taçlandırılacaktır. Demokratik Toplum Kongresinin kuruluşu aslında Kürt toplumunun demokratik yaşamını kendi kurma iradesinin ilanıdır. Kürt toplumu bu kurumlaşmayla, ben de artık bir demokratik iradeyim, kendi demokratik sistemimi kurmuşum, siyasal, ekonomik, sosyal, kültürel olaylarda artık benim irademin de dikkate alınması gerekir, benim iradem dikkate alınmadan Türkiye siyasal, sosyal, ekonomik istikrara kavuşamaz demektedir. Bu açıdan böyle stratejik bir konumu olan ve Kürdistan toplumunun iradesini ifade eden bir kongrenin sürekli toplanması gerekir. Eğer bir toplumun tüm yaşamının sorumluluğunu üzerine alıyorsa, bu görev sadece birkaç günlük toplanmayla yerine getirilemez. Siyasal, toplumsal, ekonomik ve kültürel yaşam durmadığına ve büyük bir dinamizm içinde bulunduğuna göre Demokratik Toplum Kongresi'nin de durmaması ve büyük bir dinamizmle çalışması gerekmektedir. Nasıl ki Türkiye'nin Meclisi toplumun iradesi olarak sürekli toplanarak, karar alarak yaşamsallaştırıyorsa, Demokratik Toplum Kongresi de aynı benzer bir işlevle sürekli toplanması gerekmektedir. Bu-

nu yapmamak toplumu söz konusu faaliyetleri konusunda egemenlerin insafına bırakmaktır, ya da toplumu başkalarına muhtaç hale getirmektir.

Demokratik Toplum Kongresi esas olarak taban örgütlenmelerine dayanmalıdır

Demokratik Toplum Kongresi Türkiye genel meclisini reddetmeden, hatta bu meclisi tamamlayan, onun çalışmalarını kolaylaştıran, Türkiye'deki siyasi iradenin, meclisin Kürt halkıyla demokratik temelde daha uyumlu, barışık hale gelmesini sağlayan bir meclis olarak görülmelidir. Bu açıdan sadece toplanıp belirli karar almak yetmez. Bu, Kürt toplumunu demokratik iradesiz bırakmaktır, örgütsüz bırakmaktır. Bu açıdan Kürt toplumunun demokratik iradesini, demokratik örgütlenmesini sadece DTP ile sınırlı görmek, DTP var bu nedenle sürekli toplanmaya gerek yok gibi bir yaklaşım kesinlikle DTP'nin misyonuyla Demokratik Toplum Kongresi misyonunun karıştırılması anlamına gelir. Demokratik Toplum Kongresi bir bütün olarak Kürdistan'daki demokratik örgütlenmelerin iradesidir, sistemidir. Bütün yaşam alanları konusunda karar alan ve uygulamasını gözeten bir toplum iradesidir. Böyle bir kongreyi bir toplantıya indirgemek bu kongrenin işlevini ve tarihsel önemini kavramamak olur. Kürt toplumunun bir bütün olarak demokratik örgütlenmesini ve bunun bir iradeye kavuşmasını dışlamak, önemsiz görmek, böyle bir iradenin ortaya çıkmasının siyasal, sosyal, kültürel, ekonomik değerini anlamamak olur. Toplumun yaşamıyla birebir bağı olduğundan, toplumu bu örgütlemeden ve iradeden mahrum etmek, toplumu sahipsiz kılmak gibi bir şey olur. Bu açıdan böyle bir Demokratik Toplum Kongresinin sürekli toplanmaması, süreklileşen bir irade haline gelmemesi, Kürdistan'da siyasi sosyal, ekonomik ve kültürel boşluk yaratmaktadır. Ortaya çıkan halk demokratik iradesini sahipsiz bırakmakta, örgütsüz bırakmaktadır.

Bu açıdan sadece Demokratik Toplum Kongresini kurumlaştırmak da yetmez. Eğer bir kongre tabandan demokratik temelde örgütlenen toplumsal kesimlerin demokratik siyasi iradesi haline gelemezse, gerçek siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel işlevini göremez. Bu nedenle de Kürdistan'daki bütün demokratik kurumların, kadın örgütlerinin, gençlik örgütlerinin, Alevi örgütlerin, ekolojik örgütlerin, sağlık örgütlerinin, hukuk örgütlenmelerinin hepsinin ortak bir irade haline geldiği, örgütlendiği demokratik örgütlenmeler ve meclislerin oluşması önemlidir. Böylelikle Demokratik Toplum Kongresi Kürdistan halkının demokratik iradesini temsil eden ve süreklileşen faaliyetiyle Kürdistan toplumunun gerçek bir iradesi haline gelir. Süreklileşen ve tabana dayalı güç olan böyle bir çalışmayı yapmamak toplumu iradesiz ve örgütsüz bırakmaktır. Bu da Kürdistan'da başka iradelerin kendini dayatacağı boşluklar bırakma anlamına gelir. Böyle olunca tabii ki başka iradeler kendini dayatır.

Demokratik Toplum Partisi de ben parti olarak bütün toplumun yaşamını yönlendiremem, bütün faaliyetlerin temsilini bulduğu irade olamam diyerek bu görevlerin DTK tarafından yapılabileceği bilincini toplumda vermede sorumluluk yüklenmelidir. Parti olarak demokratik siyaset alanında görevimi yapacağım, ama hem bu demokratik siyasetin temelinin güçlenmesi açısından hem de tüm toplumu temsil eden bir demokratik siyasi iradenin açığa çıkması açısından böyle örgütlenmeye öncülük yapabilmeliyim demelidir. Böylece siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel alandaki tüm boşlukların doldurulacağı ve toplumun ihtiyacının karşılanacağı görülmelidir. Demokratik Toplum Partisi böyle bir irade ortaya koyarsa bu toplum açısından da moral değeri yüksek olan bir gelişme olur ve bu temelde de her ilde de ilçede de meclisler oluşarak Demokratik Toplum Kongresinin taban örgütlenmelerine dayanarak aldığı kararları, iradeyi kendi alanlarında uygulamaya çalışırlar. Taban örgütlenmelerine dayanarak oluşan İl ve ilçe meclisleri de toplumun demokratik iradesini kongreye taşırlar. Bu da toplumla Demokratik Toplum Kongresi arasında sürekli bir nabız atışının karşılıklı olduğu bir sistem ortaya çıkarır.

Demokratik Toplum Kongresinin de esas olarak taban örgütlenmelerine dayanması gerekiyor. Onların demokratik iradelerini esas alması gerekiyor. Kendi gücünü böyle açığa çıkarır. Sadece belirli temsilcilerle Demokratik Toplum Kongresi kurmak da yetmez. Bu, toplumun demokratik iradesini ortaya çıkarmaz. Toplumun siyasetle sürekli günlük, anlık ilgilenmesini geliştirmez. Bu açıdan esas olarak da toplumun tabandan örgütlenerek sürekli siyasetle ilgilenmesi, bu yönüyle de demokratik toplum örgütlenmesini güçlendirmesi gerekiyor. Bu açıdan Demokratik Toplum Kongresinin bir görevi de kendisinin toplumun üstünde kalan bir kongre olmadığı, sadece taban örgütlerinin temsilcilerinin katıldığı bir kongre olmadığını, esas olarak da tabanın iradesini dikkate alacağını açıkça göstermesi, ortaya koyması, bu temelde tabanın örgütlenmesine dayanan bir kongre olarak kendisini etkili bir siyasi ve toplumsal irade haline getirmesi gerekmektedir.

Ahlaki ve politik değerlere sahip olmayan bir toplum zayıf bir toplumdur

Demokratik Toplum Kongresi siyasal ve sosyal anlayışıyla toplumun siyasete ve tüm toplumsal faaliyetlere yabancılaşmasına son vermesi gerekmektedir. Toplumun demokratik siyasete ilgisini arttıran, toplumun siyasetle ve tüm sosyal faaliyetlerle barışık hale gelmesini sağlayan bir demokratik siyaset ve toplumcu yaşam kültürünü yaygınlaştıran bir rolü olduğunu bilmelidir. Toplumun ekonomik, sosyal ve kültürel faaliyetlerini demokratik örgütlenmelerle yapılmasını sağlayarak demokratik toplum gerçeğini bir demokratik konfederal sistem ya da komünal demokratik yaşam haline getirmeyi önüne koymalıdır. İnsanların komşusuna, mahallesine, kentine, kadınlara, yaşlılara ve doğaya karşı sorumluluk duyan bir demokratik toplum gerçeğinin ortaya çıkarması gerekiyor. Böylece herkese karşı sorumluluk duyan ve bu temelde de ölçüleri ortaya çıkarmış politik ve ahlaki bir kültür, politik ve ahlaki bir toplum gerçeği bu demokratik sistemin parçası olması gerekiyor. Ahlaki ve politik toplum gerçeğine

ulaşılmadığı, toplumsal sorunlara sorumluluk duyulmadığı, toplumla bireylerin bir birine karşı ahlaki ve politik değerler temelinde bağlılık ve sorumluluk taşımadığı taktirde toplum güçlü bir demokratik iradeye ve demokratik güce kavuşamaz. Ahlaki ve politik değerlere sahip olmayan bir toplum zayıf bir toplumdur. Böyle bir toplum sürekli başka güçlerin egemenliği altında kalır ya da devletçi sistemin bu toplum üzerindeki ağırlığı, baskısı devam eder.

İnsanlık tarihi boyunca toplumsal ve siyasal dönüşüm süreçlerinde belirli kurumlaşmaların devrimci roller oynadığı bilinmektedir. Toplumsal dönüşüm ve bu temelde yeni siyasal sistemlerin kurulduğu süreçlerde meclis ve kongrelere benzeyen ve toplumun iradesini şöyle ya da böyle temsil eden kurumlar toplumsal dönüşümü yönlendirerek sistemleştirme rolünü oynarlar. Önder Apo'nun son savunmalarında vurguladığı gibi, toplumsal gerçeklikler inşa edilmişi gerçekliklerdir. Bu, tabii toplumun doğasına ve tarihsel gelişimine ters bir toplum mühendisliği anlamına gelmemektedir. Aksine tarihsel olarak her zaman var olan ahlaki ve politik toplumun koşullara ve zamana göre güncellenmesi yapılmaktadır. Önder Apo bu nedenle 'başka bir dünya mümkündür' sloganını bile ideolojik ve teorik olarak yanlış bulmuştur. Böyle bir dünyanın toplumlar tarihinde her zaman bir biçimde var olduğu, bugünkü görevin bu ahlaki ve politik toplumun güncelleştirilerek yeniden inşa edilmesidir. Bu açıdan buna demokratik modernite dedi. Bu, demokratik modernite kapitalist modernitenin demokratikleşmesi değildir. Neolitik toplumdan bugüne kadar var olan ahlaki ve politik toplumun çağdaşlaştırılmasıdır.

Kürt toplumu büyük bir demokratik dönüşüm yaşamaktadır

Bugün Türkiye ve Kürdistan demokratikleşme sancıları yaşamaktadır. Özellikle Kürt toplumu büyük mücadelelerle demokratik toplum gerçeğini ortaya çıkarmıştır. Kürt toplumu büyük bir demokratik dönüşüm yaşamaktadır. İşte Demokratik Toplum Kongresi bu demokratik dönüşümün kurumlaştırılması, gücünün açığa çıkarılarak toplumu demokratik bir sisteme kavuşturma rolüyle karşı karşıyadır. Bu kongre tabii ki bir yönüyle de ahlaki ve politik toplum ya da tam demokratikleşme gerçeğinin toplumsal örgütlenme haline getirilmesidir. Tarihi dönüşüm anlarında bu kongreler dönüşümün yapılanma gerçeğini ifade etmektedir. Bu da toplumsal dönüşüm ihtiyacına cevap veren ve bu dönüşümü sistemleştiren tarihsel aktör rolünü oynamaktır. Tarihte bu rolü oynayan muhteşem ve heybetli, canlı ve dinamik kongreler görülmüştür. Dönüşüm süreçlerinde bu tür toplumsal iradeler ortaya çıkarılmadan yeni toplumsal sistem gerçeğini oluşturmak mümkün değildir.

Demokratik Toplum Kongresi'nin de yeni sistem kuruluşunda belirleyici aktör olma misyonuyla sürekli toplanması, aynı zamanda tabanla sürekli ilişki kurması, tabanın görüşlerini alması ve bu temelde toplumla kendisi arasındaki ilişkiyi süreklileştirmesi anlamına gelir. Böyle olursa toplum siyasete ilgi duyar, toplum genel iradenin aldığı kararları kendi kararlarıymış gibi uygulamaya çalışır. Böyle bir toplum sürekli örgütlenerek, tartışarak, kendi sorunlarını ortaya koyarak, aldığı kararları genel halk kongresine, yani demokratik toplum kongresine taşır. Böylelikle canlı, dinamik ahlaki ve politik toplum yaratılmış olur. Bu temelde de demokratik konfederalizm dediğimiz sistemin tabandan örgütlenerek konferderal temelde bir sistem haline gelmesi kolaylaşır. Böylelikle merkezi, üstten dayatılan bir siyasal, sosyal, kültürel, ekonomik sistem yerine, alttan başlayarak örgütlenen ve demokratik temelde birbirini tamamlayarak bu örgütlenmelerini Demokratik Toplum Kongresi'nde bir siyasi irade haline getirerek demokratik ve özgürlükçü sistemini kurmuş olur.

Böyle kurulan demokratik ve özgürlükçü sistem, ekonomik, sosyal, kültürel sorunlarını halkın enerjisini ortaya çıkararak kolaylıkla çözebileceği gibi, devletle bu demokratik sistemi kabul ederek toplumla yeni bir sözleşme yapma ihtiyacı duyacaktır. Bunun sonucu da Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran Lozan anlaşması, yani siyasal ve ulusal Lozan, bütün toplulukların demokratik temelde iradelerinin açığa çıkmasıyla, kendilerini kabul ettirmesiyle toplumsal Lozan haline gelecektir. Bu aynı zamanda Lozan'ın eksik kalan Kürt ayağı, sol ayağı, İslami kesimleri dikkate alan ayakları da tamamlanmış olacak ve böylelikle Türkiye kendi dengeleri ve dinamikleri içinde demokratikleşecektir. Bu toplumsal dinamikler temelinde demokratikleşme derinleşip geliştirerek hiçbir ulusal, sosyal, ekonomik gücün kendisine bir şey dayatmadığı, toplumun demokratik iradesinin ve taleplerinin her güç tarafından dikkate alındığı, eşitliğe, özgürlüğe, adalete, demokrasiye dayalı bir demokratik toplum ortaya çıkacak ve bu temelde de toplumsal Lozan çerçevesinde demokratik Türkiye gerçekleşmiş olacaktır.

Alevilik üzerine - I

"Alevilikte huzur, mutluluk, barış içinde yaşamanın adı, tanrıya ulaşma ve tanrı gerçeğinde erime olmaktadır. Bunun diğer bir adı ise özgür ahlaka ulaşmadır, ahlaklı olmaktır. Ahlaklı olmak için her şeyden önce nefs terbiyesinden geçmek gerekiyor. Nefs terbiyesinin üç temel ilkesi vardır. Bunlar insanın eline, diline, beline hâkim olmasıdır. Bu ilkeler aynı zamanda özgür ahlakın da özünü oluşturur. Bu ilkeler temelinde kendisini terbiye eden insan-can, tanrıyı kendisinde, kendisini tanrı da var edebilme gücüne ulaşmış insandır. Yani tüm beşeri zaaflardan kendisini arındırmış, iradeli, özgür, topluma en faydalı noktaya gelmiş insan kendisindeki tanrıyı açığa çıkarmış insandır"

Tarihi bulgular Kürtlerin ve eski Ortadoğu toplumlarının toplumsallığın gelişmesinde ve neolitik sistemin kuruluşundaki başat rollerini doğruluyor. Kürtler ve diğer Ortadoğu halkları neolitiği çok derinliğine yaşayan bir toplumsal kesimi oluşturuyor. Bu açıdan kökleri tarihin derinliklerine uzanan Ortadoğu halkları komünal yaşam biçimi olan neolitik kültürü çok güçlü bir biçimde özümsemişlerdir.

Neolotik kültürü derinliğine özümseme, kaynağını toplumun yaratım gücünden alır. Bir toplum özgücüne dayanarak ne kadar çok değer yaratırsa o değerleri özümseme de bir o kadar güçlü gelişir. Yaşamın veya tarihin değişmez bir yasası gibi her insan veya toplum yarattıkları kadardır. Bir toplumun varlığına değer kazandıran, değer katan şey, o toplumun tarih boyu yarattıklarıdır. Yarattıkları yaratıcıyı her zaman biçimlendiriyor, yaratım anında ona varlık, anlam kazandırıyor. Yaratım ne kadar derinliğine gerçekleştirilirse biçimlenme de bir o kadar derinliğine yaşanıyor.

Yaklaşık 6000-7000 yıllık bir süreci alan neolitik kültür yaratımı Kürtlerde komünal değerlere bağlı çok katı ve ilkeli bir yaşam çizgisi oluşturuyor. Büyük bir emek, acı ve yaşam sevinciyle-sevgisiyle yaratılan bu değerler toplumsal bir gen olarak taşına taşına günümüze kadar getiriliyor. Zamandan zamana aktarılan bu değerler insanlığın üzerinde yükseldiği soy ağacının ana gövdesini oluşturuyor.

Karşıtına benzeşen özüne ihanet ederek ana çelişkiden uzaklaşmıştır

Özgürlük, eşitlik, adalet değerleri, toplumsallığı geliştiren, insanı insan, toplumu toplum yapan öz yaşam değerleridir. Bu değerlerin oluşumunda Ortadoğu'nun en eski halklarından olan Kürtlerin rolü belirleyicidir. Devletçi-iktidarcı sistemin gelişimiyle birlikte komünal yaşam sistemi büyük bir darbe alsa da bu sistemin inşacı toplumları ataerkil sistem karşısında büyük direnişler sergileyerek bu değerleri korumuş ve geleceğe aktarmışlardır. Tarihsel gelişim ise sürekli çatallı olmuş, devletçi-iktidarcı uygarlık ile neolitik sisteme dayanan demokratik uygarlık arasında çelişki ve çatışmalar derinleşerek sürmüştür. Zira çelişki ve çatışmanın yoğunluğu oranında bir etkileşim de yeni sentezler oluşturarak tarih yaratma serüvenine devam etmiştir. Çatışmanın yoğunluğu içinde hangi uygarlığın etkinlik düzeyi yüksek olmuşsa diğerini etkileme düzeyi de bir o kadar güçlü olmuştur. Bu, karşılıklı savaş, kavga ve direniş, zamanın ruhunu biçimlendirerek tarihi yürüyüşünü sürdürmüştür. Demokratik uygarlığın bir sapması olan devletçi-iktidarcı uygarlık, güç biriktirme üzerinden sömürü sistemini derinleştirdikçe demokratik uygarlığın çok güçlü bir direnişi ile karşı karşıya gelmiştir. Bu direnç ve direniş çeşitli zamanlarda devletçi uygarlığı da yumuşatmış ve reforma etmiştir. Devletçi-iktidarcı uygarlıktan etkilendiği oranda ise demokratik uygarlık değerlerinde aşınmalar meydana gelmiştir. Yaşanan her bir değer aşımı ana gövdeden birer sapma, uzaklaşma olarak yaşamı anlam kaybına uğratmıştır. Karşıtına benzeşen her olgu özüne ihanet ederek ana çelişkiden uzaklaşmış, tali çelişkilerle örülü bir yaşam sistemi oluşturmuştur.

İnsanlığın ana soy damarlarından biri olan Kürtlerin de tarihsel süreç içerisindeki gelişimleri ana çelişki ile tali çelişkilerin çatıştığı eksende bir seyir izlemiştir. Büyük bir kesim ana soy ağacına bağlı kalarak yarattığı demokratik-komünal değerleri tüm egemen baskılara rağmen önemli oranda koruyarak insanlığın özgürlük umutlarını hep diri tutmuş, demokratik uygarlığa sürekli bir aşı rolü oynamıştır. Toplumun belli bir kısmı da ana gövdeden koparak devletçi sistemin anaerkil sistemden çalarak erkek aklın analitik gücüyle başkalaşıma uğrattığı, maddi-sanal değerlerin sahte cazibesi içinde erimiş, işbirlikçileşmiştir.

Öz değerlere bağlı kalarak direnen büyük toplum kesimleri, devletçi-iktidarcı uygarlığın baskıları ve şiddeti yoğunlaştıkça, varlığını sürdürmek için, içinde bulundukları dönemin siyasal-sosyal realitesini dikkate alarak ve etkilendiği oranda da esas alarak, yeni bir kültür ve inanç harmanlamasına gitmişlerdir. Önemli oranda özünü korumakla birlikte farklı bir forma da ka-

vuşmuşlardır. Ataerkil devletçi sistemin acımasızlığı karşısında var olmak için direnen toplum, biçim değişikliğine, adeta denizde boğulmak üzere olan birinin yılana sarılması gibi sarılmıştır. Yani ya kaba bir direnişe geçip kırılıp yok olacaklar ya da elbise değiştirip varlıklarını koruyacaklar. Genellikle yaşanan ise ikinci seçenek olmuştur. Etkileşimin de yol açtığı esneme kabiliyeti toplumun yaşam tutkusu ile birleşince doğal değişim ve gelişim diyalektiği özü hem korumuş hem de özden çok sayıda sapma ortaya çıkarmıştır.

Alevilik devletçi-iktidarcı uygarlık karşısında direnen toplum gerçeğidir

Bu diyalektiksel gelişimi daha özel bir konuya indirgeyerek Alevi gerçeği ile bağlantılı bir çerçeve çizmeye çalışırsak, göreceğiz ki Alevilik de bu diyalektiksel döngünün bir parçasıdır. Alevilik, devletçi-iktidarcı uygarlık karşısında direnen toplum gerçeğidir. Dolayısıyla devletçi-iktidarcı sistemle bütünleşmeyen, uzağında kalan, sürekli çelişki ve çatışma halinde olan bir toplumsal gerçekliktir. Bu olguyla bağlantılı olarak şunu rahatlıkla söyleyebiliriz; İslamiyet'in ortaya çıkışı ve iktidarlaşmasıyla birlikte direnen toplum yapısı Alevilik ismini alsa da öncesinde de bu direniş geleneği daha güçlü bir biçimde mevcuttur. Çeşitli inanç-kültür biçimlerinde bunu görmek mümkündür. Özellikle insanlık tarihinde ilk çıkışları itibariyle büyük bir ahlak devrimi anlamına gelen inanç biçimlerinde direniş geleneği çok güçlüdür. Tarihte tüm inanç biçimleri birbirinden çok büyük oranda etkilenmişlerdir. Toplum yeni yaratımlarla ve mevcut birikimin senteze uğratılmasıyla sürekli yol aldığı için zamanın her diliminde sayısız birikimi de yaşadığı ana aktarıp oradan da aldıklarıyla yoluna devam etmeyi sürdürmüştür.

Alevi toplumu da henüz Alevilik ismini almadan önce de tarihin başlangıcından bu güne tarihi besleyerek ve kendisi de değişik kültür ve inançlardan beslenerek zamanımıza kadar gelmiştir. Alevilerin inanç ve kültürlerine baktığımızda toplumsallaşmada her tarihsel gelişmeden bir kalıntı, bir iz görmek mümkündür. Aleviliğe bu konuda en büyük etkiyi belki de Zerdüşt inancı ve felsefesi yapmıştır. Derinlikli bakıldığında Alevilikle Zerdüştlük arasında birçok ortak noktaya rastlanır. Zerdüştlükte devletçi-iktidarcı uygarlığın insan iradesini eriterek köleleştirdiği toplum gerçeğine karşı büyük bir öfke vardır. Bu açıdan Zerdüşt, iradeli-özgür insan gerçeğini çok fazla önemsiyor. Zerdüşt iradeli insan ile toplumsal özgürleşmeyi ve kurtuluşu amaçlıyor. Zerdüşt'ün felsefesi, tanrı-kralların zulmü altında iradesizleştirilerek kullaştırılan, değersizleştirilen ve hayvanlık sınırlarında seyreden insana, insan onurunun düşüşüne

bir başkaldırı ve müdahaledir. Bu anlamda Zerdüşt inancında insana değer, insan iradesine saygı çok temel bir yaşam anlayışıdır. Benzer bir insan yaklaşımı Alevilikte de vardır. *"Benim kabem insandır. Her ne arar isen kendinde ara. Tanrı insanda tecelli eder. Kendi özünü bilmek tanrıyı bilmektir. Yetmiş iki milleti bir gör"* sözleriyle somutlaşan bu yaklaşım, insanı, tüm var oluşların en değerli varlığı olarak görür. *"İbadet ederken yüzünü başka bir insanın yüzüne çevir, onda tanrıyı, tanrıda kendini göreceksin"* denilir. Tanrının insanda varlık bulması anlamına da gelen bu yaklaşım kaynağını, tanrıça inanç kültünden aldığı kadar bu inancın yoğun etkisinde olan ancak dönemi itibariyle özgünleşen Zerdüştlükteki tanrı inancından da alır. Alevilikte de hâkim olan bu inanca göre hiçbir şey yoktan varedilmemiştir. Başlangıçta tanrı vardır ve evrendeki tüm varlıkları tanrı kendi gövdesinden yaratmıştır. Evrende görünen-görünmeyen her bir varlık-canlı, tanrıdan bir parçadır. Tanrı önce güneşi, havayı, suyu ve toprağı kendinden bir parça olarak yaratmıştır. Sonra bütün hepsinin toplamı olarak da insanı yaratmıştır. İnsan yaratılan her şeyin bir toplamı olarak tanrının en değerli parçasıdır. Her varlık tanrıdan bir parça olmasından kaynaklı tanrının tüm özellik ve niteliklerini içinde taşır. Tüm oluşumların toplamı olan insan ise tanrının tüm özellik, niteliklerini, yeteneklerini bünyesinde taşır. İnsanda temsilini bulan tanrı olduğu gibi tanrıda ifadesini bulan da insandır. Bu açıdan tanrı insanın dışında bir olgu değildir. Tanrı insanın içinde olup insanın kendisidir.

İnsan evrenin tüm oluşum potansiyelini içinde taşır

Aleviliğin yoğun etkisinde kaldığı Zerdüşt'ün Mazda inancında tanrı, her şeyi kendisinden yaratandır. Mazda sözcüğünün etimolojik anlamı da bu gerçeğe daha iyi açıklık getiriyor. Kürtçenin Zazaca lehçesinde Maz ya da Ma: biz, da: verdi anlamına geliyor. Yani 'tanrı', 'bizi veren' anlamındadır. Kürtçe'nin Kurmanci lehçesinde ise Mazda anlamında kullanılan Ezda da, Ez: biz,

da: verdi anlamına gelmektedir. Xada kavramlaşmasında da aynı anlam kendisini tekrar etmektedir. Xa: kendi, da: verdi-dir. Burada da yine tanrı, 'bizi veren' anlamına gelmektedir. Bu örneklerden anlaşılması gereken tanrının insanı başka bir şeyden yaratmayıp kendisinden bir parça olarak yarattığı inancıdır. Bu bakış açısına göre tanrı, hiçbir şeyi yoktan var etmiyor, kendisi vardır ve her şeyi kendisinden bir parça olarak ve kendisinden vererek yaratıyor. Bu durumda parça, bütünün tüm niteliklerini içinde taşımış oluyor. İnsanda ise bu durum en üst düzeyde anlam buluyor. Çünkü insan oluşumlar içinde en son oluşum olduğu için tüm oluşumların toplamı ve en gelişmiş-yetkin hali gibi bir durum ortaya çıkıyor. Doğadan çıkan ve doğanın en gelişmiş üst hali de diyebileceğimiz bu insan, evrenin tüm oluşum potansiyelini içinde taşır. Evren bir makro kozmos ise insan da evrenin tüm oluşum halini bünyesinde barındıran bir mikro kozmostur. Yani evrenin bütün oluşum enerjilerini içinde barındıran cisimleşmiş bir tanrıdır. Bu noktada Alevi inancındaki 'tanrı insandadır' felsefesi bu biçimde açıklık kazanmış oluyor.

Doğa insanda en yüce haline ve bilincine varmıştır

"Tanrıdan geldin, tanrıya döneceksin ve tanrıyla yeniden var olacaksın" anlamına da gelen bu yaklaşım insan ile iyilik tanrısı Ahura Mazda'nın birbirini varediş hikâyesini özetler niteliktedir. İnsan tanrıyla ve tanrı da insanla kendisini var ettiği için insan en değerli varlık olup sınırsız bir yaratım gücüne sahiptir. İnsan evrendeki oluşum aşamasının son halkası olarak kabul edildiği için bütün yaratımların en yücesi ve en mükemmeli olarak görülmektedir. Doğa insanda en yüce haline ve bilincine varmıştır. İnsan var oluşun sınırsız bilgi ve birikimine sahiptir. İnsan adeta evrenin yoğunlaşmış bilinci gibidir. İnsan kendisindeki bu gücün farkına vardığı an, içindeki tanrıya da ulaşmış oluyor. Tüm oluşum evrelerinin bilgi ve tecrübelerine sahip olan insan, içindeki sınırsız enerji potansiyelini yani içindeki evreni keşfettiği an 'Enel Hak' yani 'Ben Tanrıyım' demektedir. Tıpkı Hallac-ı Mansur'un, Nesimi'nin 'Tanrı benim' dedikleri gibi. Zerdüşt inancında dile gelen ve Alevilerde de sıkça kullanılan 'kendini tanı' deyimi bu gerçeklikte ifadesini buluyor. Bir nevi, *"Her şey var oldu bir tek noktadan/noktada gizlidir esrarı Yezdan"* mısraları bu felsefeyi en iyi anlatan mısralar olmaktadır.

Zerdüşt inancındaki tanrı inancı ve insan yaklaşımı, Alevilikteki tanrı-insan inancıyla bire bir örtüşüyor. Zerdüşt inancında iyilik tanrısı Ahura Mazda ışıkla, güneşle, ateşle özdeşleştirilmiştir. Kötülük tanrısı Ehriman ise karanlık, kötülük ve zulümle bütünleştirilmiştir. Topluma zulmeden karanlık tanrısı Ehrimandır. Ona karşı savaşan ise ışık tanrısı Ahura Mazda'dır. Bu inancı o dönemin somut gerçekliğine uyarlarsak, Ehriman topluma zulmeden tanrı-kral devletidir. Ahura Mazda ise tanrı-kral devletine başkaldıran toplum gerçeğidir. Zerdüşt bu inançla direnişçi toplum geleneğini yeniden diriltmiş ve toplumu tanrı-krallar karşısında ayağa kaldırmıştır. Alevi toplumunun devletçi-iktidarcı sistem karşıtlığı ve muhalifliği bu inanç olgusunun sosyal olarak dile gelerek yaşamsal bir form kazanmasıdır.

"Zerdüşt felsefesinde kadın ile erkek arkadaştır. Her ikisi birbirine saygılı ve eşit yaklaşmaktadır. Kadın iradesine saygıyı ifade eden bu felsefe Alevilerde de etkili bir yaklaşımdır. Alevilerde yaşam içerisinde kadının aktivitesi erkeğe yakın bir noktadadır. Birçok çalışma ve ibadetleri de ortaktır"

Kadına yaklaşımda da çok ciddi bir benzerlik söz konusudur. Zerdüşt felsefesinde kadın ile erkek arkadaştır. Her ikisi birbirine saygılı ve eşit yaklaşmaktadır. Kadın iradesine saygıyı ifade eden bu felsefe Alevilerde de etkili bir yaklaşımdır. Alevilerde yaşam içerisinde kadının aktivitesi erkeğe yakın bir noktadadır. Birçok çalışmada ortak yer almaktalar ve ibadetleri de ortaktır.

Alevilerde güneş bir nevi tanrı veya tanrının ruhu gibi görülür

Zerdüştlükte olduğu gibi Alevilerde de güneş, ateş, hava, su, toprak kutsaldır. Yaşamı oluşturan bu temel anasırlar inancın temel yapı taşlarını oluştururlar. Güneş yaşama hayat veren temel güçtür. Alevilerde güneş bir nevi tanrı veya tanrının ruhu gibi görülür, kabul edilir. Güneş kendisinden bir parça olan oluşumlara ışınlarıyla etkide bulunur ve içlerine nüfuz ederek her varlıkta kendisini vareder. Böylelikle her varlık güneşi içinde taşır. Nüfusunun yaklaşık yüzde 98'i Kürt Alevilerden olan Dersim'de yaşlılar güneş doğarken ve batarken yüzünü güneşe dönüp dua ederler. Genellikle sabah duaları güneş ışınlarının dağların doruklarına ve ağaç dallarına vurduğu anlarda yapılır. Batarken de güneş ışıklarının silinmeye yüz tuttuğu zamanda duaya durulur. Benzer bir yaklaşım ateşe karşı da gösterilir. Ateş de kutsaldır. Güneş gibi aydınlığı, sıcaklığı, arınmayı, yüceliği temsil eden ateş, adeta güneşin yeryüzündeki tezahürüdür. Alevilerde ateşe çöp atılmaz, kirletilmez, suyla söndürülmez. Ateşin yakıldığı ocakta ateşin sürekli canlı tutulmasına büyük özen gösterilir. Gün boyu ocaktan ateş eksik olmaz. Yatma anı geldiğinde ise önceden ateşe konularak hazırlanan kalın meşe odunu bol külün içine gömülerek sönmesi engellenir ve sabaha bırakılır. Şafakla birlikte bu ateş parçasından yararlanılarak ateş ocakta gürleştirilir. Gün içi tüm ihtiyaçlar bu ateşle karşılanır. Yatma anı geldiğinde aynı eylem kendisini tekrar eder durur. Bu ocaklar tıpkı Zerdüşt'ün ateş tapınakları gibidir.

Alevilerde ateş suçlu ile suçsuzu birbirinden ayırt eden temel bir güç olarak görülür. İnsanlar çıplak ayakla ateşin üzerinden geçerek tanrı nezdin-

de suçlu olup olmadıklarını anlamaya çalışırlar. Burada adeta ateş, suçsuzu bulup kutsayan, suçluyu bulup yargılayan bir yargıç durumundadır. Bir kişi suçsuzluğunu ispat etmek istediğinde şu sözü hep kullanır; ben o kadar günahsızım ki ateşe atsalar yanmam. Alevilerin en ağır bedduaları yine ateşle ilgilidir. Birine çok fazla kızdıklarında 'ocağın sönsün' derler. Yani ocakta ateşin yanmaması demek her şeyin bitmesi demektir. Ocak yaşamın varlığına işarettir. Cemlerde veya her hangi bir kutsal yerin ziyaretinde ateşi temsilen mum yakılır. Alevi dedeleri tanrıyla bütünleştiklerinin, sırra erdiklerinin kanıtı olarak kendilerini ateşte sınarlar. Çıplak ayakla közün üzerinde yürür, ateşi eline alıp bekletirler. Dillerini ateşe sürerler. Yine güneşten ışığını alarak geceyi aydınlatan ay kutsanmış, Hz Ali'nin eşi Hz Fatma ile özdeş kılınmıştır. Tıpkı güneşe karşı olduğu gibi aya karşı da dua edilir.

Su kaynakları toplumsallaşmanın geliştiği ilk yaşam yerleridir

Aynı biçimde hava da kutsaldır. İnsan evrendeki enerjiyi nefes yolu ile alır. İnsan ve diğer tüm canlılar nefes almadan yaşayamazlar. Nefes temel var oluş koşullarından biridir. Nefes olarak anlam yüklenen havanın temizliğine önem verilir, kirletilmez. Dini ritüellerde söylenen deyişlere nefes adı verilir.

Alevilerde birçok su kaynağı kutsaldır. Her yörenin Alevi insanları, yılın belli günlerinde bu su kaynaklarını ziyaret edip dini ritüeller düzenleyerek, küsleri barıştırır, dostlukları pekiştirirler. Adaklar adar, dileklerde bulunurlar. Bu su kaynakları hiç bir biçimde kirletilmez, her zaman temiz tutulur, temiz tutarak kendilerinin de kutsandıklarına inanırlar. Bu açıdan her ziyaret öncesi ve sonrası mistik bir hava içerisinde su kaynaklarının çevresi baştan sona temizlenir. Bu inancın kökenini yazılı tarih öncesine ve mitolojik döneme kadar götürmek yanlış olmaz. Çünkü büyük su kaynakları yaşam alanlarının açıldığı, toplumsallaşmanın geliştiği ilk yaşam yerleridir. Mezopotamya'da Dicle-Fırat, Mısır'da Nil, Hindistan'da Ganj böyle bir anlama sahiptir. Bu nehirler iklimi ılımanlaştırıp karları-buzları çabuk eritip coğrafyayı barınmaya, korunmaya, bol tahıla ve ürüne açtığı için kutsallaştırılmıştır. Ayrıca bu su kaynakları birçok yerden geçerek geldikleri için içinde taşıdıkları zengin minerallerle hem toprağı oldukça beslemiş ve hem de bazı hastalıklara ilaç gibi gelmişlerdir. Alevilerde de kutsanan su kaynaklarının benzer yararları vardır.

Yaşamın fışkırdığı kaynak olan toprak kutsanan dördüncü anasırdır. Yaşamın sürdürülmesinde toprağın sunduğu ürünlerin büyük bir önemi vardır. Bu anlamda buğday ve çeşitli ağaçlar başta olmak üzere birçok bitki kutsanmıştır. Aynı yaklaşım geyik gibi çeşitli hayvanlara karşı da geliştirilmiştir. Geyik, baykuş, tavşan kutsal-tabu kabul edilerek avlanması yasaklanmıştır.

Dağlar komünal topluluklar için en ideal savunma alanı işlevi görmüştür

Aleviler genellikle devletçi-iktidarcı sistemin dışında kalıp komünaliteyi esas alarak doğayla dostluk temelinde bir yaşam sürmüşlerdir. Yaşam alanı olarak devletin kolay kolay ulaşamayacağı dağlık, ormanlık yerleri seçmişlerdir. Dağlar bu komünal topluluklar için en ideal doğal savunma alanı işlevi görmüştür. Dağlarda kurulan yaşam doğal olarak doğayla bir iç içeliği ve dostane bir ilişkiyi, empatiyi geliştirmiştir. Yaşamlarını sürdürmek için doğanın kendilerine sunduğu birçok nimeti kutsayarak korumaya almışlar ve aynı zamanda doğaya minnettarlıklarını bu biçimde bir ifadeye de kavuşturmuşlardır. Bu etik yaklaşımın bir ürünü olmalı ki, bir ana gibi bu toplulukları bağrına basan ve düşmandan koruyan yüksek dağları birer inanç merkezi yerleri haline getirmişlerdir. Bu dağların dorukları arınma ve tanrıyla bütünleşme yerleri olarak görülmüştür. Devletçi-iktidarcı uygarlıktan uzaklığı ve özgürlüğü ifade eden bu dağ dorukları, özgürlükle tanrıyı özdeşleştirmenin, özgür insanla tanrı birliğini sağlamanın kutsal mekânları haline gelmişlerdir. Tarihte birçok Peygamber, yeni bir ideoloji ile topluma giderken bu ideolojinin şekillenmesini dağlarda derin yoğunlaşmalar yaşayarak sağlamışlardır. Adına tanrının emri denilen ayetlerin hepsi bu büyük halk önderlerinin dağlarda sağladıkları yoğunlaşmaların ürünüdür. Toplumun acılarına ve sorunlarına duyarlı bu insanlar, günlerce her şeyden kendilerini yalıtarak dağların özgürleştirici havasını soluyup, toplumun çektiği acılar üzerine düşünüp kafa patlatmış, toplumu içinde bulunduğu köle durumdan kurtarmak için beyin ve yüreklerini ayaklandırmışlardır. Toplumu yaşadığı derin kölelikten uyandırıp ayağa kaldırarak devletçi-iktidarcı sisteme savaş açmışlardır. Ruhsal dinginliği ve özgür düşünce gücünü yakalayarak sağladıkları bu yoğunlaşmalar ve ulaştıkları çözüm projeleri, tanrı emri adıyla topluma taşırılmış, aydınlanan bilinçlerle tarihin seyrini değiştirmişler, sürekli toplumsal direnci ve özgürlük umutlarını canlı tutmuşlar, komünal değerlerin yaşatılmasında mihenk taşı değerinde bir rol oynamışlardır. Zerdüşt'ün Ahura Mazda'sı ve Ehriman'ı bu dağlarda sağladığı derin yoğunlaşmaların bir ürünü olarak şekillenmiştir. Musa'nın On Emri-Tevra'tı, İsa'nın İncil'i, Muhammed'in Kur'anı benzer büyük yoğunlaşmaların ürünleridir. Yüksek düşünce ve duygu gücünün ortaya çıkardığı bu toplumsal projeler, acılar içinde kıvranan topluma umut ışığı ve taze bir nefes olmuş, çağlara damgasını vurmuştur. Birçok yerde Peygamberlerin yoğunlaştıkları bu yerler toplum tarafından kutsal yerler olarak kabul edilmiş ve her biri birer kutsal ziyaret haline getirilmiştir.

Horasan, Aleviler tarafından çok önemsenen ve değer verilen yerlerden biridir. Bunun temel bir sebebi de Zerdüşt'ün devrim niteliğindeki yoğunlaşmayı burada yaşadığına olan inançtır. Ki, bu yoğunlaşmaların bir sonucu olarak ortaya çıkan mücadele perspektifi tanrı-krallar çağının sonunu getirmiştir. Diğer yandan Zerdüşt'ün birçok ateş tapınağının burada bulunması da Horasan'a ayrı bir anlam yüklemiştir. Horasan anlamını bu tarihsel gerçek-

likten almış olmalı ki 'xor' eski dilde 'tanrı','san' ise 'kalkmak-uçmak' anlamına gelmektedir. Horasan'daki yerel halk dilinde ise 'xor' tanrı, 'san' ise 'yer' anlamına gelmektedir. Yani 'tanrının kalktığı yer' ve ya 'tanrının yeri' gibi bir anlam taşımaktadır. Bazı Alevilerin biz Horasan kökenliyiz demelerinin bir nedeni bu gerçeklik olabilir. Kuşkusuz Alevileri ısrarlı bir biçimde Horasan'a dayandırmak isteyen yaklaşımlar da vardır. Çeşitli politik hesaplar sonucu gelişen bu tür yaklaşımları yeri geldiğinde değerlendireceğiz.

Alevi inancında ocakların önemli bir yeri vardır

Zerdüştlük'te temel eğitim yerleri ateş tapınakları iken Alevilerde ise ocaklardır. Ocaklar ismini ateşin yandığı kutsal ocaklardan almaktadır. Zaten inanç eğitiminin verildiği Alevi ocakları da kutsaldır. Alevi insanına Alevilik öğretisi bu ocaklarda verilmektedir. Burada inanç insanlarına, inancın tüm sırları öğretilmektedir. Alevilerde sır sıradan her insanın bilebileceği bir şey değildir. Sır bilen insan, ermiş, yüksek mertebeye ulaşmış insandır. Sırrı bilmenin şartı sırrı saklamayı da bilmektir. İnanç bu biçimde gizemli ve çekici kılınarak insanların ruhsal arınma çıtası yükseltilir. İrade ve kişilikte sıçrama yaratılır. Sırları alacak düzeye gelen insan, kendisini en üst düzeyde terbiye etmiş insandır. Bu açıdan bu ocaklarda eğitim görenlerin dışında kimse sırları bilmez, sırlar kimseye verilmez, aktarılmaz. En yetenekli ve gelişkin insanlar bu ocaklara alınarak eğitimden geçirilir.

Alevi inancının özünü koruyup sürdürmesinde bu ocakların çok önemli bir yeri vardır. Alevilikteki devlet dışı komünal yaşam sistemi ve demokratik-direnişçi öz bu ocaklar yoluyla korunmaktadır. Devlet bu gerçeği çok iyi bildiği için Aleviliği yozlaştırmada bu ocakları dağıtmayı temel bir hedef haline getirmiştir. Özellikle cumhuriyetin kuruluşuyla birlikte tüm Alevi ocaklarını ve cem evlerini resmi bir yasa çıkarmasa da fiili olarak uyguladığı şiddetli baskılarla yasaklamıştır. Alevi inanç eğitiminin ortadan kaldırılmasıyla Alevi öğretisinin Aleviler tarafından öğrenilmesinin önüne geçmiştir. Ocakların etkisini yitirmesi babadan-oğla geçen Pirlik ve Dedelik olgusunu ön plana çıkarmış ve bu olgu süreç içinde kurumsallaşmıştır. Ciddi bir inanç eğitimine dayanmayan kulaktan dolma sözlerle, mitlerle Alevi inancında aşınma ve yozlaşma yaratılmıştır. Temel moral değerlerinden soyutlanmış bir Alevilikle, Alevilik teslim alınmaya çalışılmıştır.

Cemin her üyesi toplumun çıkarını ve güvenliğini sağlamakla yükümlüdür

Diğer yandan cem evleri Alevi kültürünün korunmasında ve kendini yaşatmasında, komünaliteye dayanan toplumsallığın sürdürülmesinde çok önemli bir yere sahiptir. Alevilikteki cem olayı İslami inancın etkisinden ziyade anaerkil inanç ritüellerine daha yakındır. Cem anaerkil inanç ritüellerinde olduğu gibi oldukça mistik bir havada yapılır. Söz ve eylem birliğinin en güzel bir biçimde kendisini ifade ediş halidir. Cem insan ile tanrı birliğini ifade ettiği kadar kadın-erkek eşitliğinin de eylemli dile geliş biçimidir. Yaşamın her iki cinsin eşitliği ile canlılık-güzellik kazanabileceğinin, varlığını sürdürebileceğinin ifadesidir. Semah ise bu anlayışın somutlaşmasıdır.

Cemlerde topluma, insana ve yaşama ilişkin tüm sorunlar tartışılır, ortak çözümlere gidilir. Toplulukça ulaşılan sonuçlardan herkes sorumludur. Cemin her üyesi toplumun çıkarını ve güvenliğini sağlamakla yükümlüdür. Sorumluluk üstlenme yaşına gelen her topluluk üyesi söz verir. Söz vermenin adı ikrardır. Olgunluk yaşına gelen her can yani insan dara çekilir. Dara çekilme iki durumda yapılır. Biri olgunlaşmanın ve sorumluluk üstlenmenin gereği olarak bireyin topluluk önüne çıkarak onay alma ve söz verme halidir. Diğeri ise topluluk üyesi her hangi bir insanın topluluğun çıkarını tehlikeye düşürecek davranışlarda bulunması durumunda topluluğun karşısına çıkarak yargılanması durumudur. Dara çekilenlere toplumun yaşam kuralları ve ahlaki değer yargıları anlatılır-hatırlatılır. Bireyin önüne toplumla birlikte yaşamanın hangi şartlarla mümkün olabileceği belirtilir ve bireyden-candan tutum belirlemesi istenir. Bireyin-canın tutumu sözüdür. Toplulukça yeterli görüldüğü takdirde sıralanan sorumlulukları üstlenerek, gerekli kurallara uyarak tekrardan topluluğa kabul edilir. Bu bir nevi bireyin-canın topluma karşı sadakat yeminidir, toplumla sözleşmesidir.

İkrarda bulunan kişi olgun insan aşamasına gelmiş bulunmaktadır. Alevilerdeki bu tören biçimini anaerkil etkilerin hâkim olduğu topluluklardaki gençlerin çeşitli sınavlardan geçerek isim almayı hak etmesine benzetmek de mümkündür. Anaerkil topluluklarda her bir sınav bir bakıma bireyin öz irade sınavı olup topluluğa güven vermeyi amaçlar. Bu sınavı başarılı verme-

yen genç, olgun ve güvenilir sayılmaz. Belki saygıda çok kusur edilmez ancak çok büyük sorumluluklar da kendisine verilmez. Alevilerdeki tümden böyle olmasa da dara çekilme ve ikrar biraz bu kültürün izlerini taşımaktadır. Bir nevi bir irade ve güven oluşturma sınavı olmaktadır. Ağır suç işleyenlere verilen cezalar da oldukça ağırdır. Birey topluluğun çıkarını tehlikeye düşürür ve güvenliğini çok ciddi anlamda riske atarsa düşkün ilan edilerek topluluktan tecrit edilir, topluluğun dışına atılır. Cemler tarihin her döneminde egemen sisteme karşı birer muhalefet odağı gibi bir rol de oynamışlardır. Tarihte adeta ezilenlerin muhalefet meclisleri olarak yer almışlardır.

Alevi inancına göre yaratılan yaratanın görünen halidir

Semahlar ise insanın tanrıyla bütünleşmesi, tanrıdan gelip tanrıya dönme inancının eylemsel halidir. Dünyanın, gezegenlerin ve yıldızların güneşin çevresinde dönmesi gibi kadın-erkek birlikte çember oluşturarak kendi ekseninde ve bir çember ekseninde dönerler. Kendi ekseninde dönüş tanrının kendi içinde oluşuna olan inançtan kaynaklıdır. 'Tanrı insandadır' inancının bir nevi eylemsel ifadesidir. Buna kendi iradesini tanrı iradesiyle, tanrı iradesini kendi iradesiyle birleştirmenin ve ruhsal yüceliğe ulaşarak tanrıda erimesinin eylemsel biçimi de diyebiliriz. Çember yaşamın hareketini, canlılığını, evrimini, sürekli değişim ve dönüşüm halinde olan doğal yaşam döngüsünü ifade etmektedir.

Yukarıda da değerlendirdiğimiz gibi Alevilik inancında insan tanrıdan bağımsız bir varlık değildir. Tanrının bir parçasıdır. Tanrı doğayı ve tüm oluşumların toplamı olarak insanı kendisinden yaratmıştır. Bu açıdan insan yaşarken de tanrısal özellik ve niteliklerini açığa çıkararak tanrıyı kendisinde var edebilir, tanrısallaşabilir. Bu felsefenin bir yanı buyken diğer yanı ise ölerek tekrar özüne dönme inancıdır. Alevi inancına göre yaratılan yaratanın görünen halidir. Doğa ve insan görünen tanrıdır. İnsan ne kadar kötülüklerden, çirkinliklerden uzak durur, yüreğini ve beynini temiz tutarsa, anlayışlı ve hoş görülü olursa bir o kadar tanrısal özünü de ortaya çıkarabilir.

Dikkat edersek Zerdüşt'ün de Aleviliğin de dayandığı tanrı anlayışı tanrıça inanç çağının, animizmin izlerini taşıyor. Tanrı kendisinden yaratan ve yarattığında var olandır. Bilinmez ve görünmez değildir. Kendisinden bir parça olarak yarattığı insana dost ve onunla birliktedir. İyiliksever, dost ve hoş görülüdür. Nasıl ki ana tanrıça hem yaşamın yaratıcısı, toplumun yaşamını idame ettirici gücü ve hem de yaşamın içinde insanlarla birlikte yaşamı paylaşan bir olgu ise Alevilerin tanrısı da buna yakın bir sınırda seyrediyor. Bu inanç felsefesinin en güçlü ve etkili bir biçimde kendisini ifade ettiği cemler ve semahlar toplumsal dayanışmayı güçlendiriyor, toplumsal değer yargıları pekiştiriyor, komünal kültürün özümsenmesinde, kişilik eğitiminin sağlanmasında, yaşamın anlam gücünün artmasında çok temel bir rol oynuyor.

> **"Bir bakıma Alevilikteki tanrısal inanç, somut bir olgu olan toplumsal ahlakın soyutta kendisini ifade ediş biçimidir. Tanrı, toplumsal ahlakı oluşturmak ve sürekli yaşamsal kılmak için toplumun geliştirdiği mükemmellik seviyesinde seyreden soyut düşüncedir. Toplum bilincinin son noktadaki üst düşünce biçimidir"**

Alevilerde yazılı hukuk yoktur. Toplumun hukuku ahlaki değer yargılarıdır. Devletçi-iktidarcı tarih boyunca sürekli bir biçimde baskı ve tehdit altında yaşayan Aleviler kendi içinde barış, kardeşlik ve dayanışmayı esas almışlardır. Bireycilikten, düşmanlıktan kaçınmaya çalışmışlar, bu tür şeylerin toplumun yaşamını tehlikeye düşüreceğine inanmışlardır. Bu açıdan toplumu dış tehdit ve tehlikelerden korumak için iç huzura, barışa, dayanışmaya çok önem vermişlerdir. Toplum üyelerini de toplumsal çıkarları gözeterek toplum yaşamını garantiye alma temelinde eğitmişlerdir. Geliştirdikleri ve birbirine dayattıkları her bir kural bir bakıma nefsin terbiyesini içermiştir. Nefsini terbiye etmeyen bireyin her türlü kötü yola sapacağından, her türlü kötülüğü yapacağından korkmuşlar, bu tür durumların önüne geçmek için bir ahlak sistemi oluşturmuşlardır. Cem evleri ve cem törenleri bu ahlaki örgüyü oluşturma ve bireylere-canlara özümsetme yerleridir. Cemler topluma karşı sorumlu, iradeli bireyleri yetiştirme yeri gibi ele alınmıştır. İkrarını vererek toplumla sözleşmesini yenileyen birey-can toplumsal ahlakı da kazanmış demektir. Zorla ve baskıyla değil de bireyin iradesi esas alınarak ikrara gidildiği için kendi çapında özgür bir ahlakı da ifade etmektedir.

Toplum soyutta tanrıyı somutta ise ahlakı oluşturmuştur

Bir bakıma Alevilikteki tanrısal inanç, somut bir olgu olan toplumsal ahlakın soyutta kendisini ifade ediş biçimidir. Tanrı, toplumsal ahlakı oluşturmak ve sürekli yaşamsal kılmak için toplumun geliştirdiği mükemmellik seviyesinde seyreden soyut düşüncelerdir. Diğer bir ifadeyle toplum bilincinin ulaştığı son sınırın son noktasındaki üst bir düşünce biçimidir. Bu gerçeklikten yola çıkarsak şunu rahatlıkla söyleyebiliriz; tanrı aslında özgür ahlakın kendisidir. Tanrı, ahlakın oluşumuna yol açan temel düşünce sistemiyse, yine kaynağını toplumun somut maddi ve manevi ihtiyaçlarından, topluluğun yaşam karşısındaki güçsüzlüğünden, korkularından, arzularından, hayal ve özlemlerinden alıyorsa eğer -ki öyledir- o halde tanrı, oluşan insanın kendisidir. İnsanın kendi bilincinin sınırıdır, bilincin sınır noktasıdır. Bu bilincin yaşam bulmuş hali ahlaktır. Toplum barış ve özgürlük içinde yaşamak için soyutta tanrıyı so-

mutta ise ahlakı oluşturmuştur. Özlemini duyduğu yaşam biçimini 'tanrı böyle buyurdu' diyerek düşünce gücünü tanrısal sıfatlara büründürüp ahlakı yaratmıştır. Bu anlamda toplumun tanrısı ahlakıdır ve bir toplumun ahlakı o toplumun tanrı niteliklerini ortaya koyar demek yanlış değildir. İnsan-toplum bilincinin en üst sınırını ifade eden tanrı olgusu Alevilikte de en somut biçimini ahlakta bulur.

Nefs terbiyesinin temel ilkeleri özgür ahlakın da özünü oluşturur

Alevilikte huzur, mutluluk, barış içinde yaşamanın adı tanrıya ulaşma ve tanrı gerçeğinde erime olmaktadır. Bunun diğer bir adı ise özgür ahlaka ulaşmadır, ahlaklı olmaktır. Ahlaklı olmak için her şeyden önce nefs terbiyesinden geçmek gerekiyor. Nefs terbiyesinin üç temel ilkesi vardır. Bu ilkeler aynı zamanda özgür ahlakın da özünü oluşturur. Bu ilkeler temelinde kendisini terbiye eden insan-can, tanrıyı kendisinde, kendisini tanrı da var edebilme gücüne ulaşmış insandır. Yani tüm beşeri zaaflardan kendisini arındırmış, iradeli, özgür, topluma en faydalı noktaya gelmiş insan kendisindeki tanrıyı açığa çıkarmış insandır. Bu insan-can, insanlar arasına ayrım koymaz. Her insana, halka ve topluma eşit yaklaşır, hoş görür ve varlığına saygı duyar.

Nefs terbiyesini sağlayan ilkeler insanın eline, diline, beline hâkim olmasıdır. Eline hâkim olmakla kastedilen şey; insanın hırsızlık yapmaması, hak etmediği şeyi yememesidir. Diline hâkim olmakla kastedilen şey; insanın yalan söylememesi, kimseye iftira etmemesi, gereksiz yere konuşup kimseyi rahatsız edip kırmamasıdır. Beline hâkim olmakla kastedilen şey ise, insanın güdülerini terbiye etmesi, karşı cinsi rahatsız edecek onu aşağılayacak davranışlardan kaçınması, cinsel istismara yol açacak davranışlar içine girmemesi, özel ilişkisi dışında herkesi kardeş görmesi, eşine sadık yaşamasıdır.

Alevilerde kültürün ve ahlakın temelini kadın oluşturmaktadır. Ataerkil tarihin yaratımı olan toplumsal cinsiyetçiliğin etkileri olsa da genel toplumsal gerçekliğe vurulduğunda Alevilerde kadın ile erkek arasında belli bir ahenk ve uyumdan bahsedilebilir. Alevi inancına göre tanrı kadın ile erkeği kendisinden bir parça olarak eşit yaratmıştır. Bu açıdan kadına yaklaşım daha eşitlikçi ve adildir. Baskının ve zorun sınırlı olması kadının biraz daha serbest ve bağımsız bir biçimde yetişebilmesine katkı sunmaktadır. Alevilerde genelde evlilikler tek eşlidir, çok eşli evlilikler oldukça nadirdir. İslamiyet inancındaki çok eşli evlilik kültürüne Alevilerde pek rastlanmaz. Bu yönlü gelişen evliliklerin temel nedeni de ya çocuk sahibi olmamadan kaynaklıdır ya da çocukların sadece erkek veya kız olmasıdır.

Kadına yaklaşım bir toplumun gelişkinlik ve özgürlük düzeyini yansıtmakla birlikte o toplumun ahlakını da ortaya koyar. Toplumsal düşüşte ve yükselişte kadın olgusu ve kadına yaklaşım belirleyici bir faktördür. Kadın erkekle ne kadar eşit ve özgür bir statüde ise o toplumun özgürlük düzeyi de bir o kadar yüksektir. Toplumsal özgürleşmenin kadın özgürlüğüyle bire bir bağlantısının olduğu her geçen gün daha fazla açığa çıkan ve varlığını oldukça yakıcı hissettiren bir olgudur. Toplumsal köleleşmenin kaynağında kadının köleleştirilmesinin, sömürgeleştirilmesinin olduğu kesindir. Alevi toplumunu bu gerçeklik ekseninde değerlendirdiğimizde ilk göze çarpan yan, kadın ile erkek arasında belli bir anlayış, saygı ve eşitlik düzeyinin olduğudur. Ancak bu özgür ve eşit bir ilişki anlamına gelmemektedir. Devletçi-cinsiyetçi sistem kültüründen önemli düzeyde bir etkilenme de söz konusudur.

Aleviliğin Ali yandaşlığı olarak İslamiyet gerçeğini tanımak-anlamak önemlidir. Bu konuya kısaca değinmekte yarar vardır. Kendi döneminin en büyük devrimsel hamlesi olan İslamiyet, Ortadoğu toplumları açısından yeni bir tarihsel süreç ve yeni bir tarihi aşamadır. İslamiyet özünü koruduğu sürece toplumun komünal, ahlaki ve politik değerlerini sahiplenmiş, yeni bir ahlaki ve politik sistem kurmaya çalışmıştır, ancak özünü korumadığı nokta da ise ortaçağ Avrupa'sını da geride bırakan lanetli bir realite haline gelmekten de geri durmamıştır. İslamiyet açısından Kerbela trajedisi özü koruma çabasının ulaştığı son duraktır. Sonrası büyük bir yozlaşma ve toplumsal çürümedir. Emevilerle başlayan sapma Abbasi iktidarıyla devam etmiş, Türklerin Anadolu'yu işgaliyle birlikte yükselen siyasal İslam'la en doruk noktasına ulaşmıştır. İslamiyet tarihinde Kerbela bir tarihsel aşamadan başka bir tarihsel aşamaya geçiş evresidir. Kerbela katliamına kadar İslamiyet, Ortadoğu toplumuna yeni ve demokratik bir yaşam kapısı açmıştır. Zira bu kapı Kerbela trajedisiyle birlikte kapanmıştır. Kerbela sonrası süreç, siyaset aracı haline gelerek insani ve demokratik özünden uzaklaşan İslam'ın, toplumun başında demoklesin kılıcı gibi sallanmasıyla geçmiştir. Siyasallaştırılarak devşirilen İslam, iktidarın temel silahı haline getirilmiştir. İktidarlaşan İslam dinden dinciliği doğurmuştur. Dinin iktidara yedirilmesiyle şekillendirilen dincilik, yeni bir egemen ideoloji olarak toplumu kasıp kavurmuştur. Din adına korkunç derecede katliamlı ve kanlı bir süreç başlatılmıştır.

İslamiyet devriminin başına gelen de iktidar hastalığının trajik sonudur

Hz Muhammed'in devleti temel çözüm aracı hatta amacı olarak görmesi, ideolojisini bir devlet ideolojisi olarak şekillendirmesi, İslamiyet'teki bozulmanın, özden uzaklaşmanın esas nedenidir. Devlet kurma temelinde yürütülen her mücadele her ne kadar güzel duygular ve niyetlerle hareket edilse de yozlaşma kapılarını hep açık tutacaktır. İslamiyet devriminin başına gelen de iktidar hastalığının yolaçtığı trajik sondur.

Devlet her zaman iktidarı gerekli kılar. İktidar ise güçlenmek için savaşı, haksız kazancı, gaspı ve sömürüyü şart kılar. İslamiyet de bozulma ve sapma noktasında çatallı bir gelişim seyri izliyor. İktidarlaşan ve iktidar gücünü arttırmak için her türlü yolu-yöntemi kullanan güç ile özü koruma

mücadelesi veren güç, çatalın iki farklı ucunu oluşturuyor. Bir bakıma bu, devletleşen güç ile devlet sistemi karşısında direnen gücün mücadelesidir. Yani devletçi uygarlık ile demokratik uygarlık değerlerinin çatışmasıdır. İktidarlaşan İslam gericileşip dincileştikçe ve toplumun karşısına siyasi İslam olarak çıktıkça direnen güç ise devlet ve iktidar gerçeğinden uzak kalıp dinin özgürlük, eşitlik, adalet, esaslı kültürel, ahlaki yanını sahiplenerek komünaliteye dayalı yeni bir kültür oluşturuyor. Bunun adı da kültürel İslam oluyor. Ehl-i Beyt ve onu destekleyenler kültürel İslam'ı hâkim kılmanın mücadelesini veriyorlar. Hz Ali- Hz Fatma ve soyundan gelenlerin verdiği bu mücadele kültürel İslamı koruma-ya-yaşatmaya dayalı bir mücadeledir.

Dinsel ve mezhepsel olan çatışmanın özü sınıfsaldır

İslamiyet çıktığı süreç itibariyle ileri ci bir karakter taşımaktadır. Tek tanrılı din ideolojisinde bir doruktur. Önder Apo İslamiyet'i önemli bir tarihsel-toplumsal gelişme olarak değerlendirmekte ve Aleviliği de kökleri İslamiyet öncesi komünal-demokratik değerlere dayanan ancak İslamiyet'in de belli düzeyde kültürel-felsefi-ahlaki değerlerini sahiplenen ahlaki ve politik bir toplumsal gerçeklik olarak tanımlamaktadır. Önder Apo'nun özellikle Hz Muhammed sonrası yaşanan iktidar çatışması içinde Aleviliği oturttuğu çerçeve genel hatlarıyla şu biçimdedir: *"Bu konuda bazı sonuçlar çıkarılmak istenirse; özellikle İslamiyet'in çıkışı bir devrimdir. İçerisinde doğuşundan itibaren bazı sapmalar çıkmıştır ve bu günümüze kadar sürmüştür. İslamiyet ilk aşamasında, Arap yayılmacılığının ilk dönemlerinde feodal uygarlığın gelişmesinde ilerletici bir role sahiptir. Feodal uygarlığın gelişmesinde evrensel bir hizmet görmüştür. İslamiyet yayılıp genişledikçe, her kavim kendi durumuna uyarlamak istemiştir. Bu, ezilen kavimleri İmam Ali yandaşlığına doğru götürmüştür. Halk toplulukları içinde feodalleşenler, yani ezenler ise, İslam'ın daha çok resmi-sağ yorumu olan Sünni ideolojik çerçevesini esas almaktadırlar. Sınıfsal ve ulusal kavgalar, bu nedenle tarih boyunca önemli oranda İmam Ali yandaşları ile Sünni çelişkisi görünümüne bürünmüştür. Ama özünde Türkmen, Türk boy beyleri çelişkisinde görüldüğü gibi, tamamen sınıfsal ve ulusal temellerden kaynaklanan bir çatışma söz konusudur. Görüntüsü ise, ideolojik çerçevede dinsel ve mezhepseldir... İslamiyet, bütün bunların ışığında, daha doğuşundan itibaren bir ayrılığı da yaşar. Halen etkisini günümüze kadar getiren ayrılıkçı kesimler, İslamiyet'in erkenden devletleşmesini isteyen kesimler, güç ve otorite haline gelmesini isteyen kesimler; onun ideolojik özüne, eşitlikçi özüne bağlı kalmak isteyenler arasındaki ayrılıktır. Bu, aynı zamanda İslamiyet'te kendini fazla dönüşüme uğratmadan, kabilenin çıkarlarını bir tarafa itmeden, bilakis İslam'ın yarattığı büyük olanaklar içinde, bu olanakları ele geçirerek, eski mal-mülklerini ve otoritelerini yüz kat artırma, yani kapsamlı bir biçimde geliştirmede rol almak isteyenlerle; İslam'ın devrimci özüne inanan, onun bütün insanlığı kurtarması gerektiğine, adilliğine bütünüyle bağlı olan, dürüst özünü temsil edenlerin çelişki veya ayrılığıdır. Sınıfsal özü bu olan bir çatışma oluyor. Eski toplumun kalıntılarıyla, o kalıntıları İslam maskesi altında sürdürmek isteyenlerle; İslam'ın gerçek devrimci özüne bağlı kalmak isteyenler arasındaki bir çatışmadır. Bu çatışma yaşandı ve hem de çok şiddetli bir biçimde, İslamiyet'in çıkış yıllarında oldu. Daha Hz Muhammed vefat etmeden bu çatışma başlamıştır. Bildiğiniz gibi, çatışmalarda, bu çatışmaların başını çekenler vardır. O zamanki Emevi sülalesi, eski toplumun egemenlerini temsil etmede, İslamiyet'i maske olarak kullanımda daha çok onun sağcı yorumunu esas almada ve çok kariyeristçe, çok komplocu bir tarzda, yalan, fitneyi erkenden İslam'a sokmaktaydılar. Bu temelde, bu çok önemli devletleşmede öncülüğü ele alanların bu konuda uyanıklığı, iktidarın nimetlerini iyi görüyorlar. İktidarın nimetlerini hemen toparlıyorlar, dolayısıyla palazlanıyor, güçleniyorlar. Kuvvet ve güç sahibi oluyorlar.*

Bunların sağ yorumuyla beraber, daha sonraları bu Sünnilik mezhebi olarak geliştirilerek buna ideolojik kılıf giydiriyorlar. Böylesine bir kesim ortaya çıkarken, öte yandan Peygamber'in yakınlarından olan ve tamamen militanca İslam'a hizmet etmiş, bu konuda büyük özveri ve cesaret göstermiş, aynı zamanda çok bilinçli ve İslam'ın eşitlikçi özüne inanmış, mal ve mülke fazla göz dikmeyen, otoriteyle başı dönmeyen kesim vardır. Bu kesim, daha çok İmam Ali'nin başını çektiği kesimdir. Bu akım daha sonra karşımıza çeşitli mezhepler biçiminde çıkar. Alevilik diyebileceğimiz mezhepler biçiminde gelişir. Hz Ali'nin tutumundan yana olma şeklinde bir bölünme gelişir."

Aleviliğin İslamiyet ile ilişkisini daha fazla anlaşılır kılmak için Hz Ali kişiliğini biraz daha yakından görme ihtiyacı açığa çıkmaktadır. Hz Ali İslam ideolojisinin bir fedaisi ve en tutarlı militanıdır.

Yanında büyüdüğü Hz Muhammed'e ve geliştirdiği ideolojiye çok bağlıdır. İslam ideolojisinin en dürüst, ilkeli, fedakâr ve yiğit bir militanıdır. Hz Ali İslamiyet'i kabul etmeyen, İslamiyet'e düşman birçok kabile ile yiğitçe bir savaş yürütür. Toplum içinde adaletli, yardımsever, ezilenlerden, yoksullardan yana, yiğit bir duruşa sahiptir. Hz Muhammed'in büyük sevgisini ve güvenini kazanan bir kişiliktir. Hz Ali'ye ilişkin Hz Muhammed'in "*Ben kimin mevlasıysam Ali de onun mevlasıdır"* gibi çok övgü dolu sözleri vardır. Hz Muhammed adeta halkın Hz Ali'ye sevgisini ve güvenini geliştirmek için özel çaba harcıyor gibidir. Öyle ki ortamda *"Hz Muhammed Ali'yi yerine hazırlıyor"* türünden söylentiler de dolaşmaktadır. Hz Ali ve destekçilerinin başarılı olmayışlarını Önder Apo şu çarpıcı sözlerle ifade etmektedir. *"Hz Ali yanlıları, ideolojik saflığa ve arılığa bağlı, kimseye fazla mal ve mülk dağıtmadıkları, özellikle imanla İslam'ın militan özüyle yaşamak istedikleri için yaman ve etkili savaşırlar, fakat hâkim olamazlar."* Önder Apo'nun da dikkat çektiği gibi çok büyük bir cesaretle savaşmalarına rağmen başarılı olamıyorlar. Başarılı olamamalarının temel nedenlerinden biri dürüst, iyi niyetli olmalarına rağmen politikleşme düzeylerinin çok zayıf olmasıdır. Hz Ali şahsında apolitik duruş çok baskın bir özelliktir. Hz Ali İslamiyet'in iktidarcı yüzüne oldukça mesafeli ve uzaktır. İşin militanlığına daha yatkın bir kişiliği vardır. Hz Muhammed öldükten sonra ciddi bir iktidar iradesi ortaya koyamamasında bu kişilik yapılanmasının payını görmek mümkün. Hz Ali, İslamiyet'i iktidar olmak, etkinlik sahalarını daha fazla yaymak için kabul eden Emeviler karşısında oldukça güçsüz bir pozisyondadır. Sıffin savaşında Muaviye'nin oyununa gelerek de tümden bir etkisizleşmeyi yaşamıştır.

Hz Ali çok iktidar yanlısı biri değildir

İslamiyet içinde büyük bir parçalanmaya, iktidarlaşmaya ve siyasi İslamın atılım yapmasına yol açan Sıffin savaşı yakından incelemeyi gerektiren bir savaştır. Yenilmekte olan Muaviye hakem oyunu ile Hz Ali'yi ateşkese çekmiş, anlaşma masasına oturtmuştur. Hâlbuki Muaviye savaşı kaybetmek üzeredir. Muaviye Ali'nin zayıf noktalarını çok iyi bildiği için ona göre bir oyun planlamıştır. Silahların ucuna Kur'anı takarak Ali'nin ordularını karşılamış ve 'aynı inanca mensup insanların birbirini öldürmesi günahtır' diyerek diyalog talebinde bulunmuştur. Bu söylem ve eylem karşısında Hz Ali yumuşamış anlaşmayı kabul etmiştir. Her iki taraftan da temsilciler belirlenerek bunlara halife seçme yetkisi verilmiştir. Muaviye'nin etkisinde ve yönlendirmesinde olan bu hakemler kurulu, Hz Ali'nin ve Muaviye'nin de halifelikten çekilmesi kararı almış, yeni bir halifenin belirlenmesi yaklaşımına gitmişlerdir. Bu kararı her iki tarafın hakemleri halkın karşısına çıkarak açıklayacaklardır. Ancak Muaviye'nin hakem atadığı kişi açıklamayı önce yapmayarak önceliği Hz Ali'nin hakem olarak atadığı kişiye vermiştir. Hz Ali'nin hakem atadığı kişi Hz Ali'nin halifelikten alındığını belirtince Muaviye'nin hakem atadığı kişi alınan karara uymayarak çıkıp Muaviye'yi halife ilan etmiştir. Bu durum çok büyük bir karmaşaya ve kaosa yol açmıştır. Hz Ali'nin ordusu içinde Ali'ye tepkiler yoğunlaşmış, Hz Ali'nin teslimiyetçi bir çizgi izlediğini ve oportünist yaklaştığını söyleyerek iki bine yakın kişi ordudan ayrılmıştır. Ayrılan-kopan bu gruba Arapçada ayrılıkçılar anlamına gelen Hariciler adı verilmiştir. Hariciler Muaviye ve Ali'ye karşı savaşma kararı almışlardır. Zaten ilerleyen süreçlerde Hz Ali'nin arkadan hançerlenmesi Hariciler eliyle yapılmıştır.

Bu olaydan da yola çıkarak Hz Ali'nin kişiliğini analiz ettiğimizde şöyle bir durumla karşılarız. Hz Ali çok iktidar yanlısı biri değildir. Olsaydı Muaviye'nin kaybetmek üzere olduğu bir savaşı sonlandırıp anlaşmaya oturmazdı. Hz Ali için öncelikli olan iktidar gücünü eline geçirmek değil, barışa, kardeşliğe, eşitliğe ve adalete dayanan İslam devriminin özünü korumaktır. Devrimin militanlığını yaparken yüksek bir hoş görü ve dürüstlük örneği sergilemiştir. Fakat Muaviye gerçeğini ve savaş anlayışını - taktiğini çözemeyerek de büyük bir öngörüsüzlük ve gaflet örneği sergilemiştir. Bu durum Hz Ali'yi telafisi zor bir yenilgiyle karşı karşıya getirmiştir. İslam tarihine objektif bakıldığında Hz Ali'nin bazılarının iddia ettiği gibi büyük bir savaş tutkunu olmadığını görmek mümkündür. Savaş düşkünü biri olsaydı kazanmak üzere olduğu bir savaşı anlaşmayı kabul ederek durdurmazdı.

İktidarlaşan ve siyasallaşan İslam gericileşmiştir

Sıffin savaşı ve sonuçları Hz Ali'ye ve İslam dünyasına çok pahalıya patlamıştır. Savaş sonrası Muaviye iktidarını pekiştirmiştir. Toplum üzerinde baskı ve zulüm artmıştır. İslam orduları arasında ciddi parçalanmalar yaşanmış ve çeşitli mezhep ve partiler ortaya çıkmıştır. Bu süreç İslamiyet içerisinde yoğun mezhepleşmelerin yaşandığı bir süreçtir. İktidarlaşan ve siyasallaşan İslam gericileşerek Sünnilik mezhebi biçiminde bir zulüm sistemine dönüşmüştür. Emevilerle birlikte özünden saptırılan İslam dini, iktidarın temel argümanı haline getirilerek dincilik olarak yeni bir ideolojik form kazanmış ve devletin sömürücü niteliğini derinleştirmiştir. İslam dininin iktidarlaşarak dinci bir karakter kazanması toplumsal kanserleşmeye yol açan milliyetçiliğin de zeminlerini döşemiştir. Dincilik ideolojisiyle din artık toplumu bir arada tutan, dayanışma ruhunu geliştiren, barış, kardeşlik, adalet ve eşitliği esas alan bir olgu olmaktan çıkmış, baskıcı ve katliamcı bir iktidar silahına dönüşmüştür. Muaviye ve oğlu Yezit dinci ideolojinin mimarlarıdır.

İslamiyet tarihinde parçalanmanın çok derin yaşandığı bu süreçlerde Hz Ali'ye haksızlık yapıldığını söyleyerek Ali'nin ve genel olarak Ehl-i Beyt'in hak mücadelesini veren kesim Şialar olarak adlandırılmıştır. Hz Ali taraftarları olarak bilinen Şialar muhalif bir parti örgütlemesine gitmişlerdir. Şia partisinin Muaviye çizgisine karşı mücadelesi bir iktidar mücadelesidir. İktidarı Emevi sülalesinin elinden alarak Ehl-i Beyt soyuna devretme mücadelesidir.

Şiilik en yaman İmam Ali taraftarlığı ve savaşçı militanlığıdır

İslamiyet devriminin demokratik özüne dayanan kültürel İslam, Şialar tarafından İran'a uyarlanmıştır. Tarihin sonraki aşamalarında bir ideoloji haline gelen Şiilik Zerdüşt inancının yoğun etkilerini yaşayan İran'da çok erkenden kabul görmüş ve resmi bir ideoloji haline gelmiştir. Zerdüşt inancıyla, kültürel İslamın uygunluk taşıması ve Emevilerin İran'a uyguladığı baskı ve zulüm Şiilik mezhebinin bu coğrafyada yer bulmasına, yayılmasına ve resmi bir ideoloji haline gelmesine yol açmıştır. Önder Apo o dönemin siyasal gerçeğini dikkate alarak Şialığa ilişkin şu önemli değerlendirmeyi yapmıştır. *"Bu konuda İran Şiiliği'nin istisnai bir durumu veya önemli bir yeri vardır. Şiilik nedir? Daha çok İslam'ın İran çerçevesi içinde, İran'da egemen olan uzun bir devlet geleneğinin, uygarlığı önemli oranda geliştirmiş bulunan Sassani İmparatorluğu'nun yıkılış sürecinde, İran kavimlerinin başında Fars kabilesinin ve diğer İranlı kavimlerin çıkarlarına uyarlanmış İslam olması özelliğidir. Şiilik, uzun süre Sasaniler tarafından Bizans İmparatorluğuna karşı savaşmada da etkili olmuştur. Aslında kendi dinleri vardır. Zerdüştlük halen etkilidir ve biraz da milli özelliği ağır basan bir dindir. Sasani İmparatorluğu İranlı kavimlerin bir imparatorluğudur. İslamiyet'le çatışmıştır. İslamiyet'te İran kavimleriyle uzun süre savaşım içinde kalmıştır. İslam'ı geliştiren Emevi sülalesi Sünni'dir. Bunların İran'a saldırısı, İran'ın o görkemli imparatorluğunu yıkmıştır. İmparatorluğun yıkılması ile birlikte, bunlar çok büyük baskılara ve katliamlara tanık olmuşlardır. Bu durum, İranlıların neden Şiiliği seçtiği, Aleviliği benimsediklerini ortaya koyar... Baskı ve katliam o zaman Emevi sülalesi tarafından, İmam Ali ve çevresine de geliştirilmiştir. Aynı zulüm Hz Hüseyin daha Kâbe'deyken yapılmıştır. Kellesi tepside Emevi Camisi'ne getirilip sunulmuştur. İmam Ali'nin oğlu İmam Hüseyin de, diğer aile efradı Emeviler'in o zamanki Sultan-ı Yezid'in katliamıyla, acımasızlığıyla karşı karşıyadır. Öte yandan, İranlıların karşısında Emevi sülalesinin saldırıları da söz konusudur. Bu durumda kimi tercih edecekler? Elbette kendileri gibi mazlum bir durumda olan İmam Ali taraftarlarını, hem de ustalık derecesinde kabul edeceklerdir. Bilindiği gibi Şiilik, en yaman İmam Ali taraftarlığı, savaşçı militanlığıdır. Bunun son derece anlaşılır bir nedeni vardır. Kendileri için çok hayati olan bir çok değerin yıkılmasında vahşi davranan Emeviler, ki, o zaman Emevi sülalesinin komutanları gerçekten çok vahşidirler. Roma İmparatorları'nın vahşetini bile geride bırakan uygulamalarda bulunmuşlardır. Müslüman ve Arap kavminden olmalarına rağmen, İmam Ali taraftarlarına, Hz Hüseyin'e yaptıklarını göz önüne getirirsek, onlara karşı bu kadar zulüm yaptıklarına göre, diğer kavimlere elbette ki çok daha acımasız davranacaklardır. Bu durum Şiiliği ortaya çıkarır. Şii militanlığının bir direnme mezhebi olarak şekillenmesine yol açar. O günden bugüne kadar da savaşırlar.*

Bu savaşım sürecinde Ebu Müslüm Horasani ve Abbasi İmparatorluğu'nun kurulması ortaya çıkar. Abbasi İmparatorluğu'nun kurulması, Emevi sülalesinin dağılmasına yol açar. Tam İrani değil, ama İranilerin de güçlü payı vardır. Görülüyor ki, Şii İslam'ın, İmam Ali yandaşlığının en militan kesimidir. Yıkılan Sassani İmparatorluğu nedeniyle de, biraz İrani özelliklere bürünür. İran'ı, yani Fars veya diğer İrani kavimlerin uğradığı katliamlara karşı bir tepki özelliği taşır. Kendini sürekli savunmada bulur. Bu anlamda belli bir haklılık yönü de vardır. Zulme ve haksızlığa karşıdır. Sürekli savaşım içindedir, dolayısıyla militancadır... İran çok güçlü bir uygarlık birikimini temsil ettiği için Arap aristokrasisi altında kolay boyun eğmiyor, dolayısıyla İslam'ı hemen kendi rengine Şia biçiminde bir reformdan veya bir dönüşümden geçiriyor. Kendisi için en yakın bulduğu Ali yandaşlığıdır, onu esas alıyor."

"Bir bakıma Alevilikteki tanrısal inanç, somut bir olgu olan toplumsal ahlakın soyutta kendisini ifade ediş biçimidir. Tanrı, toplumsal ahlakı oluşturmak ve sürekli yaşamsal kılmak için toplumun geliştirdiği mükemmellik seviyesinde seyreden soyut düşüncedir. Toplum bilincinin son noktadaki üst düşünce biçimidir"

Süreç içinde Hariciler içinde de bir parçalanma yaşanmıştır

İslamiyet içerisinde yaşanan parçalanmada Muaviye ve Hz Ali'ye karşı en etkili mücadele yürüten bir kesim de Arapçada kopanlar-ayrılanlar anlamına gelen Haricilerdir. Hariciler, Hz Ali'nin Sıffin savaşındaki uzlaşmacı tutumunu teslimiyetçi olarak değerlendirmiş, Muaviye ve Ehl-i Beyt ailesine mesafeli durarak, iktidar odaklarına karşı mücadele vermiş ve İslamiyeti esas olarak kendilerinin savunduğunu ileri sürmüşlerdir. Süreçle Hariciler içinde de bir parçalanma yaşanmıştır. Haricilerin içinden Rafizi olarak anılan bir grup çıkmıştır. Adına Rafizi denilen bu kesim İslamiyet'ten önceki inanç ve kültürel düzenin savunuculuğunu yaparak Komünal kabile yaşamını kurmanın mücadelesini vermiştir. İslam düşmanı olarak tanımlanan bu mezhep ile sosyal ilişkiler kesilmiştir. Evlilikler yasaklanmıştır. Ölüleri dahi Müslüman mezarlığına gömülmemiştir. Hatta Rafizilerin öldürülmesini meşrulaştırmak için uydurma ayet ve sureler çıkarılmıştır. Çok sayıda Rafizi katledilmiştir. Adım adım İslamiyet'in özü boşaltılarak İslamiyet'teki hoş görü anlayışı tersine çevrilmiş ve en büyük hoş görüsüzlük örnekleri sergilenmiştir.

Rafizilik anaerkil kültürün etkilerini taşıyan iktidarlaşan İslam'ı benimsemeyen bir kesim olduğu düşünülebilir. Bazı yazarların iddialarına göre Aleviler esas olarak Rafizilerdir. Bazı-

ları ise Aleviliği Haricilikten koparak değişik mezhep ve inançların da etkisinde kalarak harmanlanmış bir mezhepsel oluşum olarak değerlendirirler.

Ezilenler Ehl-i Beyt'i kendi kültürlerine dayanak noktası yapmışlardır

Alevi kavramının Hz Ali döneminde veya o dönemlerde kullanılan bir kavram olmadığı söyleniyor. Eski dönemler açısından en yoğun kullanıldığı süreç Osmanlı süreci olsa da yine de daha çok ön planda olan Kızılbaş kavramıdır. 1800'lü yıllarda yaşayan Ahmed Cevdet adında bir tarihçi Kısas-ı Enbiya kitabında Şia ve Alevi sözcüğünü kullanmıştır. Demek ki yazılı kaynaklarda fazla kullanılmamakla birlikte yaşamda yaygın kullanılan bir kavram niteliğindedir. Bazı yazar ve tarihçiler Aleviliği Şiilerle bağlantılı ele alıp Şiileri de kapsayan bir mezhep olarak tanımlamışlardır. Aleviler konusunda çok çeşitli görüş ve değerlendirmeler olsa da gerçeğe daha yakın değerlendirmeler Aleviliği salt İslamiyet ile sınırlı ele almanın ve Hz Ali'ye dayandırmanın yeterli bir açıklama-tanımlama olamayacağı görüşüdür. Demokratik uygarlık değerlerini ve direniş kültürünü önemli oranda yaşayan, Zerdüşti felsefeden yoğun etkilenen, İslamiyet'in demokratik ve komünal değerlerini sahiplenen ve bunları Hz Ali, Hz Fatma, Hz Hasan, Hz Hüseyin ve devamı On İki İmamlar şahsında somutlaştıran önemli bir toplum kesiminin inanç ve yaşam tercihlerinin kavramlaştırılması olarak tanımlamak daha doğrudur. Emeviler tarafından büyük bir baskı gören, katliama uğrayan bu kesim aslında Ehl-i Beyt'i, bir nevi can güvenliklerini ve yaşamlarını garantiye almak için maske-örtü olarak kullanmışlardır. Aleviler, İslam dinini iktidar aracına dönüştürüp dincilik yaparak nüfuzlarını genişletmeye çalışan Emevi aristokratlarına karşı, ezilen, haksızlığa uğrayan Ehl-i Beyt'i, kendi kültürlerini ve inançlarını yaşatmada bir dayanak noktası yapmışlardır.

Aleviliğin etimolojik kökenlerine ilişkin çok çeşitli tartışmalar vardır. Günümüzde Aleviliğin sözlük anlamı üzerinde yürütülen çok sayıda tartışmadan bazılarına yer vermek konunun anlaşılması açısından büyük önem taşımaktadır. Bazıları Aleviliğin Farsça ve Kürtçe'de "alaw" olan "ateşin alevi" kavramından türetildiğini ileri sürüyor. Bundan yola çıkarak Alevilik ateşe tapanlar anlamına geliyor, diyorlar. Alevilikte ateşin kutsal görülmesi, Zerdüştlükte olduğu gibi ocaklardaki ateşin söndürülmemesi vb inanç mitleri, bu görüş sahiplerinin kanılarını dayandırdığı olgulardır. Hatta bu kişiler çok sayıda ateş tapınaklarının bulunduğu Horasan'ın Alevilerce bir nevi kutsanmasının arka planını da buna dayandırıyorlar.

Aleviliğin etimolojik kökenlerine ilişkin Faik Bulut'un şu vurguları dikkat çekicidir: *" Eski Zerdüşt-Mazda dilinde ateşin bir adı da 'arr' idi. Arrawi (ateşperest) sözcüğünün sonradan bozularak, Ali'yle bağdaştırma döneminde 'Alevi'ye dönüştürüp dönüştürülmediği meselesi de yeterince irdelenmemiştir. Yine daha da gerilere giderek; eski Sümer metinlerinde geçen ateş ruhunun adı 'Al' veya 'Al'dir. Ateşe tapanların Araplar arasında 'ateş ruhunu benimseyenler' anlamına gelmek üzere 'Alaui/Alawi kullanıldığını bunun da Türkler arasında 'Al+cı' veya 'Al+avcı' şeklinde dile getirilip, Alevici/Alevi biçiminde dönüştürülmediği ne malum?"*

Faik Bulut, eski Farsça ve Kürtçe'de ateşin alevine "Alaw" denildiğini Aleviliğin de "Alaw"dan yani ateşe tapanlardan gelmiş olabileceğini belirtiyor. Aslına bakılırsa getirilen görüşlerin belli bir mantık çerçevesi vardır. İslamiyet'in çıkış süreçlerinde hâkim dil Arapça ve Farsçadır. Arapçada Hz Ali yandaşlığına Şia deniliyor. 'Taraf'ın Arapça dildeki karşılığı Aleviliği çağrıştıran bir kavram değil, doğrudan Şia'dır. Hatta Muaviye'nin veya Osman'ın yandaşlarına da Muaviye Şiası ve ya Osman Şiası denilmektedir. Tıpkı Ali Şiası denildiği gibi. Alevilik salt bir Ali taraftarlığı olmuş olsaydı, Şialık varken ayrıca Ali taraftarlığı olarak -ki anlamı onu karşılamıyor- Alevi tanımlanmasına ne gerek vardı?

Alevilik Zerdüştlüğe en yakın İslam oluyor

Önder Apo'nun Aleviliğe ilişkin geliştirdiği değerlendirmeler Aleviliği tam olarak yerli yerine oturtuyor. *"Arap, Emevi ve Abbasi sülalesi ile işbirliğine giden Kürtlerde –ki bunlar daha çok beyler oluyor- Nakşîcilik sistemi çok gelişir. Resmi İslam bir yerde gelişir. Bunun dışında kalanlar ise Alevi veya diğer mezheplerden Zerdüştlük, Yezidilik biçiminde kalırlar. Aslında önemli bir kesim aşağı-yukarı diğer mezheplerle, İslam ile fazla barışık değiller veya tam uymuş gözükmezler.*

"Alevilik sınırlarında neredeyse İslam'dan bir kaç genelleme alır. Kuralkaidelerin büyük bir kısmı burada gözükmüyor, resmi söylemin çok dışında bir söylem vardır, tarz vardır. Eski geleneklere bağlılık burada çok güçlüdür, eski dinlerin kalıntıları çok güçlüdür ve bu anlamda diyoruz ki, Alevilik resmi İslam'a en uzak mezhep olduğu kadar, Ali'ye en yakın mezhep oluyor ve aynı zamanda Zerdüştlüğe de en yakın İslam oluyor. Böyle bir ara yerde. Diğer bir deyişle, Alevilik katı, gerici, sömürgeci İslamlaşmaya karşı hafif bir İslam'ı rayına bürünerek direnmeyi sürdürme anlamına geliyor. Bunun çok kesin böyle olduğunu mevcut Alevi direniş geleneğinde de bulmak hiç zor değil. Eğer tam direnebiliyorsa eski dininde kalıyor, yok tam direnme imkanı bulamıyor biraz İslamlaşmak gereğini duyuyorsa o zaman Alevi olunur...

"Ana hatlarıyla demek ki Kürdistan'daki Alevilik; İslam sağ, şovenist Arap egemenliğine karşı duran, savaşan ve bu biçimde coğrafya olarak dağları esas alan, eski dini kültür kaynaklarıyla karışık, oldukça çok şey alan, neredeyse İslam'ı bir perde olarak kabul eden, fakat onun da daha çok Ali geleneğini esas alan böyle dini, sosyal, ulusal bir oluşumdur. Dini direnişçi yanı olan, dini olarak resmi İslamiyet'ten en az etkilenen, eski dini gelenek olarak Zerdüştlük ile bağlarını çok güçlü koruyan, sosyal olarak da beylik, Emevilik dışında kalan halkın kendisi oluyor."

Devam edecek

KÜLTÜR AJANLIĞI KÜRT KÜLTÜRÜNE EN AĞIR SALDIRIDIR

"İnsanlığın ilk güzel değerlerini ortaya çıkaran bu coğrafyanın kültürü benimsenmemekte ve hatta küçümsenmektedir. Ama insanlığın toplumsallığını ve Kürt'ün değerlerini yutan bir kültür benimsenerek Kürt toplumunun içinde öz değerleri tüketen bir virüs gibi dolaşılmaktadır. Kültürel soykırım yapmak isteyenlerin, Kürtleri Kürt kültüründen uzaklaştırmak isteyenlerin askeri ve siyasi işgal koşullarında, ekonomik hakimiyet koşullarında uyguladığı kültürel soykırım politikası bu defa içten, gönüllü bir biçimde Kürtlerin içine sokulmak istenmektedir"

Kültür, bir toplumun zihniyetini, düşünme kalıplarını, dilini ifadelendirirken geniş anlamda buna maddi birikimlerinin de eklenmesini ifade eder. Maddi birikim derken, toplumun ihtiyaçlarını gideren tüm araçlar, besin üretme, saklama biçimleri, ulaşım, savunma, tapınma biçimleri, güzellik araçlarının toplamı ve benzeridir.

Kültür zihniyeti araçlarındaki benzerlik ve farklılıklar farklı ve benzer kültürleri ve yaşam düzeylerini belirler. Kültür bu temelde bir bütün olarak toplumun yaşam biçimini ifade etmektedir. Bu yaşam biçiminin zenginliği ya da yoksulluğu söz konusu toplumdaki gelişmeyi ifade eder. Toplumsal gelişmeler esas olarak da bu kültürel düzeyle bağlantılı olarak ortaya çıkar.

Tüm araştırmalar göstermiştir ki insanların toplumsal olarak ilk zihniyetinin şekillendiği ve bu toplumsallığın, bu kültürün belirli araç gereçlerle yaşama dinamizm ve gelişme kazandırdığı ilk coğrafya Kürdistan'dır. Yukarı Mezopotamya, temel kültürlerin oluşumundaki ana kaynak olan neolitik kültürün ortaya çıktığı bir coğrafyadır. Neolitik kültür ya da tarım devrimi toplumsal yaşamda ve bu yaşamın niteliğinde önemli sıçramalar yapmıştır. Klandan kabile ve aşiretlere doğru gelişen bir toplumsallık ortaya çıkmıştır. Neolitik toplum simgesel dilde büyük bir sıçrama yaptığı gibi, toplum yaşamındaki araç ve gereçlerin çoğalmasıyla birlikte yaşam tarzı ve kültürel zenginleşme ortaya çıkarmıştır. Buna tarihin en büyük devrimi de denilebilir. Toplumsallaşma, yani kültürleşme artık insanın bu gelişen kültür araçlarıyla kendi kaderini eline aldığı yeni bir yaşam biçimi ortaya çıkarmıştır. Bu devrim bugün ifade edilen sanayi devrimi, teknolojik devrim, dijital devrim denilen göz kamaştırıcı devrimlerden daha büyük bir devrimsel gelişmeyi ifade etmektedir. İşte bu büyük devrim Kürdistan coğrafyasında ortaya çıkmıştır. Bu temelde de bu coğrafya insanlık kültürünün, dilinin kök hücresidir. İnsani değerlerin kök hücresidir. İnsan nasıl bir varlıktır sorusuna cevap ilk bu coğrafyada verilmiştir.

Kürt olduğumuz için bunlardan söz etmiyoruz. Kürdistan coğrafyası insanlık açısından ilk kültürel şekillenmeyi yaşayan coğrafya olduğundan, buna sorumluluğumuzun gereği sahiplenmek, bu değerleri tüm insanlık açısından anlamlı kılmak, bu değerleri koruyarak insanın kökünün, kök hücresinin yaşamasına katkı sunmak istiyoruz. Kürt kültürünü sahiplenmek, bu kültürün yarattığı değerleri sahiplenmek sadece Kürtleri sahiplenmek değil tüm insanlığı sahiplenmektir. İnsanlığın geçmişini ve köklerini sahiplenmektir. İnsanlığın var olan güzelliklerinin nereden kaynaklandığını ortaya koymaktır. Bu açıdan bu yaklaşımlar milliyetçilik ve kendi ırkını yüceltme olarak görülmemelidir. Tam tersine Kürt kültürünün evrensel karakterini ve niteliğini görerek, tüm insanlığa kazandırdığı değerleri görerek tüm insanlıkla bütünleşme, bugün bile tüm insanlığa karşı Kürtlerde sorumluluk duygusunu geliştirme ifadesidir.

İnsanlığın kendini var ettiği bu coğrafya sadece toplumsallığın değil, demokratizmin de ilk yaşandığı coğrafya-

dır. Toplumsallıkla demokratizm iç içe insanlığın ilk yaşam biçimi olmuştur. Bu açıdan komünal demokratik değerlerin de bu coğrafyanın kültüründe var olduğunu bilmek gerekir. Kürt kültürü bu yönüyle toplumsallık ve demokratizm taşımaktadır. Dolayısıyla Kürt kültürünü yaşatmak, demokratik komünal değerleri yaşatmak anlamına geldiği gibi, komünal demokratik kültürü benimsemek Kürt kültürünü yaşatma açısından sorumlu davranmak önemli bir yaklaşım olarak görülmelidir.

Kürt kültürüne yönelik büyük bir asimilasyon gerçekleştirilmiştir

Ne var ki insanlığın bu kök kültürü, kök hücresi olan yukarı Mezopotamya kültürü, bu kültür içinde de en etkin olan Kürt kültürü son yüzyıllarda horlanmış ve küçümsenmiştir. Kapitalizmin bölgede kendini etkin kılması, ulus-devletlerin ortaya çıkmasıyla birlikte de hâkim ulus-devletler tarafından yok edilmek istenmiştir. Özellikle kapitalist modernitenin ortaya çıkardığı milliyetçilik ve ulus-devlet akımlarının etkinliğini arttırmasıyla birlikte Türk, Arap, Fars ulus-devletleri Kürt kimliğini, kültürünü, dilini yok ederek Kürdistan coğrafyasını Türk, Arap, Fars uluslaşmasının yayılma alanı haline getirme politikası izlemişlerdir. Türk ve Arap şoven milliyetçi egemen sınıfları bunu çok planlı bir biçimde yürütmüşlerdir.

Özellikle Türk devleti Osmanlıdan sonra kaybettiği toprakların acısını çıkarır gibi Kürdistan coğrafyasını Türk ulusunun yayılma parçası haline getirmek için büyük bir kültür saldırısına girişmiştir; kültür soykırımına girişmiştir. İnsanlığın ilk kültürü, hatta insanlığın kültürel değerlerinin temel kaynağı olan Kürt kültürü, tüm insanlığın gözü önünde yok edilmeye, ortadan kaldırılmaya çalışılmıştır. Tek dil, tek kültür, tek ulus, tek vatan sloganıyla Kürdistan üzerinde askeri ve siyasi sömürgecilik kurulmuştur. Bu askeri ve siyasi sömürgeciliğin baskısı altında da Kürt kültürü asimilasyon değirmeninde öğütülmüş ve başkalaştırılmaya uğratılmıştır. Kürt kültürünü, dilini ve bu temelde kimliğini yok etme politikasında başta Türkiye olmak üzere bölge gerici devletleri önemli sonuçlar almışlardır.

Arap ve Fars devletleri içinde de Kürt kültürünün eritilmesi ve yok edilmesi konusunda büyük çabalar gösterilmiş, oralarda da mesafeler alınmıştır. Ancak bu konuda Türk devletinin öncülük yaptığını, dünyada görülmemiş bir soykırım politikasıyla Kuzey Kürdistan'da Kürtlerin varlığını tehdit eder hale geldiğini görmek gerekir. Aslında bu yönüyle Kürdistan parçaları arasında bir karşılaştırma yapılırsa söylenecek en büyük farklılık: Türk sömürgeciliğinin soykırımı altında Kürdistan'da kültürel soykırımın önemli başarılar elde ettiğini, dilini, kültürünü yok edip kimliği ortadan kaldırma yönünde Kürt halkının varlığını tehdit eden tehlikeler ortaya çıkardığını söyleyebiliriz.

Aslında Arap ve Fars sömürgecileri bu yönüyle Türk sömürgecilerinin izinden yürümektedir. Belirli bir gecikmeyle dil, kültür asimilasyonu temelinde Kürt kimliğini yok etme politikasını sürdürmektedirler. Türkler, Araplar, Farslar neredeyse bu soykırım politikasını planlı biçimde yürütmeyi kendilerine tanınmış bir hak olarak görmektedirler. Bunu yaparken de Türk, Arap, Fars kültürünü geliştirmek, yüceltmek; Kürt kültürünü geri göstererek Kürt'ün kendi kültüründen kaçması ve başka kültürlere yönelmesini sağlamak da temel bir politika olarak benimsenmiştir. Bunun için de bu devletler tüm ekonomik, sosyal, kültürel, siyasal imkânlarını kendi kültürlerini teşvik etme, Kürtlerin kendi kültüründen, dilinden, kimliğinden kaçmasını sağlama biçiminde kullanmışlardır. Ekonomik, sosyal, kültürel tüm politikaları Kürt kültürünü, dilini, kimliğini tüketme ve Kürtleri mevcut ulus-devlet içinde, egemen ulus içinde eritme stratejisi izlemişlerdir.

Bugün de Türk, Arap, Fars devletlerinin bu politikadan vazgeçtiğini söyleyemeyiz. Bu politika çeşitli biçimlerde sürmektedir. Kürt halkı ve Kürdistan üzerindeki bu kültürel soykırım nedeniyle Kürt halkının direnişi bir yönüyle de kültürel soykırıma karşı ulusal varlığı koruma direnişi haline gelmiştir. Tabii ki Kürtler üzerinde katliamlar da yapılmıştır, fiziki soykırımlar da yapılmak istenmektedir. Fırsat buldukça Kürtler üzerinde katliam yapıldığı, Kürtlerin yoğun olarak Kürdistan coğrafyasından sökülüp atılarak bu toprakların Türk, Arap ve Fars uluslaşmasına açılmak istendiğini bilmekteyiz. Ancak Kürtler üzerinde uygulanan temel politika, kültürel soykırım amaçlı Kürtleri kendi kimliği, kültürü ve dilinden koparıp egemen ulus kimliği, dili, kültürü içinde eritmektir. Bunu yaparken de Kürt kültürünü kendi kültürleri içinde başkalaşıma uğratarak kullanmak da bu politikanın uygulama biçimlerinden biri olmaktadır.

Kürt kültürüne yönelik saldırılara karşı direniş mücadelesi verilmiştir

Bu temelde inkârcı sömürgeci güçlere karşı yürütülen direniş esas olarak da Kürt kimliğini, kültürünü, dilini koruma, bu temelde ulusal varlığını sürdürme mücadelesi olmaktadır. Kürt halkının ulusal varlığını sürdürmeden, güvenceye almadan kendi kimliği temelinde demokratik özgür yaşamını kurması mümkün değildir. Kendi kimliği ve kültürüne sahiplenmeyenlerin demokratik ve özgür bir yaşam kurmaları, demokratik ve özgürlükçü bir düşünceye sahip olmaları da mümkün değildir. En büyük soykırım olan kültürel soykırıma karşı çıkmayanların iradesi kırılmış topluluklar ve bireyler olduğu kesindir. İradesi kırılmış topluluk ve bireylerden de özgürlükçü, demokratik bir toplum yaratmak ve bu toplumu demokratik bir örgütlenmeye kavuşturarak özgürlükçü demokratik bir yaşam biçimi ve sistemi ortaya çıkarmak tabii ki mümkün olamaz.

Kürt varlığına yönelik bu saldırıya karşı Kürt halkı, Kürt devrimcileri, Kürt demokratları ve özgürlük savaşçıları esas olarak varlığını koruma mücadelesi vermişlerdir. Her türlü

baskıya karşı bugün Kürt halkının çok büyük bir direniş yürütmesini, bu tehdidi algılayan Kürt halkının varını yoğunu ortaya koyarak, dişini tırnağına takarak kendi yaşamını sürdürme refleksi olarak da görmek gerekmektedir. Çünkü bugün Kürtlere dayatılan politika dünyanın hiçbir yerinde görülmemiş soykırım politikasıdır. Aslında insanlık tarihinin yaşamış olduğu en büyük trajedi bu coğrafyada yaşanmıştır. Çünkü insanlığın ilk kültürünün, ilk dilinin ortaya çıktığı bu coğrafyanın temel halkı olan Kürtlerin toplumsal bir varlık olarak yaşamının ortadan kalkma tehlikesi söz konusudur. Kürtler şahsında insanlığın ilk dili ve kültürü tüm insanlığın gözü önünde yok edilmeye uğratılmaktadır. İşte insanlığın gelmiş geçmiş en büyük trajedisi dediğimiz konu budur.

Bu trajedi kapitalizmin geliştirdiği kültür araçlarıyla daha da saldırgan bir hal almıştır. Kültürel saldırı, kültürel soykırım mevcut araçlarla insanlık tarihinde görülmemiş bir biçimde kültürleri tırpanlayan, biçen, ortadan kaldırmaya yönelen bir canavara dönüşmüştür. Bugün egemen kültürler insanlığın diğer kültürel zenginliklerini ortadan kaldırmak için büyük bir saldırı içine girmişlerdir. Kapitalist sistem kendisini yaşatmak için kendi bünyesindeki hücreleri yiyen kanserli bir varlık haline gelmiştir. Kapitalist sistem dünyada böyle bir kültürel soykırım yaparken, bölgedeki Türk, Arap, Fars devletleri de eline geçirdikleri bu araçlarla Kürt kültürünü yok etmeye hız vermişlerdir. Bu devletler Kürt halkının özgürlük direnişi karşısında; eğer biraz daha dayanırsak, Kürtler üzerindeki egemenliğimizi biraz daha sürdürürsek mevcut teknikle, kültürel araçlarla Kürtleri kültürel olarak tümden yok ederek ortadan kaldırabiliriz hesabı yapmaktadırlar. Bu yönüyle Kürtler tarihlerinin hiçbir döneminde olmadığı kadar kültürel soykırım tehdidiyle ve tehlikesiyle karşı karşıyadırlar. Siyasi, sosyal olarak özgürlük mücadelesini geliştirseler de ve buna bağlı olarak kendi kültürünü koruma ve geliştirme yolunda önemli mesafe alsalar da sömürgeci güçlerin kültürel soykırım tehdidi hala sürmektedir. Öyle ki Arap, Fars ve Türk sömürgecileri, soykırımcılar sadece kendi kültürel değerleri ve araçları vasıtasıyla değil, kapitalist dünyanın kültürel araçları ve ürünleri yoluyla da Kürt kültürüne saldırıda bulunmaktadırlar. Böylece Kürtleri kendi kültürlerinden uzaklaştırmak ve üzerlerinde daha kolay egemenlik kurarak kültürel soykırımı tamamlama politikası izlemektedirler.

Tüm bu gerçekler, tüm Kürt halkına, demokratik güçlerine, özgürlük savaşı veren örgütlerine, tüm kurumlarına ve bireylerine bu kültürel soykırıma karşı kendi kültürünü geliştirerek, kendi dilini ve kimliğini geliştirerek bir var olma mücadelesi vermesi sorumluluğu yüklemektedir. Özellikle de kültürel saldırı karşısına kendi otantik ve orijinal kültürüne dayanarak Kürt kültürünü yenilemesi ve bu yenilme temelinde inkârcı sömürgecilerden ve emperyalist güçlerden gelen kültür saldırılarına karşı koyması gerekmektedir. Belki de en büyük direniş mevzisini kültürel sahada yaratması gerekmektedir. Toplumların en temel köklü savunma mevzileri kültürel mevzilerdir. Özellikle de kimliği, dili, kültürü, varlığı yok edilme tehlikesiyle karşı karşıya olan halk ve topluluklar açısından kültür mevzileri varlığı korumanın en temel mevzileri olarak görülmelidir.

Kültürel alandaki mevzileri derin kazmak gerekir

Kültürel mevziler, düşman saldırıları karşısında kendisini sonuna kadar koruyan ve en son düşen mevzilerdir. Bu mevziler de düştüğünde bir halkın varlığını sürdürmesi, kendi dili, kimliği ve kültürüyle farklı bir halk olduğunu belirtmenin imkânı da ortada kalmaz. Bu mevzi düştükten sonra hiçbir siyasal, sosyal ve kültürel politika bir toplumu ve halkı ayağa kaldıramaz. Bir toplumun ve halkın özgür ve demokratik yaşamını kurmasına zemin olamaz. Bu açıdan eğer varlığı korumak istiyorsak, Kürt halkının geleceğini garantiye almak istiyorsak, Kürt halkının üzerindeki tehlikeleri boşa çıkarmak istiyorsak kültürel alandaki mevzileri derin kazımak gerekmektedir. Kültürel soykırım yürüten güçlere karşı esas olarak da kendi kültürüne dayanarak, bu kültürünü yenileyerek, zenginleştirerek var olma, yok olma mücadelesinde başarılı olmak çok önemlidir.

Siyasal, sosyal ve ekonomik alandaki özgürlük ve demokrasi mücadelelerin, bu alandaki direnişlerin başarısı da bir toplumun kendi kültürünü koruyup bu alandaki mevziisini derinleştirerek, direnişi anlamlı kılmasıyla mümkündür. Ancak bu konuda Kürdistan'ın tüm parçalarında yeterli duyarlılık gösterildiğini söyleyemeyiz. Yine dünyaya savrulmuş Kürtlerin yaşadıkları alandaki kültür saldırısı karşı-

"Bugün Güney Kürdistan'da sanki bilinçli bir biçimde Batı hayranı bir jenerasyon yaratılmaktadır. Bu kuşak Kürt kültüründen, kimliğinden uzaklaşarak, Kürt yaşam tarzını değil, Batının yaşam tarzını esas alıp onlara öykünmektedir. Sadece Batının yaşam biçimine değil, sömürgeci devletlerin benimsediği yaşam biçimine de öykünmektedir. Batı kültürüyle yaşamayı yükselen değer gibi ele alan bir kuşak ortaya çıkmaktadır"

sında kendi kimliğine, kültürüne, varlığına yeterince sahiplenildiğini söyleyemeyiz. Özellikle kendi topraklarından koparılan, göç ettirilen Kürtlerin ister mevcut devletin metropollerinde olsun ister Avrupa'nın metropollerinde olsun söz konusu alandaki kültürlerin etkisine girdiğini, dil, kültür ve kimlik olarak asimile olarak varlıklarını tehlikeye soktuğu görülmektedir. Her ne kadar kimliğini ve dilini koruma çabaları olsa da, kültürel olarak kendilerini koruyamadıkları için farklı kültürlerin etkisine çok fazla girdikleri için bugün korudukları görülen dilleri ve kimlikleri de büyük bir tehlike yaşamaktadır.

Kültürel soykırıma karşı direniş kültürü yürütülmelidir

Öyle ki buralarda dili Kürtçe olan, kimliği Kürt olan, ama kültürü ve yaşamı tamamen Kürtlükten uzak olan bir topluluk ortaya çıkmaktadır. Bu da aslında biçimde Kürt, ama özünde Kürtlüğünden kopmuş bir ucube topluluk ortaya çıkarmaktadır. Yalnız ulus devletlerin metropollerinde değil, Kürdistan coğrafyasında da bu tehlike bulunmaktadır. Türkiye'de kültürel soykırım olduğunu bilmekteyiz. Buna karşı bir direniş kültürü de yürütülmektedir. Yine Güneybatıda kültürel bir soykırım vardır buna karşı da bir direniş yürütülmektedir. İran ulus devleti de çeşitli araçlarla, yöntemlerle kendi kültürel etkinliğini Kürdistan'da geliştirme ve bu temelde kültürel soykırımı kendi tarzında yürütmeye çalıştığını görmekteyiz. Ancak bunlara karşı yetersiz de olsa bir direniş gösterme çabaları da vardır. Tabii ki bu alanlarda da ciddi duyarsızlıklar vardır. İnkarcı sömürgeciliklerin etkisine girme, Kürt kültüründen, dilinden uzaklaşarak Türk kültürünü, Türk yaşam biçimini yaşayan, böylelikle kültürel soykırıma zemin olan bir eğilim de vardır. Suriye ve İran'da da Türkiye'deki kadar olmasa da kendi kültürü ve kimliğinden uzaklaşmayı ifade eden yaşam anlayışları ve eğilimleri bulunmaktadır. Ancak buralarda sömürgeci egemenlik bütün araçları elinde bulundurduğu için belirli düzeyde bu durumu anlamak mümkündür. Tabii bu durumu anlıyoruz derken meşru gördüğümüzü söylemek istemiyoruz. Hatta bu tür eğilimlere karşı Kuzeyde, Güneybatıda, Doğu Kürdistan'da yürütülen demokrasi ve özgürlük mücadelelerinin bu kültürel soykırıma karşı da çok yönlü bir mücadele yürütmeleri gerektiğini söylüyoruz. En temel görevlerinden birinin bu olduğunun altını bir kez daha çiziyoruz.

Ancak kültürel soykırım Kürt kültüründen uzaklaşma, Kürt kültürü üzerindeki tehlikelere karşı mücadele etme konusundan söz ederken özellikle Güney Kürdistan'daki kültür politikasını ayrıca daha kapsamlı değerlendirmek gerekmektedir. Çünkü Güney Kürdistan'da siyasal ve askeri egemenlik önemli oranda kırılmıştır. Askeri işgal ve siyasal sömürgeciliğin mevcut durumda varlığının bulunmaması, kültürel soykırımın engellenmesi açısından önemli bir fırsatı ifade etmektedir. Belki siyasal alanda, ekonomik alanda Kürt egemen sınıfları, ağaları, beyleri ve çeşitli çevreler ya da oligarşi diyebileceğimiz bir zümre kendi hâkimiyetini kurmuş bulunmaktadır. Siyasi ve ekonomik alanda halkın herhangi bir gücü bulunmamaktadır. Halk siyasal ve ekonomik olarak etkisizliği ve yoksulluğu şimdi de yaşamaktadır. Eskiden de siyasetin dışında tutuluyordu, bugün de tutuluyor. Bu yönüyle ortaya çıkan Kürt federe yönetimi, Kürt toplumunun demokratikleşmesi ve halkın ekonomik güçlenmesi açısından herhangi bir gelişme ve düzeltme yaratmamıştır. Bu ayrı bir tartışma ve değerlendirme konusudur.

Güney Kürdistan'da kültürel anlamda bir trajedi yaşanmaktadır

Ancak askeri işgalin ve siyasi sömürgeciliğin önemli düzeyde kırıldığı bir süreçte soykırımla karşı karşıya bulunan bir ulusun, bir halkın bu kültürel soykırıma karşı büyük bir hamle yapmaması, kendi kültürel varlığını koruması açısından duyarsız olması kabul edilir bir durum değildir. Bu gerçek dikkate alındığında Güney Kürdistan'da bir trajedi yaşanmaktadır. Bu trajedi Türk, Arap, Fars ulus devletlerinin Kürtler üzerinde uygulamak istediği soykırımın büyüklüğü karşısında Güney Kürdistan'daki siyasal, sosyal ve ekonomik güçlerin bu kültürel soykırıma duyarsız kalmasıdır. Tehlikenin büyüklüğü karşısında kültürel düzeyde bu kadar duyarsız kalma, hatta Kürt kültürünün zaman içinde tüketilmesine zemin olacak bir sosyal ve kültürel yaşam içinde olunması kabul edilecek bir durum değildir.

Bugün Güney Kürdistan'da sanki bilinçli bir biçimde Batı hayranı bir jenerasyon yaratılmaktadır. Bu kuşak Kürt kültüründen, kimliğinden uzaklaşarak, Kürt yaşam tarzını değil, Batının yaşam tarzını esas alıp onlara öykünmektedir. Sadece Batının yaşam biçimine değil, sömürgeci ulus devletlerin benimsediği yaşam biçimine de öykünmektedir. Batı kültürüyle yaşamayı yükselen değer gibi ele alan ve kendi toplumuna yabancılaşan bir kuşak ortaya çıkmaktadır. Bu kuşak belki toplumun çoğunluğunu ifade etmemektedir, ama Kürt toplumundan ve kendi gerçekliğinden kopmuş bir kuşak haline gelerek ve kendini model haline getirerek Kürdistan toplumunda Kürt kültürünü, kimliğini aşındıran ve farklı bir kültürel olgu ortaya

çıkaran bir rol üstlenmiş durumdadır. Belki Kürtçe konuşmaktadırlar, Kürtçe ile kendini ifade etmektedirler, ama dil dışında ortaya koyduğu yaşam biçimi, kültürü, özlemleri, duyguları tamamen Kürt toplumundan uzaklaşmış bir gerçekliği ifade etmektedir. İnsanlığın ilk kültürünü ve güzel değerlerini ortaya çıkaran bu coğrafyanın kültürü benimsenmemekte ve hatta küçümsenmektedir. Ama insanlığın toplumsallığını yutan, Kürt'ün değerlerini yutan bir kültür benimsenerek Kürt toplumunun içinde öz değerleri tüketen bir virüs gibi dolaşılmaktadır. Kültürel soykırım yapmak isteyenlerin, Kürtleri Kürt kültüründen uzaklaştırmak isteyenlerin askeri ve siyasi işgal koşullarında, ekonomik hâkimiyet koşullarında uyguladığı kültürel soykırım politikası bu defa içten, gönüllü bir biçimde Kürtlerin içine sokulmak istenmektedir. Zaten bireyciliği ve bencilliği Kürt toplumuna bu kadar sokmak bile toplumsallığın kültürüne sahip Kürt halkına ve kültürüne büyük bir saldırganlık içinde olmaktır.

Konuşulan dil Kürtçe olsa da yaşam tarzı Batı taklitçiliğidir

Bugün Güney Kürdistan'da Kürt toplumunda gettolar ortaya çıkmıştır. Bunlar Batı Avrupa'daki yoksulların, farklı kimliklerin kendilerini soyutladıkları gettolar değildir. Tam tersine Kürt egemen çevrelerinin, Kürt aristokrasisinin Kürt siyasi ve ekonomik oligarşisinin kendini Kürt toplumundan kopararak ortaya çıkardığı bir gettolaşmadır. Şunu rahatlıkla söyleyebiliriz: dünyanın hiçbir ülkesinde egemenler toplumlarından bu kadar kopmamıştır. Kürt egemenlerinin, Kürt siyasi ve ekonomik oligarşisinin kendi toplumundan kopması dünyada görülmemiş biçimde çok hızlı olmuştur. Öyle ki egemen siyasi yapıyla halk arasındaki duyguda, düşüncede, gündemlerde tamamen bir farklılaşma ortaya çıkmıştır. Bu farklılaşma 1789 Fransız devrimi sonrası 16. Lui'nin karısı Maria Antouinet'in ekmek isteyen aç halk için "ekmek bulamıyorlarsa pasta yesinler" demesi kadar bir yabancılaşmayı ifade etmektedir. Bu Kürt siyasi ve ekonomik eliti, Kürt toplumunun nasıl yaşadığından, ne yediğinden, ne içtiğinden, yoksulluğundan bihaberdir. Herhalde bu elitin erkeği de kadını da çocuğu da Kürt halkı için ekmek bulamıyorlarsa pasta yesinler diyecek kadar toplumdan uzaklaşmış durumdadır.

Bu uzaklaşmayı yaratan en temel etken ise farklı kültürel tercihlerdir. Konuşulan dil Kürtçe de olsa, dinlediği müzik, giyim tarzı, yaşam biçimi tamamen Batı taklididir; Avrupa özentilidir. Geçmişte Arap, Fars, Türk egemenleri Kürtlüğü gerilik, Arap, Türk, Fars olmayı ise ilericilik olarak ve çağdaşlık olarak gösterip Kürtlerin Arap, Türk ve Fars olması için teşvik ederdi. Bu yönüyle de bir kısım Kürt Araplaşmaya, Farslaşmaya, Türkleşmeye koşardı. Şimdi ise belirli kesimler Kürtlüğü, Kürt kültürünü, Kürt yaşamını geri görüp Avrupa yaşam tarzına, Avrupa kültürüne dörtnala koşmaktadırlar. Bu yönüyle de Kürt kültürünün tüketilmesine zemin olmaktadırlar.

Bir taraftan Batı kültürü, bir taraftan arabesk kültürü Kürt kültürünü kanserli bir hücre gibi kemirmektedir. Özellikle Güney Kürdistan'daki egemen kesimin çocukları, kızları Avrupa kültürünü ve Avrupa yaşam tarzını benimsediğinden, kendilerini bu yaşam tarzının modelleri haline getirerek gençliği de kendi yaşam tarzlarına doğru çekmektedirler. Bunun kadar trajik, bunun kadar tehlikeli bir durum olamaz. Kültürel soykırıma uğratılmak istenen bir ulus gerçeği ortadayken, bu gerçeklik dikkate alınarak genci, kadını başta olmak üzere tüm toplumun Kürt kültürüyle yoğrulması temel politika olarak benimsenmek durumundadır. Hem sömürgeci ulusun kültürel değerlerinden hem Batıdaki kültürel saldırılardan uzak durarak kendi kültürel değerlerini öne çıkaran, Kürt kültürünü, Kürt değerlerini yükselen değer haline getiren, bunun gençler tarafından benimsenmesini sağlayan bir politika izlemek yerine, Batı kültürünün, arabesk kültürünün, Türk, Arap, Fars kültürünün saldırısına açık, hatta bu kültürleri yükselen değer haline getiren, böylece de toplumda etkin kılan bir durum içinde olunması trajik ve içler acısı bir gerçekliktir. Bu da kültürel soykırımla karşı karşıya olan bir ulus açısından gerçekten de acı verici bir durumdur.

Kürtlük neredeyse Kürtlük adına bitirilmeye çalışılmaktadır

Kültürel soykırımla Kürt kültürü yok edilmek istenmiş, ama Kürtler dişini tırnağına takarak kendi köklerine bağlı kalarak bu kültürel soykırıma karşı direnmişlerdir. Siyasal alanda kaybetmiş olsalar da, askeri ve ekonomik alanda kaybetmiş olsalar da kültürel alandaki güçlü yanlarına dayanarak bu mevzide direnmeye çalışmışlardır. Bu direniş de aslında bugün Kürt halkının bütün parçalarda özgürlük mücadelesi vermesine zemin sunmuştur. Eğer bu kültürel soykırıma karşı kültürel direniş olmasaydı bugünkü özgürlük ve demokrasi mücadelesi hiçbir parçada yürütülemezdi. Böyle bir gerçek ortadayken bu kültürel değerlerimizin küçümsenmesi, Kürt kültürünü yıpratan ve yoz bir yaşam ortaya çıkaran bir kültür politikasının, yaşam biçiminin benimsenmesi tabii ki trajiktir, kabul edilemezdir. Hatta Kürt toplumu ve tarihi açısından bir ihaneti ifade etmektedir.

Güney Kürdistan'daki kültür ve sanat eğilimlerini gördükçe; özellikle gençlerin dışarıdan kaynaklı bu kültürlere yönelik eğilimleri arttıkça zaten genel olarak bir kültürel soykırım tehlikesiyle karşı karşıya kalan Kürt kültürü açısından bu durum büyük bir kaygı ortaya çıkarmaktadır. Öyle ki emperyalistlerin ve ulus devletlerin kültürel soykırımının başaramadığını sanki Güney Kürdistan'da ortaya çıkan kültürel eğilimlerin başarabileceği gibi bir kaygı giderek gelişmektedir. Kürtlüğü bitirmeyi hedefleyen sömürgecilerin başaramadıklarını, askeri ve siyasi sömürgeciliğin önemli oranda ortadan kalktığı Güney Kürdistan'da gerçekleşme tehlikesi ortaya çıkmıştır. Kürtlük neredeyse Kürtlük adına bitirilmeye çalışılmaktadır.

Kürt diliyle yapılan müzikler kesinlikle Kürtlükten uzak, Kürt yaşamından uzak, Kürt kültüründen uzak, Kürt'ün en güzel değerlerini bitirmeye yönelmiş bir kültürel saldırıyı ifade etmektedir. Kürtlerin tarihteki en güçlü yanları her zaman kendi coğrafyaları ve tarihi içinde yarattıkları kültür olmuştur. Komünal demokratik yaşamı sürdüren Kürtler, kültürleriyle baskılar karşısında ayakta kalmayı bilmişlerdir. Bu kültürleri ile dayanışma ruhu kazanmışlardır. Bu kültürleri onlara toplumsal varlıklarını koruma gücünü vermiştir. Bu kültür onlara toplumsal varlık olma temelinde yarattıkları komünal demokratik kültürel değerleri ve bu temelde varlığını koruma düşüncesini vermiştir. Kürtlerin her türlü saldırıya, baskıya rağmen varlıklarını korumada en temel rol oynayan kültürel değer yargılarına karşı bugün hoyratça bir yaklaşım söz konusudur. Bu değerli kültüre karşı farklı kültürleri toplum içine taşıyarak bir saldırı içine girilmesi mutlaka önlenmesi ve giderilmesi gereken durumdur.

Güney Kürdistan'ın Kürt kültürüne, dolayısıyla komünal demokratik toplumsal kültüre saldırı üssü olarak kullanılması kabul edilemez. Kürt dili kullanılarak Kürt kültürünün yok edilmesi savaşın içine girilmesi kabul edilemez. Batı değerlerinin hem Kürdistan'a hem Ortadoğu coğrafyasına taşınıp Kürt kültürünün ve Ortadoğu kültürün tüketilmesinde kültürel ajanlık rolü oynanması kabul edilemez. Bu açıdan bugün Güney Kürdistan'da en acil olarak üzerinde durulması gereken konu: bu kültür saldırısına karşı kendi otantik kültürleri temelinde yaratacakları demokratik kültürle, öz kültürleriyle bu kültür saldırısına direnmektir. Şu anda Güney Kürdistan'da tüm aydınlara, gençlere, Kürtlere düşen görev, bu kültür saldırısına karşı bir direniş hamlesi yapmak, bu kültürel değerlerin Kürtlüğü bitirme değerleri olduğunu ortaya koyup bunları dışlamaktır. Bırakalım bunların yükselen ve benimsenecek değerler olması, kesinlikle geriletilen ve Kürt yaşamı içinden sökülüp atılması gereken kültürel değerlerdir. Bu kültürel değerler Kürtlük dışı bir yaşamı ortaya çıkardığı gibi, bu kültürel değerleri, ürünleri benimseyen ve bu temelde yaşayan insanları da kendi toplumundan ve Kürt insanından koparmaktadır.

Kürtlerin en güçlü yanları dayandığı kültürel zemindir

Kürtler kendi güçlü yanlarıyla ayakta durmasını ve buna dayanarak gelişmesini ve güçlenmesini bilmelidirler. Kürtlerin en güçlü yanları dayandığı kültürel zemindir. Kültür de tüm olgular yanında üstünlük sağlayacak temel olgudur. Bu nedenle Kürtler kültürlerine dayanarak kendilerini Ortadoğu'nun özgürlükte ve demokraside örnek toplumu haline getirebilirler. Kürt kültürünün özünde komünal demokratik kültür bulunmaktadır. Bu kültür insanlığı bitiren bireyciliğe karşı büyük bir savunma mekanizmasıdır. Bugün kapitalizm bireyciliği toplum içine kanser gibi sokarak insanlığı bitirme rolünü üstlenmiştir. Bu açıdan Kürt kültürünün varlığı ve geliştirilmesi daha da değerli hale gelmiştir. Kürt kültürü insanlık açısından bu kadar önemli bir değer ifade ederken Kürdistan'a Batı kültürünü taşıyarak bireyciliği yayıp komünal demokratik değerleri tüketme saldırısı yapmak, kapitalizmin toplum açısından kanser hücresi rolünü oynamasına benzer bir düşmanlık içine girmektir.

Bugün Kürdistan'da kendi değerlerinden, kimliğinden, kültüründen, Kürtlüğünden kopan yüz binlerce insan vardır; bunlar her gün giderek de çoğalmaktadır. Belki sayıları toplumun genelinden azdır, ama toplumu etkileme, örnek olması konusunda kendilerini model hale getirerek tüm Kürt toplumunu, gençlerini, kızlarını kendileri gibi olmaya zorlamaktadır. Kendileri gibi olmayanları aşağı ve küçük görmekte; kendilerini ise sanki güzel şeyler yapıyorlarmış gibi toplumun içinde itibarlı hale getirmeye çalışmaktadırlar. Bugün Güney Kürdistan'da yükselen değerler tersyüz olmuştur. Yükselmemesi gereken yükselen değer olmuş, yükselmesi gereken değer ise gerileyen değer olmuştur; savunmaya geçen değer olmuştur. Bu durum tersine çevrilmeden Kürt halkının varlığını sadece Güney Kürdistan'da değil, tüm parçalarda korumak mümkün değildir. Bir toplum kendi kimliğiyle, kültürleriyle, değerleriyle yaşamazsa, bu temelde özgür ve demokratik yaşamını kuramazsa dışarıdan gelecek askeri, siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel saldırılar karşısında duramaz. Özellikle de kendi kültürel değerlerinden kopan bir toplum eninde sonunda başka güçlerin egemenliği altına girmeye mahkûmdur. Özellikle de Ortadoğu gibi devlet ve iktidarların şovenist milliyetçi olduğu ve Kürtleri baskı ve zulüm altında tutmak istediği düşünülürse, Güney Kürdistan'daki

bu kültürel yozlaşmanın, bu kültürel aşınmanın çok tehlikeli olduğunu söylemek gerekmektedir.

Kürt değerlerini temsil eden sanatçılara aydınlara değer verilmeli

Güney Kürdistan mevcut durumuyla Kürt kültürünü ayağa kaldıran, kültürel soykırım karşısında bütün Kürtlerin temel kültürel savunma mekanizması haline gelen bir coğrafya olmalıdır. Kültürel soykırıma karşı mücadelenin merkezi haline gelmelidir. Kürt kültürünün yabancılaşmasına, yozlaşmasına yol açan saldırılara karşı Kürt kültürünün hem otantik değerlerinin korunması hem de bu otantik değerlere dayanarak kendini yenileyip saldırılara karşı mücadele etmesi gerekmektedir. Bu yönüyle Güney Kürdistan'daki siyasi, ekonomik, sosyal imkânların esas olarak da Kürt kültürünü yükselen değer haline getiren kurumlara, eğilimlere verilmesi gerekmektedir. Bırakalım Batı değerlerinin ve kültürünün, arabesk kültürün teşvik edilmesi, desteklenmesi, aksine bu değerler karşısında Kürt değerlerini temsil eden sanatçılara, aydınlara, yazarlara değer verilmesi gerekmektedir.

Kürtçe diliyle müzik yapılması önemli değildir. Hatta Kürt diliyle farklı kültürler taşınıyorsa bu daha tehlikeli bir durumu ifade etmektedir. Önemli olan Kürt dilinin Kürt kültürel değerleriyle bütünlüklü kullanılmasıdır. Bu açıdan Kürtçe arabesk söyleyen sanatçıların bu kadar yüceltilmesi, neredeyse toplumun idolleri haline getirilmesi, buna da siyasi ve ekonomik elitin destek vermesi kesinlikle kabul edilemez. Siyasi ve ekonomik elit eğer gerçekten onurluysa, biraz Kürtlükleri varsa Batı kültürü ve değerlerini taşıyan, arabesk kültürü taşıyan, Kürt gençlerini kendi kültüründen uzaklaştırarak Batı kültürünün, arabesk kültürünün, Türk kültürünün Fars kültürünün hayranları haline getiren sanatçılar ve sanat eğilimleri karşısında durmaları gerekir. Bunu yapmadıkları taktirde bu siyasi ve ekonomik eliti kültürel soykırıma ortak olanlar olarak ilan ederiz. Bu kültürel soykırımın ajanları ve işbirlikçileri olarak değerlendiririz. Bu kültürel soykırımın ajanları ve işbirlikçisi olunmak istenmiyorsa, derhal Batı kültürünün, sömürgeci devletlerin kültürel saldırısını yansıtan, bunları taşıyan sanatçılara, sanat eğilimlerine karşı durmaları gerekmektedir. Sadece bunlara karşı durmaları yetmez; Kürt kültürüne sahiplenen, Kürt kültürünü demokratik ve özgürlükçü temelde yeniden şekillendiren, otantik kültürü bu temelde değerlendiren sanat ve sanatçıların desteklenmesi gerekir.

Tabii ki sadece otantik kültürü korumakla Kürt kültürü yabancı kültürler karşısında ayakta duramaz. Bu kültürün Kürt toplumsal değerleri temelinde yeniden üretilmesi, zenginleştirilmesi, çağdaşlaştırılması gerekmektedir. Bu temelde yeni yaratımlarla yeni üretimler ortaya çıkarmadan Batı kültürü karşısında Kürt kültürünü ayakta tutmak da mümkün değildir. Esas alınması gereken özdür, ama yaşamın dinamizmi içinde toplumsal yaşamı daha üst bir düzeye ve zengin bir biçime kavuşturan kültür sanat eserleri üretmek toplum yaşamının gelişmesi açısından şarttır. Zaten sanat yeniden yaratım demektir. Eski otantik kültürün yeni değerlerle bezenmesi ve zenginleşmesi demektir. Komünal demokratik kültür, karşı kültürleri etkisiz ve kendini hâkim kılacak yeni üretimler ortaya çıkardığı taktirde otantik kültür çağdaşlaşmış olacaktır. Ama bu çağdaşlaşma bireyciliği, bencilliği kışkırtan Batının değerleri değildir. Bu çağdaşlaşma, Kürtlüğü geri gören, Arap, Türk, Farsların yaratmak istediği kültürel değerler değildir. Bu çağdaşlaşma aslında insanlığın ilk kültürünü yaratan, ilk dilini yaratan, ilk yaşam biçimini yaratan Kürtlük değerlerini esas alan, buradaki toplumsallığı esas alan, komünal demokratik değerleri yücelten ve bunu Kürt toplumunun onlarca yıldır yürüttüğü mücadeleyle ortaya çıkardığı özgürlükçü, demokratik toplumcu değerlerle zenginleştiren bir Kürt kültürünün ortaya çıkarılması anlamına gelmektedir. Yani Kürt Rönesans'ı dediğimiz Kürt kültürünün ve değerlerinin kendisini yenilemesi, çağdaşlaştırması, demokratik ve özgürlükçü yaşamı benimseten, demokratik özgürlükçü Kürt yaşamının gerçekleşmesini sağlayan bir kültürün ortaya çıkarılması gerekmektedir. Bu da Güney Kürdistan'da şu anda yükselen değer haline getirilmiş kültürel eğilimlerle olmaz. Şu anda Güneydeki sanatçıların çoğunluğu kendi gerçekliğinden kopmuş, toplumun duygularını sömüren, bencilliği, bireyciliği körükleyen, demokratik ve özgürlükçü yaşamı değil de insanların komşusundan, köylüsünden, mahallesinden, kendi toplumundan uzaklaşmasını sağlayan bir kültür ve toplum yaratmanın misyonerleri durumundadırlar.

Arabesk kültür toplumda yükselen değer haline getirilmek istenmektedir

Güney Kürdistan'da kendini etkili kılmak isteyen bu kültür ve yaşam biçimi, toplumsallığa, dolayısıyla Kürt kültürüne karşı bir saldırı içinde olduğu gibi, toplumsallığın yaratıcısı olan kadına karşı da bir saldırı içindedir. Kadın insanlığı ve toplumsallığı yaratan bir olgu olarak ele alınmaktan öte, tamamen bir cinsel meta olarak ele alınmakta, böylelikle kadın düşürülmüşlüğü Kürdistan'da da geliştirilmeye çalışılmaktadır. Kürdistan toplumunda kadının, ananın etkin olduğu ve toplumcu, demokratik adil ve eşitlikçi kültürü taşıyan, bunu çocuklarına ve topluma veren bir cins olduğu gerçeğini bir tarafa bırakıp onu bir cinsel obje haline getirmek, sadece Kürt kadınına değil, tüm Kürt toplumuna karşı yapılmış bir saldırıdır. Batı kültürü, Türkiye'de üretilen kapitalist kültür ve arabesk kültür, kendilerine Kürt sanatçı diyen yozlaştırma ve soykırım ajanları tarafından Kürt toplumu içine sokulmaya çalışılmaktadır.

Bu durum o kadar ilerletilmiştir ki artık yabancı kültür ajanlarının, kültürel soykırımcıların Kürdistan içine girmesine gerek yoktur. Kendisine Kürt diyen kültür ajanları tarafından kültürü yozlaştıranlar tarafından bu gönüllüce yapılmaktadır. Hatta mev-

cut siyasi ve ekonomik elit de bunları desteklemektedir. Zaten bunların yarattığı kültürel değerler esas olarak da siyasi ve ekonomik elitin yaşam tarzını meşrulaştırmaya yöneliktir. Yarattıkları kültürle mevcut siyasi ve ekonomik elitin yaşam tarzını Kürt toplumuna normalmiş gibi göstermektedirler. Aslında bu yönüyle mevcut siyasal ve ekonomik elitle bu kültür ajanları ve kültür yozlaştırıcıları arasında bir ittifak bulunmaktadır; bir işbirliği bulunmaktadır. Biri diğerinin neredeyse varlık nedeni olmaktadır. Ancak bunu kültürel soykırımla karşılaşmış ve buna karşı ağır bedeller ödeyerek direnmiş Kürt toplumunun kabul etmesi mümkün değildir. Kürt halkı onlarca yıl bedel verdi. Güney Kürdistan halkı onlarca yıl Irak zulmüne karşı, sömürgeciliğe karşı mücadele içinde on binlerce şehit verdi. Bu şehitler Kürt kültürünün yozlaştırılması ve Batı değerleriyle geriletilmesi için verilmemiştir. Bu direniş onlar tarafından en fazla da kendi kültürlerine sahip çıktıkları için verilmiştir. Bu ağır bedeller, kültürel soykırıma karşı kendi varlığını ayakta tutma, bir ulus olarak yaşamak için verilmiştir. Şimdi ise şehitlerin özlemlerinin tersine Kürt kültürü küçümsenmekte, Batı kültürü, arabesk kültür toplumda yükselen değer haline getirilmek istenmektedir.

Halkın kültürel değerlerine saygı gösterilmelidir

Kürdistan'da yürütülen onlarca yıllık mücadele şu andaki mevcut siyasi ve ekonomik elitin vur patlasın çal oynasın biçiminde yaşaması için verilmemiştir. Bu coğrafya, bu topraklar, bu toprakların değerleri sadece mevcut siyasi ve ekonomik elite ait değildir. Bu ülke ve değerleri esas olarak da bu kültürü ayakta tutan, bu savaşta canlarını veren halka aittir. Dolayısıyla bu halkın değerlerine saygı gösterilmesi gerekiyor.

Hiç kimse Kürdistan'da Batı değerlerinin, sömürgeci ulus değerlerinin bu kadar gelişmesine imkân sunamaz. Batı değerlerini Kürdistan'a bu kadar gönüllüce taşımak, Batı değerlerinin gönüllü ajanlığını yapmak, onun yaşam biçiminin Kürdistan'daki temsilcileri haline gelmek, Kürt halkının tarihine de Kürdistan'da verilen özgürlük mücadelesine ve onun şehitlerine karşı da bir karşı duruşu, bir direnişi ifade etmektedir.

"Kürtlere karşı zulmü yapanlar Arap, Fars, Türk sömürgeciliğidir. Kürtlere zulmü yapanlar Ortadoğu kökenlidir. Ancak bu Kürt toplumunun, Kürt halkının bir Ortadoğulu halk olduğunu, Ortadoğu kültürel değerlerini benimseyen bir toplum olduğu gerçeğini ortadan kaldırmaz. Aksine Kürtler yalnız insanlığın değil, Ortadoğu toplumunun da kültürel değerlerinin anası durumundadır"

Kürtlere karşı zulmü yapanlar Arap, Fars, Türk sömürgeciliğidir. Kürtlere zulmü yapanlar Ortadoğu kökenlidir. Ancak bu Kürt toplumunun, Kürt halkının bir Ortadoğulu halk olduğunu, Ortadoğu kültürel değerlerini benimseyen bir toplum olduğu gerçeğini ortadan kaldırmaz. Aksine Kürtler yalnız insanlığın değil, Ortadoğu toplumunun da kültürel değerlerinin anası durumundadır. Yukarı Mezopotamya'da ortaya çıkan kültürler aslında bütün diğer kültürleri etkilemiştir. Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan'ın dediği gibi "Aryen kültür semitik kültürden önce gelir." Kürt Halk Önderi Sümerlerin ve Mısırlıların uygarlıklarını yaratırken esas olarak da yukarı Mezopotamya kültüründen etkilendiklerini tarihselliği içinde kanıtlayıp ortaya koymaktadır. Bu açıdan Ortadoğu'da hem insanlığın yaratıcısı hem toplumsallığın yaratıcısı hem de bu coğrafyanın özgün toplumsal ve bireysel şekillenmesinin esası Kürt coğrafyasına ve toplumuna aittir. Bu açıdan da Kürtler kendi özgünlüğünü koruyarak, bu tarihi temellerine dayanarak gelecekte daha etkili olabilirler. Böylece hem insanlık açısından hem Ortadoğu açısından değerlere değer katabilirler.

Dünyada herkes taklitçi olabilir, herkes farklı kültürleri benimseyerek bir şey elde edebilir, ama Kürtler elde edemez. Kürtlerin en güçlü, en değerli yanları insanlığın ilk kültürünü yaratmalarıdır. İlk özgün kültür sahibi olmalarıdır. Ortadoğu coğrafyasının da kültürel özgünlüğünü esas olarak temsil eden Kürtlerdir; Araplar, Türkler ya da Farslar değildir. Tabii ki Arapları da Farsları da Ortadoğu kültürü açısından önemli role sahip halklar olarak görüyoruz. Türklerin de Ortadoğu kültürüne kazandırdığı değerler vardır. Ancak bu konuda en önemli rolü oynayan, en değerli rolü oynayan, en etkili rolü oynayan ise Kürtlerdir. Bu açıdan Kürtlerin kendisine güvenmesi gerekir. Bırakalım başka kültürlere ve yaşam biçimlerine özenmeyi, öykünmeyi, benzeşmeyi, taklit etmeyi, tam tersine bunlardan uzak durarak kendi gerçeğine varabileceğini, bunlardan uzak durarak evrenselliği yakalayabileceği, bunlardan uzak durarak insanlığa katkı sunabileceğini çok iyi bilmesi gerekmektedir.

Egemen devletler Kürtlerde aşağılık kompleksi yaratmak istemişlerdir

Arap, Fars, Türk devletleri kendi toplumumuzu küçümsememizi sağlatmıştır. Bizde böyle bir aşağılık ve küçüklük kompleksi yaratmıştır. Yine Batı Avrupa da Ortadoğu toplumlarında böyle bir aşağılık ve küçüklük kompleksi yaratmıştır. Bu yanlıştır. Bunlar kesinlikle reddedilmelidir. Arap, Fars, Türk devletlerinin Kürtlere verdiği rol, Batılıların Ortadoğululara verdiği rol reddedilmelidir. Kendimizi üstün görmeden, milliyetçi, şovenist yaklaşımların içine girmeden, ama kendi değerlerimizin büyüklüğünü görerek, kendi kültürümüz ve sosyal yaşamımız içindeki değerlerin büyüklüğünü görerek bunlara sahiplenip ve bu temelde Ortadoğu coğrafyasında özgür ve demokratik yaşamı geliştirmek gerekmektedir. Büyüklük budur. Büyüklük, başka

kültürleri benimsemek, öykünmek, onların ajanlığını yapmak değildir. Başka kültürlere saygı da, başka kültürlere bir zenginlik katmak da her şeyden önce kendi kültürüne sahiplenmek, kendisinin zenginliklerini benimseyerek başka kültürlerle sentezleyip daha zengin bir kültürel değer ortaya çıkarmaktır. Biz faklı kültürleri de değerli görüyoruz. Dünyadaki birçok kültürü değerli görüyoruz. Ama bunları kendi kültürümüze sahiplenerek ve bunu evrensel kültürün zenginliği haline getirerek anlamlı kılabiliriz. Kaldı ki Kürtler kültürel soykırımla karşı karşıya kalan bir halk durumundadır. Bu açıdan en fazla hassasiyet göstermeleri gereken alan kültürel değerleridir.

Yeni bir kültür politikası ortaya çıkarmak gerekmektedir

Siyasi olarak kaybedebiliriz, ekonomik olarak kaybedebiliriz, ama kültürel soykırım tehdidi altında olduğumuz için kültürel olarak kaybetmeye, gerilemeye tahammülümüz yoktur. Çünkü kültürel gerilik, kültürel anlamda kaybetmek bizim için varlık yokluk koşuludur. Kürtler bugün Ortadoğu'da varlık yokluk savaşı veriyor. Bunun esası da kültürüne, kimliğine, diline yapılan saldırıya karşı verilen mücadeledir. Bu açıdan askeri ve siyasi işgalin etkisinin azaldığı, Kürtlerin siyasi, sosyal, ekonomik olarak kendini örgütleme imkânlarını ortaya çıktığı Güney Kürdistan'da bu duruma düşmek, Kürtlere layık olmayan bir durumdur. Bu açıdan Güney Kürdistan'daki ortaya çıkan kültürel yozlaşmayı, kültürel ajanlaşmayı mutlaka sorgulamak gerekir. Bu sorgulama temelinde yeni bir kültür politikası ve yaklaşımı ortaya çıkarmak gerekmektedir.

Bu yapılmadığı taktirde ortaya çıkacak sonuç şudur: Batının kültürel saldırısına, yozlaşmasına karşı siyasal İslam'ın dogmatik direnişi ortaya çıkacaktır. Ortadoğu'daki dış siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel saldırılar karşısında nasıl ki toplum kendi içine büzülmüşse, kendi içine kapanmışsa, dünyadaki tüm gelişmelere kapanmışsa, Kürdistan'da da ortaya çıkan bu olur. Kültür ajanlığının kültür yozlaştırmaya zemin olmasının sonucu toplumu daha ters bir olumsuzlukla karşı karşıya getirir. Nitekim bugün siyasal İslam'ın etkili olmasının nedeni, şu anda hâkim olan mevcut siyasi ve ekonomik elitin Kürt toplumuna, Ortadoğu toplumuna giderek yabancılaşması, kültür alanında yozlaşmaya ve kültür ajanlarına alet olmasıdır; buna zemin sunmasıdır. Eğer bundan kurtulmazsalar bu siyasal ve ekonomik elit bölge ülkeleri tarafından desteklenen siyasal İslamcı güçler tarafından geriletilmeyle, alaşağı edilmeyle karşı karşıya gelir. Biz Kürt demokratik güçleri olarak, özgürlük mücadelesi veren demokratik topluluklar olarak, aydınlar ve yazarlar olarak bu her iki olumsuzluğa da karşı çıkmalıyız. Hem Batının kültür ajanlığına karşı çıkmak hem sömürgeci güçlerin kendi kültürünü Kürdistan toplumuna hâkim kılmasına karşı çıkmak gerekiyor.

Öte yandan demokratik ve özgürlükçü olmayan Ortadoğu halklarını, Kürt toplumunun kültürel değerlerini ve kültürel İslami değerleri sömürerek kendi gerici, baskıcı, antidemokratik ve özgürlükçü olmayan düşüncelerine alet etmesine karşı çıkmak da Kürt kültürüne sahip çıkmaktır. Çünkü dini siyasete alet eden kesimler de halkların komünal demokratik kültürünün ve yaşamının karşısında oldukları gibi, bu kültürlerin gelişerek dışarıdan gelen saldırılara karşı kendisini güçlendirmesine de engeldirler. Biz tabii ki kültürel İslam'a saygılıyız, İslami kültürel değerlerin aynı zamanda Kürdistan toplumunun değerleri olduğuna inanıyoruz. Bu değerlerin Kürt toplumsal yaşamında, siyasal yaşamında, kültürel yaşamında olumlu etkilerinin olacağına inanıyoruz. Ama İslam'ın siyasete alet edilmesine de karşıyız. İslam'ın siyasete alet edilmesi de Ortadoğu halklarının zengin ve güzel yanlarının ve kültürünün kendi içindeki dinamizmi öldürüp dogmatikleştirerek toplumları dış güçler karşısında zayıf bırakmaktadırlar. Bunları belirli iktidar güçlerinin, çıkarcıların halkların inançlarını sömürerek ve bu inançların katı dogmatik kalıplar içinde kalmasını sağlayarak bu toplumlar üzerinde etkinliğini ve egemenliğini sürdürmek isteyen siyasi tüccarlar olarak değerlendiriyoruz. Onları da Ortadoğu kültürünün, Kürt kültürünün bütününü değil de çok sınırlı yanını esas alan, bu yönüyle Ortadoğu kültürünü de Kürt kültürünü de daraltan güçler olarak değerlendiriyoruz. Böylelikle Batı ve diğer egemen sömürücü kültürler karşısında hem Ortadoğu kültürünü hem Kürt kültürünü zayıf tutan ve toplumların gelişme dinamizmini öldüren, bu yönüyle de onları da Kürt kültürüne saldırılar yapan çevreler olarak görüyoruz.

Bu gerçekler ışığında Güney Kürdistan'daki tüm aydınlar, yazarlar, sanatçılar ve kültür adamları bu iki tehlikeyi görerek, ama esas olarak da Batının ajanlığını yapan, yozlaştıran kültür anlayışının, sanat yaklaşımının diğer dogmatik kalıpçı eğilimleri de kışkırttığını, tahrik ettiğini görerek, Kürt halkının toplumsal değerlerine, otantik değerlerine sahiplenme temelinde, Batının kültürel ajanlığına ve kültür yozlaşmasına karşı ciddi bir mücadele vermelidirler. Bu kültür ve sosyal ajanlara karşı mücadele etmeyenlerin tutucu, dogmatik güçlere karşı mücadele etmesi düşünülemez. Batı ajanlığına, yozlaştırılan kültürlere karşı mücadele edenler ancak dogmatik ve geri kültürel değerleri toplumlara dayatanlara karşı mücadele edebilir. Bu açıdan biz siyasal ve ekonomik eliti mevcut yozlaştırıcı, Batının kültür ajanlarına destek vermekten vazgeçmeye çağırıyoruz. Bütün aydınları, yazarları, demokratları, basını da bu kültürel saldırı karşısında Kürt toplumunun kültürel değerlerini savunan, Kürt toplumunun özü olan komünal demokratik değerleri savunan bencil ve bireyci değerlere karşı çıkan bir duruş içine girmeye çağırıyoruz. Bu temelde Kürt kültüründeki demokratik komünal kültürü ve değerleri öne çıkaran bir kültür anlayışı ve kültür politikalarını desteklemelerini, bunu bir yaşam biçimi ve tarzı haline getirerek toplumda yükselen değerlerin bunlar olmasını sağlamalarını bekliyoruz.

Ramazan Toptaş (Sarı İbrahim) arkadaşın anlatımlarından

15 Ağustos öncesi gerilla

"Aradan bunca zaman geçmesine rağmen Agit arkadaşın yokluğunu bugün daha çok hissediyorum. Onu her zamankinden daha çok arıyorum. O bir insan sarrafıydı. İnce derin ve keskin bir gözlemci; titiz ve kararlı bir uygulayıcıydı. Alışıla gelmişin dışında sade paylaşımcı, eşitlikçi, bütünlükçü bir komutandı. Aramızda asla ayırım yapmazdı. Kimseye günü birlik yaklaşmaz, her birimizle gerçekliğimize uygun düşen örgütlü, ileriyi gören, kalıcı ilişkiler kurup geliştirirdi. Bir komutan olarak: Herkese gücüne, imkânına göre yaklaşırdı. Hiç birimizden gücümüzü aşan bir çalışma, görev istemezdi"

Beru (palamut) Behdinan 1983

Erzak ve genel lojistik olanaklarımız çok yetersiz ve sınırlıydı. En temel zorunlu ihtiyaçlarımızın çoğundan hemen hemen sürekli yoksunduk. Unumuz ve ekmeğimiz hiç yok gibiydi. Bunun yerine beru (palamut) yiyorduk. Beruyu ezip içine azıcık un katarak ekmeğini yapıyorduk. Bu azıcık un ekmeklik beruyu tutuyordu. Unsuz beru ne kadar yoğrulursa yoğrulsun hiç tutmuyordu. Temel besin kaynağımız beruydu.

Özellikle bayan arkadaşlar berunun; ezmesini, közlemesini, çorbasını, böreğini dahası tatlısını yapıyorlardı. Biz erkeler bu çeşitler içinden sadece berunun közlemesini yapıyorduk...

Abbas arkadaş, böylesine çeşit çeşit zengin beru mönüsünü yerken:

-Tabi, diyordu, bu yağ ile bu şekeri neye katsan yenir...

O günlerde bir defasında görev gereği KDP kampına gittim. Kampta yemeğe davet ettiler. Çoğunlukla olduğu gibi aç olduğum halde ısrarlarına rağmen KDP sofrasına gitmedim, dışarıda kaldım. KDP'liler koşullarımızı biliyor, bizi de tanıyorlardı. Sanırım o an da aç olduğumu anlamışlardı. Çünkü içeriden bir peşmerge bir ekmek getirip zorla elime tutuşturarak gitti. Elimdeki ekmekten bir lokma almıştım ki, tam o sıra Hasan (Hami Avcı) çıkageldi. Hasan'ı görünce hemen öte yanıma dönüp ağzımdaki lokmayı yere tükürdüm, elimdeki ekmeği de cebime sakladım. Hasan KDP lokması yediğimi görsün istemedim...

Erzak toplarken (Xakurke-Lelikan 1983)

Abbas arkadaşın talimatıyla bölgenin önde gelen zengini Hacı Seydo Ağa'dan erzak almaya gittik. Hacı Seydo'ya uygun bir üslupla kendimizi tanıtıp, meramımızı anlattık. Kendisine erzak için geldiğimizi öğrenince, Hacı Seydo bizi alıcı gözle, tepeden tırnağa şöyle bir süzdü. Sonra da, kinayeli bir üslupla:

-Paranız var mı? diye sordu.

-Paramız yok, dedik.

Hacı Seydo, bu kez:

-Zorunuz var mı? diye sordu.

-Biz açlığımızdan ölsek de, halktan zorla hiçbir şey almayız! Bizim zorumuz da yok, dedik.

Bunun üzerine Hacı Seydo bizi açıktan ti'ye alarak:

-Buralarda bir Komünist Parti var, bol parası ve erzağı Rusya'dan gelir. Buralardaki komünistlerin her biri benden daha zengin, benden daha büyük ağadır...

-KDP'nin de zoru var. Hepimizden istediği her şeyi zorla alır. Sizin ne paranız var ne zorunuz... Ee... Buralarda böyle parasız, zorsuz nasıl tutunacaksınız? Nasıl edelim, ne yapalım sizi? diyerek, gevrek, gevrek güldü. Sonra da omuzuma dokunarak usulca tapikleyip:

-Gelin bakalım, gelin, diyerek önümüze düştü, bizi ambarına (kilerine) götürüp bol erzak verdi. Lelikan'dan bol erzak çıkardık.

Erzak almak için otoriter davrandım

Cuma arkadaş:

-İbrahim arkadaş, erzağımız kalmadı, çık da biraz erzak topla, dedi.

Ben de o sıralar bulunduğumuz Hakkari'nin zozanlarında erzağa çıktım. Yolda "nasıl edeyim, ne yapayım da bol erzak çıkarayım" diye epeyce kafa yordum. Sonunda KDP'nin yöntemini kendi adımıza denemeye karar verdim. KDP erzak toplarken bir kağıda not yazıyor, notu verip erzağı alırlarken de köylülere bir hayli otoriter davranıyorlardı. KDP peşmergelerini erzak toplarken yakından görüp izlemiştim. Ben de dolaştığım yerlerde köylülere PKK adına not yazdım ve notu verip erzağı alırken de becerebildiğim kadar otoriter olmaya çalıştım. Hemen hiçbiri okuma yazma bilmediği halde yazdığım notlar ve otoriter üslubum köylüler üzerinde büyük ve kesin bir etki yarattı. Bu sayede bol erzak topladım.

Kürdistan ne kadar geniş... (Gabar 1984)

Gabar da Guina köyünden Ferhat'ı (Ömer Kaya) alıp gerillaya kattık. Yanımızda Ferhat, Guina'dan beş altı saat uzakta bir köye gittik. Orada Ferhat bize:

-Burası da Kürdistandıır? diye sordu.

-Tabi, dedik, burası da Kürdistandır.

Bu köyün ardından aynı gece bir köye daha uğradık. Ferhat orada da:

-Burası da mı Kürdistan? Diye sordu.

-Tabi ki burası da Kürdistan, heval Ferhat, dedik.

Uğradığımız bu son köyün ardından da sabah gün doğarken Şırnak–Eruh asfaltına hâkim bir noktaya konumlandık. Ferhat burada yeni doğan güneşe karşı elini alnına siper edip asfalta ve doğan günün ufkuna doğru bakarak, şaşkınlık içinde:

-Teeey oraya kadar da Kürdistan mı? diye sordu.

Biz de kesinlik bildiren bir tonla:

-Doğrudur heval Ferhat, teey oraya kadar da Kürdistan... dedik.

Ferhat şaşkınlıktan neredeyse apışmış halde:

-Viiii... dedi, Kürdistan ne kadar geniiş! Dedi.

Botanın doğası kadar doğal ve saf... Botanın kendisi kadar kapalı Ferhat köyünden dışarı ilk defa çıkıyordu.

Ömer Kaya: Ağit arkadaşın grubunda Kürdistan'ın geniş bir alanında savaştı. Agit arkadaşın şahadetinden sonra, geldiği Önderlik sahasında, Önderlik Ağit arkadaşın kişiliği üzerine çözümlemelerini sürdürürken ders arasında kendi canına kıydı. Ömer Kaya Ağit arkadaşın şehit düştüğü pusuda yürüyüş kolunun ön sıralarındaydı.

Tren (1987)

Bingöl'ün Genç taraflarındaydık. Gündüz saatleriydi. Noktada dinleniyorduk. Nöbetçi Sertaç arkadaş nöbet yerinden bize:

-Hevaal, heval koşun, koşun! Çabuk buraya gelin diye, bas bas bağırmaya başladı. Biz noktada hızla toparlanıp nöbet yerine doğru koşarken, hepimizin kafasında kesinlikle tek şey vardı: Düşman... Evet, düşman geliyor olmalıydı... Bu algıyla nefes nefese yanına vardığımızda; arazide gördüğüne inandığımız düşmanı bize göstereceği beklentisiyle:

-Ne var, heval Sertaç, ne oldu? diye sorduk.

Sertaç arkadaş şaşkınlıktan büyümüş gözleriyle, bulunduğumuz sırttan aşağıda bir yere, gördüklerine inanamayan bakışlarla bakarak:

-Bakın, heval, bakın! Buranın arabaları ne kadar uzun, şuna bakın! diyordu, heyecan içinde.

Düşman beklentimiz çıkmayınca yeniden toparlanıp sırttan aşağıya Sertaç arkadaşın ısrarla gösterdiği yöne dikkatle baktık.

Aşağıda vadinin tabanındaki rayların üzerinden, iki vagonlu bir tren geçiyordu. Sertaç arkadaş gerillaya yeni katılmış, çok genç bir arkadaştı. Nasıl olduysa motorlu arabayı Botan'da bir yerde görmüş. Nöbet esnasında ilk kez gördüğü treni de araba sanmıştı...

Kirpi peşindeki aydınlar (Zağroslar 1983)

Partimizde köylü arkadaşlarla, öğrenci–aydın arkadaşlar arasındaki çelişki ezeli bir çekişmenin kaynağıdır. Bizde bazı köylüler cin gibi kurnaz, bazı aydınlarsa bön denilecek kadar saftılar.

Doğanın karla örtülü olduğu bir kış gününde bütün gün boş oturmaktan sıkılan köylü arkadaşlar, bütün gün kitap okuyup tartışma geliştiren aydın arkadaşlara, "eğer yamaçlara çıkıp teneke çalarlarsa, arazide kış uykusuna yatmış olan kirpilerin, çaldıkları teneke sesinden uyanıp ürkerek yuvalarından dışarıya çıkacaklarını" söyleyip, buna bir de kirpi etinin lezzetinin tadına doyum olmadığını eklemişler.

Hayat görmüş deneyim sahibi köylü arkadaşların verdikleri bilgilere, halka güven ilkesinin gereği olarak, inanıveren aydın arkadaşlar kampta yirmi ki-

Ahmet Kesip

loluk yağ tenekelerinden, bir kiloluk salça tenekelerine dek, bulabildikleri bütün tenekeleri toplayıp, yanlarına birer de çomak alarak yamaçlara çıkmışlar. Ve başlamışlar teneke çalmaya…

Fakat aydın arkadaşların büyük bir istek ve başarıyla çaldıkları tenekelerin sinir törpüsü sesine, kirpilerin yerine mangasında çalışmakta olan Abbas arkadaş ile gelişmelerden haberi olmayan birkaç arkadaş çıkmıştık dışarıya. Zemheride teneke sesiyle kirpi avına çıkardıkları aydınları bir yerlerde hinoğlu hinlere özgü bir hazla izledikleri kesin olan köylü arkadaşlar, Abbas arkadaşın mangasından çıktığını görünce ortadan toz olduklarından; bizim "ben bilirimci, külyutmaz" aydınlarımızın, nereden bakılırsa bakılsın "iyi saatte olsunlara" tekabül eden bu evlere şenlik durumlarını açıklayıp izah edecek kimse de yoktu çevrede. Bu "evlere şenlik" durum üzerine, açıklama ve izah arayışlarından sonuç alamayan Abbas arkadaş, kampın içindeki yamaçlarda teneke çalan aydınlara, "güler misin, ağlar mısın" gibilerinden baktı, baktı… Sonra bize dönerek biraz kaygılı:

-Bize yönelik bir protesto olabilir mi? diye sordu.

Doğrusu biz böylesine hassas bir duruma ilişkin hiç bir şey diyemezdik. Abbas arkadaşın sorusunu kesin ve derin bir sessizlikle yanıtladık…

Bizden ses çıkmayınca, Abbas arkadaş bu kez elini alnına siper edip göğe bakarak, hicveden muzip bir üslup ve eda ile:

-Acaba, ay mı tutuldu? Eğer öyleyleyse olabilir, anlaşılır ve kabul edilebilir bir durumdur. Fakat bunun için tenekelerini burada da çalabilirlerdi, böyle yamaçlara tırmanmalarına hiç gerek yoktu ki. Üstelik benim bildiğim, tutulan ayın kurtuluşu için teneke gece çalınır. Söyleyin onlara gündüz gözüne teneke çalarak kafa ütülemesinler, dedi. Mangasına geri döndü.

Ahmet Kesip'in elini akrep ısırıyor

1983 yazıydı. Abbas arkadaşın toplantılarından birinde, Ahmet Kesip arkadaş ile yan yanaydık. Ağırlığını benden yana yere dayadığı avucuna yüklemiş, yanımda oturuyordu. Abbas arkadaş aralıksız konuşuyor, biz de pür dikkat onu dinliyorduk. Toplantının ortasında, bir yerlerden çıkıp aramıza dalı veren bir akrep, Ahmet arkadaşın yanımda yere dayalı elini soktu. Arkadaştan çıt çıkmadı. Kendisini sokan akrebi öldürmeye de kalkışmadı. Yalnızca kimseye hissettirmeden akrebi bir çöple usulca kenara itti, o kadar. Akrebin sokmasıyla birlikte, böcek sokmalarına karşı alerjisi olduğunu sonradan öğrendiğimiz arkadaşın eli şişmeye başladı.

Abbas arkadaş konuştukça toplantı uzuyor, toplantı uzadıkça da Ahmet arkadaşın eli şiştikçe şişiyordu.

Resmiyette olduğumuzdan akrebe müdahale edemediğimiz gibi, akrebin yarattığı tehlikeli sonuca da müdahale edemiyorduk.

Ben içimden; Abbas arkadaş ha bitirdi ha bitirecek diye, sabırsızlanırken, Abbas arkadaş konuştukça açılıyor, açıldıkça konuşuyor… Abbas arkadaş konuştukça şişen Ahmet arkadaşın eli sonunda sağım öncesi sütle dolu şişkin ve pespembe inek memesi gibi oldu.

Ne kadar sürdü bilmiyorum. Fakat istisnasız her defasında olduğu gibi pek uzun süren Abbas arkadaşın konuşması sonunda bitti, toplantı sona erdi, ancak o zaman Ahmet Kesip arkadaşın balon gibi şişmiş eline müdahale edebildik.

O zamanlar disiplinin, resmiyetin ve saygının gereği buydu, böyleydi.

Kadın ve dağ (1983)

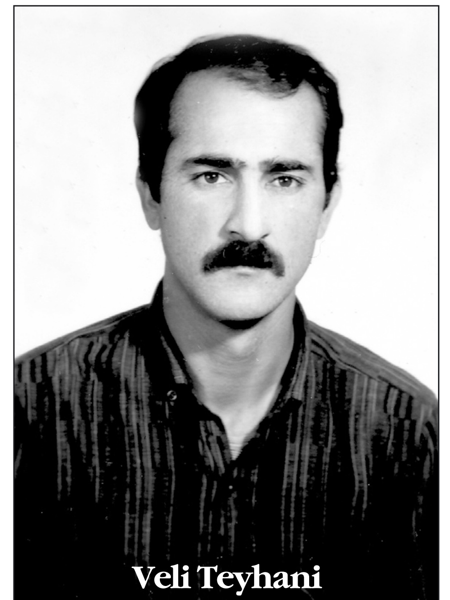
Bayan arkadaşlar için dağda mücadele koşulları, başlangıçta gerçekten çok ağırdı. Gelişmiş ve deneyimli bir fizik güç isteyen doğa koşullarından söz etmiyorum. Erkek arkadaşlardan daha fazla zorlanarak da olsa bayan arkadaşlar doğaya hızla uyum sağlayarak, bu tür sorunları aşıyorlardı.

Dağda da bir toplum vardı, ve bayan arkadaşlar geleneksel toplumun pençesinden, çilesinden burada da kurtulamıyorlardı. Ne bayan arkadaşların kendi başlarına, ne de Partinin bu sorunlara karşı kısa vadede yapabilecekleri bir şey vardı.

1983 süreciydi, yeni girdiğimiz Güney alanında halk ve KDP peşmergeleri kadının da erkekler gibi mücadele amacıyla dağa çıkıp, gerilla olarak düşmana karşı savaşabileceğini anlayamıyor, buna inanamıyor, böyle bir şeyi kabul etmiyorlardı.

Aralarında bayan arkadaşların da bulunduğu bir grup arkadaşı gördüklerinde bayan arkadaşları, erkekler tarafından dağa kaldırılmış yosma, erkekleri de cümbüş düşkünü serseriler olarak algılıyorlardı. Çevrelerinde ve gittikleri her yerde bu yönde değerlendirme ve yorumlar yapıyorlardı.

Güney'de ilk gruplarımız oluşurken, Önderlik her grupta bir kişi de olsa mutlaka bayanların da olmasını ısrarla istiyordu. Önderliğin bu talimatı gereği sınırlı sayıdaki bayan arkadaşlar birer-

Veli Teyhani

ikişer gruplara dağılıyor, böylece her grupta mutlaka bir bayan arkadaş bulunuyordu. Güney'deki halk gerçekliğiyle Önderlik talimatı arasında böylesine bir hassas durum oluşuyordu.

Bütün bu nedenlerle Güney'de ilk gruplarımız, bulundukları noktaya dışarıdan bir yabancı geldiğinde ya da noktanın çevresinden köylüler, peşmergeler görünüp, geçtiğinde, bayan arkadaşlar hemen saklanırlar, ancak onlar geçip gittikten sonra normal yaşama dönebilirlerdi. Bazen bir iş için dışarıdan noktaya gelen bir köylü ya da resmi görüşme için gelen bir peşmerge temsilcisi geldiğinde, noktanın çevresinde bir yerlere gizlenen bayan arkadaşlar orada saatlerce kalırlardı.

Daha sonraları halk ve peşmergeler PKK'yi tanıdıkça durumun hiçte sandıkları, yorumladıkları gibi olmadığını görüp anladılar. PKK'deki kadın ve erkek, kendilerinden ve çevrelerinden bildikleri kadın ve erkek değildi. Halk bunu fark edip anladığında bayan arkadaşları gerilla olarak benimseyip kabul ettiler. Dahası halk, başlangıçta göremediği bu gerçeği çok sevdi, kadın gerillayı çok anlamlı buldu, ona büyük değer biçti ve kadın gerilla halk ile örgütümüz-hareketimiz arasında en güçlü bağ ve en büyük güven kaynağı oldu. Fakat bu noktaya kolay gelinmedi. Bayan arkadaşlar dağda ilk süreçte çoğu zaman bir grup erkek arkadaş içinde tek bayan olarak bize ve dışarıda ki geleneksel topluma, doğaya ve düşmana karşı sabırlı ve inatçı bir mücadeleyle kazandılar bunu.

Agit arkadaşın şahadeti üzerine

Kayalık bir sırtı tırmanarak ilerliyorduk. Geceydi. Hava soğuktu. Mart ayı sonlarında olmamıza rağmen tırmanmakta olduğumuz Gabar'ın yüksekleri hala karla kaplıydı. Kar gecenin ayazından donmuştu.

Bir yerde izlere rastladık. Agit arkadaş eliyle dokunarak izleri inceledi:

-Bu izler taze ve düşmana ait izler. Dikkatli ilerleyin diyerek bizi uyardı. Yeniden yürüyüşe geçtik.

Yürüyüş kolumuzun öncüsü, Deşta Lalalı Abdurrahman'dı. Daha sonra düzenli olarak kimler vardı, şimdi anımsamıyorum. Fakat Agit arkadaş ile aramızda Xırxıla Kemal (Veli Teyhan) ile Selim (Fevzi Aydın) arkadaşların olduğunu anımsıyorum.

Tırmandığımız sırtta bir yerde silahlar üzerimize çalışmaya başladı. Pusuya düşmüştük ve pusudaki düşmanla iç içe girmiştik. Önümüzde büyük bir kayalık yükseliyordu. Düşman önümüzü kesen bu kayalıkta pusuya yatmıştı. Saat gece yarısından sonra 2-3 suları olmalıydı.

Çatışma sırasında bulunduğum siperden ön hatlara bakarken Selim ile Hayri'nin donmuş karın üzerinde parende atarak aşağı vadiye doğru çekildiklerini gördüm. Bir süre sonra onlardan biraz daha ileride Agit arkadaşa benzeyen uzun parkeli birinin daha kar üzerinde parende attığını gördüm. Bu arada, daha sonra akademi sahasında intihar eden Ferhat (Ömer Kaya) yanıma geldi. Ben grubu korumak için düşmanla bir süre daha çatıştım. Bu süre içerisinde yanımda duran Ferhat yanımda çatışmıyordu. Nedenini sordum. Mermisi bitmiş. Bir pusuda bütün mermileri bir anda yakmak olacak iş değildi. Gerilla açısından bu kuralsızlıktı. Üstelik huzursuz ve heyecanlıydı. Bütün bunlar normal değildi.

Çatışma sanırım en fazla yarım saat sürmüştü. Biz de donmuş karın üzerinden parende atarak aşağı vadiye indik. Vadide arkadaşlar toplanmıştı. Orada Metin (Kalender İlhan) arkadaşın yaralı olduğunu gördüm.

Bizim de gelmemizle birlikte sayım alındı: Agit arkadaş ile Lezgin yoktu. Metin arkadaşın dışında başka yaralımız da yoktu. Agit arkadaşın şahadeti aklımızdan bile geçmedi. Sanırım asla istemediğimiz bir şey olduğu için Agit arkadaşın şahadetini düşünmeden onun daha önceden belirlenmiş buluşma yerimize geleceği inancıyla pusu noktasından hızla çekildik. Agit arkadaşın Lezgin ile gruptan koptuğuna ve buluşma noktasına geleceğine inanıyorduk. Akşam BBC haberlerine kadar buluşma noktasında bekledik. Agit arkadaş gelmedi. Akşam BBC'den şahadet haberini aldık.

Pusuda yanımızda olan daha sonra kaçıp JİTEM'de kontralık yapan Bozan (Kemal Emlik) Agit arkadaşı kendisinin vurduğunu söyledi.

Agit arkadaş bir insan sarrafıydı

Aradan bunca zaman geçmesine rağmen Agit arkadaşın yokluğunu bugün daha çok hissediyorum... Onu her zamankinden daha çok arıyorum...

O bir insan sarrafıydı. İnce derin ve keskin bir gözlemci; titiz ve kararlı bir uygulayıcıydı. Alışıla gelmişin dışında sade paylaşımcı, eşitlikçi, bütünlükçü bir komutandı. Aramızda asla ayırım yapmazdı. Kimseye günü birlik yaklaşmaz, her birimizle gerçekliğimize uygun düşen örgütlü, ileriyi gören, kalıcı ilişkiler kurup geliştirirdi.

Ast üst-emir komuta kalıplarının dışında ve çok ötesinde; sanırım üzerinde özel olarak durulup mutlaka tanımlanması gereken karşılıklı ilişkilerimiz, bağlarımız ve bağlılıklarımız vardı. Bu bağları, bağlılıkları ve ilişkileri büyük bir emekle kuran, özenle besleyip geliştiren o idi.

Bir komutan olarak: Herkese gücüne, imkânına göre yaklaşırdı. Hiç birimizden gücümüzü aşan bir çalışma, görev istemezdi. Kimi, hangimizi, nerede ve ne zaman değerlendireceğini bilirdi. Hepimizi yeteneğimize, gücümüze göre örgütleyip çalıştırırdı.

İnsan onun yanında kendinin görebiliyor, pratikleşip işlev kazanıyor, yaşamda ve mücadeledeki gerçek yerini bularak, gerçek rolünü oynayabiliyordu.

Agit arkadaş yaşamda ve mücadelede ciddiydi. Yaşamda alabildiğine şakacıydı. Koşullar uygunsa bize her fırsatta takılırdı. Kendisine yapılan yerinde şakalara da bayılır, özellikle kendisi hiciv edildiğinde de kahkahalarla gülerek bundan büyük bir haz duyardı. Yaşamın ve mücadelenin her alanında önde ve öncüydü. Her zaman titiz, örgütlü ve planlıydı.

Bize inisiyatif tanır, gelişmemiz için hepimize ayrı ve özgün yaklaşımlar gösterirdi. Gelişip irade sahibi olmamızı, bu temelde özgürleşmemizi ister, bizde bu yönde küçük de olsa bir gelişme gördüğünde buna memnun olur, bu alanda beklenmedik gelişmeler olduğunda adeta çocuklar gibi sevinir, gelişme gösteren arkadaş ile daha yakından ilgilenir, ona daha çok güç verirdi.

Tıkandığımız yerde inisiyatifliydi. İşin, görevin mahiyeti ne olursa olsun, geçer kendisi yapardı.

Doğru bildiğini uygulamada ısrarcıydı. Bazen bu yüzden yalnız kaldığı oldu. Fakat doğru bildiğinde ısrar ederek bunu aşmayı başardı.

Hemen her konuda bize danışır, görüşümüzü alır, ısrarla görüş belirtmemizi isteyerek bizi yaşamın ve mücadelenin doğrudan içine çekerek her alanına katmaya sorumluluk yüklenmeye, hesap alıp hesap vermeye büyük özen gösterirdi.

Çevresiyle ortama ve koşullara göre paylaşabileceği şeyleri paylaşır, ötesine geçmezdi. Zayıf yanlarını dışa vurmazdı.

Duyguları ve mantığı, vicdanı ve aklı birbirinden kopuk değildi. Küçük ya da büyük, basit ya da karmaşık, her konuda karar öncesi süreçte duyguları ile mantığını, vicdanı ile aklını iç içe bütünlüklü olarak kullanırdı. O'nun kararları her zaman sağduyunun kararları olurdu.

Yaşamın ve mücadelenin her alanında ölçü ve ilke sahibiydi. Agit arkadaşın sahip olduğu ölçüler ve ilkeler Önderliğin ve örgütümüzün ölçü ve ilkeleriydi. Onun bu ölçü ve ilkelerin dışına çıktığını hiç görmedim. Aramızdan hiç birimizin bu ölçü ve ilkelere karşı duruş ve davranışımızı, onun hiçbir zaman ve hiçbir biçimde kabul ettiğine tanık olmadım.

Bu ilke ve ölçülerin dışına çıkıldığında tamamen katı ve kesinlikle ödünsüzdü. Bu ölçü ve ilkelerin dışına çıkan kim olursa olsun, Agit arkadaşın kararlı duruşuna ve ödünsüz uygulamalarına çarpardı. Agit arkadaş bu alanda öteki bütün alanlardan çok ve kesin bir eşitlikçiydi. Ölçülerin ve ilkelerin aşındırılıp aşılarak çiğnenmek istenildiği yerde Agit arkadaş kişisel ya da siyasal ayrıcalık, denge, kişisel bağ ve ilişki gözetmezdi. İlkesiz ilişki ve politika yoktu onda.

Grup içinde kullanmacı bir zihniyetle kendine özel yaşam alanı açmaya çalışan Zeki'ye (Şemdin Sakık):

-Yetiştiğin ve geldiğin ortamı biliyoruz. Ağa çocuğu olabilirsin. Fakat burada ağalık yapamazsın! Sana burada ağalık yaptırmayız! demişti. Bu Zeki'nin kişiliğinde ortaya çıkan zihinsel pisliğe karşı ilkesel tutumuydu.

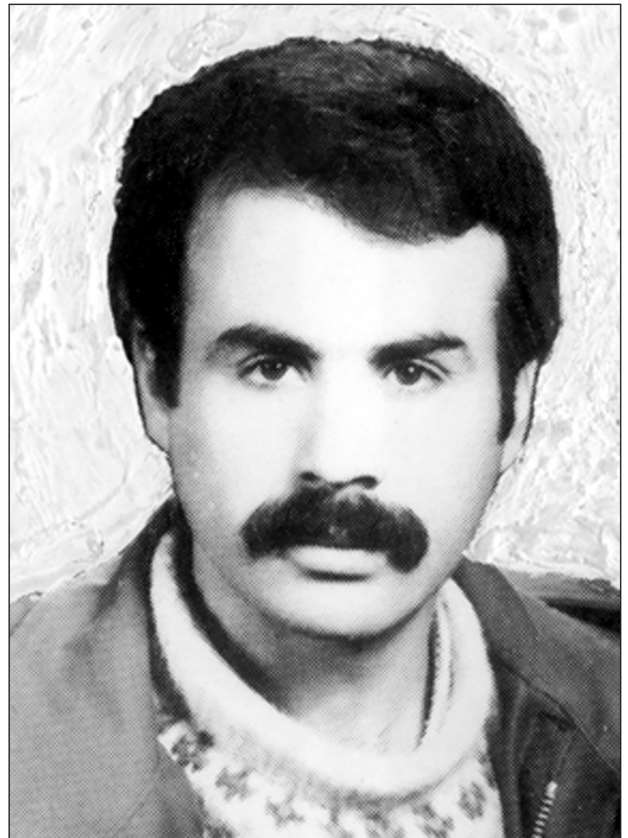
Grup içinde Ziver'in bedensel temizlik sorunu vardı, gerçekten bir çete (bit) torbası, mikrop yuvasıydı. Ortamda Ziver'in bu durumuyla yakından ilgilenirdi. Onu bir yandan bedensel temizliğin gereği ve önemi üzerine bilgilendirirken, pratikte de yemeklerden önce yanında götürüp birlikte ellerini yıkatarak banyo fırsatı olduğunda yanında banyoya götürerek eğitmeye çalışırdı.

Ölçüler ve ilkeler içinde tamamen sakin ve olağan üstü paylaşımcı, verici bir insandı. Ölçülerin ve ilkelerin dışına çıkanlar için ise asla baş edilemez bir karşıt, yenilmez bir savaşçıydı.

Ölçüler ve ilkelerde dogmatik değildi. Ölçü ve ilkelere karşı süreklilik gösteren kararlı ve sübjektif bir aşındırma durumunda müsamahasız ve ödünsüzdü. Bunun dışında kişi farkında değilse, bilmiyorsa ölçüleri tutturup ilkeleri uygulamada gerçekten güç getiremiyorsa, o zaman sonuçları itibarıyla en ağır durumlarda bile anlayışlı, şefkatli, kazanmacı, elden tutucu, güç vericiydi.

Katılıkla esnekliği, ikna ile sertliği iç içe başarı ile uygulardı.

Her şeyde ve her konuda çok doğal çok büyük bir paylaşımcıydı. Agit arkadaş için paylaşmak, paylaşımın özellikle verme boyutu, mutluluk ve sevinç kaynağıydı.

Adı, soyadı: **Leyla Gengeç**
Kod adı: **Rahime Cudi**
Doğum yeri ve tarihi: **İdil 1979**
Şahadet tarihi: **Ağustos 2009**

Adı, soyadı: **Hasan Moho**
Kod adı: **Hozan Faraşin**
Doğum yeri ve tarihi: **Van 1979**
Şahadet tarihi: **24 Temmuz 2009 Muş**

Adı, soyadı: **Ali Şex Muhammed**
Kod adı: **Berxwedan**
Doğum yeri ve tarihi: **Halep 1983**
Şahadet tarihi: **27 Temmuz 2009**
Merkez/Iğdır

Adı, soyadı: **Abdurrahman Bekir**
Kod adı: **Leheng Tendürek**
Doğum yeri ve tarihi: **Afrin 1973**
Şahadet tarihi: **3 Ağustos 2009**
Çaldıran/Van

Adı, soyadı: **Serkan Taş**
Kod adı: **Cudi Hakkari**
Doğum yeri ve tarihi: **Hakkari 1980**
Şahadet tarihi: **3 Ağustos 2009**
Çaldıran/Van

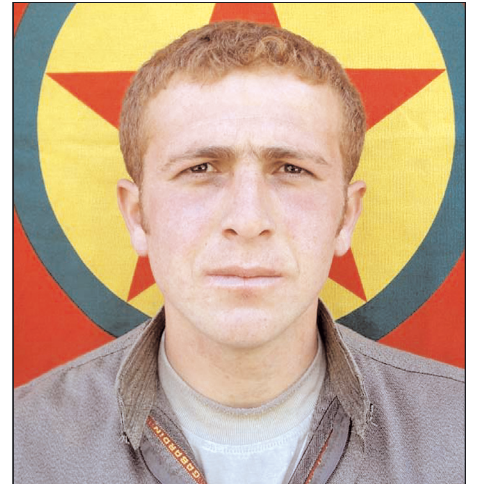
Adı, soyadı: **Muhsine Ete**
Kod adı: **Sema**
Doğum yeri ve tarihi: **Siirt 1983**
Şahadet tarihi: **5 Ağustos 2009**
Kato/Hakkari

Adı, soyadı: **Erhan Şimşek**
Kod adı: **Xemgin**
Doğum yeri ve tarihi: **Malazgirt 1986**
Şahadet tarihi: **5 Ağustos 2009**
Kato/Hakkari

Adı, soyadı: **Musa Yılmaz**
Kod adı: **Hamza Başkale**
Doğum yeri ve tarihi: **Başkale Van 1975**
Şahadet tarihi: **7 Ağustos 2009 Hatay**

Adı, soyadı: **Ahmet Welat Ekmen**
Kod adı: **Canfeda Welat Mahir**
Doğum yeri ve tarihi: **Batman 1986**
Şahadet tarihi: **10 Ağustos 2009**
Sason/Batman

